

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

66

7^e jaargang nr.

september 197

'73

peperbek

7e jaargang nr 1
september 1973

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95 Den Haag. tel. 070 - 394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark(DB), K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg(AB), F. Egter van Wissekerke (EW), A.C. de Goederen(dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk(HJ), R.W.Th.Löbler (rL), F.W.H. Vink (FV)

Redactieadres: Hengelolaan 645 den Haag. tel. 070-669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 19 september a.s. zenden aan het redactieadres.

Redactievergadering: 19 sept. a.s. 20.00 uur. Ananasstraat 49, den Haag.
(D. Bark, tel. 070 - 681915)

PEPERBEK BLIJFT ALS U HET WILT

Zoals u uit de pers hebt vernomen
is de verschijning van Democraat
ernstig in gevaar gekomen als ge-
volg van financiële tekorten bij
D'66. P E P E R B E K kan blijven!
Maar alleen als u nu gireert!
f10,-- op gironummer 707800 t.n.v.
penningmeester Peperbek, Voorburg

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

HET GAT VAN D'66

(KB) We zitten al jaren in de financiële moeilijkheden, dat weet iedereen. Maar niet iedereen weet hoe je uit die moeilijkheden kunt komen. De commissie Redeker-Kingma-Nagtegaal weet dat wel. In het - voor de zoveelste maal - een financieel beroep doen op alle leden vinden zij geen goede oplossing. Een obligatielening uitschrijven ook niet. Wèl hebben zij er een groot vertrouwen in, dat een kleine harde kern van rijke D'66ers er wel f 1000,- per man voor zullen overhebben om D'66 te redden. Dit is dan een kleine rijke kern van ongeveer 100 man, die ondanks hun rijkdom toch nog dol enthousiast zijn voor een D'66 dat zo snel mogelijk wil aansturen op een PVP, tezamen met socialisten en met de PPR, waarin prominente leden zich zo duidelijk tegen de rijkdom hebben gekeerd. Het merkwaardigste is echter, dat er blijkbaar niet is gedacht aan een andere oplossing, n.l. om van D'66 weer een partij te maken waar de leden geestdriftig achter staan. Want dan pas zal er de bereidheid bestaan om iets voor een goede zaak over te hebben. Nu heeft de helft van de leden geen contributie betaald. Als D'66 zo doorgaat als het laatste jaar, zal er haast helemaal geen contributie meer binnenkomen in 1974. De enige methode die (misschien) D'66 nog kan redden is een andere politieke koers met andere mensen (en natuurlijk een andere partijstructuur)

dagvandaag

PVP? TOCH MAAR NEE

(HJ) Van die PVP kom ik terug. Ik heb er een paar jaar voor gevoeld, maar nu niet meer. Waarom niet?
De kans op een progressieve meerderheid is groter bij samenwerking van progressieve varianten dan bij een PVP. Het marketing-resultaat ingeval van een gedifferentieerd progressief "aanbod" is gunstiger dan bij het aanbieden van een eenheidspartij.

Verder is een eenheidspartij eerder rijp voor doordraverij (hoe pluriform zo'n PVP intern ook mag zijn) dan een drieluik of voor mijn part - doch liever niet - een vierluik.

Brugsma zei onlangs in de HP: "Ik heb m'n hele leven geprobeerd socialist te worden, het is me niet gelukt".

Ik kan dat niet nazeggen; ik heb er nooit mijn best voor gedaan om socialist te worden. Maar waarom 't gaat is dit: er zijn genoeg kritische en progressieve mensen die zelf willen uitmaken hoe ze dat willen zijn en die niet gesteld zijn op receptenboeken daarover.

dagvandaag

VVD STEUNT D'66

(KB) Senator van Riel heeft zich laatstelijk uitgelaten ten gunste van D'66. Hij meende dat er bestaansrecht was voor D'66 als kleine groep. Dezelfde gedachte kwam tot uiting bij een vergadering in Zeist ter opheffing van de plaatselijke afdeling van D'66. Deze zeer slecht bezochte vergadering werd plotse-ling opgeluisterd door een reeds eerder opgetreden groep van VVD-jongelui-van-goeede huize, die zich keerden tegen de opheffing van de D'66 afdeling. Je vraagt je af, wat daar achter zit. Maar het is in elk geval zó, dat D'66 dus wordt gedoogd door zowel de VVD, als door de PvdA. Er is wel een voorwaarde aan ver-bonden; D'66 moet klein blijven. Het mag geen bedreiging vormen als politieke macht. Het is duidelijk: D'66 mag een soort crèche zijn voor nog-niet-aange-paste intellectuelen, een opvangcentrum van politiek onrijpe geesten die de keuze tussen rechts en links nog niet hebben kunnen maken.

dagvandaag

OVER WELKE POLARISATIE HEBBEN ZE HET NU EIGENLIJK?

(EW) De hoofdprijs 1973 voor polariserende uitspraken over POLARISATIE gaat voor mij naar het PPR-kamerlid Jurgens, die in HP (21 juli j.l.) zegt: "Want wie zijn de ontwerpers van de polarisatiegedachte in Nederland? De christen-democraten. Die hebben de antithese-gedachte gelanceerd - dat het niet mogelijk was met de socialisten of de vrijzinnigen samen te werken.....Daarom is het zo'n gotspe dat zij, nu er op heel andere wijze polarisatie wordt bepleit, zeggen dat het schandelijk is en dat er toch harmonie moet zijn....." (Einde citaat). Nu is het verre van mij om de christen-democraten in bescherming te willen nemen. Maar men kan de drie christen-democratische partijen van alles verwijten echter niet dat ze niet met andersgezinden hebben samengewerkt. Ik heb dan ook de indruk dat Jurgens nogal moeite heeft met de betekenis van het begrip polarisatie. Let maar eens op de woorden "heel andere wijze (van) po-larisatie". Want daar zit volgens mij de kern van het polarisatieprobleem. Niemand doet oprecht moeite om het begrip polarisatie handzaam en eenduidig te omschrijven. En er blijken op zijn minst al twee heel verschillende om-schrijvingen in de verhitte discussies doorelkaar gehaspeld te worden. De eerste mogelijkheid is: "Polarisatie is het goed zichtbaar maken van ver-schillen van mening en belangentegenstellingen". Er zullen weinig mensen zijn, die daar bezwaar tegen hebben, integendeel het is een noodzakelijkheid, wil er voor de kiezer een keuzemogelijkheid zijn. Maar de tweede mogelijke om-schrijving luidt: "Polarisatie is het tot evangelie verklaren van de eigen meningen en belangen en weigeren daarover te praten". En dat nu lijkt mij de omschrijving toe, die veelal in de hedendaagse politiek wordt gehanteerd, met alle nare en onnodige gevolgen van dien. Die tweede manier van polari-seren namelijk is in een echte democratie onbestaanbaar. Ik weet niet wie het gezegd heeft, maar op zich past hier nog steeds de oude waarheid: "De-mocratie is niet zozeer de macht aan de helft + één, maar het is vooral het respecteren van de meningen én de belangen van de minderheid-hoe klein die getalmatig ook mag zijn". Dat betekent dat beslissingen in een democra-tie ALTIJD compromissen zullen moeten zijn, altijd gebaseerd op samenwerking, ook tussen groepen met verschillende meningen en belangen: "Wie aan dat be-ginsel tornt - en dat dreigt vandaag in Nederland te gebeuren - tornt aan de democratie.

dagvandaag

ZUIDELIJK AFRIKA CONGRES

Het campus-pastoraat en de studentenraad van de Technische Hogeschool Twente, organiseert in samenwerking met lokale Zuidelijk-Afrika werkgroepen, de anti-Apartheidsbeweging Nederland en het Angola Comité van 14-16 september een

Zuidelijk-Afrika Congres over de westelijke militaire betrokkenheid bij de problematiek in Zuidelijk-Afrika. Kosten f 5,- exclusief maaltijden. Nadere inlichtingen: secretariaat Zuidelijk-Afrika Congres, Diependaalseweg 10, Markelo.

dagvandaag

VAN MIERLO EXIT ALS LEIDER VAN D'66

door W.S.A.N. Gorter

Het zou belangwekkend zijn na te gaan hoe de moderne spontane praktische stromingen tot maatschappijvernieuwing en de filosofische of ideologische elkaar hebben gevonden en om elkaar heen hebben gespeeld. Zonder pogingen te doen tot indringende geschiedkundige onderzoeken op dit punt, kunnen we wel zeggen dat de hippies en de provo's tot de spontane praktische stromingen behoren en de nieuw-linkse meer tot de ideologische. Het ligt voor de hand dat ideologische stromingen méér (elitaire) denkers tot exponenten hebben - men denkt b.v. aan Sartre als wegbereider van niet-historisch denken en Marcuse als voortzetter van Marx - dan spontane stromingen die het zoeken in het zelf verwijderden uit, of in het bestrijden door middel van "ak-sies" van, de bestaande gemeenschaps- en maatschappijvormen. Het is duidelijk dat Van Mierlo tot een spontane stroming behoort. De ideologie van het "pragmatisme" lag hem niet zo erg; hij zag D'66 liever als een programpartij, waarbij de verwezenlijking der programpunten dan wel op een pragmatische manier moest gebeuren. Zijn rondzwervingen in de studentenleeftijd en zijn belangstelling voor provo, waarvan hij de verhalen aan de pers toevertrouwde, passen in dit beeld. Hij verzette zich dan ook tegen ideologievorming in D'66 en tegen suggesties van hen die hiertoe een werkgroep wilden oprichten. Maar aangezien nu eenmaal iedereen van bepaalde (complexen van) levensgevoelens en -gedachten moet uitgaan, kan men bij mensen als Van Mierlo een anti-ideologie opmerken die men wellicht nog beter een veranderingsideologie kan noemen. Anders dan oud- en nieuw-Marxisten, die theoretisch wel gaarne de gehele samenleving tot op de grond zouden willen afbreken om daarvoor in de plaats een geheel nieuw gebouw te zetten, sprak hij over verandering van de bestaande structuren, waarbij hij voor ons gevoel zwijgend hoopte en eigenlijk vanzelfsprekend verwachtte dat de voordelen van het bestaande systeem zouden behouden blijven. Geen totale afbraak van een feodaal-kapitalistische maatschappij door middel van een bloedige revolutie, zoals die in Rusland onder de werking van het Marxisme-Lenisme heeft plaatsgehad, met uitroeiing van de bestaande elitaire standen en de daarop automatisch volgende vervanging van deze door een partij-elite, was zijn ideaal, maar een "omturnen" van de bestaande en zich aanvullende elitestand tot een leidersgroep die alles zou verrichten ten behoeve van en naar de inzichten van.....alle andere mensen, zonder voor zich zelf uit deze positie extra voorrechten te trekken, maar genoeg te nemen met een middelbaar salaris, dat overigens niet meer "middelbaar" zou kunnen worden genoemd maar hóóg, omdat de nog hogere salarissen en andere inkomsten toch eigenlijk wel moesten verdwijnen. Van Mierlo zelf is aldus wel de eerste leider-slaaf geworden, en om dat te bereiken heeft hij soms wel nogal ouderwets-aandoende politieke middelen van overtuiging en ander gedrag gebruikt ten einde zijn positie te handhaven en zijn denkbeelden door te zetten. Zich verheffende op een unieke plaats in het Nederlandse bestel, werkte hij tegelijkertijd aan de verwezenlijking van zijn spontane gevoelens en aan zijn zelfontploffing: door een strakke beleidsontwikkeling zonder ideologische achtergrond. De mislukking hiervan is een thema een oud-Griekse tragedie waardig, al zou Van Mierlo zelf het waarschijnlijk wel nietzo voelen..... De politieke partij D'66 is hem in een en ander ver gevolgd. In het volgende zullen wij trachten dit nader te bezien.

Een denkwijze die zich dusdanig principieel op de kiesbevoegdheid, aangevuld met inspraak, richt, zou theoretisch de kiezers in overweldigende getale achter zich moeten krijgen. Maar er zitten hier verschillende addertjes in het gras. Voornoemde denkwijze gaat er in de eerste plaats vanuit dat de gemiddelde burger het heerlijk vindt om politiek-maatschappelijke invloed uit te oefenen. Maar deze hypothese stemt niet overeen met de werkelijkheid: de burger wenst dat de politicus voor hem zorgt, c.q. aan het maatschappelijke kader bouwt waarin hij, burger, zijn levensactiviteiten op de meest rendabele en plezierige wijze kan verrichten, voor welke werkzaamheden de politicus dan behoorlijk betaald dient te worden, en verder wenst de burger buiten het politieke handwerk te blijven. Een tweede onjuiste veronderstelling van vorengeformuleerde denkwijze is deze dat niet uitdrukkelijk behoeft te worden onderscheiden dat er in politiek opzicht helemaal geen "gemiddelde" burger bestaat.

De samenleving is daarentegen hiërarchisch ingericht als een trappensysteem met, van anderen af gezien, steeds hogere werkzaamheden, bevoegdheden en..... salarissen!

In beginsel behoort elke burger op een gegeven ogenblik daarbij thuis in een bepaalde economische rang, stand of klasse en zal hij dus de neiging hebben de politicus die het meest en best voor zijn groep werkt, zijn kiesstem te geven. Door steeds verder het partijprogramma en kiesprogramma uit te werken heeft D'66 een duidelijke selectie in haar aanhangers gemaakt en zij kan beslist niet beveren op elke burger als kiezer en partijlid een beroep te (kunnen) doen. Daar komt nog bij dat vele kiezers heel goed aanvoelen dat zij in allerlei opzichten het goed-functioneren van andere standen en klassen voor hun eigen heil nodig hebben en daarom het belang van hun eigen economische klasse wél in de eerste plaats, maar niet in absolute, polariserende zin, willen behartigd zien. Dit gezichtspunt van de burger zal nog een verdere voor D'66 nadelige selectie van kiezers hebben veroorzaakt. Uiteindelijk lijkt het dikwijls of D'66 zijn kiezers wil aantrekken met psychologische en idealistische argumenten, maar deze spelen in de politiek toch een te voorbijgaande rol om een hecht, betrouwbaar en blijvend kiezerscorps op te bouwen dat zonder te veel trammelant te maken de beroepspolitici hun gang laat gaan. Maar juist die psychologisch- en werkelijk idealistisch- ingestelden willen voortdurend meepraten, en stichten aldus verwarring. Zij vormen bovendien geen duidelijk te onderkennen maatschappelijke groep te samen. Op grondslag van absolute klasse-belangen zijn PvdA en VVD beter dan D'66. Verschillende D'66-leden spreiden periodiek een hang naar een midden- of centrumpartij ten toon, die dan weer door andere leden hardnekkig wordt bestreden. Hier dient even op een nuance te worden gewezen. De confessionele partijen hebben geen principieel centrum-programma. Hoewel Schmelzer in het over hem geschreven boekwerk dikwijls van "synthese" spreekt, was zijn politiek in de KVP, zoals ook uit dat boek blijkt, in de praktijk toch meer op "evenwicht" gericht. Bovendien hebben de confessionele partijen een aantal politieke wensen die uit hun confessie voortspruiten en ook hebben ze, min of meer toevallig, soms zuiver economische gemeenschappelijke belangen. De Christendemocratische partijen in andere landen zijn duidelijk conservatief (mede ten gevolge van polarisatie), maar zij zijn wel periodiek geneigd concessies te doen in regeringsverband en hebben dan daardoor meteen een "zekere" linkse inbreng, mede ten behoeve van hun eigen linkervleugels. In deze zin zijn de Nederlandse confessionele partijen niet conservatief, omdat de VVD in de economische sector deze rol wel heeft overgenomen (ook mede ten gevolge van polarisatie) en de confessionelen zich ten gevolge van hun vakbonds-aanhang geen zuiver conservatisme kunnen veroorloven..... en bovendien genoeg synthetisme tussen hun vleugels aanhangen om dat ook niet te willen.

Een denkwijze die alsnog een ideologie voor een algemene centrumpartij zou willen ontwikkelen, kan niet van één enkele confessie uitgaan en ook niet van een samenwerking tussen gescheiden confessies, aangezien de eerstbedoelde mogelijkheid alle kiezers in beginsel uitsluit welke die confessie niet aanhangen, en in een samenwerking van niet-gesynthetiseerde confessies de splijtzwam duidelijk aanwezig blijft. Een algemene midden-partij zal de burgers op wie zij als haar kiezers mikt, duidelijk de "ecologische" samenhang, dus de wederzijdse belangen, tussen alle standen en klassen, moeten tonen, alsmede de noodzakelijke, door de tijd geëiste veranderingen welke daarin moeten worden aangebracht. Voor de bekleders onder de burgers van verouderde posities of voor genietters van verouderde voorrechten zal nieuw empooi moeten worden gezocht, aler de veranderingen worden verwezenlijkt. Op klassen die er "beter" van moeten worden, zullen nieuwe verantwoordelijkheden en werkzaamheden dienen te worden gelegd. De resultaten van een praktisch denken over deze zaken zullen niet door een partijleiding of andere partij-elite moeten worden gedeclareerd of opgedrongen, maar dienen in discussies aan de basis te worden uitgezocht, uiteraard onder leiding van hen die met synthese en compromis kunnen omgaan en die, in een brain-storm, ook in staat zijn tot geheel originele oplossingen te komen. Eenzijdig door een kleine kiesmeerderheid opgelegde nieuwe structuren lijken ons in strijd met een wezenlijke democratie, welke slechts mogelijk is bij een aanzienlijke homogeniteit (eenvormigheid) van denken (niet: de illusie van gelijkheid van inkomen en ontwikkeling) tussen alle groepen en klassen. Een democratisch-opdringen aan een aanzienlijke minderheid van nieuwe structuren kan leiden tot ontbinding van de maatschappij doordat individuen en bewegingen van links of rechts, aldus in het nauw gebracht, het maatschappelijk-contract dat in elke democratische grondwet is opgesloten dan niet meer nakomen. President Allende van Chili weet hierover mee te spreken. Ook in Noord-West-Ierland weet men hier iets van. Misschien zijn in Portugal en Griekenland de rechtse stromingen mede door fouten van links aan het bewind gekomen? Met een grote collectie partij- en regeringsprogramma's, hun pragmatische toepassing, die een grote onduidelijkheid oplevert, en het beginsel van polarisatie is het D'66 niet zo gezond gegaan en de val van Van Mierlo is daar een teken van. Zou men het nu niet nog eens kunnen proberen met een ideologische centrumpartij die de ecologische, onderlinge, samen-

hang der standen en ook der Staten in de wereld tot inzet van haar politiek kiest en die niet probeert slechts aan de ene kant de "rechten" te leggen en aan de andere kant alleen de "plichten", als leidraad van een veranderings-ideaal? Met een partij die op grondslag van alternatieve, in meer-rechtse en meer-linkse rapporten neer te leggen oplossingen, zoekt naar de verenigbaarheid in beide richtingen aanwezige essentiële waarden of naar geheel nieuwe oplossingen, waarin de bovenbedoelde tegenstelling geen rol meer speelt en die zich afwendt van de polariserende dwalingen, waarin uiterst links en uiterst rechts zo op elkaar lijken.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- De koningin hoopt dat de regering ook het aantal burgers tot 500 zal beperken.

pep

- Bij de manifestatie in het RAI-gebouw zal ook de stratemaker van Wiegel vertegenwoordigd zijn.

pep

- Overigens schijnt Wiegel met zijn stratemaker gebrouilleerd te zijn. Hij praat nooit meer over hem.

pep

- Je zal zien dat Van Mierlo na zijn terugkomst uit China ook hier een soort culturele revolutie wil beginnen.

pep

- Wie speelt eigenlijk die rol van Sam Ervin in Peyton Place?

pep

- Er blijkt een liberaal reveil te zijn. Zelfs liberalen worden tegenwoordig niet meer met rust gelaten.

pep

- Na alle schandalen in Amerika, Engeland, Frankrijk en Duitsland kunnen wij toch ook niet eeuwig op de sigarettensmokkel van Beernink blijven teren.

pep

- Het wachten is nog slechts op de heilstaat, beminde gelovigen.

pep

- Mogen we eigenlijk überhaupt nog wel sinaasappelen eten?

pep

- Hoe zou het toch komen dat er nooit treinen gekaapt worden?

pep

- We boffen toch maar dat Den Uyl niet dezelfde schoonvader als Cruyff heeft.

pep

- Het keerpunt '72 is nu wel achter de rug.

pep

- Mozambique: land van melk en waalkens

pep

door E. Bruins

Als voorbereiding van het in 1974 te voeren beleid zijn door de vakcentrales 2 stukken gepubliceerd, een discussienota inzake het te voeren arbeidsvoorwaardenbeleid, waarin de houding tegenover de werkgevers bepaald wordt, en een ontwerp-urgentieprogram voor het regeringsbeleid. 'De inhoud van het te voeren arbeidsvoorwaardenbeleid hangt mede af van de mate waarin regering en parlement tegemoetkomen aan de vakbewegingsverlangens'.

De vakcentrales stellen zich duidelijk ten doel hun leden niet alleen als werknemer maar ook als staatsburger te vertegenwoordigen. Eisen als het verhogen van de ontwikkelingshulp en het terugbrengen van de klassegrootte bij kleuter- en basisonderwijs hebben niets te maken met de eigenlijke taak van de vakcentrales. Dit duidt op een crisis bij de linkse politieke partijen, die indien zijzelf voldoende sterk in hun schoenen zouden staan een dergelijke inmenging in hun zaken niet zouden gedogen en de vakcentrales met een betuiging van dank voor de betoonde instemming weer naar hun eigen terrein zouden terugverwijzen. Zinnen als 'Een sterke en doelbewuste vakbeweging kan regering en parlement voortdurend voor ogen houden wat gedaan moet worden ter oplossing van de wezenlijke maatschappelijke vraagstukken. Dat gebeurt niet alleen met praten en het schrijven van adressen, maar dat blijkt eveneens uit de daadwerkelijke acties die de vakbeweging voert. Regering en parlement zullen er dan ook goed aan doen dergelijke acties nauwlettend te volgen en daaruit ook de konsekventies te trekken voor hun beleid' zouden dan eveneens achterwege gebleven zijn. Het stellen van politieke eisen houdt tevens in, dat de vakcentrales zich niet of nauwelijks ten doel stellen diegenen als werknemer te vertegenwoordigen, die zich terecht of ten onrechte de vrijheid voorbehouden over deze eisen anders te denken.

In de nota's wordt geen belangstelling aan de dag gelegd voor de economische problematiek. In welke mate de economische groei moet doorgaan en in welke richting, daarover is niets te vinden. 'Vast dient te staan, dat een eventuele beperking van de reële arbeidsvoorwaarden niet ten goede komt aan de winsten en daarmee aan de aandeelhouders.' Hoe de groei (gezien de gestelde eisen blijkbaar extreem hoog) gefinancierd moet worden blijft in het duister. In het verleden streefden de besten in de vakbeweging er o.a. via de ondernemingsraden naar ook de economische kant van de zaak wat in hun vingers te krijgen. Is dat sinds de Hoogovensstaking niet meer nodig?

Het streven van de vakcentrales, zoals dat in beide stukken naar voren komt, is eigenlijk heel eenvoudig: Wanneer de productie eenmaal tot stand gekomen is dienen vanwege de sociale rechtvaardigheid de lagere groepen er maximaal van te profiteren, en aan de anderen de lasten en de verantwoordelijkheid te worden toebedeeld. Derhalve geen inflatiecorrectie, doch de opbrengst voor de helft besteden voor de verhoging van de belastingvrije voet en voor de andere helft aan de sociale voorzieningen. Opheffen van de bepaling, dat inkomsten- en vermogensbelasting samen niet meer dan 80% van het belastbaar inkomen mogen bedragen. Zo mogelijk de aftrekbaarheid van de rentelasten van schulden beperken, enz. enz.

Het is duidelijk, dat aan de huidige verhoudingen nog wel het een en ander te verbeteren valt. Maar gesteld nu eens, dat aan alle verlangens van de vakcentrales wordt voldaan, leven we dan in een sociaal rechtvaardige maatschappij? Hoe ziet zulk een maatschappij er in de ogen van de vakcentrales eigenlijk uit? Is die te bereiken zonder ook zelf verantwoordelijkheid voor de economie op zich te nemen? Misschien is het ernstigste verwijt dat men de opstellers maken kan wel, dat nergens een aanduiding in die richting te vinden is. Ook zou men graag willen vernemen, waar volgens de vakcentrales in de praktijk de grenzen van de sociale voorzieningen en van de belastingen liggen. Bij een loonsverhoging bedragen ook voor de lagere lonen de bruto arbeidskosten voor de werkgever nu al het dubbele van wat de werknemer netto ontvangt. Er ontwikkelt zich een zwarte arbeidsmarkt voor allerlei klusjes, terwijl ook allerlei leveringen zonder rekening en dus zonder BTW plaatsvinden. Vinden de vakcentrales dat verwerpelijk, of is het alleen verwerpelijk om niet meer dan 80% belasting te willen betalen? Het ontbreken van iedere norm of grens geeft de onwelwillende beoordeelaar het argument in de hand, dat het hier gaat om een aantal mislukte kapitalisten, die onder het mom van sociale rechtvaardigheid het hebben is hebben en krijgen is de kunst aan het beoefenen is.

Als gevolg van deze opstelling hebben met name NVV en NKV zich van de midden-groepen vervreemd. De hergroepering, die thans aan de gang is, zal mogelijk leiden tot een vierde vakcentrale. Of het teweegbrengen van een front van werkgevers en niet-handarbeiders voor de vakcentrales nu wel de meest doelmatige strategie is, kan met recht worden betwijfeld.

Van de progressieve partijen heeft de PvdA zich in het nabije verleden steeds bij de standpunten van de vakcentrales aangesloten, bij de PPR is het radicaalste nog niet radicaal genoeg en bij D'66 liggen de hier genoemde problemen buiten het blikveld.

Het zijn deze drie partijen, die in de Nederlandse politiek een keerpunt teweeg zullen brengen. Met belangstelling mag men afwachten, hoe dat in zijn werk zal gaan. Wanneer het uiteindelijke resultaat niet geheel en al met de doelstelling in overeenstemming zou zijn, kan het in ieder geval niet aan een gebrek aan zelfbewustheid gelegen hebben.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Portugal heeft besloten de Telegraaf financiële steun te verlenen in zijn strijd voor de bevrijding van Nederland van het Kabinet - den Uyl.

pep

- Nou kunnen we over Agnew ook al geen grapjes meer maken.

pep

- Veldkamp: Schwarz? Wie is dat? Heeft die hier gewerkt?

pep

- Van Mierlo zag het faillissement natuurlijk al aankomen.

pep

- Japie: Waarom mag ik niet in Griekenland kamperen? Den Uyl kampeert toch zeker in Oost-Europa.

pep

- Het gat van D'66. Dat komt ervan als zoveel van je leden ook VPRO-lid zijn.

pep

- Verdwaalkens

pep

- Kwizz-idee: Hoe heet de burgemeester van Eindhoven?

pep

- Natuurlijk ging Cruyff wel naar Barcelona. Biesheuvel ging toch ook naar Unilever terwijl de AR hem graag in het team had willen houden.

pep

- Eugène: Logisch vallen er onschuldige slachtoffers in een guerilla-oorlog, maar je kunt die opstandelingen toch niet hun gang laten gaan?

pep

- Als het kabinet toch een ziekenfondsverzekering wil voor iedereen, waarom gaan ze dan nu nog de wet veranderen om te voorkomen dat iedereen zijn ziektekosten volledig via de inkomstenbelasting terug krijgt?

pep

- Typisch D'66: als het Kurhaus blijft is dat voor een belangrijk deel aan de activiteiten van Van Baarsel te danken, maar die Boerenpartij-voorzitter van het comité zal er wel alle eer voor krijgen.

pep

MINISTER VAN DOORN IS EEN.....

door F. Egter van Wissekerke

Stel dat ik de in de titel opgenomen puntjes zou invullen met een of ander scheldwoord. (Ik doe dat niet, omdat ik niets tegen de minister heb en ik had ook "mijnheer X" kunnen gebruiken i.p.v. min. van Doorn) maar gesteld dat ik een dergelijke laakbare handeling had verricht en bovendien een vrij laat tijdstip van de redactievergadering had benut om mijn stuk "erdoor" te krijgen. (Want dergelijke vergaderingen plegen veelal uiterst geanimeerd te eindigen of liever gezegd nog geanimeerder dan ze al beginnen). Wat zou me nu kunnen gebeuren? Artikel 7 van onze Grondwet voorziet met een-overigens vrij kryptische-tekst in dergelijke gevallen. Allereerst kan niemand-zeker minister van Doorn niet-me verbieden zoiets te laten drukken en verspreiden. Als de redactie van Peperbek er bezwaren tegen zou hebben, zou ik druk en verspreiding altijd "in eigen beheer" kunnen laten doen. Van niemand heb ik "voorafgaande toestemming nodig"- zo zegt artikel 7 GW. Het enige dat me kan overkomen is een procedure wegens belediging voor een onafhankelijke rechter, maar ALTIJD pas achteraf, nadat het gewraakte stuk door ieder, die dat wil, gelezen is. Ik kan het nog mooier maken, en de bedoelde tekst in de vorm van een lichtreclame aan mijn huis laten branden, ook dan kan alleen de rechter me wat maken.

Maar wat gebeurt er nu als ik bedoelde tekst uitspreek via de radio of ermee op de TV verschijn? Dan opeens blijkt de preventieve censuur, die door artikel 7 uitdrukkelijk wordt verboden, toch in Nederland te bestaan. Afgezien van het feit dat de betrokken omroepvereniging uitzending kan weigeren-maar dat is net zoiets als een verbod van de redactie van Peperbek: een interne zaak- kan nu opeens ook de Minister in kwestie zelf iets gaan doen. Hij kan de "knop" van de zender omdraaien (of laten omdraaien waarschijnlijk), hij kan de betrokken omroepvereniging achteraf straffen met een berisping en hij kan haar zelfs zendtijd ontnemen (dat is niet eens aan een maximum gebonden); het gaat er maar om dat hij al die maatregelen kan nemen, zonder dat er een rechter aan te pas komt. Het komt er dus op neer dat de veelgeroemde vrijheid van meningsuiting in ons land voor radio en tv maar heel gedeeltelijk is gegarandeerd. Want het is duidelijk dat er belangrijk verschil is tussen de mogelijkheid van een inroepen van de beslissing van een onafhankelijke rechter en die van een (zelfs preventief) rechtstreeks ingrijpen door de overheid zelf. Hoe die krankzinnige discrepantie tussen de vrijheid van meningsuiting via elektronische massamedia en via de traditionele media is ontstaan, is niet zo interessant, overigens zijn de verklaringen daarover van deskundige juridische zijde-en er zijn al vele vellen over deze kwestie volgeschreven-nogal onduidelijk. Ik wil daarover dan ook maar het zwijgen doen. Hoe dan ook, er klopt iets niet. Dat wist men in de Tweede Kamer al heel lang. Tenslotte hebben de PvdA-kamerleden Voogd en Roethof geprobeerd met een wetsontwerp aan deze toestand een eind te maken. Dat wetsontwerp voorzag ook voor radio en tv in slechts één bevoegde instantie: de rechter. Het leek erop dat dit voorstel zou worden aangenomen, met steun namelijk van de linkse partijen en van de VVD. Helaas vond de VPRO het toen nodig om een "leuke" uitzending te wijden aan de vraag hoe je VVD-leider Wiegel het beste om zeep zou kunnen helpen. Nu muntte die uitzending-zoals wel eens meer het geval is bij bedoelde omroep- uit door infantiliteit, maar hij werd naar het schijnt toch door vele VVD-kamerleden serieus genoeg genomen om hen ertoe te brengen hun steun toe te zeggen aan een amendement op het voorstel Voogd-Roethof van de hand van de KVP'r van der Sanden, dat wél voorzag in ontnemen van zendtijd door de minister in die gevallen dat "de voortdurende van de zendmachtiging gevaar zou opleveren voor de veiligheid van de staat, of, na herhaald onherroepelijk geworden rechterlijk vonnis, voor de veiligheid van personen of groepen, of voor de goede zeden." Hier worden, zoals wel meer gebeurt door lieden die graag "huns broeders hoeder" spelen, weer eens appels, peren en koeien bij elkaar geteld, want de drie be-gripen hebben weinig met elkaar van doen, zijn uiterst vaag omschreven en laten de Minister alle mogelijkheden voor hoogst subjectieve uitleg. Terecht hebben Voogd en Roethof toen hun wetsontwerp maar ingetrokken, want de nauwgezette lezer, die mij tot nog toe heeft willen volgen, heeft al wel begrepen, dat het amendement-van der Sanden de huidige situatie alleen maar ongunstiger zou maken, omdat de Minister nu slechts de keus zou hebben tussen nietsdoen en de toch wel uiterst drastische zendtijdtrekking. De mogelijkheid van berisping is namelijk bij van der Sanden verdwenen, zoals u ziet. Dat de confessionele partijen en DS'70 deze verkrachting van het ontwerp-Voogd/Roethof wilden steunen, is niet verbazingwekkend, in die kringen is het begrip "goede zeden" nog steeds zeer hoog in de partijvaardels geboord. Maar dat de overgrote meerderheid van de zogenaamde liberale VVD-fractie zich op sleeptouw heeft laten nemen, is kwalijk, verontrustend en beschamend.

De laatste liberale beginselen bij deze volksvertegenwoordigers zijn daarmee wel verdwenen, lijkt het. Ik vind wel dat de echte liberalen uit de VVD-fractie, die tegen het amendement-van der Sanden stemden, hier recht op erkenning verdienen. Ik noem ze daarom met ere: Mevr. Smit-Kroes, en de heren Keja, Koning en Vonhoff. Hiermee is vermoedelijk voorlopig wel het doek weer gevallen over de dringend noodzakelijke verbetering van de vrijheid van meningsuiting via radio en t.v. Uiteindelijk zal ook dit achterhaalde stukje wetgeving wel eens worden aangepast aan de -dan inmiddels nog verder geëvolueerde-maatschappelijke verhoudingen, maar dat kan nog wel eens heel lang gaan duren. In de tussentijd hebben we weinig reden om de niet met name genoemde 18 VVD-parlementsleden erg dankbaar te zijn voor hun "faux pas". Overigens hebben ze nog een kans om binnenkort een wat meer liberaal geluid te laten horen. Vele deskundigen-ik meen ook het VVD-lid prof. Zoutendijk-hebben al gewaarschuwd voor de dreigende gevaren, verbonden aan het ongecontroleerd opzetten van allerlei databanksystemen, zoals al allerwegen in onze samenleving geschiedt. Als het parlement de bureaucratie haar gang laat gaan, zullen deze systemen volslagen "uit de hand lopen". Het schijnt dringend noodzakelijk dat nu eerst eens wordt begonnen met een sluitende wetgeving, die de individuele burger afdoende bescherming geeft tegen misbruik van zijn persoonsgegevens, alvorens één stap verder wordt gezet met de verdere uitbouw van de databanksystemen. Maar dat is een heel ander verhaal, voor vandaag wil ik het maar bij de bovenbeschreven droevige klucht in de Tweede Kamer laten.-----

— ○ —
KRAB-BELS
—

Bij mijn terugkeer als redactielid wilde ik maar weer de draad opvatten van de vlak voor mijn vertrek door mij gestartte krabbels, bevattende een strikt persoonlijk visie op mensen en gebeurtenissen die recent in het nieuw waren.

D. Bark

Financiën en economie. Voor vele D'66-ers zullen de berichten over de financiële debacle van hun partij als een onverwachte en onaangename verrassing gekomen zijn. Na jaren sukkelen leken we eindelijk de duizendkunstenaar te hebben gevonden die de financiën van de partij voor eens en voor al gezond zou maken. Maar tovenaars bestaan niet en de in een optimistische bui genomen beslissingen om het secretariaat te verhuizen naar de Langestraat en de ledenadministratie uit te besteden aan een computer blijken niet zo geslaagd te zijn geweest. Gevolg, D'66 de partij die in politiek Nederland voor vol wordt aangezien en zelfs de eer werd waardig gekeurd aan de regering te mogen deelnemen, gaat zijn secretariaat runnen met vrijwilligers. En dat op een tijdstip dat het contact tussen H.B. en afdelingen toch al praktisch non-existent is. Een schrale troost voor vele Zuid-Hollandse D'66-ers: ons verzet, als enige regio, tegen de verhuizing van het secretariaat en de uitbesteding van de ledenadministratie blijkt achteraf volkomen juist te zijn geweest. Zelfs sommige HB-leden gaven thans openlijk toe dat dat nooit had mogen gebeuren.

Watergate (volgens Prisma's Engels woordenboek een waterpoort of ook vloedke ring van een sluis). Ik verbaas mij steeds weer over de kennelijke geschoktheid van de voorlichters (pers, radio, t.v.) die geconfronteerd werden met de modderstroom die uit het Witte Huis kwam toen de sluisdeur werd opgezet. Het moet toch bekend worden verondersteld dat dit soort practijken inhaerent zijn aan elk systeem waar zoveel macht is geconcentreerd in de handen van één persoon. Ik erger mij aan de gretigheid waarmee wordt ingegaan op de wilde speculaties over het afzetten van Nixon en (alsof het niet op kan) ook nog Agnew. Alsof de volksvertegenwoordiging van het land, dat ondanks zijn morele verval nog altijd de belangrijkste wereldmacht is werkelijk een dergelijke constitutionele crisis zou durven overwegen. Ik verbaas mij over het, zonder relativiserend commentaar (in tegendeel) in grote opmaak uitspellen van Sam Ervins gerechtelijk bevel aan de president om de bandopnamen van zijn gesprekken met Dean beschikbaar te stellen. Alsof niet duidelijk is dat Ervin van te voren 100% zeker heeft geweten dat hij ze toch nooit kon krijgen. Nixon had daar geen enkel belang bij. Had hij ze wel gegeven (dan had er in elk geval niets belastends op gestaan) dan zou de twijfel immers even groot zijn gebleven en zou bovendien de nieuwe beschuldiging van knoeien met de banden zijn toegevoegd aan de bestaande reeks. Het lijkt me ondenkbaar dat Nixon niet van de hele zaak geweten heeft en het (stilzwijgend wellicht) goedgekeurd heeft. Hij zou een slecht leider zijn geweest als dit buiten hem om had kunnen gebeuren omdat hij dan overduidelijk een marionet van zijn staf zou zijn. Het staat voor mij vast dat de hele kwestie over een goed jaar weer vergeten zal zijn. Bovenal staat voor mij vast (en dat maakt die overspannen aandacht op dit moment bijna onsmakelijk): ondanks de ongeëvenaarde emoties die deze zaak heeft

losgeslagen en de diepzinnige commentaren in de VS zelf over de feilen van het presidentiele systeem zal er niets maar dan ook niets aan dat systeem worden veranderd, ja er zullen zelfs geen serieuze initiatieven in die richting worden genomen.

Voogd. Na het dodelijk ongeluk op Zandvoort tijdens formule I races barstende commentaren los. Jammer genoeg meer op de rommelige organisatie van de hulpverlening dan op het verschijnsel autoraces zelf. Wat is dat voor sport waar een derde van de beoefenaars in de loop van hun "sport"-carrière om het leven komt? Als gebruikelijk bij een affaire die veel publiciteit haalt waren er weer een paar kamerleden als de kippen bij om van de publiciteit te profiteren. Dolman en Voogd (altijd weer Voogd; en dat valt niet alleen mij op: Vrij Nederland liet in het draaiboek van een ramp in Rijnmond ook uitgerekend Voogd vragen stellen) stelden Minister van Doorn (weet die man veel) vragen over de gang van zaken rond de hulpverlening. Tenslotte meenden zij zich zelfs een grimmig grapje te kunnen permitteren. De laatste vraag is n.l. of er nog meer sporten in Nederland zijn waar de wedstrijd doorgaat als er een dode is gevallen. B A H!

INKOMEN-VRAAGTEKENS

Door F. Jansen

Het aantal verschillende opvattingen over een te aanvaarden inkomensverdeling is opvallend. Even opvallend als de afwezigheid van een algemeen erkende oplossing, waar men naar recht en billijkheid niet omheen kan. Prof. Schouten uit Tilburg (SER-lid) herhaalde dezer dagen, dat inkomsten-nivellering (hij zei: nivellatie) niet in het belang van de loontrekker is: belasting opbrengst gaat omlaag, hogere belastingdruk is nodig, er blijft dus minder over voor de arbeider etcetera. In Elsevier is dat allemaal te vinden. De prof. heeft gelijk, hij heeft schoon gelijk.

Arie de Boon van het N.V.V. (ook SER-lid) betoogt bewogen en met klem, dat thans één principe bij het N.V.V. (ik denk daarbij aan Arie Groenevelt) vóórop staat: inkomensnivellering, de hoogste inkomens zijn te hoog. Het N.V.V. heeft gelijk, schoon gelijk.

Dit plaatst ons, gewone, goedwillende, redelijke burgers voor een afgrijselijk dilemma. Hoeveel is te veel, en..... Hoe weinig is te weinig? Zelf koester ik de verfoeilijke gedachte, dat dit vuile, suggestieve vragen zijn, die zeer subjectief worden beoordeeld met als richtlijn in het achterhoofd: met mijn eigen inkomen zit ik wel goed, maar van de (veel) hogere kan er nog wel wat af. Zo vond prof. Schouten tijdens een radiopraatje de hoge inkomens bij notarissen, doktoren (specialisten), accountants e.d. Dat vind ik alweer verdacht want mijn volle sympathie gaat op dit stuk uit naar prof. Heertje (juist, die van DS'70), die bij herhaling heeft vermeld, dat hoogleraren véél te hoog worden bezoldigd. Ik ben het niet met hem eens, ik vind, dat zij óók echte boter op het brood verdienen. Maar dezulken, die bereid zijn hun eigen inkomen te beknotten, die hanteren argumenten waar ik gevoelig voor ben, waar men werkelijk waarde aan kan hechten. Zo is ook de matiging van de salarissen van de hoogste ambtenaren (ministers en staatssecretarissen) een positieve daad, die vraagt om navolging voor de vlak daaronder volgende groep, als voorbeeld en voorafgaand t.a.v. particuliere inkomens. Maar we moeten wel eerlijk blijven. Als meneer De Boon van het NVV pleit voor nivellering en daarbij de tandarts Sollewijn Gelpke aanhaalt, die voor zijn stiel een tarief van f 70,-- per uur noemt, want het NVV suggereert te vergelijken met een willekeurig c.a.o. uurloon, dan schiet mij dat ook in het verkeerde keelgat. Bij dat uurloon van f 70,-- moeten we nog wel het een en ander bedenken. Daar moeten eerst wat kosten vanaf: behandelkamer e.a. ruimte, installatie (afschr.), technicus e.a. hulp (bruto te betalen, wél fiscaal aftrekbaar), noem maar totaal een buitenplaats, b.v. f 25,--. Blijft over f 45,-- , waarvan 1/3 voor ouderdomsvoorziening e.a., blijft f 30,--. Dan een derde voor belastingen, blijft f 20,-- En dat is alleen voor de productieve tijd; als je niet echt productief bezig bent, vang je ook niets, waardoor vergelijkbaar mischien nog maar f 15,-- per uur overblijft. Alles goed en wel, maar we moeten wel trachten eerlijk te blijven. Zo kan het beknotten van inflatie-vergoeding door niet procentueel te verhogen een inkomennivellering aanvaardbaar maken, maar even goed is het fiscaal geheel of gedeeltelijk achterwege laten van de inflatie-correctie bij progressieve belasting oneerlijk, want een geruisloze oplichting; in dat geval past een officiële tariefsverhoging. Eerlijk blijven is wel moeilijk.

En dan nog een ministeriele vraag aan meneer Gruyters. Hoe zit dat nu met die R.K.-geestelijken uit Mozambique? Die lui, die al 2000 jaar lang lopen onbe-

trouwbaar te zijn. Die kunnen nu opeens toch niet zomaar wèl zijn te vertrouwen. Kunnen we dan maar niet beter flink wat hulp aan de Portugese regering schenken om de Frelimo uit te roeien. Want die z.g. slachtingen, die berusten op verhalen van paters en dat soort katholieken, dat kàn toch niet betrouwbaar zijn. Of toch wel? Het leven is zwaar voor de gewone burger, vooral in Holland.

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. van der Burg

Een taai misverstand: de middenpartij

Tot de hardnekkigste misverstanden omtrent D'66 behoort ongetwijfeld dat het ooit een middenpartij heeft willen zijn. Nog in 1973 (Peperbek van juni) kwam Egter van Wissekerke met de volgende bewering: "Het D'66 van 1966 was een partij - of moet ik beweging zeggen? - die men gemakkelijk welgezind kon zijn. Velen waren waren dat ook, ik dacht ook mensen die binnen andere partijen bleven zitten, maar hoopten dat het D'66-effect uiteindelijk zou leiden tot een echte middenpartij. Niet in de laatste plaats zaten dezulken in de VVD, tot het recente verleden ook mijn politieke huis."

Die laatste toevoeging verklaart veel. Maar laat ik het toch nog maar eens uitleggen. In 1966 waren er een aantal lieden die vonden dat de Nederlandse politiek verزند was, omdat ze zich voltrok via 19e eeuwse tegenstellingen en met 19e eeuwse methoden. Daardoor kregen allerlei actuele problemen, zoals de democratisering van onze samenleving en het afschudden van een kwalijke regententaliteit, onvoldoende aandacht. Met het doel de ingeslapen troep wat wakker te schudden werd D'66 opgericht. Direct was er veel weerklank, omdat er intussen een nieuwe generatie mensen was ontstaan die niet meer thuis hoorden in de klassieke sociale groepen en voor wie de oude links-rechts-indeling niets te betekenen had. Zij waren progressief, in die zin dat ze zich niets gelegen lieten liggen aan verkalkte politieke tradities en dogma's. Zij stonden open voor een nieuwe samenleving en voor de problemen van de nabije toekomst die om een oplossing vroegen. Behalve progressief waren de meesten ook onervaren, maar ze waren bereid voor die onervarenheid uit te komen. Ze wisten de oplossing nog niet; die zouden ze gezamenlijk moeten zoeken.

Er waren in die dagen nog veel meer mensen, vooral politici van de oude stempel, die er helemaal niets van begrepen. Ze probeerden D'66 te plaatsen in het bestaande kader, want dat was het enige dat houvast bood. Dit kon alleen maar door redenering uit het ongeruimde. Ze waren niet socialistisch, dus waren ze liberalistisch. Maar ze waren ook geen vrienden van de VVD, dus waren ze iets tussen PvdA en VVD in. Ergo: een middenpartij. De veranderingen in de samenleving leidden niet alleen tot de oprichting van D'66, maar ook tot nieuwe stromingen in bestaande partijen. Het duidelijkst manifesteerde zich dat in de PvdA en de PSP. Ook de confessionelen ontkwamen niet aan "revolutionaire" stromingen. Zelfs in de CHU waren er opstandigen. De enige partij waar dit alles aan voorbij ging was de VVD. Weliswaar werden ook daar wat kreten geuit, maar die waren nooit serieus bedoeld. Deze partij was zo conservatief dat men daar niet eens bemerkte dat zich allerlei veranderingen aan het voltrekken waren.

Te meer was het opvallend dat in die dagen juist de VVD zich het vriendelijkst tegenover D'66 gedroeg. Men zag er daar zelfs een mogelijke bondgenoot in. De redenering was simpel: ze waren niet confessioneel en niet socialistisch, dus moesten het een soort nieuw-liberalen zijn. Er waren zelfs VVD-ers die overliepen naar d'66. Voor sommigen daarvan was dit de goede keuze. Ze waren displaces person binnen de VVD. Hiertoe behoren b.v. Gruyter en Nypels. De meesten hebben echter bemerkt dat ze in D'66 weinig te zoeken hebben. Ze hebben dan ook intussen allang weer bedankt. Ze zitten nog een beetje na te treuren dat D'66 toch niet de jong-liberale club bleek te zijn die ze zich voor ogen hadden gesteld.

Tot deze treurders behoort blijkbaar ook Egter van Wissekerke. Ze hebben met zijn allen een nieuwe middenpartij opgericht, de Vrije Democraten, die overigens zo niet mogen heten, want een andere club blijkt ze met die naam voor geweest te zijn bij de kiesraad. Zij koesteren zich in de hoop dat er in Nederland nog vele liberalen rondlopen voor wie de VVD wat al te gortig is. Ze zien daarbij gemakshalve over het hoofd dat de VVD-kiezers geen liberalen zijn, maar doorgewoone mensen die met iedere maatschappelijke verandering wat te verliezen hebben of menen dat het zo is.

Ook deze mensen hebben geen enkele behoefte aan een "midden"-partij. Hun enige levenswijsheid is: houden wat je hebt en krijgen wat je kunt. De middenpartij is een uitvinding van de Romme's en consorten, die van alle wallepjes tegelijk wilden eten.

Ik heb er geen enkele behoefte aan polarisatie aan te wakkeren, maar deze polarisatie is gewoon een gegeven feit. Er is geen tussenweg of compromis mogelijk.

Gemeenteraadsverkiezingen

Het is natuurlijk niet verstandig van D'66 om aan de a.s. gemeenteraadsverkiezingen te gaan meedoen. Ik ben het wat dat betreft helemaal eens met Verhoeven (Peperbek juli/augustus). Daar komt nog bij dat D'66 zijn spaarzame actievelingen de komende tijd hard nodig zal hebben om de wonden te likken en de partij naar nieuw herstel te voeren. Maar het is even onverstandig om niet mee te doen. Het betekent een soort aftocht, een stilte in alle gemeenteraden, die een soort triomfale reactie bij de oude partijen zal teweeg brengen, waardoor weer veel vernietigd zal worden dat de afgelopen jaren is bereikt. Bij de komende Kamerverkiezingen zal het dan evenzeer moeilijk zijn om weer uit de as te herrijzen. Al met al een weinig benijdenswaardige situatie.

Watergate

Het is nu langzamerhand wel duidelijk geworden met wat voor boeventroep we daar in het Witte Huis te maken hebben. Er valt misschien nog wel een les uit te leren. Het is deze. Waar het in de politiek en bij de politieke keuze primair om gaat is: wie kies ik, uit wat voor hout is hij of zij gesneden, welk vertrouwen kan ik in zo iemand hebben? De z.g.n. politieke issues, waar in het openbaar over gediscussieerd wordt, zijn daarbij van ondergeschikt belang. Een interessant en actueel punt van politieke studie. Hoe wapen je je tegen het verkeerde soort mensen? Pas daarna kan de vraag gesteld worden wat hun politieke opvattingen zijn. Hoewel? Wiegel van Van Riel behoren in Nederland tot de meest fervente Nixon-aanhangers. Ze hebben dit niet onder stoelen of banken gestoken. Het heeft hun vele extra stemmen opgeleverd. Geldt hier soort zoekt soort? Politieke vingeroefeningen kunnen ook wel eens leiden tot merkwaardige vingeroefeningen op de schrijfmachine. Voor het juninummer had ik een kopje gemaakt "De koude douche van de waterpoort". In Peperbek stond echter "De koude douche van de watersport". Het verband met Nixon, die meer een vis op het droge is, werd daardoor niet duidelijker.

Van Mierlo

Het aftreden van Van Mierlo is, geloof ik, wel een juiste daad. Door zijn privé politieke beleid werd samenwerking binnen de kamerfractie steeds moeilijker. Bovendien zal het nu ook de hardnekkigste aanhanger van zijn politieke lijn toch wel duidelijk zijn dat deze een fiasco was. Voor een omhuiging daarvan zou Van Mierlo een sta-in-de-weg zijn. We mogen daarbij natuurlijk niet vergeten dat hij weliswaar de schepper van deze lijn is geweest, maar dat hij voor die lijn de steun heeft gehad van hoofdbestuur en overgrote meerderheid van de leden, die daaraan hun goedkeuring hebben gehecht. Die leden kunnen zich nu in anonimiteit hullen. Van Mierlo niet. Hij is de zondebok voor het collectieve onverstand.

Net als in een necrologie mogen we bij deze gelegenheid ook wel eens iets goeds van Van Mierlo zeggen. Dat is zeker geen moeilijke opgave. Niemand kan hem een grote visie ontzeggen. Zeker in zijn eerste parlementaire jaren heeft hij meer dan wie ook de weg gewezen naar een nieuwe maatschappelijke en politieke toekomst. Bij zijn publieke optreden is dit natuurlijk niet op iedereen overgekomen, maar wat altijd wel overkwam bij de mensen was de indruk van een door en door eerlijk man, iemand waar wat bezielends van uitgaat, geen gladjanus, maar ook niet iemand die zich in de luren laat leggen. In het kort: iemand die wat nieuws te bieden had in de Nederlandse politiek.

Zijn idealisme is in zekere zin zijn politieke afgang geworden. Vol goede moed kwam hij in 1967 in de kamer. Hij stuitte daar op een eenheidsfront van weerstand. Dit ontmoedigde hem in sterke mate. Eind 1970 zag hij het niet meer zitten. "Met idealisme alleen kom je er niet", moet hij gedacht hebben. De verkiezingen van 1967 ging hij in als idealist, die van 1971 als strateeg. Daarmee gaf hij zijn eigen bestaansrecht op. Strategen waren er al genoeg in de politiek, al waren ze dikwijls van de koude grond. Daar was meneer Van Mierlo niet ook nog eens bij nodig. Hij mat zich een rol aan van iets dat hij misschien in zijn dromen had willen zijn, maar dat hij niet was. D'66 heeft dit te laat doorzien. Door zijn omhuiging gingen ook binnen de partij allerlei strategiejes en tacticusjes de boventoon voeren, met alle bekende gevolgen van dien. Het is helaas niet meer terug te draaien. Het is intussen te hopen dat het wegvallen van de druk van het leiderschap bij hem de nodige ontspanning zal teweeg brengen. Hij kan dan zichzelf hervinden en weer een van de waardevolste parlementsleden worden.

DE PROGRESSIEVE HEREN HEBBEN HAAST

(EW) Na de meer dan 300 jaar lijkt de tijd voor de progressieve heren opeens te dringen. Suriname en de Nederlandse Antillen moeten vrij, eigenlijk gisteren al, en als het dan vandaag niet meer kan, dan toch uiterlijk morgen. Het is niet meer "in" om nog koloniën te hebben, ook al noem je ze dan anders. En natuurlijk zou het een hoogst nare zaak zijn het risico te lopen dat Nederlandse soldaten binnenkort op een soortgelijke wijze uit hun rol zouden kunnen vallen, als hun NAVO-collega's in Mozambique. Maar toch lijkt er iets wonderlijks te gaan gebeuren: Nederland maakt zich los uit het koninkrijksverband-want zo iets blijkt toch wel de bedoeling te zijn-terwijl de beide andere partners daarop die korte termijn althans-niet erg gelukkig mee zijn. Hoe men ook mag denken over de status van de democratie in de betrokken rijksdelen (daar valt wel wat op af te dingen, maar dat gaat in eigen land ook op), het gaat toch niet aan deze gebieden, waarvan de volksvertegenwoordigingen in meerderheid voor een veel geleidelijker ontwikkeling lijken te zijn, hun onafhankelijkheid tegen hun zin op te leggen. Natuurlijk vallen er een heleboel vervelende problemen van ons af, als we zo snel mogelijk onze hielen lichten, maar daarmee praat je een historisch gegroeide verantwoordelijkheid niet helemaal weg. Het is dan ook te hopen dat deze regering zich zal verzetten tegen de gedachten die terzake binnen bepaalde groepen in de regeringspartijen schijnen te leven. Dat kan misschien enige moeilijkheden opleveren voor hen die menen dat ons land "gidsland" moet zijn voor een moderne aanpak van de buitenlandse politiek, maar het is niet anders. Uiteindelijk onafhankelijkheid voor de betrokken gebieden moet duidelijk het doel zijn, maar dan in een tempo en op een wijze, die door de betrokken volksvertegenwoordigingen kan worden geaccepteerd. En dan moeten we niet de fout maken te denken dat de opvattingen, die actie-groepen-zowel in eigen land en overzee-over tempo en methode hebben, representatief zijn voor de meningen in de bevolking als geheel.

LEVENSBSCHOUWING EN POLITIEK

door H. Jongedijk

De PvdA heeft nu een Centrum voor Levensbeschouwing en Politiek. Op 23 juni werd in Zeist de openingsbijeenkomst gehouden. Uiteraard met een paar lezingen en discussie. De inleidingen werden gehouden door enkele gelovigen en hun humanist (Roethof, lid 2e K.). Het geheel was niet oninteressant. Wel wat langadurig, maar dat kan verbeterd worden. Ter sprake kwam hoe het centrum zou moeten functioneren en ook of het bevolkt kan worden met leden van andere (progressieve) partijen. Jurgens van de PPR bracht daarover wat te berde. Ik heb daar wat misverstanden trachten weg te nemen over het pragmatisme van D'66, dat wederom in een kwade reuk bleek te staan. Wat hebben wij toch geklungeld met dit begrip, de afgelopen jaren; met name de "partijtop", die nooit geweten heeft wat het betekent en het waarschijnlijk ook nooit te weten zal komen. Verder heb ik gezegd dat een contact tussen het PvdA-centrum en het Politiek Werkverband van Progressieve Christenen (wat een muil vol) nuttig kan zijn. Dit werkverband bestaat uit een paar honderd mensen, die tegelijk kerkelijk en progressief-politiek aangesloten zijn (al loopt er ook een enkele AR-man mee). D'66 heeft zowaar ook een paar deelnemers in die club, die overigens best eens wat actiever kon worden. Maar ja, wat wil je, ik ben voorzitter. Is het wat voor D'66? Dat Centrum, dat Werkverband, of beide? Ik neem aan van niet. D'66 houdt niet van denken. Althans niet van 'n beetje fundamenteel denken. Het resultaat is er dan ook naar. Bovendien doen wij steeds ons best om ons zo atheïstisch of agnostisch mogelijk te presenteren. Als een uiting van ons pragmatisme, vermoed ik. Nl. om zoveel mogelijk confessionele kiezers en leden te trekken. Ik ben er zeker van dat we iets moeten doen aan simpele, heldere filosofie en aan het zoeken naar een paar samenhangen met andere dan politieke denkgebieden. Dat hoeft niet overtrokken te worden, maar beginselen e.d. Mijn ideeën hierover zijn uiterst pragmatisch.

MAJOOR UIJEN IN HET WILD(EWEG)

(EW) Wie zaterdag 18 augustus de uitzending van BRANDPUNT over krijgsmacht en maatschappij heeft gezien, heeft daar een unieke gelegenheid gehad om het fenomeen van de "uit de hand gelopen" beroepsofficier in het wild te bestuderen. Eerlijk gezegd niet eens een schrikwekkend, maar eerder een meelijwekkend schouwspel. De zo langzamerhand bekende t.v.- en radio-personality, Majoor F. Uijen, gaf weer eens uiting aan zijn denkbeelden over de maatschappij in

het algemeen en over de krijgsmacht in het bijzonder. Daarbij gevoelde hij kennelijk de dringende behoefte om het Nederlandse volk in kennis te stellen van het feit, dat hij in zich de kwaliteiten en rolopvattingen van twee ogenschijnlijk wat ver van elkaar afstaande menstypen weet te verenigen: dat van de luchtmachtofficier en dat van de anti-monarchistische republikein. Daarbij werd hem onmiddellijk gevraagd hoe hij e.e.a. kon rijmen met zijn eed van trouw aan de koningin, maar eerlijk gezegd is dat meer een juridische dan een politieke vraag. En dat laatste element-de politieke implicatie van een dergelijke uitspraak-is wellicht interessanter. Of de heer Uijen nu stelt dat premier P. de Jong indertijd heeft gezegd, dat je best officier en republikein tegelijkertijd kunt zijn, maakt het naar mijn bescheiden mening niet eenvoudiger om iets dergelijks in de praktijk ook waar te maken. Zeker, de tijd dat officieren uit hoofde van hun "officium nobile" niet geacht werden aan politiek te doen, ligt gelukkig ver achter ons, maar ondanks dat mag enig genuanceerd denken dan toch wel verwacht worden. En niet alleen denken, maar vooral ook uitingen daarvan, en dan zeker via een massamedium als de t.v. Want hoe dan ook, republikein zijn betekent voor normale mensen toch het nastreven van een wat andere staatsvorm, dan wij nu in Nederland hebben. Dat kan best een goed idee zijn in de ogen van sommigen (persoonlijk vind ik de constitutionele monarchie nog steeds een beduidend betere oplossing) maar leden van de krijgsmacht dienen zich wel te realiseren dat het op zijn minst allerlei misverstanden kan oproepen als uitge-rekend zij zich beijveren voor de republiek. Er zouden mensen kunnen zijn die daaruit de gevolgtrekking zouden maken, dat we in de nabije toekomst officieren op de barricaden kunnen verwachten, strijdend voor de republiek. Ik weet wel dat mijnheer Uijen dat niet in de verste verte van plan is, maar je moet in zijn beroep zelfs de schijn niet wekken, zoiets te overwegen, op straffe namelijk van een volslagen ongelooftwaardigheid van het eens gekozen beroep. En als kanttekening vraag ik me in gemoede af of de huidige minister van defensie-een partijgenoot van de heer Uijen-erg gelukkig zal zijn geweest met de in zijn onmiddellijk bijzijn gedane uitlatingen van deze tot zijn departement behorende militaire ambtenaar. En beider politieke partij is helemaal te beklagen. Voorzover ik weet treedt de heer Uijen op als adviseur van de partij in defensiezaken en wel in zijn kwaliteit van lid van de defensiecommissie van de PvdA. Je zult als partij maar met een dergelijke adviseur opgescheept zitten.

INGEZONDEN

Commentaar op het artikel van Wil van Spankeren

Naar aanleiding van het stuk van Wil van Spankeren in de Peperbek van juni een aantal (verlate) opmerkingen:

- 1) Ik vind het toch wel meer dan merkwaardig dat Van Spankeren zo boordevol kritiek zit op zijn ex-collega's uit het hoofdbestuur. Hij was het immers, die als lid van het Dagelijks Bestuur, verantwoordelijk was voor de publiciteit en dus ook voor de verkiezingscampagne. Van Spankeren heeft de aanwijzing van Verhaar als "Kampagneleider" doorgedreven. Het resultaat van dit alles: een mislukte verkiezingscampagne!
- 2) Strijders heeft al een der meest op de voorgrond tredende eigenschappen van Van Spankeren aangeraakt: veelpraterij!! Ook op de HB-vergaderingen was dat bij tijd en wijle het geval. Een niet te stuiten woordenvloed, heeft een aantal malen vergaderingen opgehouden. Als men het niet gelooft, men vrage het aan andere ex-HB-ers!
Daarbij komt dat Van Spankeren uitblonk (niet in het afgeven van zijn "politieke" mening) in het verzinnen van de meest waanzinnige, dus onuitvoerbare, plannen. (Zie de HB-notulen)
- 3) Ik hoef hier niet meer in te gaan op de "heiligenverering" die uit het artikel van Van Spankeren blijkt. Een korte opmerking echter: de jongste geschiedenis heeft bewezen waartoe blinde verering kan leiden.
- 4) Nooteboom.
Deze heeft een lang document geschreven, dat als de geschiedenis van onze partij eens geschreven gaat worden, van betekenis zal blijken te zijn. Het vermeldt minitieus de gebeurtenissen in de fractie van 11 verschillende mensen. Wat is daar in vredesnaam tegen? Zijn wij dan niet de kampioenen van de openheid en openbaarheid?
- 5) Van Spankeren heeft intussen de partij verlaten. Hij kondigt in de laatste alinea echter al weer aan misschien nog wel eens terug te komen. Ik zou willen zeggen: "De hemel beware ons"!

Slotopmerking:

De partij heeft een nieuwe leider, laat het nu genoeg zijn met achterom kijken. Onze partij heeft weer kansen, laten we ze grijpen.

Jan Traag
(Zevenaar)

DE EX-VOORZITSTER IN DE PERS

(KB) Voorzitters van politieke partijen zijn belangrijke mensen. Mensen die weten wat zij moeten zeggen en weten wat zij niet moeten zeggen. Zij moeten hun woorden op een goudschaaltje wegen, vooral tegenover de pers. Eén fout woord of één verkeerde uitlating kan schade toebrengen aan de hele partij. Laten we eens kijken wat onze laatste voorzitter ('ster) ervan terecht gebracht heeft en een aantal perscitaten van haar en over haar weergeven:

-Nw Ut. Dgbld (10-11-'71): "Ik organiseer gemakkelijk, dat hoort bij me, daar kan ik niets aan doen. Ik kan met mensen omgaan en leiding geven. Ik kan stimuleren".

-Democraat (dec. '71): "In de partij zie ik hier en daar al de tekenen van ver-starring".

-De Tijd (12-1-'72) "Voorzitters v n partijen! Ze zijn te beklagen". "Alles beweegt en ieder woord leent zich evenzeer voor aanvechting als voor ondersteuning. Onder die omstandigheden worden ook wel eens uit pure wanhoop merkwaardige uitlatingen gedaan. Door mevr. Ruby van der Scheer b.v." (n.l. "dat aan de zaak Mansholt veel te veel publiciteit gegeven was").

-Parool (5-5-'72) "De vroegere besturen hebben eigenlijk allemaal gefaald".

-Haagse Post (5/9-5-'72); "Ruby van der Scheer begint te gekibbel over de identiteit van D'66 evenzeer" (n.l. evenzeer als van Mierlo).

Alg. Dgbld (29-8-'72): D'66 is naar de harde lijn toegegroeid".

-NRC (12-10-'72): "PvdA, D'66 en PPR zouden heel gelukkig zijn met de toetreding van de PSP tot de progressieve club" (voor de goede orde moet worden vermeld, dat dit bericht door de voorzitter later onjuist is genoemd. Maar dat stond niet in de krant).

-Utr. Nwsbld (11-11-'72): "Een harde, maar democratische maatregel van een kiesdrempel van 5%" (antwoord op de aanpak van staatsrechtelijke vernieuwing).

-Haagse Post (13-12-'72): "We mogen de PvdA niet loslaten".

Utr.Nwsbld (10-3-'73): "Wat ik van de leden van D'66 vraag, is geen dwingende structuur van de partij, maar een evenwichtig gedrag van de leden".

-Alle kranten (12-3-'73): Mevr. van der Scheer hilde toen bleek dat zij niet meer was gekozen tot voorzitter..

Daarna (als vice voorzitter) in de Nieuwe Revue van 8 juni 1973: "Ik blijf gewoon huilen als er tijdens onze congressen iets belangrijks is" en verder: "Ik denk dat ik eigenlijk voor ontzettend veel dingen geschikt ben".

INHOUD o.m.:

- VAN MIERLO EXIT ALS LEIDER VAN D'66
door W.S.A.N. Gorter
- DE VAKCENTRALES IN 1974
door E. Bruins
- MINISTER VAN DOORN IS EEN.....
door F. Egter van Wissekerke
- KRABBELS
door D. Bark
- LEVENS BESCHOUWING EN POLITIEK
door H. Jongedijk
- POLITIEKE VINGEROEFENINGEN
door A.R. v.d. Burg
- INKOMENS VRAAGSTUKKEN
door F. Jansen

BETAAL UW ABONNEMENT NOG VANDAAG

Fl 10 - OP GIRO 707800 t.n.v.

PENNINGMEESTER PEPPERBEK, VOORBURG

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

66

7^e jaargang nr. 2

oktober 1973

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag. tel. 070-394641.

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg.

Redactie: D. Bark (€), K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), F. Egter van Wissekerke (EW), A.C. de Goederen (dG), F.Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Löbler (rL), F.W.H. Vink (FV).

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070-669744.

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)

7e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 23 oktober a.s. zenden aan het redactieadres.

Redactievergadering: 23 oktober a.s.. Meeuwenlaan 1, Leiderdorp.
(F. Egter van Wissekerke. tel. 01710 - 49429)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A

● Nieuw Zeelander wil kernwapen

(KB) Laatst sprak ik een Nieuw Zeelander. Het ging natuurlijk over de Franse kernproeven inde Stille Oceaan. Waarom bent u daar eigenlijk zo tegen, vroeg ik. "Wij zijn er niet tegen, dat de fransen een kernwapen hebben. Integendeel, ze hebben er geweldig hard voor gewerkt en er miljoenen francs belasting voor betaald". Maar wat is dan uw bezwaar? "Wij voelen het als unfair, dat de franse belastingbetaler niet zelf mag genieten van iets waarvoor hij zoveel geld heeft uitgegeven. Ze moeten die atoomproeven in eigen land houden, zodat miljoenen landgenoten de resultaten kunnen waarnemen". U wilt toch geen atoomexplosie boven Parijs aanbevelen. "Nee, dat zou te riskant zijn. Er zou eens iets uit de hand kunnen lopen. Maar wel b.v. boven het Plateau de Langres en op ruime afstand van alle wijngaarden. Miljoenen fransen zouden dan naar de explosie kunnen komen kijken. Men zou tribunes, souvenirtentjes en patate frites kraampjes kunnen maken om de aantrekkelijkheid te vergroten. Degenen die geen geld hebben om te komen kijken, zouden nog kunnen genieten van de atoomwolk die na de explosie met gunstige wind over Parijs kan komen. Het moet een pracht gezicht zijn de Eiffeltoren midden in de fall-out". Waarom denkt u dat president Pompidou zijn volk dit schone schouwspel onthoudt? "Ik denk dat president Pompidou bang is, dat de atoombom misschien niet op tijd zou ontploffen. Dit zou enorme teleurstelling wekken bij het hele franse volk, en dat is politiek te riskant. Het zou bovendien een klap zijn voor het toerisme, de souvenirtentjes en de patate-frite kraampjes. Een economisch risico dus". Ik begrijp uw warme gevoelens ten opzichte van het franse volk. Wanneer gaat Nieuw Zeeland zelf beginnen met de atoombom? "Ach, daar hebben wij nog te weinig industriële capaciteiten voor. Maar wij zijn bezig om ons land tot onderontwikkeld gebied te laten uitroepen. Dan krijgen wij ontwikkelingshulp en wij hopen daarmee in staat te zijn om zelf kernwapens te gaan maken, zodat wij ons volk hiervan kunnen laten genieten". Dank u wel, en veel succes gewenst met een gelukkige toekomst voor uw volk, zei ik.

● Traditie barst los

(KB) De uitbundige viering van het regeringsjubileum van de koningin was niet alleen zo uitbundig omdat het zulk mooi weer was. Nee, het was vooral het loskomen van de traditionele gevoelens en van typisch Nederlandse waarden en werkelijkheden, die de ruimte moesten hebben na al die jaren van schudden en rukken aan ons oude, vrouwelijke levenspatroon. Het willen veranderen van de maatschappij heeft zijn grenzen. Vooral wij, D'66ers, die dit levenspatroon liefst grondig op z'n kop willen zetten, zullen daar rekening mee moeten houden als wij al te warm lopen voor "Nederland-gidsland-voor-de-rest-van-de-wereld", voor een "participatiemaatschappij", voor het diepgaand veranderen van de inkomstenverhoudingen en de arbeidsprocessen. Wij willen alle mensen intensief betrekken bij het bestuur (dus bij de politiek), maar willen "de mensen" dat wel? Of reageert de meerderheid toch eigenlijk in hoofdzaak emotioneel? Een emotionaliteit die voortkomt uit de onbewuste diepten van een historisch groeiproces als Nederlands volk? Dus met onverwoestbare traditionele waarden.

VVD-studie over nationalisatie gezondheidszorg?

(KB) Een van mijn vrienden, de bio-chemicus dr Gebhardt, lid van de VVD, schreef in het VVD-orgaan Vrijheid en Democratie van 17 aug. een artikeltje, waarin hij pleitte voor nationalisatie van de gezondheidszorg: "Het is duidelijk, dat de VVD zich momenteel bezig houdt met de vraag of ons gezondheidswezen genationaliseerd moet worden. Ik geloof niet, dat het liberalisme per definitie iedere vorm van nationalisatie afwijst." Gebhardt vraagt zich af of het niet zinvol zou zijn, dat de VVD een studie zou maken over de denkbeelden die hierover in de medische wereld in ons land bestaan. Ik moet zeggen dat dit een goed idee is. Wat doet D'66 op dit gebied? Voor zover ik weet, hebben wij wel ons partijprogramma, dat zich ook uitspreekt over gezondheidszorg, maar geen recent afgerond studie-rapport. Ook horen we haast nooit iets over dit onderwerp, dat toch iets is wat veel mensen zal interesseren, misschien méér dan alle mooie en gewichtige theorieën over milieuzaken, staatsrechtelijke veranderingen, enz. De volksgezondheid is een akute en betrekkelijk afgeronde aangelegenheid, een politiek issue van de eerste orde, dat geen enkele partij mag laten liggen.

dagvandaag

Hart en verstand van minister van der Stoel

(EW) In het juli/aug. nummer heb ik iets gezegd over selectieve verontwaardiging. Ik vond de verwijten in die richting aan de nieuwe regering vanwege haar beleid inzake Griekenland en Portugal niet op hun plaats. En nu doet zich de gelegenheid voor om daarin gelijk te krijgen. Ik meen dat de processen tegen Amalrik, Jakir en Krasin-en de dreiging daarmee tegen Sacharow en Solzjenitsyn-voor het kabinet-den Uyl voldoende aanleiding moeten zijn voor een scherp protest tegen de regering van de Soviet-Unie. Het eerste-kamerlid van de PvdA, de heer Nederhorst, vond dat wellicht ook. Maar op diens vragen antwoordde minister van der Stoel, dat hij inzake de mogelijkheid van een protest tegen het proces-Amalrik "niet alleen zijn hart heeft laten spreken, maar ook verstandelijke overwegingen heeft doen gelden" (vraag en antwoord van resp. 1 en 30 aug. j.l.) Daarmee wilde minister van der Stoel maar zeggen, dat hij het niet opportuun had geacht te Helsinki iets over deze zaak te berde te brengen tegen zijn Russische gesprekspartners-zelfs niet in de wandelgangen. Het schamele excuus daarbij, dat hij vreesde dat Nederland in zijn protest alleen zou staan, is inmiddels ook al ontkracht door het recente optreden van de Zweedse minister Wickman, die kennelijk wél durfde, wat van der Stoel naliet. Het wordt wel tijd, dat van der Stoel zijn Zweedse collega gezelschap gaat houden, want het is voor Wickman toch óók zielig om alleen te blijven staan, maar nog zieliger voor de geloofwaardigheid van het buitenlands beleid van het kabinet-den Uyl.

dagvandaag

Hart en verstand van EW

(E) Als EW inplaats van zijn hart zijn verstand liet spreken zou hij zich realiseren, dat waar inzake Griekenland en Portugal de "publieke opinie" in het buitenland van invloed kan zijn, Rusland zich daar weinig van aantrekt (Tsjechoslowakije) Het risico, voor de individuele vervolgers de zaak alleen maar erger te maken kan pleiten voor "geheime diplomatie" ten deze. Overigens: van der Stoel spreekt (en sprak) zich overigens wel degelijk uit

dagvandaag

KRABBELS

door D.Bark

De Gaay Fortman jr. De PPR is (mede) groot gemaakt door Bas met de pet. De Gaay Fortman jr, die een establishment verschijning (prof. mr. dr., nette pakken en be-kakte spraak) combineerde met radicale opvattingen en ideeën, is er in geslaagd de PPR een nieuw (en veel radicaler dan door Aarden c.s. bedoeld) elan te geven. Die wonderlijk tegenstrijdige combinatie van uiterlijk en opvattingen bezorgde hem bovendien een goede publiciteit, die ook bleef voortduren nadat "het nieuwe er af was", vooral waarschijnlijk omdat hij in staat bleek moeilijke problemen eenvoudig te formuleren en kennelijk met kennis van zaken sprak. Andere leden van de nieuwe PPR-fractie hebben deze stijl niet. De goede Coppes bijvoorbeeld zal mij persoonlijk nog tijden bij blijven als de man die Veronica wilde reddend omdat ze zulke sociaalbewogen muziek spelen en daarbij het toppunt van commerciële exploitatie van ellende (we were all wounded at wounded knee) als voorbeeld daarvan noemde; en van Gorkum blijft voor mij de man die even uit de losse

pols de noodzaak van een revolutie in Suriname bepleitte.

Bas trekt zich van dit alles weinig aan en gaat rustig op de oude voet voort en ziedaar...hij krijgt nog steeds publiciteit. Terugkomend van China ging hij een dagje in Noord Vietnam langs en toen wist hij opeens waar Nederland zich aan te houden had met betrekking tot hulpverlening aan dat land. Hij haalde de kranten met de foto van Bas met de hoed, maar had naar mijn mening niets nieuws te zeggen; althans niets wat hij, zonder dat reisje naar Noord Vietnam niet ook allang had moeten weten (en waarschijnlijk ook wel wist), maar, en daar zit hem nou net de kneep, dan hadden zijn uitspraken niet die publiciteit gehad. Toch ga ik mij in toenemende mate afvragen wanneer de PPR nu eindelijk eens gaat beginnen zijn gevoelsmatig geformuleerde radicale oplossingen voor allerlei problemen eens wat verder uit te werken en theoretisch te onderbouwen. Wie wat bereiken wil in Nederland, althans wat meer dan op kreten gebaseerde populariteit, moet in discussie met andersdenkenden. En in die discussie zullen feiten en op feiten gebaseerde logica meer overtuigingskracht hebben dan gevoelsmatige argumenten.

De Gaay Fortman sr. Ook al een opvallende figuur. Heeft de naam van een eigzinnig Anti-Revolutionair te zijn en was dan ook de tweede verovering van Burger. Jammer genoeg kwam hij op Binnenlandse Zaken en de vrees van velen dat dat wel consequenties zou hebben voor de snelheid waarmee Grond- en Kieswet wijzigingen tot stand zullen komen wordt bewaarheid. Thans dreigt deze minister ook het proces van Gewestvorming te vertragen, althans als ik mijn ochtendblad mag geloven. De Volkskrant wist enige tijd geleden te melden dat eerst bij de discussies in de Ministerraad een voorlopig halt was toegevoegd aan de plannen van de minister om Nederland op te zadelen met een experimenteerwet (op zich een goede zaak) voor gewestvorming...van onder op. Het venijn zit in de staart. Terwijl de kritiek op het ontwerp Beernink-Van Veen zich nu juist richtte op de afwezigheid van een duidelijke visie op de rol van de centrale overheid ten deze, die om sterke gewesten te verzekeren desnoods tot oplegging zou moeten overgaan (de gemeenten vragen zelf de heilige koe van de gemeentelijke autonomie te slachten vonden velen te veel van goed vertrouwen getuigen) wil de Gaay nu nog een stap teruggaan en zelfs eerst bij experiment vaststellen waar en in welke omvang en met welke taken gewesten eventueel nodig zijn. Laten we hopen dat de Volkskrant voor eenmaal slecht geïnformeerd was, want indiening van een dergelijk plan na lezing van het, bij Geertsema ingediende vernietigende voorlopig verslag van de Tweede Kamer op het ontwerp Beernink, grenst aan kwade trouw. Gelukkig sprak de troonrede een andere taal.

China dichterbij. Het lijkt erop dat veel Nederlandse kamerleden in het verleden onbelamerd door enige kennis over China hebben gepraat. De interviews tenminste die een met de China-bezoekers meegereisd radio en t.v.-team de heren kamerleden afnam waren tenminste onthullend, om niet te zeggen ontstellend (daarom geen namen; ik mocht eens de enormiteit van de een aan de ander toeschrijven). Gevraagd naar hun eerste indrukken kwamen commentaren als: schoon, netjes, je ziet hier geen bedelaars, de mensen zien er gezond uit, de kleren zijn niet verstedeld ze kunnen dus kennelijk geregeld nieuwe kopen, we hebben hier erg lekker en gevarieerd gegeten, en meer van dergelijke in alle ernst uitgekraamde nonsens. Van tweeën een, of de heren hebben zich (zelfs toen ze wisten dat zij naar China gingen) nooit behoorlijk over China geïnformeerd, of (meer waarschijnlijk) ze hebben alle gegevens die hen daarover bereikten beschouwd als communistische propaganda. In beide gevallen zijn ze evenzeer te laken. In beide gevallen vraag ik mij af hoe bijv. een gegeven, dat China in staat was om zonder Russische steun atoombommen en draagraketten te maken paste in hun verknipte beeld van China.

Voor zover ik gehoord heb (maar ik heb na deze kolder niet alles meer gevolgd) vormde van Mierlo de enige uitzondering. Hij wist duidelijk wel dat er in China een groots experiment in samenleven aan de gang was en was hoorbaar onder de indruk van de confrontatie met dat experiment. Hij zei dan ook dat hij alles eerst eens moest verwerken voordat hij er een oordeel over wilde geven.

Chili verderaf. Ook tegen de tijd dat dit u als lezer onder ogen komt zal het gebeuren in Chili (dat op het moment van schrijven nog recent is) nog afschuwelijk zijn. Het roept herinneringen op aan Spanje, nog geen 40 jaar geleden, maar ook aan Tjecho Slowakije. Van der Burg's commentaar na de parlementsverkiezingen in Chili was profetisch. Hij was alleen al zo ver gedemocratiseerd dat hij meende dat Allende als gevolg van de verkiezingen af zou moeten treden. Het is moord geworden (gedwongen zelfmoord is ook moord). Het was een verademing om den Uyl te horen, die duidelijk persoonlijk onder de indruk was en zijn afschuw niet verborg achter een vloed van diplomatieke woorden. Het was een verademing eindelijk eens een minister te hebben die met een protestmars als die in Amsterdam mee loopt en voor zijn (zo u wilt ongenueanceerde) mening durft uit te komen.

Toen ik Den Uyl hoorde vroeg ik mij al af wat Biesheuvel in die situatie gezegd zou hebben. Waarschijnlijk: daarvoor moet u bij minister Schmelzer zijn. En Schmelzer zou iets gezegd hebben over tragische gebeurtenissen, nog niet voldoende gegevens, als Allende werkelijk is afgezet is dat natuurlijk niet goed te praten, het leger in Chili heeft gelukkig een democratische traditie, we hopen op snelle normalisering van de situatie, en meer van dergelijk flauwe kul.

En ja hoor, mijn dromen waren geen bedrog. Wat meldt de krant enige dagen later? De samenwerkende Christelijke partijen in Nederland hebben zich solidair verklaard met de Christen Democraten in Chili. (U weet wel, die partij die in het parlement een motie steunde die het Chileense leger vroeg om in te grijpen. De verklaring was opgesteld door.....oud minister Schmelzer. Zou Gruyters toch gelijk hebben?

Federatie. Geen verdergaande samenwerking tussen de progressieven. Zo wil het het PvdA-congres. Ik kan niet laten nu "zie je wel" te zeggen. Ik heb steeds tegenover de tegenstanders van samenwerking gezegd (geen misverstand, ik sta vierkant achter de samenwerking) dat zij zich niet druk moesten maken maar zorgen dat D'66 met alle kracht de verdergaande samenwerking zou propageren omdat dan voor zeker de PvdA de samenwerking wel op termijn zou stellen.

VRIJE DEMOCRATEN KIEZEN NIEUWE NAAM: LIBERAAL DEMOCRATISCHE PARTIJ

(EW) Op 2 juli besliste de kiesraad dat de groep Bessel-Schuyter geen aanspraak kon maken op de naam "Vrije Democraten", omdat eenzelfde naam inmiddels eerder was gedeponereerd door een groep uit D r'drecht. Op korte termijn werd met een enquête onder de leden een nieuwe naam gevonden: Liberaal Democratische Partij (LDP).

Uiteraard is deze gang van zaken niet bepaald bevorderlijk geweest voor de publiciteit van de partij. Maar anderzijds kan men toch wel spreken van een "bles-sing in disguise". Immers: de nieuwe naam doet duidelijker recht aan de inmiddels ontwikkelde gedachten binnen de partij over beginselen en doelstellingen. De LDP wil vanuit een modern-liberaal standpunt een alternatief bieden voor de huidige polarisatie tussen een collectivistisch (= socialistisch) blok en een conservatief blok, rond de VVD. De liberaal-democraten menen nog steeds, dat die derde keuzemogelijkheid er moet komen, ondanks alle uitlatingen van hen die hardnekkig blijven beweren dat de polarisatie maar over ons moet komen, ofwel omdat dat een goede zaak is, ofwel omdat hij toch niet tegen te houden is. Een dergelijk utopisme danwel fatalisme hoopt de LDP door haar eigen bestaan-en hopelijk haar succes in de toekomst- te ontcrachten.

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. van der Burg

Chili en erkenning

De tragische gebeurtenissen in Chili roepen aan deze kant van de wereld weer eens het probleem op van de erkenning van staten en regeringen. Tot de diplomatieke folklore behoort dat regeringen die diplomatieke betrekkingen met elkaar onderhouden dit doen op voorwaarde dat wederzijds een soort bezweringsformule of gebed wordt uitgesproken, waarin tot uitdrukking wordt gebracht dat men de andere regering als wettig erkent voor een bepaald grondgebied. Dit is natuurlijk volstrekte onzin en iedereen weet dat het onzin is. Alle landsgrenzen zijn in het grijze of prille verleden tot stand gekomen door krachtsverhoudingen tussen een stelletje usurpatoren. Iedere rechtsgrond ontbreekt daaraan. Nog sterker: er bestaat helemaal geen "grensrecht". Nagenoeg hetzelfde geldt voor regeringen. Er zijn op de wereld zo'n slordige 170 landen (machtsgebieden). Zeker 150 daarvan worden geregeerd door een stel boeventuig dat zich van de nodige machtsmiddelen heeft weten te voorzien. In enkele gevallen, zoals in de USA, regeren deze boeven met instemming van het volk, maar dit is natuurlijk geen enkel excuus voor hun zwijnerij.

In dit licht gezien doet het altijd wat belachelijk aan als betogers en actiegroepen ageren tegen het onderhouden van diplomatieke betrekkingen met een bepaald land, dus met een bepaalde maffia. Ze nemen daarmee de folklore van die erkenning au serieux en roepen a.h.w. uit: "Dat erkennen van al die andere 169 regeringen als rechtmatig was wel juist, maar in dit ene geval klopt het niet".

In de beginjaren van D'66 heb ik eens op een congres van deze partij een voorstel ingediend, met de strekking dat de Nederlandse regering deze folklore moest afschaffen. Dit kan heel eenvoudig door aan alle regeringen ter wereld (ook de niet erkende) een briefje te sturen met de mededeling dat de regering van nu af aan geen enkele regering en geen enkele landsgrens meer als "rechtsgeldig" erkent en dus ook afziet van iedere verklaring in die geest. Wel is Nederland bereid met iedere feitelijke regering over een gebied of over een aantal mensen diplomatieke betrekkingen te onderhouden, voor zover hiermee een Nederlands belang is gemoeid en voor zover een diplomatieke vertegenwoordiging in redelijke vrijheid en veiligheid kan werken.

Terlouw en de Progressieve Volkspartij

Terlouw heeft de laatste tijd nogal eens gelegenheid gehad via diverse publiciteitsmedia zijn mening te spuien. Terecht maakte hij er bezwaar tegen dat D'66 als een soort rechtervleugel van de PvdA werd voorgesteld, al zal het hem met de huidige aanhang niet gemakkelijk vallen het tegendeel te bewijzen. Ook legde hij het accent op het eigen gezicht van D'66. Toch wel in tegenspraak daarmee was zijn teleurstelling over het PvdA-congres, waar een verdere samenwerking dan de huidige werd afgewezen. Hij haalde zelfs de PVP er nog eens bij, waarnaar volgens hem nog steeds gestreefd moest worden. Hoe nu, een PVP, maar wel een eigen gezicht van D'66? Een soort tijdelijk eigen gezicht dus. Voelde hij zich wellicht als de minnaar die het zelf eigenlijk al niet meer ziet zitten, maar die toch gegriefd is als hij zelf wordt afgewezen? Gevreesd moet worden dat dit eigen gezicht toch wel een beetje mistig is.

De troonrede

De troonrede van dit jaar had een duidelijk nieuwe toon en muntte in tegenstelling tot vroegere troonredes uit door concreetheid. Na de stroom van berichten daarover in de afgelopen maanden stonden er geen echte verrassingen meer in. Een ander opvallend punt was de vele toezeggingen die op korte termijn werden gedaan. De eigenlijke recensie kan daarom maar beter worden uitgesteld tot over enige maanden.

Voor twee punten die mij persoonlijk nogal belangrijk leken, maar die nauwelijks aandacht hebben gekregen wil ik een uitzondering maken. Ten eerste werd er in de troonrede vermeld dat er een geheel nieuwe gewestwet zou komen, gebaseerd op een grote invloed van het rijk bij de totstandkoming. Pikante bijzonderheid hierbij is dat de confessionelen, met name de ARP zich altijd een groot voorstander hebben getoond van gewestvorming "van onderop", d.w.z. vanuit de gemeentebesturen, terwijl de PvdA de voorkeur had voor een van bovenaf opgelegde structuur. De praktijk heeft wel uitgewezen dat de PvdA in deze gelijk had. Gemeentebesturen zijn de laatste instanties om zinvolle gewesten te scheppen, omdat hun ponteneur te veel op het spel staat. Er is dan ook langs die weg praktisch niets van terecht gekomen. De genoemde reden is overigens niet de enige. De Gaay Fortman (binnenlandse zaken) is nu dus kennelijk gedwongen met een voorstel te komen dat dwars tegen zijn eigen partijlijn ingaat. Intussen blijft behoedzaamheid geboden, omdat in PvdA-kringen toch nog wel tamelijk gevaarlijke opvattingen bestaan over gewestvorming, die daar nogal eens wordt gezien als een technocratisch middel voor een hechte bestuursstructuur, waarbij het met de belangen van de burger en de eigenlijke gemeenschap waarin hij leeft niet zo nauw wordt genomen. Gelukkig begint ook daar een meer menselijk standpunt door te dringen.

Het tweede punt is een opvallende omissie in de troonrede. Er wordt met geen gerept over consumentenbelangen en er is ook geen enkele passage die wijst op enige belangstelling in deze richting (of het moeten de frases over inflatiebestrijding zijn). Dit is wel een teken aan de wand. Het zal in de naaste toekomst nog wel eens nodig zijn ministers uit te nodigen Keerpunt '72 te lezen.

Een vraagje

Zijn de leden van D'66 die hebben gestemd voor deelname aan de verkiezingen van 1974, of bereid zijn dit te doen, ook bereid dit dan daadwerkelijk mogelijk te maken door overmaking van een extra f 300, t.w. f 100 vóór 15 december om een directe noodsituatie te voorkomen, f 100 om de verdere schulden af te lossen en f 100 om alsnog een bescheiden verkiezingscampagne mogelijk te maken? En zijn zij bereid deze bedragen te vertienvoudigen als anderen het nu toch maar laten afweten?

Bedankers

Tot de merkwaardigste mensen die ik ken behoren de lieden die voor een partij bedanken. Neem nu eens zo'n Huijsen. Jarenlang was hij voorzitter van de CH jongerenorganisatie. Hij werd kamerlid voor de CHU. Hij was zeker niet dom, al woonde hij de jaarvergaderingen van die partij bij in een soort Bas-de-Gaay-Fortman-uitmonstering. Maar na al die jaren komt hij plotseling tot de ontdekking dat de CHU conservatief is en dat hij er daarom niet in thuis hoort. Nog sterker: hij voelde zich opgelucht toen hij bedankt had. Misschien had hij nooit eerder met een andere CHU-er van gedachten gewisseld.

Of neem nu zo'n Koenen, een van de oprichters van D'66. Hij heeft ook een - nog niet zo gekke - ontdekking gedaan, n.l. dat de PvdA onder invloed van D'66 en van Nieuw-Links zoveel veranderd is in de laatste zeven jaar dat het verschil niet meer zo groot is. In zijn gedachtengang voortgaande zou je nu verwachten dat dit toch wel een heel sterk argument is voor het bestaan van D'66, want zou D'66 wegvallen (met NL is dat al gebeurd), dan zou de PvdA wel eens kunnen terugvallen in de oude lethargie. Zo niet Koenen. Hij bedankt voor D'66 en werpt zich uit volle borst op de PvdA (waarvan hij al lid was). Waarschijnlijk onder het motto: Er is nu goede namaak, waarom zou ik het echte dan nog prefereren. Het is trouwens toch onbegrijpelijk hoe mensen blijmoedig van de ene dag op de andere partijtje wisselen. In veel gevallen krijg je de indruk dat het ze eigenlijk nauwelijks kan schelen van welke partij ze lid zijn, als ze maar een baantje krijgen, of als ze maar kunnen meerommelen. En niemand die zich bekomert over de 95% van de bevolking die helemaal niets naar zijn gading heeft kunnen vinden onder de bestaande partijen.

Bij de chinees eten

Na de in feestneuzen- en toeterstemming uit China terugkerende parlementsleden was de door Roelof Kiers voor de VPRO gemaakte reportage over China een uiterst nuttige aanvulling. We konden nu met eigen ogen zien dat het nauwelijks van belang is of er 700 dan wel 700 miljoen chinezen bestaan, omdat ze toch allemaal hetzelfde denken en zeggen. Het was griezelig en beklemmend om te bemerken dat dit gehele volk massaal onzijd was. Zelfs de takken van de pruimebomen op de schilderijen moesten dikker worden omdat dit meer in overeenstemming was met "de wil van soldaten, boeren en arbeiders".

Het is onbegrijpelijk hoe de machthebbers erin geslaagd zijn dit effect te bereiken. Ondanks het feit van de grote economische vooruitgang en de meerdere sociale zekerheid (van degenen voor wie die zekerheid er niet was horen we niet) is het toch weinig aannemelijk dat alle mensen uit eigen vrije wil dezelfde frases gebruiken uit liefde voor de leiders. Tot zelfs de kleinste kinderen toe gebruiken dezelfde stereotypen. Geen geheime politie, hoe machtig ook, kan dit bereiken zonder wel uiterst radicale middelen.

Het lijkt mij wat al te gemakkelijk om de zaak af te doen met te constateren dat het chinese karakter voor ons westerlingen ondoorgrondelijk is. China heeft een langere cultuurtraditie dan enig ander land ter wereld. Misschien zal er in de toekomst nog eens zo'n opbloei komen. Maar dan moet er eerst nog wel een wonder gebeuren.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Het wordt tijd dat Schwarz ook eens gaat vragen wat Tans al die jaren heeft uitgevoerd.

pep

- Uitspraak aan de top: Ja hoor eens, voor consulteren van de basis hebben we geen geld.

pep

- Eugène: Als ik die Gruyters van jullie zo bezig hoor krijg ik de neiging een woordspeling te maken op die beroemde verkiezingsuitspraak van hem

pep

- D'66 bereidt zich al voor op de komende Raads- en Statenverkiezingen.

pep

- C I A llende

pep

- Big Ferro: de nieuwste spaghetti-western

pep

- Gruyters kan weer lid worden van de VVD want hij woont weer feesten van het koninklijk huis bij.

pep

Japie: kan niemand mij uitleggen waarom Tjoe en Lai wel gelijk heeft als hij pleit voor een sterke West-Europese defensie en niet als hij pleit voor een klassen-loze maatschappij?

pep

- In Callantsoog is laatst op het strand een man bekeurd die "in kennelijke staat van opwinding verkeerde" nadat hij een vrouwelijke badgast zich had zien aankleden.

pep

- Kinderprogramma: de-Wiegel-op-zee-show.

pep

- Eugène: Als Palestijnen nou Arabieren gaan gijzelen dan is dat toch een uitgelezen gelegenheid om ze eens de kans te geven hun bedreigingen ten uitvoer te brengen?

pep

- De Gaay Fortman: gewestweg.

pep

- De beste verdediging van het kabinet den Uyl: luisteren naar Wiegel.

pep

- What's in a name?, zeiden de Vrije Democraten en vertaalden "Vrije" vrij in "Liberale".

pep

- De Portugezen hebben 't zelf al zo goed.
Kan je nagaan hoe fijn die Angolezen en Mozambiekers het hebben.

pep

- De enige keer dat een land werkelijk kapot werd gestaakt gebeurde dat door ondernemers (Chili 1973)

pep

- De judasrol van de christen-democraten heeft weer een streep aan de balk (Chili 1973).

pep

- De Nederlandse chr. dem. partijen hebben adhesie betuigd met hun Chileense politieke broeders. Weer een streep aan diezelfde balk.

pep

- Rusland en Amerika vallen naar bolieven binnen

pep

- Uyen in de vrije wildbaan. Om op te schieten
(E.W. in de Peperbek van sept. 1973)

pep

- Ongewild en onbedoeld bestaat er één geweldige overeenkomst tussen D'66 en de Peperbek: Beide moeten KLEIN blijven.

pep

DEMOCRATISERING VAN HET BESTUUR

door A. Bestman

Wanneer men over dit onderwerp filosofeert of voorstellen doet, dan handelt dit met betrekking tot de provinciale en gemeentelijke besturen over de rechtstreeks gekozen Commissaris der Koningin of Burgemeester. Daarover wil ik het nu niet hebben, maar eens over zijn directe medewerkers, n.l. de gedeputeerde van het College van Gedeputeerde Staten en de wethouder van het College van Burgemeester en Wethouders. Gemakshalve zal ik nu verder het hebben over de wethouder, doch u kunt het gehele betoog eveneens van toepassing verklaren op de gedeputeerde. Ter inleiding het volgende beeld.

Artikel 86 van de Gemeentewet geeft aan, dat de wethouder door de raad uit zijn midden wordt benoemd. Dit impliceert, dat een door de bevolking gekozen raads-lid door de mede-raadsleden tot wethouder wordt gekozen, waarmee hij tevens lid van het College van B en W (het dagelijks bestuur in de gemeentelijke hiërarchie) wordt, maar blijft tegelijkertijd lid van de gemeenteraad. Als wij als voorbeeld uitgaan van een raad bestaande uit 19 raadsleden (zetels) met een wethouderaan-tal van 3, dan stappen op dat moment van verkiezing 3 raadsleden op en nemen plaats naast de burgemeester achter de "groene" tafel, waarmede de raad a.h.w. wordt gereduceerd tot 16 personen. Vol goede moed gaan B en W aan het werk en behandelen zij voorstellen die aan de raad ter goedkeuring worden aangeboden, nadat het College van B en W deze aanvaard heeft. Nu zal het daarbij allicht weleens voorkomen, dat een wethouder A. Het niet zo erg met een voorstel eens is, weliswaar niet op partijpolitieke principiële gronden, maar hij had een en ander liever iets anders geregeld gezien worden. Binnen B en W ontstaat hier- over een discussie, maar uiteindelijk blijken de andere leden van het college toch in meerderheid het voorstel te steunen. Derhalve dienen B en W het voor- stel misschien met een kleine wijziging van ondergeschikt belang bij de raad ter goedkeuring in, waarbij er geen melding van wordt gemaakt dat een der wethouders niet zo erg enthousiast was en in het collegeberaad "tegen" heeft gestemd. Dit komt o.m., omdat het voorstel geen principieel karakter droeg en legt wethouder A. zich bij de meerderheid neer. Immers, een volgend keer kan hij de steun van zijn collega's nodig hebben, wanneer een voorstel betreffende zijn portefeuille aan de orde komt, waarvoor een tegenstand te overwinnen zou kunnen zijn, en uit een oogpunt van collegialiteit gaat men dan niet zo snel "dwars liggen", wat bovendien ook niet de samenwerking binnen het college zal bevorderen.

Nu komt het voorstel in behandeling bij de raad. De raadsfrakties gaan hun on- derscheidenlijke standpunten bepalen, en zal - zoals gebruikelijk en vaak ook gewenst is - wethouder A. het voorstel in zijn fractie nader gaan toelichten en achtergrondinformatie verstrekken, waartegen uiteraard geen enkel bezwaar gemaakt kan worden. Nu blijkt evenwel dat zijn fractie niet erg blij is met het voorstel en in de raadsvergadering zijn stem aan het voorstel zal gaan onthouden. Wethouder A. zal ongetwijfeld ervoor pleiten, dat men niet zó ver moet gaan en belicht het voorstel nog eens van alle kanten, intussen er wel bij vertellend dat hij aanvankelijk ook niet erg veel voelde voor het voorge- stelde. De fractie houdt het politieke been stijf en zal "tegen" gaan stemmen, maar de wethouder heeft natuurlijk zijn eigen verantwoordelijkheid binnen B en W. De raadsvergadering begint en de dwars liggende fractie staat voor de taak de mede-raadsleden ervan te overtuigen, dat het desbetreffende voorstel niet moet worden aangenomen. In het kader van het gegeven voorbeeld moet bedacht worden, dat er al 3 raadsleden "vóór" het voorstel zullen stemmen, n.l. de 3 wethouders. Men begint dus met een achterstand van 3 stemmen. Dit impliceert, dat men 10 leden van een raad van eigenlijk 16 personen ervan moet overtuigen, dat men beter "tegen" kan stemmen, want dan wordt het onderhavige met 10 tegen 9 ver- worpen (t.w. 10 tegenstemmers vanuit de Raad, 9 vóórstemmers waarvan 6 raadsleden en 3 wethouder -raadsleden). Eigenlijk een wonderlijke situatie en een dubieuze wandel van de bestuurder wethouder. Daarnaast wordt de toch al zwaar belaste Raad met 3 personen verminderd. Voorts is het zo, dat de Raad, naast vele andere taken, het controlerend orgaan van de gemeente is; hij controleert B en W. Wel- nu, de 3 raadsleden, welke wethouder zijn geworden, behoren ook tot dit contro- lerend orgaan en in feite controleren zij dus zichzelf. Dit brengt nu eenmaal de dubbelfunctie in de wet met zich mee. Thorbecke had met de invoering van de Gemeentewet o.m. het oog op het leren van de democratische spelregels en deze dus zo dicht mogelijk bij de bevolking doen plaatsvinden. Een ieder weet echter, hoe de gang van zaken is, nadat het college van B en W is samengesteld. Na de wethouderverkiezing gaat men zonder meer aan het werk; er vindt geen soort van regeringsverklaring plaats, zodat de Raad in de gelegenheid wordt gesteld om over de beleidslijnen zijn oordeel te vormen en uit te spreken. Neen, de Raad krijgt hierin pas inzicht wanneer de eerste aanbiedingsnota bij de begroting voor het volgende dienstjaar wordt gepresenteerd. Dit zal een mengsel zijn van verschillende politieke wensen van de onderscheidenlijke politieke partijen

in de gemeente, maar wat meer accent moet hebben wordt niet door de Raad bij de wortel bepaald. Immers, het geheel ligt al zo in de begroting verweven, dat men heel wat argumenten zal moeten aandragen om zo'n begroting nog essentieel te kunnen wijzigen, wat bovendien ernstige gevolgen kan hebben in verband met de continuïteit in de gemeentelijke uitgaven en te verrichten werkzaamheden. Had de Raad bij het eerste optreden van B en W over een regeerprogramma kunnen oordelen, dan had men in de begroting hiermede rekening kunnen houden, als de raadsmeerderheid de accenten anders ziet. Het zo vaak gesuggereerde programcollege kan hierin m.i. weinig verbetering brengen, integendeel eerder de zaken nog meer frustreren. Immers, een programcollege kan eerst werkelijk optreden, als het vóór de verkiezingen een compleet programma heeft voorgelegd aan de verkiezingen; eerst dan is zo'n optreden gerechtvaardigd. Naar mijn mening is het wenselijk, dat in deze gehele gang van zaken rond de benoeming van Gedeputeerden en Wethouders verandering wordt gebracht en derhalve de Provinciewet en de Gemeentewet terzake gewijzigd wordt. Hiertoe wil ik suggereren, dat de mogelijkheid in de wet wordt geschapen, dat de Raad de wethouders en de Provinciale Staten de Gedeputeerden uit zijn midden benoemt, doch dat deze, zodra zij gekozen en geïnstalleerd zijn, ophouden lid te zijn van de onderscheidenlijke volksvertegenwoordigingen en dus ook het stemrecht in deze organen verliezen. De ontstane vacatures behoren zo snel mogelijk te worden teniet gedaan door de volgende kandidaat (kandidaten) op de kandidatenlijst voor de verkiezingen, waarvan de gekozen wethouder en gedeputeerde deel uitmaakte, zodat het aantal raadsleden in het gegeven voorbeeld altijd 19 blijft. Hierdoor kan het werk onder de raadsleden goed verdeeld blijven, de kracht van de Raad wordt niet verminderd door het toetreden van leden tot het College van B en W, Raad en B en W komen objectiever tegenover elkaar te staan en de controle door de Raad op het dagelijks bestuur is onafhankelijker. Bovendien dient de wetgeving de mogelijkheid te scheppen, dat er personen tot wethouder en gedeputeerde kunnen worden benoemd, die geen deel uitmaken van de Raad en Provinciale Staten, mits zij maar aan dezelfde voorwaarden voldoen om gekozen te worden tot lid van de Raad en/of Provinciale Staten. Natuurlijk kunnen de Gedeputeerden en Wethouders gewoon deel blijven nemen aan het fractieberaad van hun politieke geestverwante fractie in de Raad en Provinciale Staten. Dit lijkt mij gewenst, aangezien achtergrondinformatie onontbeerlijk is in de oordeelsvorming en men op de hoogte moet blijven van wat er zich in de keuken van B en W en S.G. afspeelt. Zo'n nieuwe constellatie zal met zich mee moeten kunnen brengen, dat in de toekomst colleges van G.S. en B en W ontstaan, die zich presenteren op basis van een beleidsprogramma en toch een vorm van een afspiegelingscollege behouden. De onderscheidenlijke volksvertegenwoordigingen kunnen dan hierover een oordeel uitspreken bij de presentatievergadering; G.S. en B en W, die zo juist gekozen zijn, kunnen dan te weten komen of de Staten en de Raad wel deze globale beleidsplannen ondersteunen, en zo neen, waar het accent dan moet komen te liggen. Het gemeentelijke en provinciale politieke beeld kan door deze veranderingen drastisch wijzigen en interessanter worden. Indien de gedachte, zoals in dit stuk is neergelegd, ondersteund wordt, zou ik willen voorstellen, dat D'66 een en ander nader gaat uitwerken en in het programma gaat opnemen en desgewenst initiatieven terzake gaat ondernemen. M.i. kan een wijziging in de vorenstaande schets een aanzienlijke bijdrage leveren in een verdere democratisering van het bestuur in ons land, aangezien men op den duur toch ook betere provinciale en gemeentelijke verkiezingsprogramma's zal gaan moeten ontwerpen, die gericht zijn op daadwerkelijk besturen.

● Commentaar op het artikel van Bestman (€)

1. Mede op basis van mijn ervaringen als Statenlid tijdens korte tijd vraag ik mij af of de zaak zo simpel ligt als Bestman lijkt te suggereren. De structuur van Gemeentelijk en Provinciaal bestuur ligt n.l. Grondwettelijk vast. De door hem bekritiseerde gang van zaken is door de Grondwetgever destijds zo gewild: Staten, resp. Raad is de regeling en het bestuur van de Provincie/Gemeente opgedragen. G.S. resp. B en W zijn duidelijk bedoeld als dagelijks bestuur en worden dan ook "uit hun (staten/raad)midden" benoemd.
2. In deze situatie kan men zich zelfs afvragen of het streven naar een programcollege wel zo geslaagd is. Het zou n.l. de monistische trekke die toch al in onze provinciale en plaatselijke bestuursvorm aanwezig zijn aanzienlijk versterken. Vergelijk het Engelse regeringssysteem: de partij die wint vormt automatisch de regering. De regeringsleden blijven parlementslid, de oppositie kan niet anders doen dan, nooit voor overneming in aanmerking komende, alternatieven formuleren in de hoop dat de kiezer zich t.z.t. die nog zal herinneren.
3. Ik onderschrijf Bestmans kritiek op het huidige stelsel overigens wel. Zijn voorstel zou, in het licht van het voorgaande geamendeerd moeten worden, of althans anders gericht. Te weten op het propageren door D'66 voor doortrekking van de dualistische beginselen die voor onze bestuursvorm op landelijke schaal gelden naar regionaal en plaatselijk niveau. Een taak voor de eigen Staatsrechtcommissie om zich hierover eens te buigen?

DEFENSIEPOLITIEK LINKS UIT DE FLANK?

door F. Egter van Wissekerke

Op het moment dat ik dit schrijf is nog niet bekend welke beleidsuitspraken de regering-Den Uyl in haar memorie van toelichting bij de defensiebegroting 1974 zal gaan doen. Overigens is te verwachten dat de genuanceerde lijn, die dit kabinet tot nog toe bij haar defensiebeleid heeft gevolgd, zal worden doorgetrokken. En wel om de eenvoudige reden, dat ook dit kabinet vermoedelijk inziet dat een dergelijk beleid op langer zich moet worden gevoerd, waarbij abrupte koersveranderingen vrijwel ondoenlijk zijn.

Wellicht zullen bepaalde groepen van de progressieve achterban deze realistische opstelling niet kunnen aanvaarden. Maar veel meer dan kamervragen en meer in het algemeen een "hinderlijk volgen" van de minister zal daar wel niet uit resulteren.

Bovendien zijn werkelijk concrete beleidsuitspraken vermoedelijk pas te verwachten in de aan het eind van dit jaar uit te brengen defensienota. En ook dan zijn er twee overwegingen, die voor deze regering de keuze tussen idealisme en realisme in de richting van het laatste zou kunnen doen doorslaan:

1. Men kan een defensieapparaat wél in korte tijd "afbouwen" zoals een modieus germanisme luidt - maar omgekeerd is het niet mogelijk een dergelijk apparaat bij een eventuele verslechtering van de internationale situatie weer eventjes uit de grond te stampen. Dat hebben de jaren tussen '33 en '40 ons wel geleerd.
2. De lopende onderhandelingen met het Oostblok over troepenreducties en wederzijdse veiligheid maken een eenzijdige "afbouw" alleen al onderhandelings-technisch gezien niet bepaald verstandig.

Zoals gezegd: deze overwegingen zullen ook het kabinet-den Uyl wel bekend zijn en het optreden van dit kabinet tot nog toe wettigt het vertrouwen, dat het aan deze overwegingen reële waarde zal (blijven) toekennen. In elk geval wordt de verontrusting, die sommige oppositiepartijen - druk gesteund door Telegraaf en Elseviers Magazine - ten toon spreiden, niet door de feiten tot op dit moment gerechtvaardigd. Een voorzichtige prognose kan dan ook luiden: Er zal de komende jaren geen sprake zijn van een "links uit de flank" met onze defensiepolitiek, eerder zal de oude koers behouden blijven, met dien verstande dat dat bij het bereiken van meer ontspanning door overleg wellicht zal worden teruggedaan op "met driekwart kracht vooruit". Wat valt er dan op kortere termijn wél aan concrete veranderingen te verwachten?

In de eerste plaats zal vermoedelijk definitief worden gebroken met de huidige verticale organisatiestructuur van het departement van defensie. De sinds minister P. de Jong voor een groot deel zelfstandig opererende toporganen van Marine, Land-, en Luchtmacht zullen bepaalde bevoegdheden moeten overdragen aan centrale "interservice"-staven. Dit kan leiden tot een grotere mate van efficiency, tot besparingen. Maar veel belangrijker effect kan zijn een meer consistent en consequent totaal-beleid voor de gehele krijgsmacht, dat duidelijker gestuurd kan worden door de politiek verantwoordelijke leiding. In de tweede plaats mogen de eerste voorzichtige stapjes worden verwacht op de moeilijke weg van een onderlinge taakverdeling binnen de NAVO. Daarmee kunnen wijzigingen in aanschafplannen gepaard gaan. Wie daarvan het "slachtoffer" zal worden, valt met geen mogelijkheid te zeggen. Maar in elk geval valt een sterker accent op de conventionele taken van land- en luchtmacht te verwachten in plaats van nucleaire bijdragen. Ook de taken van de marine in het centrale-maar vooral het westelijk-deel van de Atlantische Oceaan zullen wellicht worden herzien. Daarbij speelt de komende herziening van het koninkrijksstatuut een rol van betekenis.

In de derde plaats zijn beperkte wijzigingen in de regeling van de dienstplicht te voorzien. Een verkorting van de "eerste oefening" tot 12 à 14 maanden; een voortzetting van het beleid om meer vrijwilligers met kort verband te werven; en misschien ook maatregelen om de ongetwijfeld zware lasten van de dienstplicht meer evenredig te verdelen. Op dit moment komt slechts 40% van een jaarklas daadwerkelijk in dienst. Niet dat er straks meer dienstplichtigen zullen worden opgeroepen maar de mogelijkheden voor extra faciliteiten voor dienstplichtigen (bijv. op belasting- en studiegebied) en anderzijds voor enigerlei vorm van "Wehrsteur" voor niet-dienstplichtigen zijn zeker nadere overweging waard. En tenslotte: het interne personeelsbeleid. Juist op dat gebied kan van dit kabinet wel het een en ander worden verwacht. Maatregelen op dat gebied kunnen immers soms relatief goedkoop zijn en bovendien is er alle aanleiding voor een personeelsbeleid dat beter anticipeert op algemene maatschappelijke ontwikkelingen. In het verleden werd daarop veelal uitsluitend gereageerd, en dan nog dikwijls rijkelijk laat en uitgesproken defensief. De krijgsmacht moet toch positief gebruik kunnen maken van het verhoogde opleidings- en ontwikkelingspeil van het instromende personeel, van de behoefte aan het dragen van persoonlijke verantwoordelijkheid, van de wens tot een zinvolle taakvervulling en tot meer in-

vloed op werk- en leefsituatie. Deze hedendaagse en alleszins gerechtvaardigde behoeften moeten dan wel afgewogen worden tegen het kunnen bereiken van de doelstelling van de krijgsmacht: een goed uitgerust, goed geoefend (met excuses aan Bloema: maar oefeningen als Big Ferro zijn daartoe m.i. nog steeds nodig) maar vooral ook goed gemotiveerd apparaat. Aan dat laatste kan een modern personeelbeleid in belangrijke mate bijdragen, terwijl een dergelijk apparaat ook meer geloofwaardigheid en vertrouwen wekt bij de gemeenschap, die het betaalt en in stand houdt.

Te hopen valt dat de huidige regering met een dergelijk beleid ernst kan maken; daarvoor is echter de loyale steun van haar deskundige militaire ondergeschikten vereist. Dat vergt van beide kanten tact én wijsheid, maar die mag men toch in beginsel aanwezig achten.

Samenvattend kan gesteld worden dat er voor pessimistische paniecreacties op het defensiebeleid van de nieuwe regering vooralsnog geen feitelijke reden is. Integendeel het lijkt nu noodzakelijk de rijen te sluiten-maar dan niet de krijgsmacht alleen, doch juist de samenleving mét haar krijgsmacht- en te streven naar een defensieapparaat, dat in alle opzichten haar moeilijke, maar nog steeds noodzakelijke taak aankan.

HET RAPPORT VAN DE CENTRALE WERKGROEP VAN D'66

door K.P. Bloema

Dit, in augustus gereed gekomen, rapport is erop gericht D'66 als wezenlijk progressief herkenbaar te maken. Daartoe is uitwerking van de uitgangspunten nodig om politiek operationeel te zijn. Ombuiging van de economische groei wordt het eerst als noodzakelijk genoemd (Nederland heeft de grenzen van ec. groei wel zo ongeveer bereikt, volgens het rapport). Gestreefd moet worden naar een nieuwe maatschappelijke (en economische) orde. Er zijn vier uitgangspunten n.l.:

1. Een politieke partij richt zich in principe tot alle burgers. D'66 vertegenwoordigt niet een speciale groep. D'66 heeft geen ideologie.
2. De democratisering is een onstuitbaar proces. Vaker toetsen van de mening van betrokkenen is nodig (participatie maatschappij).
3. Milieuproblemen nopen tot een nieuw soc.ec. orde. Nederland moet gidsland zijn voor de rest van de wereld. Een mentaliteitswijziging is nodig, materiele versobering, een nieuwe inkomenspolitiek, andere arbeidsverhoudingen, enz.
4. Realisatie door politieke machtsvoorming. Het vernieuwingsproces moet op gang worden gehouden. De tijd is rijp voor de volgende historisch-dialectische stap: de PVP zou die stap moeten concretiseren.

Konklusie uit het rapport: kernvragen voor D'66 zijn de limits of grows, de democratie en de soc.ec. orde. Accent op het milieuprobleem. Brede lagen van de bevolking moeten gaan nadenken over alternatieve samenlevingsvormen. Gewezen wordt op het gevaar van systeembestendige tendenzen en de roep om de sterke man.

Kritiek: met alle waardering voor de vele goede dingen uit het rapport, heb ik toch ook ernstige kritiek. Deze kritiek is niet zozeer gericht op het inhoudelijke (de nodige vernieuwing van de maatschappelijke orde). Deze zelfde denkwijze is overigens al vanuit een vrijwel dezelfde benadering uitgewerkt in het "Profiel voor een Nieuwe Partij" van de Aktiegroep Nieuwe Partij, met dien verstande dat vermeldingen zoals "Nederland gidsland voor de rest van de wereld" zijn vermeden. Wel is in dit Profiel vermeld: het streven naar een soberheidsmaatschappij, een welzijnsrevolutie, greep op het wetenschapsbeleid, de inkomens- en machtsverdeling, solidariteit met de wereld, staatkundige en soc.ec. democratisering, openheid en mentaliteitsverandering. Mijn kritiek richt zich op het "politiek operationeel" maken. Daartoe acht ik een programmatische benadering beslist onvoldoende. Het rapport brengt iets nieuws, de Aktiegroep Nieuwe Partij was al een stap vooruit met haar Profiel, gepubliceerd in het tijdschrift Politiek Perspectief van de KVP. Het rapport van de centrale werkgroep is een intellectueel werkstuk waarin m.i. teveel het accent is gelegd op milieuzaken (een typisch Mertens-werkstuk), dat echter net zo min als het Profiel van de Aktiegroep in staat is om "brede lagen van de bevolking" aan te spreken. In de praktische politiek gaat het om andere zaken. Vooral om de wijze waarop politiek wordt gebracht. Men kijkt naar de politieke leiders en naar de gedragingen van de partijen. Spreken de leiders de massa aan, en handelen de partijen overeenkomstig de denkbeelden of belangen van de kiezer? Voor wat dit betreft zit D'66 diep in het verdomboekje. Een nieuw programma zal de kiezer niet veel interesseren, en het is in elk geval geen doorslaggevende bijdrage aan de zo nodige partijvernieuwing. Integendeel, het is een voortgaan op de weg van afsluiting en het optrekken van (programmatische) muren rondom D'66. Kom-maar-bij-ons, want wij hebben zo'n mooi programma.

Niet juist. De enige weg is: praten en overleggen met overeenkomstige groeperingen. Zo niet, dan is afsluiting en het krampachtig blijven streven naar een PVP funest voor D'66. Een stap op weg naar een vervagende, intellectualistische splinterpartij. Maar misschien is ook dat een element in de historisch-dialectische ontwikkeling?

In het oude Athene bleken er Griekse filosofen te zijn die niet geheel los van religie zelfs voor een onbekende god een buste hadden opgericht. De grote apostel Paulus - de z.g. heidenprediker - haakte bij zijn komst in die stad op dat beeld in. Hij verklaarde aan die Stoïcijnen wie nu in feite die onbekende god was. En..., verwonderlijk: deze religiebeoefenaars schenen Paulus wel te kunnen volgen, alhoewel de dialoog stuk liep op het vraagstuk van leven en dood. Uit deze geschiedenis blijkt - voorzover men niet ontmythologiseerd - dat de toenmalige bevolking om de oude wereldzee zeer zeker niet van alle religie was gespeend. Dan duikt tussen al die religies het christendom op. In feite een kind van zijn tijd, uit het oude bestaande volk voortgekomen en zich tot op heden nog steeds in volle glorie handhavende. Gezien hun uitlatingen beschouwden die Atheense geleerden Paulus godsdienst als een religie precies gelijk - wel met enige nuances - aan hun beléefde religie. Zij - Grieken - hadden hun eigen goden. Zij vonden het best, dat Paulus de onbekende God als God vereerde. Maar Paulus moest onder geen beding proberen om die onbekende god identiek aan hun goden te verklaren. Zij kenden deze god niet en daarom die buste. Misschien wat dit betreft, is er nog wel het een en ander van deze stoïcijnen te leren. In ieder geval was het zó, dat zij -ondanks hun verering- deze onbekende god niet voor hun religiekarretje spanden. Want is wel vreemd, dat het christendom als jongste religie (godsdienst), deze onbekende god zó maar hebben geannexeerd. De geschiedenis heeft bewezen en bewijst tot op heden nóg, dat in de wereld van vroeger en van nú, de onbekende god voor het eigen christelijke religiekarretje wordt gespannen. Met die religiegoden zijn er in deze wereld heel wat ongerechtigheden gebeurd. Het schijnt zó te zijn, wie de macht in de wereld heeft, schijnt eigenaar en beschikker over die onbekende god te zijn. Vooral het christendom is daar sterk in. Is het daarom logisch, dat de heer Gruyters reageert:

"TWEEHUIZEND JAAR CHRISTELIJKE ONBETROUWBAARHEID!"

Maar. 't moet me toch even van 't hart, ook deze heer had als oud V.V.Der zijn mammongod. Hij was -evenals zijn toenmalige medestanders- voorstander, dat de "V.V.D.brandkasten" goéd door de politie moesten worden bewaard. 't Zou in de maatschappij zeer zeker fout gaan wanneer het kapitaal ook in handen van arbeiders kwam, de onbekende god had toch immers de rijken gemaakt? Tot heden is in feite niemand serieus op de bewering van Gruyters ingegaan. Behoudens dan smalend op een preekstoel of in een kerkblaadje. En..., omdat er uit Gruyters uitspraak veel te halen en recht te zetten is, meende ik hem in zijn uitspraak te volgen en tegelijk tegen te staan. Ik weet niet of de heer Gruyters uit een Christelijk milieu komt, maar het lijkt er op, omdat hij "christelijk" met "onbetrouwbaar" vereenzelvigd en dit op feiten wel zal baseren. Van Dale schrijft over het woord: "Christelijk", eigen aan de leer van Christus. Het heeft met "Christendom" van doen. De eerste vraag die dient te worden beantwoord: "Wat is christendom?" Ik zou het zó willen stellen: "Christendom is in het taalgebruik een religiegegeven, een vlag die de lading dekt". Het lijkt een lange trein waarin mensen worden vervoerd náar een bepaalde bestemming. Het is een middel en het komt met andere religies overeen. T.a.v. andere religies is het van recente datum- een nog heel jong borelinske- en er zijn drie religies (machten) in vertegenwoordigd: Rooms-Katholicisme; Oosterse-orthodoxie en Protestantisme. Bijhet eertijds en nu nog praktizerend christendom is er een verregaand pragmatisme. En wel zulk een pragmatisme, dat christelijke machten eigen religiebeoefening in 't middelpunt stellen. In de praktijk lijkt het christendom meer op een gewone wereldmacht. En, gezien heden en toekomst, lijkt het weinig met DE CHRISTUS van doen te hebben. De Stoïcijnen hadden hun "buste", maar het christendom als religie heeft zijn eigen buste en is daarom gewoon een godsdienst als alle andere godsdiensten, echter wèl met een vredelijke eigen - waarde, een hardheid, een...-en dan volg ik Gruyters-, "onbetrouwbaarheid". Heeft de heer Gruyters dan toch gelijk? "Ja" en "neen". "Ja", wanneer christendom een religie is, dan is het puur heidendom en heeft het met de leer van Christus niets van doen. "Neen", wanneer christendom de religie is dan wèl met de leer van Christus van doen heeft. Maar..., dan komt dit laatste in een heel andere dimensie. Christendom als religie maakt misbruik van de onbekende god. Deze god wordt voor eigen vunzig karretje gespannen, dan is dit christendom nog slechter als de Stoïcijnsereligie, die tenminste nog een buste liet stáán. Dan krijgt de heer Gruyters gelijk en in zijn stelling klinkt afschuw voor zulk een christendom door. Waarschijnlijk -ik weet het niet zeker-, heeft hij aan kruistochten, progroms, kettermoord, godsdiensttwisten, slavenjachten handel, en ondanks schijnbaar het godloze: "proletariërs van alle landen verenigt U", etc. etc. gedacht. En ik denk vandaagedag aan: het vieze Franse atoomzaakje, armoede in Latijns-Amerika, het vunzige drabbige waterpoortwater, Afrika, Mozambique, etc. etc. O, ja, om op het laatste nog éven terug te komen. Welke religiemacht heeft de m a c h t in Portugal en Spanje? Eigenaardig: onze vertegenwoordigers zeggen geen bloedbaden gezien te hebben, zoals door religiemachthebbers beschreven en voor de televisie onder woorden gebracht. Ik denk zo-maar het is misschien achterdochtig: Zouden Rome's religiebeoefenaars hun

ondergeschikten opdracht hebben verstrekt om bloedbaden te arrangeren die in feite een fata morgana zijn, maar waarbij zij ons diets willen maken, dat zij het schrome onrecht-n.b. door eigen vlees gepleegd-, eventjes wereldkundig maken?" Wanneer het d o e l nog steeds de middelen heiligt kon mijn achterdocht wel eens op waarheid berusten. De geschiedenis zal het wel bewijzen. Wel valt op, dat de grote prelaat van Rome, n i e t antwoord op het verzoek van Nederlandse bisschoppen om een vlammend protest contra die Portugese bloedbaden te laten horen. 't Is vreemd, 't is jammer!

Heeft religie dan niét met g e l o o f te maken? Ongeacht of iemand in-of outsider in religiezaken is. Aan de vruchten leert men de boom kennen. Aan de religiebeoefening herkent men de deelnemers. Ze zitten in de christelijke trein al of niet met een betaald kaartje en rijden, rijden maar. Waarheen? In de eerste plaats dienen de mensen die meerijden in de trein met het kruis zichtbaar op de borst in 't oog te worden gehouden. Schijnbaar hebben zij niet genoeg met 't kruis in 't hart. Het zijn vaak-uitzonderingen bevestigen de regel-, die vechten voor hun eigen stand, d.w.z. eigen religie. Het zijn de statussymbolers. En in feite worden zij in de praktijk van het dagelijks leven door ons allen gesteund. Want ook u en ik dienen van tijd tot tijd op staten en staatjes bij aangaan van een huwelijk, sollicitatie bij rijk-provincie- of gemeente en zelfs na het plegen van een ernstig delict (misdrijf), de godsdienst-religiestatus- in te vullen. De statistiek zal dan wel voor de rest zorgen. Het huidige christendom is dan ook nog steeds in onze maatschappij gerubriceerd. In Amerika is het vreemd, wanneer je op zulk een staat: "g e e n godsdienst" zou invullen. Daar viert de religiestatus hoogtij. Maar in Afrika en Italië weten ze dan ook van wanten en doen daar eveneens een aardig duitje in het religiestatuszakje. En je zou zeggen, door de handhaving van al die religiestaatjes weten ze in Nederland er ook weg mee. Dus...., met dat al: Minister Gruyters heeft de plank zeer zeker niet mis geslagen. Tòch dien ik te protesteren en kom ik in oppositie contro de (g) ode (n) dezer eeuw. Wij weten allen, dat er aan één zaak altijd twee kanten zijn en zelfs soms méér. In de christelijke trein rijden de statussymbolers met de in het hart overtuigde gelovigen mee. Zij allen hebben dit gemeen, dat ze voor de drup van buiten een kerkelijk dak boven hun hoofden hebben, maar zowel in- als buiten die trein ziet en voelt en kent -onderkent- de opmerkelijke mens dié mensen, die mèt hebben aan de religiestatus, maar in het hart DE SCHRIFTUURLIJKE CHRISTJES, oprecht navolgen. Het zijn vaak niet de luitjes, die in kranten bij doodsberichten grote teksten aanhalen, waarbij de "goegemeente" wordt diets gemaakt, dat die vent zeker in de hemel komt en de hel achter zich laat. Neen, het zijn zij die dagelijks bezig zijn ten einde de nood van de naaste(n) te lenigen. Dit zijn de mensen die vroegtijdig uit de christelijke trein stappen, wanneer er gevochten moet worden voor r e c h t en gerechtigheid. Voor de bevrijding -niet alleen fysieke bevrijding- van de naaste in nood, lijden, gevangenschap, onderdrukking, grote ellende. Zij laten die héle christelijke trein met al die statussymbolers rustig doorrijden. En dan: lijken ze voor goed de trein te hebben gemist, althans in de oogjes van de statusci. Het zijn de doordrammers die als "zeer eigenwijs" door de rest van de treinreizigers worden bestempeld. Vanzelfsprekend heb ik ook een kerkelijk dak boven mijn hoofd, maar uit de christelijke trein ben ik vroegtijdig gestapt.

De Leidschendamse Peter.

OVER REDDERS VAN D'66 EN HUN GENEESKRACHTIGE KRUIDEN

A.R. van der Burg

Aan de reeks nota's met analyses van het ziektebeeld en aanbevolen geneeswijzen binnen D'66 is weer een nieuw rapport toegevoegd, ditmaal van Bloema en Ehren, beide oud-hoofdbestuurslid en als zodanig dus "getuigen aan het sterfbed". De nota begint met aan analyse van D'66 als politieke partij, waarbij zij niet zozeer de nadruk leggen op de uitgangspunten en beginselen, als wel op de structuur en werkwijze. Al direct wordt hier een soort Mussert-of-Moskou-keuze gesteld. Er staan nog maar twee mogelijkheden voor D'66 open:

- Alsnog zoeken naar een aanwijsbare belangengroepering (bedoeld is een bepaalde groep in de samenleving, b.v. "de intellectuelen" of "de arbeiders" vdB) als politieke basis.
- Alsnog zoeken naar een andere partijpolitieke samenwerking dan de huidige, en wel in de richting van een aansluiting bij en stimuleren van nieuwe centrum-groeperingen, teneinde de partijvernieuwing een kans te geven.

De analyse gaat dan verder in op de structurele zwakte, de financiën en de leidende personen. In laatstgenoemde paragraaf komt men zinnen tegen als (met betrekking tot mevrouw Van der Scheer): "Zij was het type van de volijverige secretaresse-die-graag-op-de-stoel-van-de-baas-zit, zonder dat zij echter beschikte over het

inzicht, de wijsheid, en het geduld, die zo'n baas wordt geacht te bezitten." Ehren en Bloema geven ieder hun persoonlijke conclusies, die elkaar overigens niet zo veel ontlopen. Leest u maar beider slotzinnen.

Ehren: "De enige mogelijkheid voor D'66 om nog een inbreng te kunnen hebben in een wezenlijke vorm van partijvernieuwing, is het zoeken naar aansluiting bij en/of stimulering van nieuwe centrumgroeperingen-links-van-het-midden, zoals de Vrije Democraten en de confessionelen rond de Nieuwe-Partij-aktiegroep." Bloema: "Als enige mogelijkheid zie ik nog, dat met verwante groeperingen in overleg wordt getreden, waaruit dan ófwel een nieuwe democratische partij tevoorschijn zou komen, ófwel een D'66 dat grondig wordt omgevormd. Dus niet de kom-maar-bij-ons-methode, maar een vernieuwing onder sterke invloed van niet-D'66ers (of ex D'66ers)."

Een oordeel over deze conclusies is afhankelijk van de voorafgaande analyse. Zo'n analyse is natuurlijk altijd min of meer subjectief en hangt vooral sterk af van de normen die men aanlegt om de bestaande situatie aan te toetsen. Hier ligt nu juist het zwakste punt van de analyse. Het ideale D'66 dat de schrijvers als toetssteen hanteren heeft nooit bestaan en is waarschijnlijk ook slechts door weinig aanhangers ooit gewenst. Hun denkwereld speelt zich af op het platte vlak van de traditionele partijstructuur. Zo constateren zij dat D'66 "niet in staat was (en geen moeite deed) om bepaalde groepen te vertegenwoordigen." Wie wel steun gaven "waren vooral veel intellectuelen, mensen die niet in de eerste plaats waren betrokken bij het dagelijks gevecht om geld of invloed, zoals b.v. werkgevers, arbeiders, boeren of middenstanders." Daarom was het volgens de schrijvers een a-politieke partij "in de zin van: geen duidelijke representatie van een bestaande belangengroepering." "De zwakte van D'66 werd overduidelijk, toen het..... een politieke keuze deed in de helaas nog steeds bestaande belangenstrijd tussen socialisme en liberalisme."

Blijkbaar is de gehele maatschappelijke ontwikkeling en de daarmee samenhangende processen van ontzuiling en ont-ideologisering aan de auteurs voorbijgegaan. Voor hun is een partij nog altijd de vertegenwoordiging van een belangengroep (waartoe de intellectuelen blijkbaar niet behoren). Ook is het hun ontgaan dat alle partijen worstelen met het probleem dat de intellectuelen er een dominerende rol in spelen.

Leest men dan vervolgens dat D'66 aansluiting bij nieuwe centrumgroeperingen zou moeten zoeken en deze zou moeten stimuleren, en dat nog wel om de partijvernieuwing een kans te geven, dan wrijft men zich toch wel de ogen uit. Moet de partijvernieuwing soms op gang gebracht worden door deze partijverouderaars? En waarom bij een centrumgroepering? Was er anno 1966 behoefte aan een nieuwe centumpartij naast alle bestaande, die tezamen meer dan 90% van het parlement vulden? Is daarvoor ooit D'66 opgericht? En waarom aansluiting bij een nieuwe centumpartij? Was het dan niet handiger geweest ineens lid te worden van een van de confessionele partijen, de centrum-isten bij uitstek? Op al deze vragen kan nog slechts met een nieuwe vraag worden geantwoord: Wat hebben deze lieden ooit in D'66 gezocht en gevonden?

D'66 TUSSEN PROGRESSIEF EN LIBERAAL

door H.P.M. Strijers

Het is een prachtig public relations-probleem. Maar we zitten er in gevangen. Als D'66 niets zegt, lacht iedereen meewarig. Als D'66 opening van zaken geeft, lacht iedereen ons uit. Toch moeten we dat laatste eigenlijk wel doen. Want we kwamen in de markt om door de muur van verstard gezag heen te breken. De generatie van na de oorlog wilde ongeremd de wijde wereld tegemoet. In markttermen mag dit luiden: de logische en systematische jonge mensen, de 'nieuwe managers', die door de welvaart en zich wijzigende opvattingen meer tijd kregen, zouden een nieuwe stijl van politiek die tijd en hun aandacht waard keuren. Juist die groep ging beseffen dat de periode van ieder-voor-zich geweest was; omdat die dagelijks ondervond dat alles-met-alles samenhangt. De gedachte aan een nieuwe maatschappij-structuur, onder een overheid die van overladen nachtwaker tot een stimulerende arbiter zou worden, was vaag maar niet vreemd.

Wij pakten echter de oude toer, telden toekomstige stemmen en werden 'progressief'. Een oud ideaal gingen we waar maken, geen nieuw ideaal. Met oude manieren, en dus keerden onze prospects zich af. Andermans prospects bleven waar ze zaten, allicht. Zodat we nu niets meer hebben, geen gedachten en geen stemmen.

Was die nieuwe stijl slechts mogelijk in een nieuwe maatschappij? Of kon slechts die nieuwe stijl de nieuwe structuur opleveren? Uit die kip-en-ei vraag zijn we nooit gekomen. Want we hebben er nooit, logisch en systematisch, over gedebatteerd. We werden zomaar ineens vanzelf progressief - om de magische meerderheid te winnen. Onze leider uit die jaren zag niet dat D'66 geen partij was

voor oplossingen - zelfs niet voor visie. D'66 was een beweging annex partij voor probleemstelling - koel, zakelijk, pragmatisch als u wilt. Dát is onze identiteit. Het verleden drukt daarop loodzwaar. Het Appèl blijkt tijdgebonden. Het heeft geen appeal meer. De nieuwe generatie van managers weet wel wat leukers te doen dan zich de troebelen van destijds voor de geest te halen. De uitdaging is duidelijk: menen we nog steeds dat een 'plan voor een nieuwe vitale democratie' nodig is? Daar zou de grondslag voor een rappèl kunnen liggen. Waar vinden we echter de artistieke inspiratie om weer zulk een klaroenstoot tot stand te brengen? Ondanks zijn fraaie beloften weet ook de voorzitter dat niet. Daarom houdt hij gewoon een rede op het Congres, waarna klachten volgen (over kosten en baten), bezweringsformules (onder de titel organisatie-structuur), en een opgedirkte wensen-waslijst (het zgn politiek program). Dán pas komt de voorzitter van onze vertegenwoordigers. Zeker, D'66 heeft geen boodschap aan een zgn politiek leider. Als van Mierlo echter het zinkende schip verlaat, mag zijn opvolger waarachtig wel de gelegenheid krijgen en nemen de kast even uit te vegen. Anders dreigt het gevaar dat het voorbije D'66-establishment (jawel!) zich sterk maakt en het roer weer terugneemt. Voorzover ze de lekke schuit nog willen uiteraard.

Dag illusie.

Misschien moeten we, sadder and wiser, als goede vrienden uiteen gaan. Wie wat zag in de progressieve koers, blijft hopen op federatie-met-identiteit. Wie beseft dat we er met 19e eeuwse analyses niet komen, en dat de ene kans per generatie verspeeld is, zoekt een andere koers om vooruit te streven. Hij komt tot een zeer deugdelijke probleemstelling. In de 20e eeuw, waarin verandering permanent is, waarin voor het eerst in de geschiedenis iedereen zijn persoonlijke vrijheid kan beleven dankzij een ongekennde stijging van de welvaart, en een absolute gelijkheidsfilosofie als een bezwaar voor de dynamiek vande samenleving mag worden beschouwd (drs G. Brouwer in NRC 6 sept. j.l.) moet men open staan voor een nieuwe situatie, open voor de héle situatie. Een eerlijk oordeel is nodig over de mogelijkheden die modern management van bedrijvigheid de maatschappij biedt, over het juiste tegenwicht dat een alerte vakbond kan aandragen, en met name over de achterlijke overheid die juist vóór moet komen. Kortom - hoe is het om in onze tijd liberaal te zijn?

D'66 ZEVEN JAAR

door H. Jongedijk

Waren die zeven jaar vet of mager? Ze waren beide, maar wel toenemend mager. Ze waren onveranderd vol dwaasheid. Kort geleden bleek dat we zelfs niet meer pragmatisch kunnen boekhouden. Toch is D'66 de beste partij van na 1945. Zeg ik.

Er waren dus ook goeie dingen. De programma's, die steeds beter werden, de manier waarop we de maatschappij "vonden". Maar nu eerst een paar enormiteiten. Vóór de oprichting waren "de 37" bezig met het startschot. Dat daar een goed stuk uit kwam - het Appèl - staat vast. Dat de tekst politiek onevenwichtig was is minder bekend. 't Was één en al staatkundige stijl, van goeie kwaliteit overigens; spelregels en nog eens spelregels. Pro openheid en duidelijkheid. Duidelijkheid waarover? Over sociaaleconomische onderwerpen, de hoofdmoot van het politiek bedrijf? Nee, dat beslist niet. Op sociaal-economisch gebied stond er vrijwel niets in het Appèl en wat er in stond was flut.

Ja, zei de brabantse bourgeoisie die toen al aan het bewind was: die zaken zijn opgelost. De ex PvdA-mensen van de 37 gaven geen partij (v.d.A); begrijpelijk want waarom waren ze uit hun oude club gestapt!

Intussen waren Nypels en ik - beiden ex VVD - doodsbenauwd dat we met zo'n Appèl zonder maatschappelijke body allerlei modieuze rechtse en semi-rechtse kwasten zouden aantrekken. Op een zaterdag stelden we daarom voor een nieuwe maatschappelijk politieke aanpak - progressief, maar niet socialistisch - te laten domineren boven het duo gekozen minister-president en districtenstelsel, dat toen het stadium van heiligheid al bereikt had. Van de 25 aanwezigen waren er 12 voor en 13 tegen. Gruyters had even met z'n portefeuille gedreigd. (Van die man kunnen we nog veel ellende beleven, vooral nu hij minister is.)

Wat we er later wel doorkregen als doelstelling was de radicale democratisering van de samenwerking (onderwijs, ondernemingen e.d.). Dat voorstel deed wat grote ogen opzetten: van wat dat allemaal niet betekenen kon. Maar goed er heerste kennelijk een gulle stemming.

De toevloed van moderne conservatieven kwam niettemin al spoedig op gang. Het is duidelijk dat die lichter of moest worden bekeerd of geloosd. Dat is later wel gelukt, op beide manieren nog wel, maar vraag niet met hoeveel moeite. Op ons eerste congres stapte zelfs de gaullist Hiltermann belangstellend rond; de gekozen minister-president leek hem kennelijk wel wat. Om de een of andere reden hapte hij niet toe. Misschien kreeg hij geen topfunctie.

Gelukkig was dat congres in het linkse Amsterdam. Anders had ik de "aanzienlijke verhoging van de successierechten" nooit in het program gekregen, terwijl het punt toch alles met democratisering heeft te maken. Het leek me inderhaast het pittigste pepertje om onze laffe sociaal-economische kost tenminste een beetje smaak te geven.

Toch bleef dit programgedeelte te vaag. Het onduidelijkheidsverwijf van andere partijen was helemaal terecht. Moet jeje voorstellen: een te kiezen minister-president met zo'n slap KVP-achtig program als dat van D'66 en die zou dan zeker uit moeten komen tegen nóg zo'n figuur. 'n Soort Amerikaanse presidentsverkiezing in de tijd toen de twee kandidaten nog met dezelfde programma's konden komen, wat overigens straks wel weer het geval zal zijn, daar.

Erg links hadden we overigens ook niet moeten zijn. Want dat deugt evenmin en je krijgt er bovendien geen stemmen op. Voldoende duidelijk progressief om de betere confessionele kiezers te winnen, daar ging het om.

In dat licht bezien was het hoofdproduct van het Leidse congres van 1968 gewoon een wanproduct. Een belachelijke uitvlucht met het oog op onze behoudende leden. Een verwend, irreëel partijtje denkt even excentrisch te kunnen gaan staan. Terwijl allang gebleken was dat de VVD ons staatkundig in niets zou bijstaan. Conservatieven zijn meestal over een br ed front conservatief; dat is de bekende kwestie van de referentiepunten. Is iemand behoudend daar en daar in, vul dan het hele rijtje maar in.

In Leiden hadden we best kunnen zeggen: we staan een politiek voor van geleidelijke hervorming van de sociaal-economische verhoudingen, we hebben daarvoor een betere methode dan de PvdA, een partij waartegen we velerlei bezwaar hebben, enz....

Enfin, later hebben we alles geforceerd moeten terugdraaien, hals over kop enz., en zijn toen weer véél te innig geworden met de PvdA. We zijn een onrijpe partij geweest tot dusver en dat hebben alle congressen zo gewild. V.d. Burg heeft daar al een paar keer op gewezen.

Inhoudelijk zijn we er intussen geweldig op vooruitgegaan. De maatschappelijke vragen van deze tijd weten we a. goed te stellen, b. te beantwoorden. Onze reactie op de milieuproblematiek en de Club van Rome-kwesties was slagvaardig en in de roos.

D'66 is maatschappelijk realistisch geworden; ziet de samenleving niet meer half aan als in 1966. Ik wil maar zeggen: doorgaan. Allereerst een paar flinke financiële heffingen op de leden; alle leden. En wie niet betaalt die dondert meteen maar op. We hebben me daar toch een stelletje triefel aangetrokken de laatste jaren: mogelijk wel wat progressiever dan de eerste garde, maar toch ook een stel kakels, en dan 't ergste: ze betalen niet. Weg met die lui.

D'66 VOOR BESLISSENDE KEUZE

SCHEIDING DER GEESTEN NOODZAKELIJK

door S.W. Couwenberg, voorzitter D.C.N.

In Peperbek, september 1973 breekt de heer Gorter een lans voor de ontwikkeling van een ideologie voor een algemene centrum-partij als alternatief voor het huidige D'66, dat via pragmatisme en polarisatie meer en meer in het slop is geraakt. Ik juich dit pleidooi van harte toe en zou er graag enkele kanttekeningen bij maken. Voor het ontwikkelen van een dergelijke ideologie behoeft men niet bij het nulpunt te starten. In 1959 heb ik in een studie, getiteld: De strijd tussen progressiviteit en conservatisme reeds op wijsgerige, sociologische en historische gronden in het licht gesteld, dat men tussen links en rechts een zelfstandige centrum-richting kan onderscheiden. Als filosofische basis hiervoor heb ik toen teruggegrepen op de polariteitsfilosofie, die door de Zwitserse staatsrechtgeleerde Dietrich Schindler in zijn klassieke werk Verfassungsrecht und soziale Struktur (1932) opnieuw is geïntroduceerd als wijsgerige basis voor het denken over constitutionele en politieke vraagstukken.

In 1966 heeft het Democratisch Centrum Nederland als eerste politieke vernieuwingsstroming getracht, op basis van deze polariteitsfilosofie, in de nederlandse politiek een proces op gang te brengen, dat zou uitmonden in een vooruitstrevende centumpartij. Door de herlevende radicalisering van het politieke denken en de taaiheid van het politieke confessionalisme is dat toen niet gelukt.

We hebben indertijd ook contact gezocht met D'66, maar voor de D.C.N.-conceptie was daar toen niet veel interesse. Pragmatisme was in die tijd de heersende mode in die partij. We hebben er toen al op gewezen dat pragmatisme een te wankele basis was voor een partij die enige duurzaamheid beoogde, maar in die duurzaamheid was men niet erg geïnteresseerd.

D'66 was immers een overgangsverschijsel, een brug naar een nieuwe politieke constellatie. Als men zich zo opstelt, kan men van de eigen leden geen meer duurzame interesse verwachten. D'66 had overigens wel een rudimentaire ideologie, t.w. die van radicale democratisering van de menselijke samenleving. Maar men heeft verzuimd de democratische ideologie theoretisch opnieuw te funderen, m.a.w. tot een nieuwe theorie van de democratie te komen, die beter gefundeerd is dan de klassieke theorie, die de laatste halve eeuw steeds meer in verval is geraakt.

Als in de politiek-theoretische literatuur grote scepsis tot uiting komt t.a.v. de realiseerbaarheid van de democratie als politiek systeem, waarin alle burgers gelijke zeggenschap hebben, dan is er voor een partij die democratisering tot centraal politiek thema maakt, alle reden tot een nieuwe theoretische doordenking van die leuze te komen. Dit is echter helaas niet gebeurd. En daardoor is D'66 niet verder gekomen dan een nogal naieve en zwak gefundeerde kretologie over radicale democratisering, die men in de eigen partij wel formeel beleeft, maar in de praktijk niet wist waar te maken. Uit bijdragen van Bloema in Peperbek, uit een ongepubliceerd stuk van de heer Nooteboom, waarnaar in Peperbek, sept. '73 (p.14) wordt verwezen en andere informatiebronnen is mij duidelijk geworden dat ook D'66 meer en meer in de greep is gekomen van de ijzeren wet van de oligarchie, die Robert Michels in 1911 heeft opgesteld en die iedere democratiseringsgolf heeft overleefd.

D'66 staat nu m.i. voor een beslissende keuze:

Of men zet het "krankzinnige avontuur" van Van Mierlo voort en neemt derhalve genoegen met de bescheiden rol van langzaam wegschroepende satelliet van de PvdA. Of men kiest met de heer Gorter voor een vooruitstrevende en ideologisch-gefundeerde centrum-formatie. Als men dit laatste kiest, ligt het voor de hand dat men contact zoekt met andere politieke stromingen en groeperingen, die een soortgelijke partijformatie wensen, waarbij te denken valt aan de nieuwe liberaal-democratische partij, de gedeconfessionialiseerde aanhang van de KVP, waarvan het D.C.N. jarenlang de voorhoede is geweest; en ook aan een partij als DS'70, die door een samenloop van omstandigheden wel min of meer een conservatief imago gekregen heeft, maar die ideologisch en programmatisch toch veeleer te rekenen valt bij het vooruitstrevende politieke midden. Dit blijkt b.v. duidelijk uit de programmatische visie, die DS'70 vorig jaar onder de titel Afwegen en beslissen heeft gepubliceerd. Een uitstekend stuk werk, dat in de publiciteit ten onrechte weinig aandacht gekregen heeft. Het formuleert een stellingname, die zonder veel moeite kan worden onderschreven door het niet-geradicaliseerde deel van D'66, door de liberaal-democraten en het D.C.N.. Van een typisch socialistische visie is geen sprake. Men distantieert zich nadrukkelijk over dogmatisme, klassenstrijd en arbeiderisme en komt op voor een integrale, synthetische, zakelijke benadering van politieke en maatschappelijke vraagstukken. Waarom men deze stellingname als socialistisch presenteert, is uit politiek- en sociaal-theoretisch oogpunt onbegrijpelijk. Ik wijs verder op de krachtige pleidooien, die prof. Heertje, lid van het hoofdbestuur van DS'70 onlangs in zijn wekelijkse rubriek in ACCOMENT heeft gehouden voor een vooruitstrevende centrum-partij. Pleidooien, die m.i. een follow-up dienen te krijgen.

DS'70 is bovendien een exponent van de politieke traditie van de sociale democratie. In "Afwegen en beslissen" wordt hierop sterk de nadruk gelegd. Het democratisch socialisme van DS'70, zo wordt gesteld, is juist gelegen in een offensief gerichte sociale democratie, die wordt gepresenteerd als een voltooiing van de liberale democratie. Met een sociale democratie als door DS'70 wordt voorgestaan, heb ik met vele andere niet-socialisten geen enkele moeite. Het is een sociaal-democratische conceptie, die enkele jaren geleden op boeiende wijze opnieuw verdedigd en bepleit is door Gerhard Szczesny in zijn nieuwe boek: Das sogenannte Gute, Vom Unvermögen der Ideologen (1971) Belangrijk is, dat deze sociaaldemocraat het wenselijk acht de sociaal-democratische conceptie los te maken van het begrip socialisme, dat nu eenmaal belast is met de verdenking dat het altijd weer op het een of andere totalitaire en utopische denken uitloopt. DS'70 zou er verstandig aan doen dit pleidooi van een oprechte sociaal-democraat ernstig in overweging te nemen en het socialisme als politieke idee over te laten aan de PvdA, de P.S.P. en de C.P.N.

Waar het voor ons op aankomt - en ook D'66-leden moet dit ter harte gaan - dat is een proces op gang te brengen dat uitmondt in een ideologische en politieke integratie van krachten, die in de Nederlandse politiek de fundamentele waarden en doelstellingen van de liberale en sociale democratie vertegenwoordigen en open staan voor een synthese van beide. Alleen zo kan de traditionele tegenstelling tussen socialisme en liberalisme overwonnen worden, die D'66 van de aanvang af met het D.C.N. terecht verworpen heeft.

Ik besef overigens zeer wel, hoe moeilijk het is bestaande groeperingen met hun ideologische concepties en vooroordelen in een nieuw politiek verband te integreren. Een belangrijk positief punt te dien aanzien is echter dat noch D'66, noch DS'70 noch de liberaal-democratische partij op zichzelf veel toekomst hebben.

Hun electorale perspectieven zijn weinig rooskleurig. Dit geldt i.h.b. voor DS'70. De verkiezingsonderzoeken was de laatste tijd zijn voor deze partij een teken aan de wand. Dit kan men niet langer negeren op straffe van een snel verval als relevante politieke factor. Wat het gedeconfessionaliseerde deel van de KVP-aanhang betreft, hiervoor is er momenteel veelal geen enkele bevredigend alternatief. Bij een nieuwe politieke hergroepering is het van groot belang, welke kant D'66 uitgaat. D'66 komt nu zelf voor een beslissende keuze te staan, die hoogstwaarschijnlijk tot een scheiding der geesten zal leiden. D'66 heeft jarenlang een politieke scheiding der geesten t.a.v. andere partijen gepredikt. Men wordt er nu zelf mee geconfronteerd. Ik hoop dat men in D'66 de moed zal kunnen opbrengen, die men jarenlang van anderen heeft verwacht!

Contouren nieuw-democratisch centrum

Tenslotte zou ik nog ter bevordering van een zakelijke discussie een uiterst globale aanduiding willen geven van een vooruitstrevende centrum-formatie, zoals die van D.C.N.-zijde jarenlang is gepropageerd en die ik nu opnieuw zou willen lanceren en wel als alternatief enerzijds voor de gepolariseerde exponenten van links (PvdA met aanhang) en rechts (V.V.D); en anderzijds t.o.v. het weinig authentieke gedoe van de confessionele partijen, die van alle wal-letjes tegelijk willen eten.

Een nieuwe ideologisch-geïnspireerde centrum-partij gaat in de D.C.N.-conceptie uit van een dynamische visie op de basiswaarden van onze beschaving, die zich onder invloed van christendom en humanisme ontwikkeld hebben, t.w. de fundamentele idee van de menselijke waardigheid en de waarden van vrijheid en democratie, menselijke gelijkwaardigheid en sociale gerechtigheid (solidariteit), nationale zelfbeschikking en vrede, waarin deze fundamentele idee zich nader heeft gemanifesteerd. Deze waarden worden gezien als opgaven, waaraan de sociale werkelijkheid telkens opnieuw getoetst moet worden en die in onderlinge samenhang dienen te worden nagestreefd.

In de nieuwe partij vertalen de leden vanuit hun verschillende levensbeschouwelijke en sociale achtergronden hun respect voor bovengenoemde waarden in een basisprogramma, waarin hun politieke gelijkgezindheid op herkenbare wijze gestalte krijgt. Dit basisprogramma gaat uit van een bepaalde visie op mens en maatschappij. Het verwerpt het één-dimensionale karakter van de verschillende ideologieën(ismen) van de laatste eeuwen. Deze "ismen" zijn het produkt van een proces van ideologische polarisatie, dat zich de laatste eeuwen binnen het moderne politieke en sociale denken vertrokken heeft. Zij vertegenwoordigen als zodanig geestelijke en politieke stromingen, die een bepaald aspect van het menselijk bestaan centraal stellen en daardoor tot een min of meer dogmatische over-accentuering ervan komen. In onze tijd is er behoefte aan een synthetische, integrale, multidisciplinaire benadering van mens en samenleving, die geïnspireerd wordt door een totaliteitsvisie op mens en maatschappij, waarin de vele ideologische "ismen" van de laatste eeuwen verwerkt zijn tot een nieuwe synthese. En wel een synthese, waarin niet langer benadrukt wordt wat ons in principieel opzicht verdeelt, maar wat ons dank zij een historisch proces van ideologische convergentie verenigt.

Aan deze op synthese gerichte visie ligt de eerder genoemde polariteitsfilosofie ten grondslag die uitgaat van de tweepoligheid van het menselijk bestaan. Iedere dogmatische voorkeur voor een van de polen, waarbinnen dat bestaan zich voltrekt, wordt derhalve afgewezen. Er wordt derhalve niet gekozen tussen individu en gemeenschap, vrijheid en gebondenheid, eenheid en verscheidenheid, centralisatie en decentralisatie, inspiratie en organisatie, solidariteit (harmonie) en strijd (conflict), gelijkheid en differentiatie, oud en nieuw, enz. Er wordt evenmin gekozen tussen rationaliteit of emotionaliteit, denken (theorie) of doen (praktijk) enz. De polen van deze tegenstellingen zijn niet meer dan abstracties. Het menselijk bestaan ligt ingebed in de spanningsruimte tussen beide polen, die elkaar niet opheffen, maar elkaar veronderstellen en aanvullen. Aan de hand van de concrete historische situatie wordt gestreefd naar een optimaal evenwicht tussen deze onverbrekelijk met elkaar samenhangende polen. Elk vraagstuk wordt derhalve benaderd, los van dogmatische apriori's, vanuit de juistgeschetste holistische, integrale visie op het menselijk bestaan. Het denken in zwart-wit schema's en stereotypes, het ongenueanceerde doordraven in één richting, zoals gebruikelijk in uitgesproken linkse of rechtse kringen is uiteraard onverenigbaar met deze visie. Kenmerkend hiervoor is juist een realistisch gevoel voor maat, evenwicht en proporties. Een wezenlijk element in deze visie is de noodzaak van een voortdurende wisselwerking tussen ideologie (theorie) en politiek handelen (beleid). Zonder die wisselwerking gaat de politieke ideologie of theorie een eigen leven leiden los van de realiteit en verliest zij steeds meer haar realiteitswaarde, terwijl het beleid, aan zichzelf overgelaten, al gauw de prooi wordt van opportunistische motieven en krachten. Deze wisselwerking is niet alleen in D'66, maar ook in de meeste andere partijen ernstig verwaarloosd. Op grond van deze visie zien we in het mens-zijn ook meer dan het tijdelijke, toevallige bestaan in een keten van generaties, die zich zonder

duidelijke zin en bestemming door de geschiedenis bewegen. In het menselijk bestaan openbaart zich een grens-overschrijdend (transcendent) proces, dat heenwijst naar een hogere bestemming dan in het hier en nu van iedere generatie gerealiseerd wordt. Een bestemming, die ieder vanuit zijn eigen religieuze of levensbeschouwelijke achtergronden dient te bepalen zonder dat dit afbreuk behoeft te doen aan de gemeenschappelijke inspanning voor een betere, meer zinvolle wereld in het kader van het nieuwe politieke verband.

Dankzij een snel groeiend arsenaal van machtsinstrumenten hebben de politieke leiders een voorheen ongekeerde kans om de loop der geschiedenis te onttrekken aan onbekende duistere krachten, m.w.a. om de geschiedenis zoveel mogelijk te maken tot een zaak van menselijke verantwoordelijkheid. Dit vereist een creatief doelgericht vooruitdenken met inachtneming, overeenkomstig het solidariteitsbeginsel, van de toenemende interdependentie van levenssferen, groepen, landen en continenten. Het is de roeping van de politici, op verstaanbare wijze zin en daarmee toekomst te geven aan ons gemeenschappelijk bestaan door de grote lijnen van de maatschappelijke ontwikkeling en de fundamentele politieke alternatieven daarin bloot te leggen.

Uit bovenstaande visie vloeit tevens een streven voort naar synthese van de tegenstellingen die zich in de maatschappij ontwikkelen. Tegenover de krachten die deze tegenstellingen produceren en cultiveren en die als zodanig een nuttige en noodzakelijke politieke en sociale functie vervullen, speelt een authentieke centrum-partij een onontbeerlijke rol. Zij streeft n.l. zoveel mogelijk naar integratie, samenbinding, een - uiteraard dynamisch - evenwicht in het spel der met elkaar strijdende geestelijke en maatschappelijke krachten, een tot zijn recht laten komen van alle in het geding zijnde belangen en aspecten. In deze visie wordt het conflict-model derhalve niet zonder meer als abnormaal gediskwalificeerd, zoals in de confessionele partijen, maar als een noodzakelijk aspect van de menselijke samenleving.

(vanwege de lengte vervolgen wij dit stuk volgende maand. Red.)

INHOUD:

DEMOCRATISERING VAN HET BESTUUR

door A. Westman

DEFENSIEPOLITIEK LINKS UIT DE FLANK?

door F. Egter van Wissekerke

OVER REDDERS VAN D'66 EN HUN GENEESKRACHTIGE KRUIDEN

door A.R. v.d. Burg

RAPPORT VAN DE CENTRALE WERKGROEP VAN D'66

door K.P. Bloema

D'66 VOOR BESLISSENDE KEUZE

door S.W. Couwenberg

KRABBELS

door D. Bark

D'66 TUSSEN PROGRESSIEF EN LIBERAAL

door H.P.M. Strijers

D'66 ZEVEN JAAR

door H. Jongedijk

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

66

7^e JAARGANG NR 3

NOVEMBER 1973

peperbek

7e jaargang nr 3
november 1973

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag. tel. 070 - 394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg.

Redactie: D. Bark (€), K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), F. Egter van Wissekerke (EW), A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Löbler (rL), F.W.H. Vink (FV).

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070 - 669744.

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Vóór 20 november a.s. zenden aan het redactieadres.

Redaktievergadering: 20 november a.s. Vogellaan 28, Boskoop
(A.C. de Goederen. tel. 01727 - 3627)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

D'66 op 2,7%

- (KB) Uit de AVRO-enquête in oktober bleek dat de rechtse partijen (inclusief de CHU) winst behaalden, de Christelijken (KVP en ARP) verloren, de PvdA een beetje won en de PPR wat meer won. D'66 kelderde naar 2,7%. In Zaanstad verdween D'66 helemaal van het toneel. Afgezien van de relatieve betekenis van een enquête, kan toch bepaald niet worden gezegd, dat D'66 veel hoopvolle vooruitzichten heeft. Het doel van D'66 om de politieke verhoudingen in beweging te zetten is aardig aan het lukken. Het doel om dit vast te leggen in nieuwe staatsrechtelijke vormen heeft niet veel kans van slagen. Het doel om zelf bij de polarisatie nog een rol te spelen (via een PVP) heeft weinig perspectief. D'66 schrompelt ineen tot een splinterpartijtje van.....ja, van wat voor leiden eigenlijk? Een partijtje van mensen die weigeren te ontploffen, een partijtje van programma-makers en schrijftafelpolitici, die politiek theoretiseer leuker vinden dan het meedoen aan de politieke ontwikkelingen. Zij weigeren om hieruit de consequentie te trekken, n.l. de consequentie dat het is afgelopen met het D'66 van 1966-'72, en dat nu nieuwe wegen moeten worden bewandeld bij de partijvernieuwing.

dagvandaag

Hoe werken we elkaar 't best tegen

- (HJ) Het voorstel van de Rotterdamse raadsfractie om de zaak daar voor gezien te houden is eens te meer een bewijs van de organisatorische onbestaanbaarheid van D'66. Een partij waar iedereen iedereen voor de voeten wil lopen - dit stadium trad al vroeg in - kan en mag niet bestaan. De Rotterdammers waren mooi op tijd met hun voorstel, want we hadden net allemaal een brief ontvangen met een verzoek om geld ter aflossing van schulden. De animo om te betalen zal nu wel weer kleiner zijn geworden. En toch is betalen het minste wat we kunnen doen. Ik zeg: Betaal aan de zaak waarvoor je staat en ook waarvoor je gestaan hebt.

dagvandaag

Inbreng

- (HJ) De PvdA-fractievoorzitter van Thijn heeft gezegd dat D'66 moet blijven. Ik kan het daarmee eens zijn als we een eigen inbreng houden in het progressieve kamp. Een onafhankelijke opstelling, gelijk aan "iets" in het midden, lust ik niet; zoiets heb ik ook nooit gewild. De D'66-inbreng moet dan ruimer zijn dan van Thijn noemde, n.l. alleen staatkundige punten. Democratisering in alle opzichten, inclusief staatkunde - dat moet het zijn, plus enkele eigensoortige hoofdlijnen op sociaal-economisch gebied en milieu-terrein.

D'66 moet de eerstkomende jaren de nederlandse voortrekker blijven van wat ik noem de derde democratiseringsgolf in de westerse wereld (achtereenvolgens: de hervorming, de vroege liberalen en dan nu de fundamentele democratiseurs). Deze derde golf is wetenschappelijk gesignaleerd door de VS-bedrijfssocioloog Maslow: de ontplooiings- en inspraakfase volgt op de vervulling van materiële en sociale wensen.

dagvandaag

Congresmotie

- De afdeling Gorinchem van D'66 heeft bij de Tweede Kamerfractie aangedrongen op een congresmotie inhoudende het terugtrekken van D'66 uit het overlegorgaan van de progressieve drie en het voortzetten van de samenwerking met de progressieve partners slechts op zakelijke basis met als enige band het regeeraccoord. Alleen dan bestaat de kans dat D'66 weer herkenbaar wordt voor de kiezer en kan er weer wervende kracht van uitgaan, aldus de afdeling.

dagvandaag

Geen vervolg

- Op verzoek van de auteur S. Couwenberg zal het vervolg van het artikel "D'66 voor beslissende keuze" (Oktobernummer Peperbek) niet meer worden geplaatst. De heer Couwenberg is van mening dat zijn visie in het eerste deel van zijn artikel al voldoende duidelijk is overgekomen.

dagvandaag

Troostrijke gedachte

- De demagoog Wiegel draagt de lok rechts, de demagoog Hitler droeg de lok links.

dagvandaag

Openbaar vervoer

- (EB) Het verlies op het personenvervoer van de spoorwegen wordt voor 1974 geraamd op f 442 miljoen. De regering heeft een onderzoek ingesteld naar de mogelijkheid dit ieder jaar stijgend tekort te verkleinen. De kosten van het openbaar vervoer zijn in hoofdzaak loonkosten. Bij de in het personenvervoer concurrerende auto zijn de directe loonkosten afwezig (men rijdt zelf), terwijl bij het goederenvervoer het tenminste volgens ambtelijke normen gesalarieerde spoorwegpersoneel het moet opnemen tegen vrachtwagenchauffeurs, die volgend de in het particuliere bedrijf geldende maatstaven worden betaald, met vaak een flink aantal niet als zodanig betaalde overuren. Het kostenprobleem van de spoorwegen, dat mede hierdoor ontstaat, verdient de speciale aandacht van de voorstanders van het openbaar vervoer, die zich vaak wel wat al te bescheiden opstellen door zich uitsluitend te beperken tot het opsommen van hun op zichzelf zeer aanvaardbare uitgangspunten.

dagvandaag

Status-automobielen

- (EB) Van dure met een zware motor uitgeruste auto's kan gezegd worden, dat zij hun waarde ten dele ontleen aan hun kwaliteiten als auto en ten dele aan hun kwaliteiten als statussymbool. Als auto gebruiken zij meer energie dan voor een doelmatig vervoer nodig zou zijn. Vooral om psychologische redenen zou het wenselijk zijn deze statussymbolen extra te belasten. Dat zou kunnen door voor auto's met een grotere cilinderinhoud dan twee liter de wegenbelasting te verdubbelen en met een grotere inhoud dan drie liter te verdrievoudigen (de cilinderinhoud gemakshalve te berekenen volgens de Duitse Steuerformel). Aangezien een groot gedeelte van deze auto's als bedrijfsauto's gebruikt worden en de fiscus aan de statuskosten dus flink meebetaald, zouden voor deze auto's de fiscale faciliteiten moeten komen te vervallen. Door ook in de overheidssector dan de aanschaffing van dergelijke auto's achterwege te laten lijkt deze status-problematiek bevestigend te kunnen worden opgelost.

dagvandaag

Afgang van een tragische held?

● (EW) Het kenmerk van de klassieke tragedie is dat de held, heldhaftig strijdend voor de goede zaak, uiteindelijk desondanks te gronde gaat, geheel onverdiend, achtervolgd door wraakzuchtige en onbarmhartige hogere machten. In die zin is Watergate zeker geen tragedie of beter gezegd, Nixon is geen tragische held. Eerder is hijzelf één van die hogere machten, die een nu vrijwel geslaagde poging doet om een hele natie in zijn afgang mee te sleuren. Want óf en op welke manier Nixon nu ook uiteindelijk zal verdwijnen, één ding staat vast: het Amerikaanse volk, traditioneel altijd zo trots op haar democratische verworvenheden, zal de frustraties van de Nixoniaanse democratie nog lang met zich meedragen. En ook de hele westelijke wereld had zich in deze hoogst belangrijke periode van ontspanning en overleg vermoedelijk graag een wat evenwichtiger en geloofwaardiger leidsman gewenst. Zo sleept zich de affaire-Nixon naar een roemloos einde: de man van "law and order", die van onrecht een beleidsbeginsel maakte en slechts wánorde zal achterlaten.

dagvandaag

Opmars

● Als je zo eens hoort, zou je zeggen dat aan de ene kant de proletariërs verdwijnen en dat aan de andere kant de proleten in opmars zijn.

dagvandaag

CONGRES D'66

(KB) Op zaterdag 24 november zal in Utrecht (Jaarbeurs 9.00 uur) het congres worden gehouden. De toegangsprijs is niet minder dan f 18,-- waarbij het HB is afgeweken van eerder gedane toezeggingen, dat congressen niet meer dan f 5,- entree zouden kosten. Geldgebrek zal wel de oorzaak zijn van deze drastische congresprijs-inflatie.

De agenda is overvol. De voornaamste punten zijn: de benarde finantiën, wijziging van de partijstructuur, het D'66 basisprogramma en een discussie over de actuele politieke situatie. Voorwaar geen kleinigheid, want over elk van deze onderwerpen kan een D'66-congres met gemak een volle dag discussieren. Opvallend is, dat het hoofdbestuur - dat op het vorige congres door de coupe - van - Noordholland in het zadel kwam - niet het gebaar maakt om zichzelf ter discussie te stellen en af te treden, teneinde alvast ruimte te geven aan de door henzelf voorgestelde partijstructuur, n.l. een HB met een meerderheid van regiovertegenwoordigers. Dit is een ernstige fout in een kritische fase waarin het al-dan-niet-bestaan van D'66 op het spel staat. De verwaarloosde achterban moet zo snel mogelijk weer worden geïnteresseerd, en wel door alle regio's nú in het HB te betrekken. Maar nee, het HB blijft zitten. Vraag: hoe kun je een verwaarloosde provinciale achterban weer activeren om een politieke en financiële ondergang te voorkomen?

D'66 EXIT ?

door F. Jansen

Zondag 21 oktober 1973 heeft Elseviers dr. Hoogendijk - waarlijk geen aanhanger van D'66 - zijn radiopraatje over binnenlandse politiek vrijwel geheel gewijd aan de mogelijke verdwijning van D'66. Zonder venijn, wél to the point. Het is de moeite waard naar zijn woorden te luisteren, bij mij althans vindt hij alle weerklank. Het leek mij, dat hij ons heengaan zou betreuren, maar dat is het punt niet. H. stelt, dat D'66 sinds ons optreden, vooral in het begin alle partijvernieuwingen, die verwezenlijkt zijn, kan claimen. Op onze instigatie en stimulering zijn zij tot stand gekomen. Laten de gevestigde partijen, of ze nu vóór of tegen D'66 zijn, dat wel bedenken. De achteruitgang van D'66 zette-in, bij ons samengaan met de PvdA omdat wij sedertdien bij het publiek (de kiezer) onze eigen identiteit en onafhankelijkheid verloren. Zo was de korte maar krachtige analyse, waarmee ik geheel kan instemmen. Kunnen wij een faillissement ontgaan, hetgeen ik zeer betwijfel, dan is de enige toekomstweg als beweging of partij voor mij wel duidelijk. Wij moeten in de eerste plaats weer onszelf zijn en wij moeten overduidelijk maken - conform onze oorspronkelijke beginselen - dat wij van alle partijen de ideologische en/of dogmatische bases (en dat betreft alle bestaande partijen) verouderd en niet meer acceptabel vinden. Dus ondogmatisch en geen polarisatie.

Dat betekent ook heel duidelijk het afwijzen van het socialisme als ideologie: wij geloven niet in een heilstaat, waarbij de Staat alle productiemiddelen bezit en alle productie uitoefent.

D'66 is van de aanvang af tegen iedere dictatuur, tegen de overheersing over anderen door het kapitaal, maar ook tegen de overheersing door de loontrekkers of de Staat. Wat dan wel?

Wij zijn altijd geweest, ook nu nog, voor de ondernemingsgewijze productie als de beste voorziening in al onze behoeften, zonder dictatuur van welke zijde ook. Hoever de invloed van iedere machtsconcentratie gaat, dat moet de volksvertegenwoordiging uitmaken; dat is de bewaking tegen machtsmisbruik, tegen dictatuur. Dat zijn onze grondslagen met nog één algemene richtlijn: wij trachten altijd onbevooroordeeld EERLIJK te zijn: nooit is iets onjuist, alleen omdat een ander het zegt. Duidelijk zijn ook onze grondslagen te onderscheiden van ons regeerprogram: een tijdelijk accoord om tezamen met anderen in een bepaalde periode iets tot stand te brengen. Keerpunt 1972 bestaat niet omdat wij in de progressieve drie dezelfde grondslagen zouden hebben, maar ondanks onze verschillende grondslagen; het bestaat omdat wij in de realisering van concrete plannen elkaar in voldoende mate hebben weten te vinden. Wij juichen het vooruitstrevende in Keerpunt 1972 toe, in tegenstelling tot de polariserende VVD. Maar wij zijn ook géén - eveneens polariserende - socialisten.

Deze houding van evenwichtigheid en niet-polariseren zal ons nooit tot een grote partij maken, zij is daarvoor te elitair. Zij kan wel eerlijk met eigen waarheid beleden worden. Wij zijn in feite de partij van de A.O.W.; de partij van de Algemene Onaangename Waarheden.

EEN LANGZAME DOOD STERVEN, OF EUTHANASIE, OF .....?????????

door M.W. van Gelder

De ontploffingsgedachte - we heffen ons zelf op als onze doelstellingen zijn bereikt - is een van de dingen die mij in D'66 altijd sterk heeft aangesproken. Het onderscheidt ons van de partijen die met een ideologie de weg van wieg tot graf of eeuwigheid feilloos voor ons denken te kunnen uitstippelen. In de crisis die D'66 nu doormaakt is het niet meer dan logisch dat van vele kanten de vraag wordt gesteld of dit niet het moment is om te ontploffen. Het H.B. zou er goed aan doen die vraag ter discussie te stellen, al geloof ik dat het antwoord daarop "nee" zou moeten zijn. Want wie zou durven stellen dat onze doelstellingen bereikt zijn? De conclusie zal dus wel zijn: doorgaan, al zien velen het niet meer zo zitten. Maar hoe doorgaan?

Ik zie drie mogelijkheden:

- 1) We zetten de koers van de laatste jaren door. Resultaat: we sterven een langzame dood. Alleen al om humanitaire redenen mag dit nooit gebeuren! Wat is erger dan een langzaam afsterven als je het gevoel hebt dat er in dit leven nog een grote taak op je wacht. Dan geef ik de voorkeur aan mogelijkheid 2.
- 2) Euthanasie. We brengen de ontploffingstheorie in praktijk, niet omdat we ons doel hebben bereikt, maar omdat we het niet meer zien zitten (fractie Rotterdam). We laten een mooi testament achter en gaan met een handjevol getrouwen proberen als beweging links en rechts te infiltreren. Mijn bezwaar hiertegen is dat we als partij organisatorisch nooit behoorlijk hebben kunnen functioneren; wanneer we als beweging een veel grotere vrijblijvendheid hebben, zal de zaak snel verzanden en van een come-back zal nimmer sprake kunnen zijn.
- 3) We analyseren waarom de kiezer ons niet meer lust. En komen dan snel tot de conclusie dat twee hoofdoorzaken zijn:
  - a. het bijwagen-effect (PvdA heeft ons ingekapseld. Dat dat niet zo is weten wij, maar de kiezer ziet het anders, vooral dank zij Telegraaf en andere media)
  - b. gemis van eigen gezicht (onze aanvankelijke exclusieve verkooppunten zijn door anderen overgenomen; toch is er nog een heleboel wat ons duidelijk onderscheidt. Dat zal nu snel in voor een ieder duidelijke taal, zonder abstracties en nuances, kort en goed op papier moeten komen. In de congresdemocraat heb ik daartoe nauwelijks een aanzet kunnen ontdekken).

We kennen nu de oorzaken van onze terugval. Die moeten we wegnemen! Kunnen we dat? Wat betreft het bijwagen-effect lijkt me dat niet moeilijk. Het lijkt me gezien de houding van PPR en het laatste PvdA-congres zelfs voor Van Mierlo een duidelijke zaak dat de Progressieve Volkspartij er niet meer in zit.

- "Je zal zien dat het volgende jaar de Nobelprijs voor de vrede naar Dayan en Arafat gaat."

pep

- Chili con carne.

pep

ONNODIGE(?) EN NOODLOTTIGE (!) ONTPLOFFING?

(EW)Na de raadsverkiezingen in Zaanstad valt er binnen en buiten D'66 heel wat te verklaren en te verwijten. Twee commentaren op het verlies van D'66 zijn tekenend voor de sfeer van wanhoop en verwarring die binnen de eertijds zo enthousiaste beweging van bestelopenbrekers heerst. Voorzitter Ten Brink meende dat de revente meer onafhankelijke opstelling t.o.v. de progressieve partners door de kiezers niet in dank was afgenomen. En fractieleider Terlouw wijt het verlies aan de polarisatie: "Wij zijn het slachtoffer aan het worden van een duidelijker keuze van de kiezer".

Ten Brink heeft wel gelijk: de kiezers van de kamerverkiezingen 1972 die toen op D'66 stemden, mochten een loyale en voortgezette samenwerking met PvdA en PPR verwachten. De recente geluiden van meer onafhankelijkheid konden zij vermoedelijk niet helemaal volgen. En Terlouw heeft ook gelijk: natuurlijk wil de kiezer duidelijkheid, en het heen en weer waaien, als boven geschetst, was allerminst duidelijk. Het lijkt niet onlogisch te veronderstellen dat de kiezers die D'66 de laatste jaren hebben verlaten, dat in twee "shifts" hebben gedaan. De eerste toen de partij gaandeweg zich zelf verloor in de omhelzing van de PvdA en de tweede, toen de partij zich naar adem snakkend weer wat los wilde maken. En dan lijkt een uiteindelijk percentage van ruim 1% van de kiezers, dat dat nog allemaal kan begrijpen nog aan de hoge kant.

Voor de korte termijn lijkt D'66 dan ook niet veel meer over te blijven, dan de rit met het kabinet-Den Uyl uit te zingen. Een regeerakkoord is immers niet zo maar iets en D'66 zou zich wel erg ongeloofwaardig maken als het nu dezelfde vrijblijvendheid zou demonstreren, die het in het verleden met name de confessionele drie nogal eens heeft verweten.

Maar dat betekent niet dat het niet te overwegen zou zijn voor de langere termijn naar andere mogelijkheden te zoeken. Of die er zijn, is zeker de vraag. Maar je zou kunnen en moeten kijken of het kan. LDP-voorzitter Schuyer heeft onlangs tot een dergelijk onderzoek opgeroepen. En wellicht bieden bepaalde groepen binnen DS'70 ook redelijke gespreksmogelijkheden. En dan is er tenslotte de Aktiegroep Nieuwe Partij, die vermoedelijk zo langzamerhand het gezever over het Christen-Democratisch Appèl beu is en wellicht naar andere wegen zou willen uitzien. Maar ja, al deze groepen hebben gemeen, dat ze in het politieke midden opereren. En voor sommigen is het bijna heiligschennis D'66 in één adem te noemen met dat politieke midden, laat staan dat je ermee zou kunnen praten. Dan maar liever D'66 zélf laten ontploffen? Het lijkt me onnodig en bovendien hoogst noodlottig voor de politieke ontwikkeling in ons land.

SAMEN OVERLEVEN OF OPHEFFEN

(Open brief naar het Hoofd Bestuur van D'66)

Voor velen is D'66 schijndood. Veel leden zien het nu nog aan, maar hebben min of meer hun besluit al genomen. Dit jaar nog en dan bedank ik. Nog even en D'66 is echt dood.

Indien het hoofdbestuur D'66 wil laten voortbestaan en als politieke partij de democratie in Nederland verdedigen dan zullen aan de volgende voorwaarden moeten worden voldaan:

1. De fractievoorzitter Jan Terlouw zal tijdens de begrotings-debatten een positieve eigen inbreng moeten hebben. De televisie presentatie van D'66 in de komende maand maakt uit of er nog zinvol aan de komende verkiezingen kan worden deelgenomen.
2. De PvdA heeft het idee van de Progressieve Volkspartij en van een federatie reeds verworpen. D'66 moet zich nu op het standpunt stellen dat een programmatieke samenwerking gezien de besluiten van het PvdA-congres niet zinvol is. Voorlopig moet D'66 met eigen programma's de verkiezingen ingaan.

Juist het perspectief van die PVP is de oorzaak geweest van onze bereidheid tot samenwerking, we hebben er zelfs bewust electoraal verlies voor geïncasseerd. Nu de PVP een fictie is geworden, is iedere reden voor zelfopoffering weggevallen. Zelfs meer dan dat! Er is nu alle aanleiding om de kiezer duidelijk te maken wat ons onderscheidt van onze woordbrekende partners. Op het novembercongres zal er een motie van de sub-regio Drechtsteden zijn, die het H.B. opdraagt zich uit het overlegorgaan van de progressieve drie terug te trekken en de samenwerking uitsluitend voort te zetten op basis van Keerpunt 72 en het regeerakkoord. We krijgen dan van links en rechts hard op ons sodemieter en worden daarmee in de positie van "underdog" geplaatst. Dat waardeer ik positief, want heel wat kiezers hebben sympathie voor de underdog. We zullen dan wel onze doelstellingen duidelijk moeten formuleren.

De "motie-Drechtsteden" draagt dat op aan het H.B. en daar zit wel de achilleshiel van deze laatste poging om de huidige bestaans-crisis te overleven. Een door interne verdeeldheid onmachtig H.B., gekweld door een naderend faillissement en voortdurende kritiek van alle kanten, lijkt mij niet het aangegeven instituut om deze opdracht tot een succesvol einde te brengen. Daarom ben ik, als mede-initiator van deze motie, wanneer die wordt aangenomen, bereid met een kleine groep mensen die er toch nog in geloven, in conclaaf te gaan voor een lang weekend, desnoods een week. Het moet dan mogelijk zijn datgene wat ons als een onzichtbare draad bij elkaar houdt en de basis vormt voor onze politieke betrokkenheid, zodanig onder woorden te brengen, dat we met geloof in onszelf de kiezer weer op kunnen gaan zoeken.

Ik zie dit voor de laatste kans voor D'66, dat in de Nederlandse politiek nog niet gemist kan worden. Een bescheiden winst zou er dan in kunnen zitten bij de Statenverkiezingen. En dat kan de basis zijn voor een comeback. Van een herovering van een machtspositie, die op een wat langere termijn kan leiden tot een niet-dogmatische PVP die de problemen van vandaag te lijf gaat met de oplossingen van morgen. Aanvaarding van de motie Drechtsteden zal voor sommigen de consequentie hebben dat zij D'66 vaarwel kunnen zeggen. Daar moeten we niet benauwd voor zijn! Het zal "zuiverend" werken. De laatste jaren hebben duidelijk aangetoond dat met een intern zo sterk verdeelde partij niet te werken is.

Als we de koers van de motie Drechtsteden volgen en de kiezer zou zich desondanks van ons afwenden, geef ik persoonlijk de voorkeur aan euthanasie boven een langzame door. Maar dan wil ik wel dat dat gebaseerd is op een duidelijke uitspraak van de kiezer en niet als een soort paniek-voetbal na een nederlaag in de zaanstreek die waarschijnlijk het gevolg is van een plaatselijke misgreep.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

-
- "De mensen maken zich zo druk over Watergate, maar het is niets vergeleken bij de andere dingen die ik gedaan heb."

pep

- Ed van Tijn: "Desnoods zet ik D'66 in mijn eentje voort."

pep

- "Hoe ondankbaar om nu mijn wethouderspositie in gevaar te brengen, terwijl ik toch zoveel goed werk heb verricht."

pep

- De arabische landen gaan nu de olie op de golven gooien.

pep

- Lezer van het AD: "Gelukkig was vandaag het belangrijkste nieuws de aankomst van een stralende prinses Anne."

pep

- De stratenmaker van Wiegels wil nu toch ook wel eens met Van Riel kennis maken.

pep

3. D'66 moet openlijk verklaren dat zij in het huidige kabinet gaarne met de PvdA samenwerkt, maar dat een socialistische maatschappijvisie niet de hare is. Zij zal erop moeten wijzen dat in een land gedurende vele jaren door een socialistische regering bestuurd, Zweden, de kapitalistische maatschappijvorm nog volledig in takt is. Het socialisme is niet de oplossing voor de problemen in West-Europa.
4. Het H.B. zal de "Liberale democraten" voor een gesprek moeten uitnodigen. Op het laatste congres van D'66 is het ontstaan van de "Vrije" en nu "Liberale" democraten bevorderd doordat de motie-Schwarz werd verworpen. Binnen de "Liberale Democraten" treffen we velen aan die tot de oude kern van D'66 behoren. Het H.B. moet zich afvragen wie de ware drager van "het idee van D'66" is.
5. D'66 heeft voldoende inhoud indien deze partij wezenlijk probeert de maatschappij meer democratisch te maken. Indien het H.B. gevolg geeft aan de bovenstaande punten is er een kans dat zij, die een bijdrage leveren aan het opheffen van het kastekort, dit doen voor een partij die nog blijft bestaan. Doet het H.B. het niet dan kunnen de betalers er zeker van zijn dat het geld dient om een openbare schande te voorkomen, maar D'66 zal niet blijven bestaan.

H.E. Koke
(voorzitter D'66- Den Helder)

EEN GEVAARLIJKE STELLING

door K. Bloema

"De burger wenst, dat de politicus voor hem zorgt" schreef Gorter in de Peperbeker van september. Hij noemde dit de werkelijkheid, die niet overeen zou komen met de door D'66 gevolgde denkwijze volgens welke de gemiddelde burger het heerlijk vindt om politiek-maatschappelijk invloed uit te oefenen (dit laatste stemt overeen met de "participatie-maatschappij" zoals dit door de centrale werkgroep is voorgesteld). Het verschil in opvatting over de rol van de burger in het bestuur is al heel oud. Ook Rousseau meende althans in zijn jonge jaren dat de burgers zich intensief betrokken voelden bij het bestuur, zelfs zodanig dat zij genegen zouden zijn deze participatie te willen verdedigen, als het meest met inzet van het eigen leven. Een geheel andere visie had Hobbes, die een veel pessimistischer visie had op de elkander wantrouwende en egoïstische mensheid, die slechts bereid zou zijn zich aan een gezag te ontwerpen op grond van gemeenschappelijke belangen.

Tegen deze zwart-wit tegenstelling heb ik bezwaar. Ik geloof niet zo hard aan de "participatie-maatschappij" waarin iedere burger een intensieve en actieve belangstelling heeft voor het overheidsbeleid. Dat lijkt mij veel te idealistisch. Trouwens, heeft Van Mierlo niet eens gezegd dat hij het al erg mooi zou vinden als i.p.v. 1%, er 2% van de burgers actieve belangstelling zouden krijgen voor de politiek? Daartegenover vindt ik de stelling van Gorter ronduit gevaarlijk: als de overheid maar voor de burger zorgt, dan is het wel goed. Dit houdt de kiem in zich van een scheiding tussen regeerders en geregeerden, tussen heren en knechten, de kiem van een autoritaire maatschappij en alle uitwassen die daaruit kunnen voortvloeien vanaf Hitler tot Nixon. Toegegeven, hoe ouder je wordt, des te minder idealistisch je gaat denken over de mensheid. Ook Rousseau en Plate werden op oudere leeftijd somberder over de menselijke neigingen. Maar dit mag m.i. niet betekenen dat je deze sombere visie als uitgangspunt mag nemen. Je moet er wel rekening mee houden bij je beschouwingen. Ik meen dan ook, dat de beste oplossing ergens in het midden ligt: je moet uitgaan van de gelijkwaardigheid van de mens, maar rekening houden met de zwaartillende eigenbelangen van individuen en groepen. Dus met gezagsverhoudingen die zijn gebaseerd op de belangen van de meerderheid van de burgers, en voortkomend uit deze burgers. D.w.z. dat het gezag berust op hun mandaat. Geen autokratie, geen oligarchie, geen verlicht despotisme, maar datgene wat wij verstaan onder "democratie"

- v.d. Stoel tegen v.d. Louw: 't Is weinig maar uit een Goedhart
pep
- Drees jr: Algemene Berouwingen.
pep
- Japie: kan iemand mij uitleggen waarom het logisch is dat Egypte zich van zijn eigen heroverde grondgebied zou moeten terugtrekken?
pep
- Financiële actie D'66: de top is zwaar belast
pep
- Duytenberg
pep
- Eugène: al dat misbaar over Wiegel is misplaatst. De VVD kreeg tienduizenden nieuwe leden. Dat bewijst toch dat hij gelijk heeft?
pep
- Arme Couwenberg. Toen hij begon schreef hij als KVP-er in het Parool; na ruim 10 jaar als partijloze in Peperbek.
pep
- Progressieve samenwerking: afbraak en doorbraak kan ook niet samengaan.
pep
- Die Beuker is natuurlijk tegen abortus omdat hij bang is dat hij er anders niet geweest was.
pep
- Scholten en ter Beek: Schakel kon toch ook in een week zien dat de Portugezen in Mozambique wèl de baas zijn?
pep
- Grapje: Veiligheidsraad
pep
- 't Zijn niet alle Cox die lange messen dragen (Amerikaans spreekwoord)
pep

ONZE MAN IN STRAATSBURG

door D. Eisma

Vanaf half maart van dit jaar heb ik de plaats van Engwirda in het Europees Parlement ingenomen. De beide Kamerfracties meenden dat de zes overgebleven Tweede Kamerleden hun activiteiten primair op binnenlands terrein zouden moeten richten, zodat een lid van de Eerste Kamer de plaats bezette. Behalve dat er in plaats van een D'66 Tweede Kamerlid een Eerste Kamerlid in het Europees Parlement zit (wat dus minder beschikbaarheid impliceert) is ook de opstelling van D'66 in het Europees Parlement veranderd. De eenmansfractie had behoefte aan aansluiting bij een bestaande of nieuw verworven fractie. Aangezien dit laatste niet op korte termijn was te realiseren werd besloten als geestverwant tot de Europese Socialistische fractie toe te treden waarbij naast het argument van doelmatigheid een rol heeft gespeeld dat zodoende D'66 een voor haar

belangrijke plaats in de nieuwe Commissie voor de Volksgezondheid en Milieu-
bescherming kon krijgen. Getracht werd de naam van de Socialistische fractie
te veranderen in "Socialisten en Geestverwanten" om het voor progressief denken -
den in Europa makkelijker te maken om tot deze fractie toe te treden. Hierin
werd ik gesteund door de Nederlandse socialisten en nog enkele andere socialisten.
Van de Franse radicalen en de Italiaanse republikeinen vermoedde ik dat zij mij
hierin eveneens zouden steunen, ware het niet dat zij bij stemming over dit
voorstel afwezig waren. Omdat wij de meerderheid niet hadden - de anderen hadden
namelijk vrij irreële bezwaren als "socialistisch kenmerk verwatert" en socia-
listische internationale zou er vreemd van opkijken" - is een compromis bereikt
in een duidelijke onderscheiding van de socialistische leden en niet-socialistische
leden van de "socialistische" fractie in de ledenlijst van het Parlement. Bij dit
alles moet wel bedacht worden dat ik de enige echte voorstander was van een naams-
wijziging; de andere instemmers waren er alleen niet op tegen.

Overigens zijn de voordelen van aansluiting legio. Beter informatie, gunstige
commissietoedeling; kortom een beter platform om te werken in de betrekkelijk
geringe tijd die ik aan het Europese parlementaire werk kan besteden.
Dit werk bestond tot nu toe uit beoordeling van de voorstellen van de Commissie
op het gebied van milieu, regionale zaken en vervoer. De waarde die het A.N.P.
hechtte aan mijn voorstel om bij de ontwikkeling van het vervoer over de Alpen
het railvervoer prioriteit op de wegeaanleg te geven, deelde ik niet, maar
wel vond ik het belangwekkend, dat bij de behandeling van het milieu-aktie-
programma in het Parlement de relatie die ik legde tussen milieu en groei-
economie door slechts weinigen (waaronder nauwelijks socialisten) werd onder-
kend.

Eigen initiatieven kwamen voornamelijk tot stand door middel van het medium
van vragen stellen aan Commissie of Ministerraad en handelden van belasting-
verschillen van circussen in de diverse lidstaten tot voorlichting over de
bevolkingsgroei. Maar omdat de beantwoording van vragen maanden zijn gemoeid,
kan ik nog geen resultaten vermelden.

Over openbaarheid van de parlementaire-commissie-vergaderingen en een E.E.G.-
standpunt ten aanzien van de Club van Romeproblematiek zijn initiatieven in de
maak.
Tijdens een associatievergadering E.E.G.-Turkeije stelde ik in verband met het
gastarbeidersprobleem het Turkse geboorteregelsbeleid aan de orde en vroeg
aandacht voor een nieuw project van coöperaties op het platteland waarin de in
het buitenland werkenden hun geld kunnen beleggen. Over beide zaken zal door de
Turkse regering een rapport worden overlegd tijdens de volgende associatiever-
gadering in het voorjaar. Bovendien kon ik daar wat doen voor Amnesty. Omdat
mijn mandaat in september 1974 afloopt en een zetel daarna wat onzeker is zul-
len we binnenkort prioriteiten moeten stellen omtrent D'66-voorstellen die we
in Europees kader naar voren willen brengen. Sectoren waarin deze prioriteiten
zullen liggen zijn mijn inziens milieubeleid, regionale zaken en partijpolitieke
vernieuwing binnen het Europees Parlement.

Met de landelijke werkgroep Europa hoop ik deze binnenkort te bepalen.
We hebben tenslotte niet voor niets op Europees niveau een staatssecretaris
en een parlamentslid, waarvan de laatste als zodanig overigens maar bitter
weinig bevoegdheden bezit.

EEN NIEUWE VISIE OP EUROPA

(KB) In de Ver.Naties heeft van der Stoep een toespraak gehouden, waarbij hij
zich onttrok aan de probleemstelling: een militair sterk, of een zwak Europa,
d.w.z. een keuze tussen een Europese kernmacht, of finlandisatie. Er zou een
"derde visie" zijn ontwikkeld, een visie waarin D'66er Brinkhorst een belang-
rijke rol zou hebben gespeeld. Deze derde keuze is een keuze voor een Europa
waarin "het rendement van de welvaart zal worden geïnvesteerd in een naar buiten
gerichte gemeenschap die nieuwe civiele waarden zal hebben en een nieuwe sociale
politiek". Brinkhorst noemde dit een Europa dat actief is in de wereld, een
bijdrage leverend aan de wereldomvattende ontwikkelingen door een constructief
beleid t.a.v. handel en hulpverlening, een verstandig beheer van de natuurlijke
hulpbronnen, verbetering van de kwaliteit van het bestaan, een gelukkig even-
wicht tussen vrijheid, gelijkheid, sociale rechtvaardigheid en mogelijkheden
voor het individu. Een Europa met een eigen identiteit, maar tevens nauw ver-
bonden met de naties aan de andere zijde van de Atlantische oceaan.
Als je dit allemaal leest, springen de tranen in je ogen. Hoe mooi, hoe goed.
Maar wat is dat constructieve beleid, wat is verstandig beheer, wat is de kwa-
liteit van het leven, gelukkig evenwicht, vrijheid, gelijkheid en sociale
rechtvaardigheid? Het zijn termen die zowel door de meest rechtse VVDer, als
door de meest linkse radicalen worden gebruikt. Waar het op neer komt is -
lijkt mij - dat er een fraai klinkende verpakking is gevonden voor het uit
de weg gaan van het machts- en veiligheidsprobleem, een probleem dat Europa
louter door haar fysieke bestaan niet kan omzeilen, zeker niet als het "actief"

in de wereld" zal zijn. De fraaie verpakking dient als omhulsel van het tijdelijk compromis dat kennelijk bij Buitenlandse Zaken nodig is tussen de op dit ministerie sterk aanwezige Atlantische (=pro-Amerikaanse) krachten, en de pro-Europese politieke stromingen. Een compromis tussen het conservatieve ambtelijke Den Haag en de progressieve politieke top. Het zij zo, ik heb daar wel vrede mee. Maar het is niet meer dan een tactisch spel in het krachtenveld van dit moment. De fundamentele vraagstukken over veiligheid en macht zullen - later - toch weer aan de orde komen. We kennen in D'66 Brinkhorst als de grote bemiddelaar, o.a. door de bekende motie 101 uit Biddinghuizen. Compromisvoorstellen zijn vaak erg nuttig, maar kunnen toch geen fundamentele verschillen in inzichten geheel wegnemen. Doch zij geven een (zeer nuttige) tijdwinst.

MEEHUILEN MET DE WOLVEN IN HET BOS

door F. Egter van Wissekerke

Als donderslag bij -in dit geval- donkere hemel kwam daar maandag 22 oktober toch hoogst verrassend een overeenstemming voor een bestand in het Midden-Oosten tot stand tussen de vriendelijke ooms, die met vrijgevlige wapenleveranties tot dat moment de schijn op zich hadden geladen hun respectievelijke kwaadaardige neefjes hun gang te laten gaan. Deze formulering betekent niet dat de vierde oorlog tussen Israël en zijn buurlanden iets humoristisch inhoudt: integendeel het is een beschamende vertoning van machteloosheid en falen van alle betrokken partijen. De twee supermachten voorop. Of er nu op basis van de resolutie van maandag, die in wezen voortborduurde op die beruchte resolutie-242 van 1967, uitzicht is op een werkelijk duurzame vrede in het Midden-Oosten, is op dit moment niet te zeggen. Op dit moment (23 oktober) wordt er nog steeds gevochten. Maar een opening naar een oplossing lijkt iets dichterbij. De grote vraag is of Israël nu gaat inzien dat "veilige grenzen" slechts resultaat van en nimmer voorwaarde vooraf voor een vredesverdrag kunnen zijn. Met andere woorden: Israël heeft geen enkel legitiem recht op de in 1967 bezette gebieden, met inbegrip van Jerusalem, en het zal alle bedoelde gebieden moeten teruggeven. Anderzijds zullen de Arabische buurlanden uitdrukkelijk het praktische en juridische bestaansrecht van de staat Israël binnen het grondgebied van vóór de oorlog in 1967, moeten erkennen en daarnaar ook moeten handelen. En tenslotte zal het probleem van de Palestijnse ontheemden moeten worden opgelost op een manier die hun gerechtvaardigde aanspraken recht doet en die tevens de medeverantwoordelijkheid van alle betrokken landen voor een dergelijke regeling demonstreert. Voorwaarde voor een realisatie van dit alles lijkt nu bovendien, dat de Ver.Naties zich minder vrijblijvend dan tot nog toe met e.e.a. gaan belasten. Dat houdt n.m.m. in dat een internationale "politiemacht" "gedemilitariseerde" zônes gaat betrekken en deze pas loslaat in opdracht van de V.N. en na sluiten van een vredesverdrag. Terugkijkend op de houding van de Nederlandse regering in het conflict tot nog toe, heeft deze weinig aan de oplossing van de kwestie bijgedragen. Integendeel de onverholven steun aan Israël, dat immers "slachtoffer van agressie" heette, gaat geheel voorbij aan het feit, dat één van de belangrijkste oorzaken van deze agressie te vinden is in eerdere agressie-tot tweemaal toe, in 1956 en 1967 door Israël. Afgezien van het feit, dat deze houding leidde tot boycotmaatregelen van de Arabische landen: volkomen terecht en begrijpelijk overigens-zou de Nederlandse regering er goed aan doen zich nu expliciet achter de resolutie van de Veiligheidsraad te stellen en daarmee een echte bijdrage aan een oplossing te leveren. Want tot nog toe leek het optreden van de regering Den Uyl-eendrachtig beaplaudiseerd overigens door bijna het gehele parlement-verdacht veel op meehuilen met de wolven in het bos: ach, ach wat is het allemaal vreselijk, maar ja, we kunnen er niks aan doen, de wereld is nu eenmaal slecht en daar is niets aan te veranderen. Wie zei daar ook weer dat Nederland "gidsland" zou moeten zijn? Of geldt dat alleen maar voor ontwikkelingshulp?

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. van der Burg

Chili en sadisme

Een militaire omwenteling en dictatuur à la Chili is op zichzelf niet zoiets erg bijzonders. Overal op de wereld lopen wel generaals en burgers rond die graag hun rancunes botvieren. Ook in Nederland kan dat elk ogenblik gebeuren. Met een paar honderd man heb je het zaakje voor elkaar. Veel opvallender is echter dat in alle landen waar zoiets gebeurt altijd onmiddellijk honderdduizenden militairen, politiemensen, rechters en andere ambtenaren klaar staan om de meest weerzinwekkende wreedheden op weerloze burgers toe te passen. Het stelletje onderwereldfiguren dat nu in Chili de dienst uitmaakt heeft heus geen tijd om dat allemaal zelf in de gauwigheid te bedenken. Ze laten dat eenvoudig over aan de fantasie van de lagere goden, die al zo staan te trappelen van ongeduld, dat ze niet eens de zegen van de kerk over hun martelwerktuigen afwachten. Ook dat kan ons in Holland elk ogenblik overkomen. Uw rechterbuurman martelt mevrouw Gruyters in bijzijn van haar man om hem een bekentenis af te dwingen. Uw linkerbuurman hangt burgemeester Samkalden aan een touw uit het raam. Uw overbuurman blijkt de eer te beurt te vallen met een slagersmes de geslachtsdelen van Den Uyl af te snijden. En u? Wat is uw rol? Den k er toch eens over na.

Nixocratie

Op dit moment heeft Nixon net de procureur Cox en zijn minister en onderminister van justitie ontslagen en het kantoor van de procureur door de politie laten bezetten. De zaak is nu duidelijk in een stroomversnelling gekomen. Het lijkt me waarschijnlijk dat Nixon nooit zal aftreden, tenzij hij voortijdig gearresteerd wordt, maar ook daartegen zal hij wel zijn maatregelen hebben genomen. Hij kan nu verder nog verschillende kanten uit. Een van de mogelijkheden is dat hij kalm en eventueel bevel tot aftreden afwacht en dat gewoon naast zich neerlegt. Een andere mogelijkheid is dat hij van tevoren een aantal tegenstanders in het Congres laat arresteren. Mochten politie en leger van de V.S. niet coöperatief genoeg zijn, dan kan hij altijd nog een beroep doen op Breznjev, die hem tot het uiterste zal steunen. Zeer onwaarschijnlijk is in ieder geval dat een man met deze criminele tegenstelling zich op grond van de wet zijn bron van inkomsten zou laten ontnemen, of de zaak verder zou laten voortrollen met alle nog komende onthullingen van dien. Nixocratie dus.

Nixofysionomie

Als iemand b.v. door een colporteur aan de deur, bezwendeld is, dan is het alom bekende commentaar van het slachtoffer: "Hij zag er toch zo fatsoenlijk uit." Mijn reactie daarop is dan: "Wat wil je? Iemand met een onbetrouwbaar gezicht is niet geschikt voor het beroep van zwendelaar." En dat is nu precies wat mij bij een man als Nixon zo intrigeert. Hij is niet alleen onbetrouwbaar, maar hij ziet er ook zo onbetrouwbaar uit. Wat is de verklaring dat zo iemand toch al jarenlang zijn praktijken kan uitoefenen? Er zijn alleen maar de volgende mogelijkheden:

1. Amerikanen beoordelen gezichten anders dan wij. Misschien wel omdat er veel oersolide Amerikanen rondlopen met de fysionomie van Nixon.
2. Zij vinden hem er ook onbetrouwbaar uitzien, maar dat vinden ze b.v. ook van McGovern. Het is dan een kiezen tussen twee kwaden.
3. Ze weten dat je alleen maar als boef kandidaat voor het presidentschap kan worden en berusten daarin.
4. Ze herkennen hem als onbetrouwbaar, maar de meerderheid vindt dat wel mooi, omdat ze er zelf van droomt daarmee nog eens succes te hebben (Amerikanen zijn zoals bekend weinig jaloers op het succes van anderen).

Graag uw antwoord binnen 14 dagen.

De ideeën van D'66

Mevrouw Schmitz uit Rotterdam (met excuses voor een eventuele foute spelling) krijgt drie minuten kostelijke zendtijd in Brandpunt. Haar wordt gevraagd het besluit van de Rotterdamse raadsfractie van D'66 om niet aan de volgende verkiezingen mee te doen nader toe te lichten. Ze zegt dan dat D'66 wel als beweging moet blijven voortbestaan, omdat de partij zulke goeie ideeën heeft. De kijker wacht dan in spanning af om nu eindelijk eens te horen wat nu eigenlijk die ideeën van D'66 zijn. Maar nee hoor. Zij neemt weer aan dat iedereen die ideeën kent. Ten Brink is het niet eens met het besluit van de Rotterdamse raadsfractie en zegt als motivering dat D'66 door moet gaan, want de partij heeft zoveel goeie ideeën. Ook hij houdt zorgvuldig geheim welke ideeën dat zijn. Alleen weet hij te berichten dat ze anders zijn dan vroeger.

Wat zijn eigen ideeën waard zijn werd duidelijk toen hem om commentaar op de uitslag in Zaanstad werd gevraagd. "De kiezers hebben onze onafhankelijke opstelling blijkbaar niet in dank afgenomen." De Zaners zullen daarvan opgehoord hebben. Onafhankelijk van wie? Hoe stelt D'66 zich op? Wie wil weten hoe het publiek denkt dat D'66 denkt moet maar eens het hoofdartikel in het Algemeen Dagblad lezen n.a.v. de verkiezingen in Zaanstad. Zelden zal kolder zo leerszaam zijn geweest. Tenslotte drukken bladen als Telegraaf en AD het Volksempfinden uit. D'66-ers die het nog wel zien zitten zouden zich eens moeten afvragen of al die goede ideeën wel bij iedereen dezelfde goede ideeën zijn. Als dat zo is zou het ook wel nuttig zijn om die ideeën dan ook bij iedere voor komende gelegenheid aan anderen bekend te maken. Terlouw doet er in ieder geval een poging toe.

Alweer de middenpartij

Ditmaal hebben Heertje en Steenkamp zich voor een middenpartij uitgesproken. Ik zeg het maar even aan de anderen. Dan weten ze in welk gezelschap ze zich bevinden.

De pauselijke nuntius

Ik ga even terug tot 1925, toen Ds Kersten (SGP) met succes de komst van een pauselijke nuntius wist tegen te houden. Kersten zaliger heeft wel gelijk gekregen met zijn wantrouwen. De huidige nuntius blijkt helemaal geen diplomatiek vertegenwoordiger te zijn, maar iemand die hier namens de Paus toezicht houdt op de gang van zaken (en het niet bij toezicht laat). Het wordt tijd dat Kerstens voorstel opnieuw wordt ingediend.

Bedreigt ons een wereldregering?

Het is nog niet zover, maar later is het te laat om te waarschuwen. De wereldregering is dichterbij dan u denkt. Het gaat er net mee als volgens de thermodynamica: alle energie eindigt in warmte. Stadsregeringen werden streekregeringen, deze worden landsregeringen, enz. Dit is allemaal niet zo erg, zolang het vrijwillig zou gebeuren. Maar zo gaat het niet. Enkele staten worden steeds machtiger. Ze komen in conflict met elkaar. De overwinnaar wordt nog machtiger. Andere landen worden geannexeerd. Het proces raakt in een stroomversnelling, zoals b.v. onder Napoleon of Hitler. Maar zij waren te vroeg. Ze waren nog niet in staat de gehele wereld te bezetten. Een toekomstig, veel machtiger land zal dat wel kunnen. Van de maan is geen hulp te verwachten. Het is onvermijdelijk dat deze werelddictatuur een lang leven beschoren is. Er is helemaal niets tegen te doen. Er is nergens meer een land op aarde dat aan opstandelingen voor goed geld wapens wil leveren. Er zullen wel opstanden ontstaan, maar die hebben niets te betekenen. Pas na lange tijd, als het systeem door en door verrot is, kan het eindelijk instorten. Maar wat dan?

IJs en weder dienende

In het volgende nummer:

- Een prima defensie voor een paar miljoen
- Storm in de fictieve huurwaarde
- Hoe ongebonden zijn ongebonden landen?
- Goedkoper wonen door minder bouwen
- en weer eens over Wiegels en Van Riel

DROOM EN WERKELIJKHEID

door A. Ehren

Toen Bloema en ik besloten om een "Rapport '73 over D'66" op papier te zetten, namen wij ons voor om het niet op een weergave van onze persoonlijke ervaringen in het hoofdbestuur toe te spitsen, maar althans te trachten deze ervaringen te toetsen aan een aantal zo objectief mogelijke criteria.

Wij stonden toen voor de principiële keuze om de geschiedenis van D'66 te toetsen aan D'66 als politieke partij of aan D'66 als maatschappelijke beweging, gericht op het ontmaskeren van het traditionele politieke bestel. In het besef dat de teloorgang van D'66 als kritische beweging reeds werd ingezet bij het besluit

*f10,-
7 giro 707800
t.n.v. penningmeester
Republiek, Vorkburg.
Dit is het bedrag
nuttigste, maar
te veel!*

in 1967 om het partijpolitieke verkiezingstoneel te betreden, kozen wij voor een beschouwing over D'66 als politieke partij.

Wij konden het daarbij ook niet helpen, dat voor het gros van onze Nederlandse bevolking aan een politieke partij echte of vermeende belangengroeperingen ten grondslag liggen. Zo'n partij dient een behoorlijke organisatie te zijn, dient met zorg aan kadervorming te doen, dient een fatsoenlijk systeem ter verkiezing van haar leiders te hebben, dient een gedegen administratief en financieel beheer te waarborgen.

Naar die criteria gemeten, kwamen wij tot de conclusie dat D'66 functioneerde als a-politieke partij, wars van belangenbehartiging en met een voorkeur voor administratief en financieel wanbeheer en voor charismatisch leiderschap. Daaruit valt af te leiden, dat D'66 voortdurend heeft getracht de maatschappelijke beweging te blijven waaruit zij als partij was voortgekomen. Aanvankelijk met succes. Maar zoiets valt op den duur niet mee, als je je als vertegenwoordiger van zo'n bewegingspartij laat verleiden om mee te oordelen over het al dan niet plaatsnemen van een lantaarnpaal op de hoek van de dorpsstraat of over het al dan niet verhogen van de fiscale huurwaarde van het eigen huis. Je geloofwaardigheid als beweging is natuurlijk helemaal naar de knoppen als je dan ook nog in een politiek verbond stapt, waarin in feite de dienst wordt uitgemaakt door een bondgenoot die nog steeds voortreffelijk past in het zo hevig bekritiseerde politieke bestel. Kortom: D'66 transformeerde zijns ondanks steeds meer van beweging tot partij, daarbij steeds weigerend de consequenties uit zo'n transformatie te trekken.

Nu zijn er nog steeds mensen die in de overjarige veronderstelling verkeren, dat D'66 slechts onder het mom van een politieke partij nog steeds een maatschappelijke beweging is gebleven. Zo'n man is Vander Burg ook. Het ideale D'66 dat hij als toetssteen hanteert bij het beoordelen van ons "Rapport '73" (zie de vorige Peperbek, blz 13/14: "Over redders van D'66 en hun geneeskrachtige kruiden") ligt echter al jaren lang een tergend langzame dood te sterven.

Ik ben persoonlijk geneigd - hij zal het niet willen geloven - dat met Van der Burg te betrouwen. Het verschil tussen Van der Burg enerzijds en Bloema en ik anderzijds is evenwel, dat hij de uitgangspunten en beginselen van de beweging D'66 levend denkt te kunnen houden door lekker-kritische stukjes in Peperbek te blijven schrijven, terwijl wij ervoor pleiten om diezelfde uitgangspunten en beginselen opnieuw onder te brengen in een politieke partij, die dan hopenlijk meer levenskansen biedt dan de op sterven na dood zijnde politieke partij D'66 of het - als gevolg van een eindeloze reeks politieke stomiteiten - helaas doodgeboren PVP-kindje. Wij verbeelden ons niet daarmee hét geneeskrachtige kruid voor D'66 te hebben aangeboden. Wij hopen slechts dat op deze wijze althans iets van het oude D'66 als een politieke realiteit kan worden behouden. Gezien onze eigen analyse van de vroegere poging om D'66 in een politieke partij onder te brengen, zullen wij de laatsten zijn te beweren dat een tweede poging daartoe bij voorbaat succes zal opleveren.

Overigens zal Van der Burg met zijn Peperbekstukjes beslist méér bereiken als hij zich daarbij van verkettering tracht te onthouden. Zo gaf hij van onze analyse een halve en scheefgetrokken weergave en citeerde hij fragmenten zonder de bijbehorende gedachtengang te schetsen. Om dan te concluderen dat wij er niets van snappen en dat de ontzuiling en ontideologisering aan ons zijn voorbijgegaan.

(Het beste antwoord hierop is de publicatie van ons rapport. Wij hopen dan ook dat de Peperbekredactie hiervoor ruimte zal weten te vinden)

Waar het in feite allemaal op neerkomt, is dat Van der Burg ons kwalijk neemt dat wij ons aan de weliswaar ontvullende werkelijkheid weigeren te onttrekken waar hij zelf nog met Alice in politiek wonderland vertoeft. Die werkelijkheid luidt, dat ontzuiling en ontideologisering grotendeels aan het helaas nog steeds springlevende partijbestel in ons land voorbijgegaan zijn. Die werkelijkheid luidt, dat de poging van D'66 om een ontideologiseerde PVP tot stand te brengen, falikant mislukt is. Dat het nog steeds zo is dat aan politieke partijvorming helaas voornamelijk echte of vermeende belangengroeperingen ten grondslag liggen. Dat het nog steeds zo is, dat PvdA en VVD zich meer en meer in ideologische prietpraat verlustigen en daar helaas wel bij varen. Dat nog steeds zeker een kwart van de Nederlandse bevolking helaas op confessionele partijen stemt.

Als politieke splinter zal D'66 daar geen jota of titel meer aan kunnen veranderen.

NASCHRIFT BIJ DROOM EN WERKELIJKHEID

"Zo gaf hij van onze analyse een halve en scheefgetrokken weergave en citeerde hij fragmenten zonder de bijbehorende gedachtengang te schetsen." Dit is de bijna traditioneel te noemen beschuldiging van schrijvers of zeggars aan het adres van de recensent. Als iemand een stuk schrijft met aan het eind conclusies en van die conclusies nog weer een samenvatting in één zin, en ik geef als recensent van het rapport de indeling en die slotzin, dan is dat zelfs nog geen halve, maar hoogstens een honderdste weergave van het stuk, maar het kan toch moeilijk een scheefgetrokken weergave genoemd worden.

Het merkwaardige van Ehrens betoog is dat het zich nauwelijks richt op de recensie zelf, maar des te meer op mijn vermeende politieke opvattingen, die in de bespreking helemaal niet aan de orde kwam. Ik heb het betoog van Ehren en Bloema niet getoetst aan "het ideale D'66" zoals ik dat zie, maar aan enige sociologische-historische feiten en verschijnselen. Het mag waar zijn dat 80% van de Nederlandse kiezers nog denken in termen van belangengroepen en politieke assen als socialisme-liberalisme, maar D'66 is nu juist opgericht voor die andere 15 of 20%, voor wie dit overleefde begrippen zijn. Mijn indruk uit het rapport van Ehren en Bloema was dat zij niet tot die 15 of 20% behoren.

Toch nog maar even iets over mijn politieke opvattingen. Ik ben nooit een voorstander geweest van een D'66 als 'beweging'. Mijn deelname aan allerlei typische partij-activiteiten zou dan weinig konsekwent zijn geweest. Ook ben ik geen politieke dromer, die volstaat met het schrijven van lekker-kritische stukjes. Ik ben juist te weinig dromer en te veel realist om mij in deze fase van de politieke ontwikkeling te storten in nieuwe partijen of bundelingen. Bovendien ben ik te commercieel ingesteld om een sector van de politieke markt te gaan bedienen die al door vrijwel alle andere partijen wordt bediend. Die marktsector zou mij trouwens heel wat minder goed bevallen dan blijkbaar Ehren en Bloema.

A.R. v.d. B

NAAKT OVER DE SCHUTTING

(FJ) In de Peperbek van oktober 1973 maakte Karel Bloema een opmerking over het vraagstuk "nationalisatie van gezondheidszorg", dat bij de VVD in studie zou zijn. K.B. acht dit ook voor D'66 een goed idee: hij zegt "wij hebben daarover geen afgerond rapport, wij horen haast nooit iets over dit onderwerp, terwijl het juist nu veel algemene interesse trekt."

Wel, dat heeft K.B. geweten. Omgaand ontving hij van de voorzitter van onze landelijke werkgroep enige schrifturen, waaruit blijkt dat A.W. Klinkert-Blokhuis een werkgroep (van 30 leden) Gezondheidszorg en Maatschappelijk werk aanvoert met aanduiding van doelstelling, taakomschrijving, werkwijze en spelregels. Plus bijgevoegd een aantal pagina's persoonlijke beschouwingen van de voorzitter over vele punten van gezondheidszorg. Daar middenin zag ik doorvliegend iets over extra murale gezondheidszorg, hetgeen mij in een flits bovengenoemde filmtitel in de gedachten bracht als aardige blikvanger, hoewel ik persoonlijk nog meer voel voor "Nakend over de schutting", wat nog iets meer te denken geeft.

Al met al: K.B. kan rustig het hoofd op het kussen leggen, want er gebeurt héél wat aan studie over gezondheidszorg bij D'66 op het geduldige papier. Met K.B. zijn we daarop juist niet zo gerust. Leden en belangstellenden zien of horen van D'66 over een eigen visie niemandal. Die voorlichting over gezondheidszorg en eventuele nationalisatie daarvan ontbreekt volledig.

Het is goed en wel, dat de werkgroep bijstand biedt aan de kamerfracties en de wetenschappelijke bureaus van PvdA, PPR en D'66. Maar wat stellen die dan voor, dat het D'66 standpunt zou behoren te zijn betreffend bijvoorbeeld: nationalisatie van gezondheidszorg, euthanasie, abortus? De wegwijzers van de leidinggevende instanties aan de -snel slinkende- D'66 aanhang in de ruimste zin is nonexistent. Ik wil best onder de indruk zijn van alles, wat een werkgroep entameert, maar dan moet ik als belangstellend publiek ook voorgelicht worden over diè onderwerpen van studie, die het publiek interesseren als politieke lijn.

Al lang en meer dan eens heb ik betoogd, dat werkgroepen, fracties e.d. prachtig zijn om inventieven en ideeën te ontwikkelen. Die dan gepresenteerd moeten worden aan de aanhang om te toetsen en dit laatste is systematisch verzuimd. Met als gevolg minder aanhang, minder geld, dus minder middelen om de aanhang adequaat voor te lichten en daarmee zet de vicieuze cirkel in: minder aanhang, minder geld, minder voorlichting enz. Inplaats van een pakket papieren regelingen zouden de Peperbeklezers meer hebben aan een kort artikel over concrete politieke wegwijzers. Dat is uit de ontvangen opsomming niet te halen.

DE KONINGIN DER AARDE REGEERT IN NEDERLAND

door R. Löbler

VVD (= Telegraaf-partij, vlgs HP van 20/10/73);

D'66 (= Haagse Post-partij)

PvdA (= Het Vrij(e) Nederland Volk-partij)

Natuurlijk heeft Tamboer in zijn stuk over Wiegel in de Haagse Post van 20 okt. j.l. gelijk met zijn stelling dat Wiegels VVD de Telegraaf-partij is. Wiegel wil zoals iedere politicus - macht. Macht bereik je vooral door een zo groot mogelijke volksmeute achter je te krijgen. Vandaar de voorkeur voor de kwantiteit van de Telegraaf-achter-ban. De kwaliteit van de NRC/Handelsblad achterban kon geen zoden meer aan de dijk van de macht zetten. Dit blad verlinkst steeds meer. Uiteraard is dit 'verlinksen' voor een werkelijk links ingesteld mens erg relatief, maar voor Wiegels politiek is dit blad veel te links geworden. Hij mikt op een-inderdaad erg groot - deel van het kiezerscorps dat óf dit blad überhaupt niet leest, of de gematigd/linkse, toch wel genuanceerde, benadering te gevaarlijk vindt voor zijn hebben en houden. Voor zijn rechterachterzak, zoals Terlouw het heeft genoemd. Dit is allemaal waar. Wiegel gebruikt De Telegraaf, De Telegraaf gebruikt Wiegel. Ik zou hier ook kunnen zeggen: misbruikt. Maar met welk recht? Wat zien we in de Haagse Post? Wat zien we in Vrij Nederland? Wat zien we in Het Vrije Volk?

Het enige verschil is dat Wiegel de volksverlakkerij, die we dachten alweer een 30 tot 40 jaar achter ons te hebben, opnieuw als instrument van zijn politiek invoert en daarbij gebruik maakt van een persorgaan, dat nooit onder stoelen of banken heeft gestoken munt te willen slaan uit de lagere instincten. Sensationele koppen over de meest uiteenlopende ellende die mensen overkomt, de beste beursberichten van vrijwel de gehele dagbladpers, veel kadertjes en gemakkelijk leesvoer en een onvermoeide indoctrinatie ten aanzien van het duegdzame van de zucht tot behoud.

Dat is De Telegraaf. Dat weet ieder weldenkend mens. Dat Wiegels VVD ook zo is, kan zo langzamerhand ook ieder weldenkend mens weten.

Wat mij stoort is, dat Tamboer het voorstelt alsof Wiegels geflirt met die Telegraaf (en omgekeerd) onoirbaar zou zijn. Waarom? Voor mij geeft het de VVD alleen maar een (nog) duidelijker gezicht (om geen ander woord te gebruiken). Per slot van rekening, ik heb het al gezegd, D'66 (of wat daar nog van over is) doet middels de HP niet anders en hetzelfde geldt voor de PvdA met betrekking tot Vrij Nederland en Het Vrije Volk. Alleen staan de beide laatste bladen lossers van de partij dan de HP van D'66, zo is mijn indruk.

Maar onoirbaar? Nee.

Zo'n term vind ik veel meer van toepassing op de uitgever-oktopus Bonaventura BV, waaraan we zowel Elseviers Weekblad als de Haagse Post danken.

Inderdaad moeten we Bonaventura nog altijd dankbaar zijn dat de Haagse Post in deze vorm kan blijven verschijnen. Straks misschien nog met Van Mierlo als hoofdredakteur ook. Wie weet.

Maar de gedachte dat je dit blad alleen als een soort genadebrood krijgt, omdat de jongens van Bonaventura er een gat in de weekbladmarkt mee wensen te vullen en het ze zó een zorg zal zijn wat voor opinies dit opinieblad uitdraagt, blijft me tergen. Met de Telegraaf ligt het eenvoudiger. Die lees je gewoon niet.

● IN DIT NUMMER:

D'66 EXIT

door F. Jansen

EEN LANGZAME DOOD OF.....?

door M. vanGelder

SAMEN OVERLEVEN OF OPHEFFEN

door H. Koke

EEN GEVAARLIJKE STELLING

door K. Bloema

ONZE MAN IN STRAATSBURG

door D. Eisma

MEEHUILEN MET WOLVEN IN HET BOS

door F. Egter van Wissekerke

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. v.d. Burg

DE KONINGIN DER AARDE REGEERT IN NEDERLAND

door R. Löbler

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

60

7e JAARGANG nr 4

december 1973

peperbek

7e jaargang nr 4
december 1973

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten

Directie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel 070 - 669744
Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag. tel: 394641
Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg
Redactie: D. Bark, K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), F. Egter van Wissekerke (EW), A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Lößler (rL), F.W.H. Vink (FV)

Correspondenten: E. Bruins en H. Geelen

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070 - 669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f 10,-
losse nummers: f 1,-

Copy: Voor 17 december a.s. zenden aan het redactieadres.

Redactievergadering: 17 december a.s. Sportlaan 190, Den Haag
(A.R. v.d. Burg. tel. 070 - 332300)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A

Olie I

(dG) De verminderde olielevering door de Arabische landen moet leiden tot een overeenkomstige daling van de consumptie. Dat kan niet anders. De auto-loze zondag en niet harder rijden dan 100 geven een benzinebesparing van 15 a 20%. Op het totale oliegebruik is dat echter nog maar een druppel op een gloeiende plaat. Want het personenautoverkeer slokt uiteindelijk maar ongeveer 15% van de totale olieconsumptie op. Wil men uit deze sector toch een meetellende besparing krijgen dan zou het benzinegebruik tot bv. de helft van het "normale" moeten worden teruggebracht. Dat zou ook best kunnen zonder essentiële belangen in gevaar te brengen. De meeste benzine wordt in woon-werk-verkeer verbruikt. Dat kan zeker voor 80% zonder meer worden vervangen door fiets en/of openbaar vervoer. Maar dat lukt alleen met distributie. Een enkele autoloze werkdag, zoals Den Uyl schijnt te overwegen zet nog steeds niet genoeg zoden aan de dijk en knijpt ook de 20% rijkilometers af die niet vervangen kunnen worden.

Dat is dus een dom idee. Toch schijnt het kabinet distributie nog erger te vinden. Want dat gaat onvermijdelijk gepaard met "zwarte handel in benzinebonnen" heeft Minister Lubbers gezegd.

Ik vind dat een raar, gezocht argument. En bovendien een oneigenlijk gebruik van het begrip "zwarte handel". Zwarte handel is het verhandelen van goederen waarvoor distributie geldt, zonder bon en tegen een veel hogere dan de officiële prijs. Daardoor werden in de jaren 40-45 vaak essentiële goederen zoals voedingsmiddelen, aan een eerlijke verdeling door distributie onttrokken.

Bij het verhandelen van distributiebonnen is daarvan geen sprake. Dat leidt er alleen maar toe dat mensen die zo erg nodig in de auto moeten daarvoor een deel van hun koopkracht overdragen aan hen voor wie het autorijden minder noodzakelijk is. De bonnenmarkt draagt dus bij tot, zoals de econo-mist dat noemt, een optimale allocatie van schaarse goederen. Zij staat daarmee geheel op een lijn met de handel in oude meesters, goud, diamant, antiek enz. Wie ook dat kwalijke uitwassen van de kapitalistische consump-tiemaatschappij oordeelt mag van mij. Maar niet, zoals minister Lubbers doet, voor het ene de neus ophalen, doch het andere heel gewoon vinden.

dagvandaag

Olie II

(dG) De Arabische oliewor greep is natuurlijk zonder meer te kwalificeren als een stukje pure anarchie van laag allooi. Het kwade bloed dat erdoor wordt gezet kan de betrokken landen later nog wel eens zuur opbreken. Maar in breder verband gezien is de krachtige vermindering van het energiever-

bruik die daardoor nodig wordt een goed ding. Het in ijlt tempo opsouperen tegen afbraakprijzen van kostelijke bodemschatten, produkt van miljoenen jaren aardgeschiedenis, wordt nu tenminste wat afgeremd. Voor (het zoeken naar) alternatieve energiebronnen zal nu zeker meer geld beschikbaar komen. Bijvoorbeeld voor de ontwikkeling van een in theorie reeds bekend procede om met behulp van de warmte van kernreactoren bij temperaturen van slechts ca 900 °C water te splitsen in waterstof en zuurstof. De waterstof kan per buis naar de verbruiker worden geleid waar ze een zeer schone brandstof vormt. Samen met de zuurstof (of gewoon met lucht) kan er electriciteit mee worden opgewekt in brandstofcellen.

Dit alles met een veel hoger thermisch rendement dan bij de traditionele electriciteitsopwekking in kernenergiecentrales. Bovendien vrijwel zonder koelwater behoefte en zonder die lelijke hoogspanningsleidingen.

dagvandaag

Milieu-vlag in top

(KB) De milieu-enthousiasten (of moet ik zeggen: milieu-pessimisten?) beleven grootse momenten: zie je wel, daar heb je het al. Olieboycot, energieschaarste. En dat is nog maar het begin. Na de olie kan er nog een heleboel meer komen: koper, tin, bauxiet, wolfram en wat al niet meer. We kunnen bij nijpende schaarste twee richtingen uit, n.l. ten eerste samen delen, dus conferenties enz. of ten tweede kijken wie de sterkste is (en die pikt dan natuurlijk wat hij nodig heeft). De keuze tussen deze twee alternatieven is in feite waar het om gaat bij het samen-overleven. Wat is evenwel "samen"? Zijn dat alle mensen op aarde, lekker sam-sam alles delen, suikergoed en marsepein, of anders de roede? Of is "samen" de verzameling van degenen in de "natuurlijke selectieve struggle for life", die het hemd nader dan de rok voelen? Wij zijn nu nog geneigd om zo lekker Nederlands-ethisch-moralistisch te denken. Maar toch..... eerst kommt das Fressen, und dann kommt die Moral. En dan nog dit: in ons Nederlands recht (volgend uit ons rechtsbewustzijn) is het nog altijd zo, dat als je na een schipbreuk met z'n tweeën op een stuk wrakhout zit waarop maar plaats is voor een, dan is er geen rechtsvervolgning tegen degene die het overleefde omdat hij de ander in de zee duwde. Ach ja, wat is recht, wat is macht, wat is ethiek, wat is goed of kwaad?

dagvandaag

Het begin van het einde voor de kolonels?

(EW) Op dit moment (18 november) ligt het bloedige weekend in Athene nog te dichtbij om te kunnen zeggen naar welke kant de weegschaal uiteindelijk zal uitslaan: naar Papadopoulos of naar het herstel van democratie in Griekenland. Vaststaat dat de komende dagen beslissend kunnen zijn. En vermoedelijk zullen wij het op het moment dat u deze regels leest ook weten. En dan vraag je je af of het wel zin heeft om alvast iets te zeggen op dit onzekere moment. Maar toch meen ik te mogen stellen dat de afgelopen dagen hebben aangetoond dat het geloofwaardigheidsoffensief van de kolonels, met behulp van hun loopjongen, Markezinis, grandioos is mislukt. Enkele regeringen in West-Europa, Frankrijk voorop, waren al bezig de loper uit te leggen voor de "bekeerde" Griekse junta. Voortzetting van de associatie in de E.G. leek op korte termijn op de steun te kunnen rekenen van die West-Europese regeringen, die zakelijke belangen toch altijd nog belangrijker achten dan democratische en humanitaire beginselen. Gelukkig hebben hun tegenspelers- zoals onze Minister van der Stoel- nu duidelijke argumenten in handen om dat spelletje te verhinderen. Het is te hopen én te verwachten dat dezen de komende tijd op even efficiënte wijze gebruik zullen maken van hun vetorecht in de Europese organen als b.v. Frankrijk dat in het verleden deed, maar dan voor een waardiger doel: De geloofwaardigheid van de democratie in ons werelddeel.

dagvandaag

Luns superstar

(HJ) Als ik m'n andersdenkenden vrienden en kennissen tegenkom, kijken ze mij verwijtend aan en zeggen: Dit zou Luns niet gebeurd zijn; dit was Luns niet overkomen. Ik kijk ze dan verwijtend aan en zeg: Luns heeft ons conflict met Indonesië jarenlang onnodig gerekt en hij heeft daardoor meer communisme in Indonesië gemaakt dan Soekarno. De naam Oltmans slik ik dan maar snel weg, om het nog een beetje gezellig te houden.

Ik zeg wel dat ik meer van v.d. Stoel had verwacht, meer ombuiging van de oude nederlandse pro Israël-lijn. Niet om de olie, want dat is het laatste waar ik aan denk, maar om Israël en Arabië. Israël gaat voor z'n eigen belang te ver. In zijn belang en in dat van de Palestijnen moet er een oplossing voor het Palestijnse probleem komen. Er zijn in Europa om geringere redenen oorlogen gevoerd. Ik heb wel enig begrip voor het standpunt van Imkamp.

dagvandaag

Aktiegroep nieuwe partij opgeheven

(KB) In januari 1973 werd de Aktiegroep Nieuwe Partij opgericht. Doel was te komen tot partijvernieuwing. De aktiegroep bestond uit ca 400 sympatisanten, voornamelijk uit de christelijke partijen, die het gezever in hun partijen beu waren. Men wilde politiek bedrijven op politieke gronden, niet op grond van een vaag christendom. Men streefde naar openheid, democratisering van de maatschappij enz. Zeer veel dingen die ook het streven waren van D'66. Een verschil met D'66 was, dat men niet wilde uitgaan van een naar hun mening onduidelijk pragmatisme, maar van een nevenstelling van christelijke en humanistische waarden. De aktiegroep voelde aanvankelijk veel affiniteit tot D'66, dat zich echter afsloot in programmatische isolatie (maartcongres, Ten Brink). Er hadden wel enkele vriendelijke gesprekken plaats tussen D'66 en de aktiegroep, maar men kwam tot niets. De aktiegroep richtte zich verder vooral op het voorkomen van een christelijke samenwerking in een CDA, en trachtte de KVP om te vormen tot een open partij. Dat mislukte. Steenkamp won, en in het CDA werd onder druk van de ARP en CHU de nevenstelling tussen evangelisch en humanisme weggevaagd. Wel werd een "vierde poot" aan het CDA geplakt, bestemd voor lieden zoals de aktiegroepers. Maar dezen voelden daar niet voor. Daar de aktiegroep was opgezet voor een beperkte tijd, hief deze zichzelf op, hoewel verschillende leden van de kerngroep van de aktiegroep wel voelden voor doorgaan. Er werd een slotverklaring opgesteld, waarin o.m. werd gezegd dat de scheidslijnen tussen partijen op basis van religie en verouderde ideologieën werd afgewezen, en waarin voorts de CDA een "lege huls" werd genoemd, "meer opgehouden schijn dan werkelijkheid", zoals bleek uit de kamerdebatten bij de begroting (alg. beschouwingen) en bij de Chili-verklaring die vlees-noch-vis was.

Teneinde nog voeling met elkaar te houden en de verder politieke ontwikkelingen af te wachten en te volgen, werd een werkgroep Partijvernieuwing opgericht. Secretariaat: J. Janmaat, van Merlestraat 54, Den Haag. tel: 070 - 462587.

dagvandaag

Liberaal-Democraten praten met D'66

(EW) In het vorige nummer van Peperbek memoreerde ik de uitnodiging van LDP-voorzitter Schuyer aan D'66 voor een informeel gesprek. Dit gesprek heeft inmiddels op 8 november in Utrecht plaatsgevonden. Op de ANP-telex verscheen daarvan het volgende bericht:

"De hoofdbesturen van de Liberaal-Democratische Partij en van D'66 hebben donderdagavond een eerste gesprek gevoerd om na te gaan of er mogelijkheden bestaan voor samenwerking tussen de partijen. De Liberaal-Democraten hebben het initiatief tot dit gesprek genomen. Nu men kan aannemen dat D'66 bij de komende verkiezingen voor de provinciale staten en gemeenteraden opnieuw met een eigen lijst zal uitkomen, lijkt het de twee partijen zin-

dagvandaag

vol na te gaan in hoeverre er overeenstemming bestaat tussen de programma's. Beide partijen vinden een verder gesprek zinvol." Waarvan acte. Het tweede gesprek zal vermoedelijk plaatsvinden in december a.s.

dagvandaag

D'66 zonder kop?

(KB) In Vrij Nederland stond een politieke cartoon, waarin een circustafereel: een dompteur met "D'66" op zijn buik geschreven, maar zonder hoofd, toont zegevierend, met een zweep in de hand, het resultaat van zijn temmerskunst, nl een enorme tijger met de woorden "de Nederlandse politiek" op zijn huid, die likkebaardend met de voorpoten op een ton staat. Kennelijk heeft de Nederlandse politiek zojuist de kop opgepeuzeld van D'66, die hem zou temmen. Deze tekening is kenmerkend voor de teneur in de hele pers als het over D'66 gaat. Als dit nummer van Peperbek verschijnt, is het congres al weer achter de rug. Maar zal dit iets afdoen aan het vaststaand-lijkende feit dat D'66 zijn kop kwijt is?

dagvandaag

Wiegel

In het vorige nummer werd bij wijze van grap een vergelijking gemaakt tussen Wiegel en Hitler. Wij betreuren het plaatsen daarvan. (Red.)

dagvandaag

Koeweit vakantieland

(KB) De meeste mensen hebben het nog niet in de gaten, maar de oliecrisis werkt door op allerlei gebieden. Denk niet dat we deze zomer zomaar in onze auto kunnen stappen, gasgeven, en naar ons vakantie-eldorado rijden. Dat zal wel niet meer gaan. Behalve naar de Arabische olielanden. Ze gaan daar waarschijnlijk de verminderde olieleveranties compenseren met vermeerderd toerisme. Grote hotels, badplaatsen aan zee: Kom Koeweit zien (neem je auto mee), je krijgt er nog een paar jerrycans benzine bij kado.

dagvandaag

Koukleum

Wie zijn kritiek op de pro-Israëliëse uitingen van Nederlandse politici geuit heeft voor het begin van de Arabische olieboycot tegen Nederland, die kan een bonafide genuanceerd denker zijn. Maar wie zijn kritiek stelt tot na het begin van die boycot, is niet meer dan een koukleum.

(H. Coster)

dagvandaag

CONGRES WIL SOCIAAL-LIBERALE PARTIJ

(KB) Het congres van D'66 vertoonde niet de haast traditionele verdeeldheid. Er was weer een soort eenheid in de partij. Oorzaak: het wegvallen van de splitszwam van het PVP-alternatief, dat door PvdA en PPR al in de ijskast was gezet. Ook andere alternatieven ontbraken, zoals b.v. een gedeconfessionaliseerde open KVP-links-van- het-midden, of een samenwerkingsverband van niet christelijke partijen uit het midden. Jan Terlouw vertolkte met een uitstekende rede de gevoelens van het congres: "onze horzelfunctie is uitgespeeld", "er zijn honderd stromingen in D'66, elke stroming heeft gelijk", "polarisatie is het aangeven van wezenlijke verschillen, niet een oververeenvoudiging van problemen", "de huidige polarisatie dreigt te leiden tot een vorm van intolerantie die niets oplost", "het gaat om de mens, en niet om een systeem" (socialisme). Tot slot: "wat we nodig hebben is eendracht en geloof in ons zelf". Daarna was er uitbundig applaus en een staande ovatie. Terlouw had D'66 de keuze voorgehouden tussen opheffen of doorgaan. Opheffen zou een opgaan in de PvdA betekenen, hetgeen onaanvaardbaar werd geacht. Hij pleitte voor doorgaan als niet-socialistische progressieve partij. Het was een duidelijk afstand nemen tot de PvdA, zonder de samenwerking daarmee te verliezen. Een ruk naar het midden. Wat Terlouw niet deed, was het stellen van een keuze tussen opheffen of doorgaan-als-splinterpartij. Het zal van de toekomst afhangen of dit doorgaan zinvol zal zijn. Bij verdere electorale teruggang kan opheffen er toch nog inzitten; bij winst is er kans op verdere groei en uitbouw. Er was kennelijk afgesproken dat fractieleden, minister, staatssecretarissen en KB-leden zich niet in de debatten zouden mengen. Er werd niet zichtbaar gemanipuleerd, de partij kwam zelf aan het woord. En er werd over politiek gesproken. Was het daarom een goed congres? De D'66-kern is weer opgepept. Een dovend vuurtje ging weer gloeien. Zal het vlam vatten?

---

24 NOVEMBER 1973: CONGRES D'66

(FJ) Na deze historische gebeurtenis heb ik er een nachtje over heen laten gaan om de gedachten wat te laten bezinken en de voornaamste resultaten te releveren. Voor meer dan enkele punten is hier geen plaats. Wat het eerst en blijvend opviel was de uitzonderlijk korte en bondige openingsrede van de voorzitter, dat kon niet beter: hulde!. Het onbetwiste hoogtepunt werd vervolgens echter de meesterlijke toespraak van onze nieuwe fractie-voorzitter Jan Terlouw: fris, menselijk en opwekkend. Niet in de laatste plaats viel het in goede aarde, dat hij met naam en toenaam onze medewerkers in de prov. staten en gemeenteraden dankte, terecht oogstte hij daarvoor een daverend applaus. Het belangrijkste was uiteraard het nieuwe partijbeleid van D'66 waarmee wij in feite terugkeren naar de oude, oorspronkelijke beginselen van D'66, hetgeen vele (oud-) aanhangers van onze partij deugd zal doen. Maar ik hoop zoveel, dat zij weer op ons zullen stemmen, weer lid willen worden en ons ook nog willen helpen in de financiële impasse. Want wat heeft Jan ons voorgehouden? D'66 is een niet-socialistische, wel progressieve partij, die een uitsluitend socialistische produktiewijze zeker niet de aangewezen maatschappijvorm acht. Wel klaarstaande voor radikale herverdeling van macht en bestrijding van overheersende machtsinvloeden (dus tegenover VVD maar ook tegenover PvdA b.v. bij overheersing van de vakbonden). De minutenlang durende staande ovatie, die Terlouw na zijn rede ten deel viel, lijkt mij wel verdiend: D'66 is weer thuis.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Jumbo jat.
- Papadopoulos heet nu voortaan opadopoulos.
- Ook als middenpartij blijven wij streven naar een radicaal-progressieve politiek.
- Dictator Dieziekis.
- Sinterklaas op het D'66 congres:
Een partij die in sprookjes gelooft.

WIE WORDT ER NU WIJZER VAN DE DEMOCRATISERING?

door F. Egter van Wissekerke

Het trio Terlouw-Wassen-Ten Brink heeft het D'66 congres een resolutie voorgelegd, die uiteindelijk tot de conclusie komt dat er nog steeds een gegronde reden is voor het voortbestaan van D'66. De steun aan het kabinet-Den Uyl en aan Keerpunt '72 zijn daarbij slechts stappen op de weg naar het realiseren van de uiteindelijke eigen doelstellingen. Een daarvan is het afbreken van machtselites op een zodanige manier dat nieuwe ondoorzichtige machtsopoeenhoppingen geen kans krijgen. En volgens de indieners van deze resolutie onderscheidt D'66 zich op dit specifieke punt duidelijk van haar partner, de PvdA. Dat zal best waar zijn, maar voorlopig zijn het alleen mooie woorden. De grote vraag is: Hoe maak je zo'n doelstelling nu concreet?

Een concreet probleemgebied is in elk geval snel gevonden: De democratisering van de bedrijfsorganisatie. De WET OP DE JAARREKENING, de Wet op het Enqueterecht en - last but not least - de Wet op de Ondernemingsraden vormen de eerste, heel voorzichtige stapjes in een vermoedelijk langademig democratiseringsproces. En deze start is zeker niet rooskleurig. De wetgever is erin geslaagd deze materie zo verbrokkeld en inconsistent te regelen, dat de verschillende "machten" binnen en buiten het bedrijf alle kansen worden geboden voor "oneigenlijk" gebruik-om het woord misbruik maar wat te nuanceren.

Twee voorbeelden: In de wet op de ondernemingsraden leidt de methode van kandidaatstelling slechts indirect tot enige invloed van de eigen personeelsleden: het zijn de vakorganisaties die hier in wezen de dienst uitmaken. Anderzijds geldt het recht van advies van de ondernemingsraad bij b.v. een bedrijfssluiting, een fusie of een overdracht slechts als zich daar "geen andere belangen tegen verzetten." Met andere woorden: dat recht van advies is niet veel meer dan een wassen neus.

Democratisering wordt nogal eens-en dan vooral door de vakorganisatie-aanbevolen als een probaat middel tegen machtsmisbruik van het kapitalisme. Het is echter een feit dat in de meeste grote ondernemingen de kapitaalverschaffers weinig werkelijke invloed (meer) hebben op het bedrijfsbeleid. Wie denkt dat de werknemers van deze ontwikkeling hebben geprofiteerd heeft oogkleppen op. Grof gezegd hebben drie andere groepen de macht overgenomen: De groep technocratische managers, de bureaucratie van het overheidsapparaat en de vakorganisaties. Dat laatste vereist enige toelichting. Theoretisch valt te verdedigen, dat belangen van de werknemers van een bepaald bedrijf altijd in goede handen zijn bij de vakorganisaties. De praktijk is minder fraai. Vooral de laatste tijd hebben de vakorganisaties nogal ruime opvattingen ontwikkeld over hun maatschappelijke functie. Ombuigen en fundamenteel veranderen van de totale maatschappijstructuur zijn in hun vaandel geschreven. Een sterke druk op het politieke besluitvormingsproces binnen het parlement valt daarbij waar te nemen. Soms herkent men in deze ontwikkeling duidelijk corporatistische tendenties. Het is dan ook sterk de vraag of de individuele werknemer en ook de specifieke groep werknemers in een bepaald bedrijf van dit alles veel wijzer wordt. De toenemende polarisatie tussen werkgevers en vakorganisaties dreigt te onttaarden in een conflict, waarbij de meest betrokkenen, de lokale werknemers, tussen twee machten worden fijngewreven.

De derde partij, de overheid, speelt hierin ook al geen mooie rol. Niet alleen is zij schuld aan de boven gememoreerde krakkemikkige wetgeving. Maar ook heeft zij de kwestie van de selectieve investeringsregeling (SIR) zo weten te verkopen, dat de pragmatische bedoelingen van deze regeling - en die zijn zonder meer goed - geheel wegzakten in een emotionele woordenstrijd, waarbij begrippen als "het vrije ondernemerschap" en "omturnen van de maatschappijstructuur" - in deze zaak eigenlijk uiterst irrelevant - als zogenaamde "harde" argumenten worden ten tonele gevoerd.

Als D'66 ernst wil maken met haar doelstelling: geen verschuiving van macht van de ene ondoorzichtige sector naar een volgende, dan ligt in deze materie nog een dankbaar arbeidsterrein braak. Alleen behoeft ze waarschijnlijk van de PvdA weinig adhesie te verwachten, integendeel, juist de socialistische lijden nogal sterk aan de misvatting, dat machtsconcentratie in handen van de overheid en/of van de vakorganisaties iets moois is, terwijl hij in handen van het "kapitaal" of - moderner geformuleerd - van de managers een maatschappelijke vloek is. Aan de

andere pool van ons partijbestel is uiteraard bij de VVD ook niet veel steun te verwachten. D'66 zal het voorlopig alleen moeten doen, vrees ik. Maar voor het verkrijgen van de zo gewenste eigen identiteit is dat op zich een goede zaak. Maar ook andere partijen hebben in deze kwestie op zijn minst morele verplichtingen tot een duidelijke standpuntbepaling. Als het moderne liberalisme, dat de Liberaal Democratische Partij wil vertegenwoordigen, deze partij ertoe brengt in haar basisprogramma te stellen: "De menselijke samenlevingsverbanden (en dus ook dito-structuren, EW) ontleen hun waarde slechts aan de dienende taak, die zij weten te vervullen ten behoeve van de individuele mens", dan is dat niet meer dan een aardig vertrekpunt.

Concrete oplossingen voor een werkelijke democratisering van de bedrijfsorganisatie zouden naar mijn mening op zijn minst de volgende elementen moeten inhouden:

- De ondernemingsraad dient gekozen te worden via een kandidaatstelling die geen verschil maakt tussen leden van de "officiële" vakorganisaties, van de categorale organisaties en niet-georganiseerden;
- De ondernemingsraad dient een afdwingbaar recht van advies te hebben bij alle beslissingen terzake van fusie, opheffing en overdracht;
- De minimum "diensttijd" voor het passief kiesrecht voor de ondernemingsraad dient teruggebracht te worden van 3 naar 1 jaar. Dit is vooral van belang voor een goede vertegenwoordiging van de jeugdige werknemers;
- De zogenaamde "Ondernemingskamer" dient te worden uitgebouwd tot een algemene raad van beslechting van geschillen tussen directie en ondernemingsraad;
- Een goed overleg in de ondernemingsraad kan alleen tot stand komen als alle leden - ook de directie(vertegenwoordigers) - geschoold zijn in overlegtechniek. Begeleiding van sociaal-wetenschappelijke deskundigen is hiertoe gewenst. Vanuit deze voorbereiding kan dan een werkelijke bereidheid en geschiktheid tot overleg groeien. Vooral de directie zal moeten leren dat overleg slechts functioneert mits alle relevante informatie tevoren aan de gesprekspartners wordt verstrekt;
- De ontspanningsmogelijkheden die de huidige wetgeving op het gebied van de democratisering biedt aan zogenaamde "multinationale" en b.v.'s dienen te worden opgeheven.
- En tenslotte: het zou de moeite waard zijn eens te onderzoeken of er uiteindelijk niet gezocht moet worden naar het combineren van de ondernemingsraad en de raad van commissarissen. Op die manier ontstaat een soort "bedrijfsparlement", dat de belangen van directie, aandeelhouders en werknemers geïntegreerd kan bezien en een werkelijke democratisering van de bedrijfsorganisatie gestalte kan geven.. Ik pretendeer zeker niet hiermee een afgerond pakket te bieden, zelfs geen aanzet daartoe. Er valt in deze zaak veel meer te zeggen en vermoedelijk vooral nog heel veel te studeren en dokteren aan mogelijke oplossingen. Ik meen echter voldoende argumenten te hebben aangedragen voor de stelling dat de democratisering van de bedrijfsorganisatie nog slechts in een aarzelende beginfase is en daarin zelfs dreigt te blijven steken.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

-
- De olieboycot is extra nadelig voor de zondagsrijders

pep

- Wat we aan benzine besparen brengen we aan schade toe in de horeca.

pep

- Van Veen: je kan wel zien dat Bartels aan vervanging toe is. Als de olieboycot nog even duurt hoeven we toch helemaal geen concessie meer te doen aan de vakbeweging?

pep

- Die Chileense kardinaal kwam natuurlijk vertellen dat je er geweest moet zijn om er over te kunnen oordelen.

- DS'70 wordt over 97 jaar pas weer actueel.

pep

- D'66 staat achter de PvdA zoals Wiegel achter Israel staat: het mag niets kosten.

pep

- We Shell overcome.

pep

- Suggestie: je kunt natuurlijk ook alle straatverlichting uit doen en dan allemaal de gordijnen open laten.

pep

- Hoe kan Mentinck nou wethouder worden als hij niet met de verkiezingen mee wil doen?

pep

- Rijjijofrijikniet?

pep

- Die stratenmaker zal wel een stratenmakelaar geweest zijn.

pep

- Heeft Nixon met de benoeming van een minister van Justitie die vond dat Nixon buiten zinnen is, nu ook bewezen dat hij dat is?

pep

PERSPECTIEF VOOR HET BUITENLANDS BELEID

door D. Bark

---

1. Als oorlog politiek met andere middelen is (von Clausewitz) dan zou men grootmachtpolitiek oorlog met andere middelen kunnen noemen. In de strijd om invloedssferen, die voor een belangrijk deel door economische overwegingen wordt bepaald (grondstoffen, m.n. olie) is het wereldbeeld een tijd lang door de VS en de USSR overheerst. De pogingen om een derde weg te vinden (de niet-gebondenheid) is in feite mislukt omdat de solidariteit tussen de groep van niet-gebondenen minder groot was dan noodzakelijk (met name als het om economische ontwikkeling gaat is het ieder voor zich en God voor ons allen) of omdat de voortrekkers zelf in conflicten werden betrokken en daardoor hun niet-gebondenheid moesten laten varen (Egypte). China, dat zich sedert de toelating tot de Ver. Naties ook meer en meer op het wereldtoneel beweegt tracht zich woordvoerder van de neutralen te maken door de "Russisch-Amerikaanse samenzwering tot overheersing van de wereld" aan de kaak te stellen, doch het is duidelijk dat de motivering van die houding evenzeer is gelegen in de wens in het spel der grootmachten op voet van gelijkheid mee te doen, waarbij het zich de niet-gebondenen als jachtterrein heeft gekozen. De keuze van voortzetting van de loyaliteit tegenover de Ver. Staten (zie onder 2.) moet gezien worden tegen deze achtergrond van erkenning van de realiteit van de machtspolitiek, waarbij in de grond van

de zaak de uitvoerders daarvan niet veel van elkaar verschillen. De vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid in de VS zijn voor de inwoners uiteraard prettig, doch als politiek drukmiddel volstrekt ontoereikend (publikatie van de Pentagon-papers veroorzaakt geen enkele activiteit om tot betere controle van het militair-industrieële complex te komen) en vervuld een beetje de rol van Hofnar bij de vroegere autoritaire vorsten (om het volk rustig te houden mag de hofnar de misdaden van de machthebber aan de kaak stellen). Tegenover de berechting van Amalrik, die de realiteit van de machtsuitoefening in de USSR aan de kaak stelt, staat de berechting van Elsberg, die hetzelfde in de VS deed.

2. Bij een beschouwing over de Nederlandse buitenlandse politiek, moeten direct bij de aanvang twee loyaliteiten worden geïdentificeerd die, zo niet het karakter dan toch in elk geval de manoeuvreerruimte van de beleidsvormers bepalen (en beperken): De loyaliteit t.o.v. (althans gebondenheid aan) de Ver. Staten, c.q. het westelijk bondgenootschap en de loyaliteit ten opzichte van de EEG. Men kan de EEG herkennen als een "Rich men's club", primair uit op eigen voordeel en de NATO als een conservatief machtsinstrument ter verzekering van een verouderde status quo en tegelijkertijd de realiteit aanvaarden van deze twee gegevenheden in het Nederlands Buitenlands Beleid (i.e. buitenlandse politiek in de traditionele zin van het woord plus ontwikkelingsbeleid). Pogingen om politieke doelstellingen te formuleren ten aanzien van Buitenlands beleid uitgaande van de wens een of beide bindingen te verbreken of zelfs maar lossen te maken, betekenen een zich verwijderen van de realiteit van de Nederlandse politieke verhoudingen (en waarschijnlijk ook de wereldpolitieke verhoudingen). Een dergelijke poging kan slechts met "succes" en enige geloofwaardigheid gedaan worden door een doctrinaire partij als de PSP of (met al iets minder geloofwaardigheid) een getuigenispartij als de PPR. D'66 dat zijn streven naar andere maatschappelijke verhoudingen door middel van fundamentele maatschappelijke veranderingen wil realiseren vanuit een realistische visie op het maatschappelijk mogelijke, kan zich een dergelijk uitgangspunt niet kiezen.
3. Binnen de als gevolg van het gekozen uitgangspunt "smalle marges" dienen de doelstellingen te worden geformuleerd en de middelen gekozen. Vooral t.a.v. de middelen zal zich de vooromschreven beperking doen voelen. Onze beslissing om het adagium van de economische groei niet langer als zelfstandige maatschappelijke doelstelling te accepteren heeft gevolgen voor de waardering van zaken als welvaart en welvaarts-groei. Deze andere visie zal ook moeten worden uitgedragen in de EEG, die tot nu toe ondanks mooie woorden en marginale naar buiten gerichte daden een sterk naar binnen gericht beleid voert. Het is nog lang niet zover dat de EEG de vruchten van zijn economische expansie primair of zelfs "mede in belangrijke mate" besteedt om een betere welvaartsverdeling in de wereld te bereiken. Toch is dat noodzakelijk. De bereidheid om af te zien van eigen voordeel ten behoeve van anderen, hetgeen toch in zekere zin de basis is voor een betere internationale arbeidsverdeling, is, zelfs in eigen land, nog nauwelijks aanwezig. Toch zal een daarop gerichte herstructurering van de economie der rijke landen noodzakelijk zijn. Voorshands staat ons daartoe in de EEG wellicht slechts het middel van "frapper toujours" ter beschikking. Er is echter wel enige mogelijkheid om de slagen enige kracht te geven. Polariseren als doel is verwerpelijk. Als middel kan het soms nuttig zijn, al was het maar omdat de nadien hervonden harmonie als een goede zaak wordt ervaren. Frankrijk hanteert dit middel veelvuldig in de EEG ter verzekering van de eigen nationalistische doelstellingen. Dit wordt terecht door Nederland afgekeurd. Toch lijkt het gewettigd (niet eens in de eerste plaats te bewijzen van de onmogelijke situatie die zou ontstaan als alle lidstaten dezelfde politiek volgden) soms in overtuiging van eigen gelijk het middel van de polarisatie, mits goed gedoseerd en in werkelijk belangrijke kwesties, te gebruiken. De ombuiging van het primair naar binnen gerichte EEG-beleid is een doelstelling die een meer eigenzinnige opstelling van Nederland ten volle rechtvaardigt.
4. Democratisering als doelstelling maar ook als middel tot rechtvaardiger maatschappelijke verhoudingen betekent solidariteit met zwakken en verdrukten, hoe patetisch dat ook klinkt. Het betekent veroordeling van kolonialisme en neo-kolonialisme, van onderdrukking en uitbuiting, niet alleen met woorden maar ook met, desnoods in eigen vlees snijdende, daden: steun aan bevrijdingsbewegingen, niet profiteren van de sociaal-economische "voordelen" van het apartheidssysteem, of de lage lonen in de ontwikkelingslanden. Het betekent b.v. ook solidariteit met vergeten groepen als de Palestijnen, politiek misbruikt door hun Arabische

- "vrienden" en, mede daardoor, onderdrukt door de Israëliërs. Het betekent ontwikkelingsbijstand met name aan die landen waar ernst wordt gemaakt met de sociaal-economische positieverbetering van de gehele bevolking.
5. Erkenning van de realiteit van de machtsverhoudingen betekent niet automatisch dat daarmee de VS "onze vriend" en de USSR "onze vijand" zijn. Het streven naar een rechtvaardiger samenleving moet impliceren het streven naar een werkbare samenwerking met Oost-Europa (overigens, als het om democratische gezindheid gaat is er weinig verschil tussen onze Oost-Europese "vijand" en sommige van onze NATO "vrienden"). Het wegnemen van verklaarbaar, doch ongerechtvaardigd wantrouwen is een middel daartoe. Het zou nuttig zijn de verdedigende taak van de NATO los te maken van zijn tegen de Sovjet-Unie gerichte ontstaansgeschiedenis. Liever dan te smalen over de hypocrisie van de preambule ware te trachten, in en door middel van de organisatie zelf, de democratie in de aangesloten landen te bevorderen. Ter adstructie van een andere visie op taak en plaats van de NATO zou Nederland in plaats van conservatieve koude oorlogs ruiters als Luns te pousseren als Secretaris-Generaal van de NATO moeten strijden voor de benoeming van een competente figuur met een meer eigentijdse visie op de huidige wereldverhoudingen.
6. "Als zich de keuze tussen onmiddellijk gevaar en toekomstige risico's voordoe, wordt opportunisme maar al te vaak voor voorzichtigheid aangezien. Als dan puntje bij paaltje komt, als de progressieve landen en bewegingen gedwongen worden de prijs te betalen voor morele zwakheid, dan hebben zij wel de minste reden om zich gedisillusionneerd over het progressivisme te tonen. Het was niet het progressivisme dat hen liet vallen, maar de neiging niet aan dat progressivisme trouw te blijven. Wat zich in praktische termen aandient als een alternatief voor de opkomende werelddictatuur, is geen breed, het universum omvattend organisatorisch raamwerk, maar veeleer bescheiden pogingen begrip voor de politieke mogelijkheden af te dwingen die in de solidariteit van de kleine landen en de progressieven besloten liggen. Vergaderingen en studiegroepen waarbij de geëigende vertegenwoordigers en experts van regeringen en bewegingen betrokken zijn, moeten op een ad hoc basis georganiseerd worden om op bepaalde ontwikkelingen te anticiperen en om bepaalde situaties in het voordeel van de ontrechten om te buiten. Solidariteit is een van de minst gecompromitteerde deugden. Teleurstellingen worden niet door solidariteit veroorzaakt, maar door de afwezigheid daarvan". (M.S. Arnoni; In plaats van ideologie)

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Het laatste bericht over de Watergate-affaire: Nu schijnt Nixon zelf zoekgeraakt te zijn.

pep

- Waarom produceert Nixon niet de bewijzen dat ook de Democraten manipuleerden?

pep

- Eugene: Als je deze regering mag geloven in de wereld verbeteren een klein kunstje.

pep

- Kort Amerikaans: Ik zal tegen hem getuigen als ik zelf niet vervolgd word.

pep

- Japie: D'66 is nu wel 65+ geworden.

pep

● Eugene: inkomensnivellering is egoïsme, dus tegen het algemeen belang

pep

● Imkamp heeft Schmelzer gevraagd de leiding van D'66 op zich te nemen.

pep

● Eugene: Die van der Stoel schijnt niet te begrijpen dat die arbeiders in Brazilië nog maar het gelukkigst zijn met een rechtse dictatuur.

pep

● Eugene: Dat gedoe van die Arabische landen; eigenlijk behoort de olie aan degene die het vindt.

pep

● Japie: Zou Wiegel soms alleen maar verstandskiezen in zijn mond hebben?

pep

● Imkamp weg? Ik wist niet eens dat hij er nog was!

pep

● Een arabier: Nederland wil toch zo graag gidsland zijn?

pep

SPITTEN, NIET TE DIEP

door H. Jongedijk

Soms probeer ik me even te verdiepen in de drijfveren en remblokken van iemands politieke doen resp. laten. Dat levert me meestal weinig substantiele gegevens op. Voor mij is dat niet erg. Maar vakpolitici met een behoorlijke plaats moeten hiervan wel 't nodige weten. Om de reacties en acties van hun tegenstanders te kunnen voorspellen. Vakpolitici kunnen het hierin vrij ver brengen voor zover ze enigszins genuanceerd van aard zijn, b.v. dominant vooruitstrevend en in behoorlijke mate recessief behoudend. Extreem georiënteerde politici zijn op dit punt gehandicapt. "Het" moet volgens "het" dogma, overwegingen over het voorzichtige hoe zijn voor hen van weinig belang; liever buigen dan barsten, maar als 't moet barsten. Deze lieden zijn ook moeilijk te doorgronden voor zover dit nog zin zou hebben. Hoe duidelijker zij zich uitspreken, des te onbegrijpelijker en geslotener ze voor mij worden. Maar hun politieke tegenstanders, en dat zijn er relatief nogal wat, kunnen in ieder geval in de praktijk werken met de aan het extremisme verbonden standaardacties en -reacties.

Politici van het midden zijn het moeilijkst te peilen op hun a.s. daden, lijkt me. Ik bedoel dan het echte midden en niet de uitgesproken vleugelaars van confessionele partijen. Als het erop aankomt, zullen de middenfiguren meestal wel omvallen naar het geld, maar je weet het nooit zeker. Vooral bij onderwerpen waarover hun program zich niet uitspreekt.

Een stuk makkelijker ligt het bij mensen als Den Uijl en Wiegel, de belangrijkste politieke tegenstanders van vandaag en morgen. Toch is het altijd nog de vraag wat zij in een concreet geval zullen doen en op welke manier ze het dan zullen inkleden.

Ze staan aan weerskanten van de streep. Ver van elkaar af in b.v. een verkiezingsstrijd, dichter bijeen in de praktijk. Ze moeten n.l. zaken doen, ieder op hun tijd. En zaken zijn zaken. Den Uijl zou mettertijd nog iets voorzichtiger kunnen worden, dan hij nu al is. Veel zal dat niet zijn, want hij is al aardig in de vijftig en dus "ingeklonken". Veel voorzichtiger moet hij ook niet worden, anders ligt hij eruit bij de PvdA. Met al z'n realisme blijft hij intussen een idealistisch en geestdriftig man. Het zal hem af en toe wel benauwen dat hij niet harder kan opschieten en dat hij ook nu weer wordt gehinderd door tal van onverwachte problemen zoals de oliecrisis en de hoge invoerprijzen, Maar op iets langere termijn kunnen deze problemen z'n doel dichterbij brengen, want als samenleving komen wij hierdoor dichter bij elkaar te staan, als er tenminste een greintje souplesse aan de rechterkant zit. Voor mij is Den Uijl het vertrouwen van de PvdA voor de eerstkomende 5 a 10 jaar zeker waard. Zijn hang naar maatschappelijke wijzigingen is veel groter dan waarschijnlijk bij Drees sr. ooit het geval is geweest. En zit ook vaster. Bewijzen daarvoor? Die heb ik niet, maar neem nu eens z'n jonge jaren in een orthodox protestants middenstandsgezin (Geref., AR?). Als je dan een andere keus maakt, dan doe je dat voor je leven. Den Uijl moet in hoge mate resistent geworden zijn tegen behoudzucht. Maar hij kent de behoudzucht door en door. Hij heeft ook veel meer dynamiek en motoriek - hoe noem je dat allemaal - dan Drees sr. in zijn dagen, om van Drees jr in deze dagen maar te zwijgen.

Stel nu eens dat Den Uijl onverhoopt een groot deel van de PvdA toch onvoldoende weet aan te spreken. Dan krijgen we een andere, een fellere figuur op zijn plaats. Of een aantal kiezers gaat naar de PPR en wie weet ook naar D'66. In dat laatste geval kan Den Uyl het toch nog een tijd lang volhouden de leidende man in het progressieve kamp te zijn.

Het meest opvallende van Wiegel is, dat hij een jaar of acht geleden in de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie een beter soort liberalisme heeft gekend dan hij nu uitdraagt - het is helemaal geen liberalisme meer - en dat hij daar toen ook achter stond. Hij hoorde bij of stond dicht bij een aantal jongeren die zich bekommerden om wezenlijke maatschappelijke knelpunten en daarvoor wezenlijke oplossingen wilden geven. Ze wilden ook van het nederlandse liberalisme iets maken wat het in geen tientallen jaren meer was geweest. Daarover kwam b.v. een simpel maar fundamenteel boekje uit, "Liberaal Profiel" geheten; progressief liberaal van inhoud, zoals je dat (dubbelop) kunt noemen. Wie schreef daarin een stimulerend voorwoordje? Wiegel. Die was JOVD-voorzitter toen. Maar in dezelfde tijd, ik was er helemaal bij, was hij al begonnen met vestendragen en met het drentse accent van Van Riel. Dat bevreesdde enkelen onzer al enigszins en we zeiden soms: Zou die.....? En verdomd, hij zou. Dat is goed duidelijk geworden.

Uit het dubbelinterview met hem en zijn vrouw in NRC/Hblad van 17 nov. j.l. wordt overigens weinig duidelijk welke achtergrondmotieven van invloed zijn geweest. Je kunt daaruit hooguit opmaken dat Wiegel ook vroeger al met z'n vader over politiek sprak, b.v. over het progressieve liberalisme en dat senior hem hoofdschuddend aanhoorde (soms kun je beter met je moeder praten als die anders is, maar ja).

Wiegel vertelt n.l. in dat interview dat hij van z'n vader - ook uit de middenstand - veel heeft opgestoken: dat je je best moet doen, dat je beloofd moet worden als je je best doet, dat de overheid daarvoor waardering moet hebben. Van zo'n visie hoor ik niet op. Ik kan en wil er geen kwaad woord over horen. Van politiek "linkse" ouders heb ik nooit iets anders gehoord. Den Uyl heeft ook altijd z'n best gedaan; de PvdA heeft de middenstand nooit willen uitroeien. Aan belastingonthefving voor de middenstand zijn we na 10 jaar confessioneel-liberaal beleid ook niet toegekomen; 't hoefde kennelijk niet en terecht. Als de middenstand moeilijk zit, dan komt dat meer door V&D en Albert Heyn dan door Den Uyl.

Ik kom tot de conclusie dat Wiegel bewust de rol heeft gekozen die hij zag zitten en die hem kennelijk goed ligt. Hij had gelijk; de rechterkant moest goed georganiseerd worden en dat doet hij nu. Dat hij daarmee heeft gekozen voor het kneuterige ondermaatse denken en doen van de VVD is zijn zaak. Hij moet alleen dat ondermaatse niet aanwakkeren op allerlei burgermansrancunes, want eens zou hij dat niet meer in de hand kunnen houden. Maar Wiegel is bekwaam en weet hoever hij kan gaan. Als hij het voor 't zeggen krijgt, dan zul je zien dat hij nog meevalt.

Den Uyl moet zijn rol spelen. Wiegel wil zijn rol spelen. Den Uyl weet niet beter; er is ook geen beter voor hem. Wiegel is spelenderwijs rechts. Dat geeft hem veel mogelijkheden.

- De redactie van Peperbek kan tot haar spijt geen verantwoordelijkheid dragen voor de inhoud van het blad.

pep

- Pessimist: "Wanneer zullen we de eerste aanstekerloze zondag krijgen?"

pep

- De Olieman van Louis Davids begint antikwarische waarde te krijgen.

pep

- Gruyters heeft zijn oude vak nog niet verleerd. Als het nodig is tapt hij uit een ander vaatje.

pep

- Op verzoek van vele ingezonden-stukken-schrijvers zal Van der Stoel zich voortaan uitsluitend met binnenlandse aangelegenheden bezig houden.

pep

- Japie: "Gek eigenlijk, als er schaarste aan energiebronnen komt, wordt er grotere werkeloosheid voorspeld, terwijl je toch juist zou verwachten dat de mensen de dingen dan weer zelf moeten gaan doen."

pep

- Mensen met een rijvergunning op zondag om naar de kerk te gaan mogen natuurlijk niet afdwalen

pep

- De generaals lopen weg of krijgen ontslag. Zo komt vanzelf de weg vrij voor een kolonelsregime.

pep

- Nixon: "Ten eerste zijn er nooit bandopnamen gemaakt. Ten tweede heb ik ze allang verstrekt. Ten derde zijn ze zoekgeraakt. Ten vierde heb ik er geen enkel bezwaar tegen dat iemand ze komt halen."

pep

- Trouwens, volgens bericht is de aflevering van de bandjes opgeschort omdat een van Nixons advocaten ziek was. De rest van het personeel had blijkbaar een vrije dag.

pep

- Wiegel is groot en Van Riel is zijn profeet

pep

- Biedt zich aan: overtollige oliesheik wegens inkrimping.

pep

(FJ) Te lang heb ik gezwegen over de inflatie en de bijbehorende indexatie als inflatie-correctie.

Geen smeekbeden, in welke vorm ook, om aan deze, blijkbaar futiele kwestie, enige aandacht te schenken, heeft de redactie ooit bereikt. Om aan dit dringende beroep van de zwijgende meerderheid enigermate te voldoen wil ik in een losse schets enkele beschouwingen aan dit onderwerp wijden, terwijl voor de actuele inslag een binding wordt gelegd met de VVD. Dus een partij van zodanige éénzijdigheid, dat zij bij uitstek geëigend is voor zinnige, genuanceerde kritiek. Enerzijds hebben nu alle monetaire deskundigen - ook min. Lubbers van EZ - ons voorgehouden, dat er ook in de komende jaren geen sprake kan zijn van verbetering (= vermindering) van de inflatie. Jammer, want de bedoelingen waren goed en zonder de genomen maatregelen zou de inflatie ongetwijfeld nog meer toenemen; maar het is nu eenmaal zo en de inflatie blijft dus hardnekkig en onrustbarend bestaan, dus ook het bestrijdingsvraagstuk.

Daarnaast voert de VVD een harde, actuele strijd voor toepassing van de z.g. inflatie-correctie bij de heffing van (progressieve) belasting op het inkomen, zoals door min. Witteveen indertijd ingevoerd als blijvende gedragslijn. Op zichzelf een sterk punt van actie en ondanks bestrijding van de regering blijft deze inflatie-correctie toch gedeeltelijk gehandhaafd. Indertijd heb ik in dit blad ampel betoogd, dat de inflatie-correctie in fiscale zin behoort tot goed recht. Het nalaten van deze correctie is een slinkse, ongeoorloofd verkapte manier van belastingverzwaring. Belastingverhoging kan best nodig zijn, maar dat moet altijd op openlijke wijze via tariefstelling tot uiting komen. Stiekeme belastingverhoging door fiscaal misbruik te maken van de inflatie is onjuist, is onrecht.

Anderzijds is het eveneens verwerpelijk - en dat verwijt ik nu de VVD - om een deel van de bevolking (dwz de "hogere" belastingplichtigen met hogere inkomens) wel rechtmatig te willen behandelen en elders geen algemene inflatiecorrectie te willen toestaan, b.v. niet bij alle schuldverhoudingen op langere termijn. Grofweg is te stellen, dat de Staat en de particuliere ondernemingen geld opnemen, dus direct en/of indirect leningen sluiten bij de burgerij en de burgers bedot door bij (latere) aflossing minderwaardig geld terug te geven, zonder inflatie-correctie. Het is wel begrijpelijk, waarom de VVD deze inflatie-correctie niet wil accepteren: de lasten daarvan komen rechtstreeks ten laste van het bedrijfsleven, van de winsten gaat een onrechtmatig toegeëigend deel te loor. En alle partijen vrezen - terecht - in de toekomst een wel rechtmatige, maar niet minder onprettige vermindering van het staatsinkomen. En de burgerij dan, die bedot wordt? Wel, het merendeel wordt opgebracht door premies voor pensioenen e.d. en individuele inleg bij banken enz. De burgerij merkt het niet zo direct aan den lijve en haar ontgaat het veelal hoe men precies genept wordt en men begrijpt er nog te weinig van. De financiële deskundigen begrijpen het wel, maar zijn niet altijd invloedrijk. Het gaat om de slimme en minder financiële schoffies. Maar het blijven wel schoffies.

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. van der Burg

De politieke liefde van de man gaat door de benzinetank

Jan heeft allang een beetje de pest aan Piet. Hij heeft niet echt ruzie met hem en ze gaan zelfs wel met elkaar om, maar Jan is bevriend met Kees, die hooglopende ruzie met Piet heeft. Vandaar. Op zekere dag zegt Piet tegen Jan: "Omdat jij met Kees omgaat krijg je van mij geen snoepjes meer uit de zaak van mijn vader." Vroeger had de Haagse Post zulke moeilijke gevallen, in dit voorbeeld eindigend met de vraag: "Wat moet Jan nu doen?" Mijn antwoord zou waarschijnlijk niet voor een prijs in aanmerking komen, omdat het zo gewoon en zo voordehandliggend is: Als ik Jan was, dan zou Piet nu verder wel de bout kunnen haggelen. Ik heb hem altijd al een beetje eng ventje gevonden. Dat heb ik door de vingers gezien en ben altijd verder op goede voet met hem gebleven. Maar als hij nu zo vervelend gaat doen,

dan hoeft het voor mij verder niet meer. Dit is mijn reactie. Een deel van het Nederlandse volk reageert echter anders.

U hebt het al begrepen. Het gaat over Nederland, Arabië en Israël. Velen vinden nu ineens dat wij veel te vriendelijk voor Israël zijn geweest en dat de vriendschap met de Arabische landen ons veel meer waard zou moeten zijn. Dan kunnen we tenminste weer op zondag auto rijden. Toen die olie er nog niet tussen zat waren ze pro-Israël, maar daar zit nu geen brood meer in. Hoogstens sinaasappelen, maar die kan je ook nog wel uit Spanje krijgen. Juist op het moment dat deze stemming culmineerde, kwam Imkamp met zijn verhaal aan het adres van Van der Stoep in de Tweede Kamer. Nu staat de integriteit van Imkamp boven iedere twijfel. Hij behoort zeker niet tot de meehuilers met de wolven. Hij is ook niet van mening veranderd om de tering naar de nering te kunnen zetten. Maar het moment dat hij uitkoos om zijn verhaal te houden had hij niet ongelukkiger kunnen kiezen. En het gezelschap waarin hij zich begeven heeft kan hem alleen maar doen kokhalzen.

1967 en nu

Zowel in 1967 als in 1973 hebben de Nederlandse politieke partijen in grote meerderheid pro-Israël gereageerd bij het uitbreken van de oorlog. De argumentatie was echter verschillend. In 1967 luidde ze: Israël wordt voortdurend bedreigd door de omringende landen. Het gaat om het behoud van Israël. Nu was de argumentatie: Egypte en Syrië zijn begonnen.

Die wisseling van argumenten was ook wel nodig. In 1967 stond inderdaad het bestaan van Israël op het spel. De toen nog sterk geachte Arabische legers, in het bijzonder dat van Jordanië, omsingelden een klein grondgebied. De kanonnen stonden op enkele tientallen kilometers van Tel Aviv. In 1973 gold dat niet meer. De grootste tegenstander, Egypte, was verwijderd van Israël, gescheiden door een woestijn. Jordanië was definitief verslagen en toonde sporen van toenadering. Libanon had er weinig mee te winnen. Voor echt medelijden met Israël was dus eigenlijk geen plaats meer.

Als je je gevoelens wilt rationaliseren, dan moet je daar wel goede argumenten voor aandragen en je moet ook consistent zijn. Als je het Israël niet kwalijk neemt dat het in 1967 zijn bestaan heeft verzekerd door de anderen voor te zijn met de aanval, dan kan je het moeilijk in 1973 Egypte kwalijk nemen dat het getracht heeft een stuk van zijn grondgebied terug te veroveren, toen de Israëliëse kanonnen op enkele tientallen kilometers van Caïro stonden.

Het is allerlei redenen begrijpelijk dat wij meer sympathie kunnen opbrengen voor Israël dan voor een aantal Arabische landen, maar als er een oorlog uitbreekt behoren politici maar een zorg te hebben: Hoe kan zo snel mogelijk een einde worden gemaakt aan dit afschuwelijke tijdverdrijf.

Dank aan Wiegel

Uiteindelijk blijkt Wiegel de grote saneerder van de Nederlandse politiek te worden. Vroeger werd de VVD nog wel eens met een liberaal sausje overgoten. Dit stichtte grote verwarring, want door mensen als Geertsema kon je nog wel eens de indruk krijgen dat het een weliswaar conservatieve, maar toch zo nu en dan principieel liberale partij was. Daar heeft Wiegel niets van overgelaten. Zijn partij is doodgewoon de Partij van het Eigenbelang. En niet de vergeten partij voor de mensen die hopen dat het nog eens hun eigenbelang zal worden. Van Riel heeft er nog een schepje bovenop gedaan. Hij heeft Wiegel gepresenteerd als de uitverkoren leider, voor wie men slechts in het stof moet kruipen. Gelijkzeitig heeft hij de liberalen en andere DP's in de VVD de welgemeende (en volkomen terechte) raad te geven maar op te hoepelen.

Ik heb niet de illusie dat alle volstrekke egoïsten nu uit andere partijen naar de VVD worden weggezogen. Het zou een al te groot gedrang om de baantjes veroorzaken. Maar ongetwijfeld zal het sanerend werken.

Griekenland en Chili

De vorige keer signaleerde ik aan de hand van Chili hoe gemakkelijk het altijd toch weer is om beulsknechten te vinden. Griekenland heeft het ook weer bewezen. Met grote wellust trekken duizenden soldaten en politiemannen erop uit om ongewapende studenten dood te schieten, te overrijden met tanks en vooral..... te mishandelen, want dan heb je de meeste waar voor je geld.

Het grootste gat in de defensie

Oorlogen ontstaan niet zo maar. Er zijn gefrustreerde machthebbers voor nodig. Een rationeel doel ligt er meestal niet aan ten grondslag. Een oorlog levert zelden voordelen op voor de aanvaller, beter gezegd: voor de bevolking van het aanvallende land. Nederlanders worden niet welvarender doordat het Nederlandse leger een stuk van België of Duitsland verovert. Nog afgezien van alle kosten en ellende van de oorlog zelf. De irrationele argumenten liggen voor het grijpen. De heersers van een land willen hun macht kwantitatief vergroten door meer onderdanen en/of meer grondgebied. Met een sterk leger kan je wel een grondgebied veroveren, maar daar heb je nog geen onderdanen mee, wel bewoners van een bezet gebied, die je te eten moet geven, tenzij je ze ineens wilt uitroeien. In het dichtbevolkte West-Europa valt er weinig eer te behalen met het veroveren van grondgebied. Je krijgt er al gauw enige tientallen miljoenen mensen bij. Om die mensentot werktuigen van de machthebbers in het veroverende land te maken moet je in de bezette gebieden beschikken over een machtsapparaat in de civiele sfeer. Met een geweer kan je wel iemand doodschieten, je kan hem gevangen nemen, of uithongeren, of dwingen iets te doen. Met een leger kan je zelfs miljoenen mensen uitroeien of uithongeren. Het wordt al moeilijker om miljoenen mensen gevangen te nemen. Helemaal onmogelijk is het om miljoenen mensen met geweer en bajonet te dwingen bepaalde dingen te doen. Daar ontbreekt in vrijwel alle gevallen de mankracht voor. Dat het in de praktijk toch lukt komt omdat er in ieder bezet gebied altijd wel duizenden mensen te vinden zijn die hand- en spandiensten willen verrichten, en daarnaast miljoenen mensen die - omdat zij geheel onvoorbereid voor een uiterst moeilijke situatie komen te staan - uit angst en onwetendheid zwichten voor dreigementen. Als de bezetter dan ook nog een beetje slim te werk gaat en alles heel geleidelijk doet, dan heeft hij na verloop van korte tijd 95% van de bevolking waar hij ze hebben wil. Het doel van de geestelijk gestoorde machthebber is dan bereikt. Hetzelfde geldt natuurlijk voor binnenlandse machtsovernemingen.

Als het mogelijk zou zijn om het Nederlandse volk zodanig op zo'n situatie voor te bereiden dat er voor een eventuele usurpator niets mee te beginnen zou zijn, dan is voor hem alle aardigheid eraf om Nederland te bezetten. Deporterens is te weinig radikaal, omdat je dan elders met de narigheid zit. Geheel uitroeien is ook altijd nog een kostbare geschiedenis, want je doet het liefst niet met atoombommen. Voor uithongeren op grote schaal kan een oorlogvoerende meestal niet het geduld opbrengen. Aan die weilanden en de Veluwe heeft een bezetter weinig. Hoogstens spreekt de Nieuwe Waterweg hem aan.

De moraal van dit verhaal is dat het eindelijk tijd wordt dat de Nederlandse regering aandacht gaat besteden aan de training van de bevolking op de toestand van bezetting. Als er na enkele jaren een sluitend systeem is opgebouwd, waarbij 80% van de bevolking, in het bijzonder de ambtenaren, de politie en de waardevolle specialisten, grondig is voorbereid op zulk een situatie, dan kan het gehele leger worden afgeschaft, omdat geen land er meer belang bij heeft of aardigheid in ziet Nederland te veroveren. Die training kost tientallen miljoenen per jaar, maar dat is niets vergeleken bij de miljarden voor defensie.

Het is hier misschien wat simplistisch voorgesteld. Dit is onvermijdelijk in een zo beperkte ruimte, maar neemt u van mij aan dat het de moeite zou lonen de zaak eens serieus uit te werken.

Storm in de fictieve huurwaarde

Als er een fiscale maatregel van de huidige regering zinvol is, dan is het wel de verhoging van de fictieve huurwaarde. Vroeger mochten eigenaars van huizen voor zelfbewoning de exploitatiekosten van de woning aftrekken van hun inkomsten. In ruil daarvoor moest de huurwaarde er weer bij worden opgeteld. In de meeste gevallen werd de huurwaarde zo laag vastgesteld dat de eigenaar er geen strop aan had. Op een gegeven moment werd besloten dat alleen het rentebestanddeel van de kosten van het inkomen mocht worden afgetrokken. In ruil daarvoor werd een fictieve huurwaarde ingevoerd die praktisch nul was. Iemand in een woning met een koopwaarde (in bewoonde staat) van beneden f 120 000 wordt geacht een huur te hebben van f 600 per jaar. Dit is dus een te verwaarlozen fractie van de werkelijke huurwaarde. De eigenaar van een huis verkeert dan ook in een fiscaal veel gunstiger positie dan een huurder. Hieraan wordt weinig veranderd door verdubbeling van die fictieve huurwaarde, omdat het dubbele van bijna niets nog bijna niets is.

Maar ziet, vrijwel alle partijen stortten zich bij de begroting op dit ene punt. Natuurlijk valt er op de hele regeling als zodanig veel aan te merken, maar dat is hier niet aan de orde. Het gaat om een louter fiscaal voorstel. Je zou bijna denken dat de meeste kamerleden in een eigen huis wonen.

In het volgende nummer

De meeste onderwerpen moesten weer blijven liggen, maar dan toch hopelijk de volgende keer:

- Verkiezingsvooruitzichten
- De olieboycot leidt tot meer arbeidsplaatsen
- Goedkoper wonen door minder bouwen
- en Wiegel en Van Riel zullen wel voor nieuwe inspiratie zorgen.

EEN GEVAARLIJKE STELLING?

Door W.S.A.N. Gorter

Onder bovenstaande titel - maar zonder het vraagteken - gaat Bloema op blz 7 van Peperbek van November in op mijn artikel "Van Mierlo exit als leider van D'66" in het septembernummer, waarvan ik hem dankbaar ben, gedachtig aan het gezegde: "uit de botsing der meningen springt de waarheid tevoorschijn."

Inderdaad zie ik een principiële tegenstelling tussen leiders enerzijds en laat ik voorlopig zeggen, volgelingen anderzijds; deze tegenstelling behoeft volgens mij ombudsmanachtige figuren om eventuele wrijvingen en erger tussen beide groepen op te lossen. Deze gedachte heb ik uitgewerkt in een brochure "De ombudsman verbeeld" (1964), in een artikel "Een ombudsman voor het Midden-Oosten" in de Internationale Spectator van 22 november 1970, overgenomen in Peperbek van juni 1971, en in talloze andere artikelen in Peperbek sinds september 1967.

Bovenbedoelde tegenstelling vindt men in de maatschappij in allerlei schakeringen terug, b.v. in de verhouding regeerders-geregeerden, heren-knechten, - welke beide voorbeelden Bloema noemt -, maar ook in de relaties werkgevers-werknemers, partijleiders-gewone partijleden, leraren-leerlingen en tenslotte in de "geladen" verhouding ouders-kinderen, waarvan we de lieflijke term "paternalisme" ontleenen.

Deze verhoudingen zijn ambivalent, dubbelwaardig, ontaarden soms tot wankel en zij variëren van aanbidding tot haat. Voor mij zijn deze verhoudingen en tegenstellingen wezenlijker dan de politiek-maatschappelijke verhouding "links-rechts", waarin tenslotte D'66 ook is terecht gekomen (vermomd in de term "progressief"), ondanks het niet aflatende verzet hiertegen van b.v. A.R. v.d. Burg (zie hiervoor bijna elke aflevering van Peperbek sinds de oprichting van ons fameuze blad en sinds te mijnen huize de naam werd samengesteld: hij leverde de "bek" en ik de "peper", daarbij denkende aan het in de 30-er jaren uit Duitsland uitgeweken cabaret "Die Pfeffermühle" van Erika Mann). Aldus acht ik b.v. het parlement, zij het als een onderling twistend college een belangrijker en sterker eenheid, zowel in staatsrechtelijk als in maatschappelijk (sociologisch) opzicht dan de politieke partijen, waarin de tegenstelling, ja de worsteling tussen leiders en..... aanhangers (tegenwoordig "achterban" geheten) voortdurend levensgroot aanwezig is.

Hoewel voor D'66 bijna het grootste scheldwoord dat bestaat "paternalisme" is, acht ik de verhouding ouders-kinderen het enige beeld, dat de tegenstelling regeerders-geregeerden, enz. aan de sfeer van een materialistisch intellectualisme kan onttrekken door de in die verhouding gelegen natuurlijke en wederzijdse begrips- en gevoelsuitwisseling en offervaardigheid. Niet voor niets wordt in vele godsdiensten aan het opperwezen de naam van "Vader" gegeven. Ik heb mij dan ook persoonlijk, gelukkig, noch over mijn ouders en grootouders noch over mijn kinderen te beklagen: integendeel; maar wel beklag ik hen die andere ervaringen hebben opgedaan, waarbij ik dan de schuldvragen in het midden laat. Het bovenstaande maakt de ombudsman niet overbodig; deze figuur kan juist in gegeven gevallen de in gevaar gekomen verhouding (trachten te) redden door beide partijen aan elkaar "uiteen te zetten". Bovendien hoeft alles niet zo zoetsappig in zijn werk te gaan. Uit deze ombudsman-mentaliteit komen mijn gedachten aan een middenpartij voort, die m.i. zeer creatief zou kunnen zijn. Voor mijn gevoel staat D'66 aan de vooravond van een ineenstorting. Misschien kan het "apparaat" nog worden gered en met dat van andere middengroeperingen en mogelijke Partijen worden verenigd. Ik hoop oprecht dat deze beschouwingen achteraf geen lijkrede zullen blijken te zijn geweest.....

Tenslotte nog een rechtstreeks antwoord aan Bloema: door de tegenstelling regeerders-geregeerden enz. principieel te stellen als een maatschappelijk gegeven, kon ik juist werken aan gedachten om de samenwerking tussen beide groepen met behoud van ieders afzonderlijke functie te versterken: is dit een gevaarlijk streven? Is niet eerder polarisatie een gevaarlijk streven? Althans in een democratie. Wij kunnen het president Allende niet meer vragen.....

HET MIDDENOOSTERS HAZEPAD

door: P. Peppelenbosch
rapporteur werkgroep Middenoosten van D'66

Volgens DS'70 zou de Werkgroep Middenoosten van D'66 het hazepad hebben gekozen, toen de arabische staten ons land met een olieboycot opzadelden. De D'66 werkgroep zou door de arabische chantage-politiek (een term die niet wordt gebruikt bij de boycot-idealen t.a.v. Rhodesië, Angola of Zuid-Afrika, maar nu plots zeer in zwang is geraakt) door de knieën is gegaan. Met demagogisch actuurtalent - hoe beperkt Drees jr ook eigen - suggereerde de grote democratisch-socialistische leider dat de werkgroep haar aanvankelijke stellingname fluks over boord gegooid zou hebben. Het DS'70-congres van 10 nov. sprak bewogen zijn schande uit over zo'n opportunistische instelling.

Is deze DS'70 visie echter in overeenstemming met de werkelijkheid? Ik zou willen zeggen: niets is minder waar! Zich steeds baserend op de uitspraken van de eigen partij-congressen en het beleidsplan heeft de werkgroep onveranderd haar stellingname gehandhaafd. Sedert begin 1967 heeft er geen noemenswaardige wijziging ooit in haar standpunt plaats gevonden. Een rechtvaardige oplossing, die het zelfstandig bestaan van alle betrokken volken (incl. de Palestijnse natie) zou waarborgen, stond en staat ons voor ogen. Met verontwaardiging heeft de werkgroep dan ook kennis genomen van de onhandige regeringsverklaring van 9 oktober, die daar niet op uit scheen. Het anti-arabische karakter van het regeringsstandpunt, wat olie op het vuur betekende, sloot een bemiddelende rol van ons land uit. Een nederlands aandeel in de internationale vredesmacht werd dan ook niet meer op prijs gesteld.

De tweede kamer-fractie van D'66, die door de grote liefde voor het kabinet-Den-Uyl kennelijk blind geslagen was, meende jammergenoeg zich onvervaard achter het heilloze regeringsstuk te moeten plaatsen. Welnu, de werkgroep deed dat niet! Evenmin als de werkgroep in '67 pal achter Israël stond, zoals dat toen moest heten. De werkgroep was en is gewoon voor Israël. Dat wil zeggen, er is geen sprake van redeloze aanhankelijkheid maar simpelweg een zinnig opkomen voor het behoud van Israël. Daartoe is echter juist een rechtvaardige benadering van het probleem aan arabische en palestijnse zijde nodig. De zo wenselijke onderhandelingen zijn alleen dan mogelijk! Het was de werkgroep duidelijk dat overleg een wijziging in de bezettingssituatie van de arabische gebieden vergde en dat men de frustraties aan arabische zijde moest zien te verminderen. Aan deze twee voorwaarden werd ineens voldaan door het verloop van de krijgshandelingen op en na Grote Verzoendag. Hoe spijtig de militaire escalatie op zich ook was, toen eenmaal de bevrijding van het bezette land op gang gekomen was, betekende het wel een mogelijkheid om uit de hopeloze patstelling van voorheen te komen. Wat doet echter de nederlandse regering? Die geeft een verklaring uit die zowel een anti-arabische geest ademt (en dus frustratieversterkend was) als de partijen sommeert om terug te gaan naar de oude grenzen: dat zo onvruchtbare uitgangspunt bij uitstek. Begrijpelijk dat de werkgroep onmiddellijk aan de alarmbel trok en een beschouwing opstelde, die er tegenin ging. De regeringsverklaring was simpelweg een politieke blunder (de eerste, daarna kwam de blunder dat de E.G.-verklaring geen verandering in standpunt betekende - alsof het nederlandse volk onnozel is!). De beschouwingen van de werkgroep zijn, naar uit de wandelgangen is vernomen, door de fractie van D'66 met onbegrip ontvangen. Of het nu echter gevoelens van solidariteit met Israël of met Van der Stoep (dit laatste zou gezien het grote belang benepen en kleinzielig zijn) zijn geweest, die de fractie m.u.v. Imkamp ervan heeft weerhouden tot herbezinning te komen, weet ik niet. Hoe ook, de afstand tussen fractie en werkgroep bleef. Er is dus geen sprake van een hazepad kiezen aan de zijde van

de werkgroep. De werkgroep is misschien wel koploper en ook in een andere richting dan die DS'70 volgt, maar de werkgroep doet dat consistent. Een olieboycot heeft daarmee niets van doen. Die boycot is een koekje van DS'70 en soortgelijk deeg.

Opmerkingen op het bovenstaande van F.J.

1. Niet alleen de fractie van D'66, maar vrijwel alle fracties van alle partijen hebben zich indertijd achter de door de werkgroep verguisde regeringsverklaring gesteld.
2. Een werkgroep is nuttig, maar niet heilig; de fractie mag van het uitgebrachte advies afwijken. Dat een kamerlid dat niet deed, bewijst de onafhankelijkheid en de eigen verantwoordelijkheid.

NOOTEBOOM OVER RADICALE DEMOCRATISERING

(%) Het D'66 oud-tweedekamerlid Drs G. Nooteboom geeft in Civis Mundi ¹⁾ een beschouwing over de strubbelingen met het democratiseringsproces binnen D'66, zoals hij die heeft ervaren. In het voorjaar werd in Peperbek reeds aandacht besteed aan een door hem opgesteld verslag van zijn ervaringen als kamerlid, dat in betrekkelijk kleine kring was verspreid. Zijn huidige artikel neemt wat meer afstand. De problematiek van de functionering van de interne democratie wordt nu gesteld als een problematiek van alle politieke partijen. Hij ziet duidelijk verwantschap tussen zijn ervaringen en die van Van den Doel in de PvdA en in Nieuw Links, zoals verteld in de Haagse Post. Volgens de laatste kende ook Nieuw Links een soort geheim dagelijks bestuur, waar "alle statements voorgekookt werden". Beide hadden gemeen dat zij zich afzetten tegen de "elitaire groep" die "in de besluitvormingsprocedure elementen wilde inbouwen die redelijkerwijs garandeerden dat de leden de 'juiste' beslissingen zouden nemen." en die altijd van het standpunt uitging dat de vuile was niet buitengehangen moest worden. N. constateert dat deze opvatting ook in D'66 al heel vroeg de overhand kreeg. Volgens hem werd op het tweede congres (Helmond 1967) al een intern conflict over de definitie van democratie verzwegen. Het probleem is, zegt N. dat de leidende figuren in partijen altijd weer de behoefte hebben kleinere vriendenkringen te vormen, waarbinnen men tracht de zaken te regelen. De behoefte daaraan vloeit deels voort uit gevoelens van onzekerheid (twijfel aan de eigen argumenten), deels uit een hang naar geborgenheid, een gevoel van tot dezelfde 'kerk' te behoren.

Weliswaar is Nooteboom ditmaal minder emotioneel bij zijn onderwerp betrokken dan toen hij zijn 'verslag' schreef, maar hij is toch zelf nog altijd te veel 'slachtoffer' om tot een diepgravende analyse te komen. Wel geeft hij aanknopingspunten daartoe, zodat wellicht een ander er op kan voortborduren. Voor interne democratie in partijen en andere organisaties is zeker nog niet het laatste woord gezegd.

1) De "radicale democratisering" van D'66, een kijkje achter de schermen, door drs G. Nooteboom, Civis Mundi 12-11/12 (nov/dec 1973), blz 219-223. Civis Mundi is een uitgave van het Oost-West Instituut, Van Stolkweg 10 Den Haag, directeur Dr S.W. Couwenberg.

INHOUD:

- COMMENTAAR OP HET CONGRES
- WIE WORDT ER NU WIJZER VAN DE DEMOCRATISERING?
door F. Egter van Wissekerke
- PERSPECTIEF VOOR HET BUITENLANDS BELEID
door D. Bark
- SPITTEN, NIET TE DIEP
door H. Jongedijk
- POLITIEKE VINGEROEFENINGEN
door A.R. v.d. Burg

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

66

**7e Jaargang nr 5
januari 1974**

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten

Directie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95. Den Haag. tel:394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark, K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%),
F. Egter van Wissekerke (EW), A.C. de Goederen (dG),
F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), F.W.H. Vink (FV)

Correspondenten: E. Bruins (EB) en H. Geelen

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070 - 669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f 10,-
losse nummers: f 1,-

Copy: Voor 18 januari a.s. zenden aan het redactieadres

Redactievergadering: 21 januari a.s. Sportlaan 190, Den Haag
(F. Jansen. tel. 070-635898)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A

De voedselverpesters ●

(HJ) Van de Bond van wetenschappelijke arbeiders is onlangs een boek uitgekomen over ons dagelijks voedsel. Daaruit blijkt dat het heimelijk verpesten van etenswaren een van de hoekstenen van onze winstcultuur is geworden.

Tot de grote voedselverpesters behoren gerenommeerde maatschappijen en diepgelovige boeren. Zij zouden best eens gebruik kunnen maken van de linkse aard van het onderzoekersclubje (proef de naam maar eens, daar zitten geen kunststoffen in) om hun bevindingen als waardeloos van de hand te wijzen. En dat met de Warenwet in de hand. Consumentenorganisaties en overheid moeten nu maar eens fors aan de slag.

dagvandaag

Tussenbalansje ●

(HJ) Het is jammer dat ook progressieve regeringen fouten maken. Als dat niet het geval was, zou ik nog progressiever zijn dan ik nu al ben. Wat was er mis?

- Een verouderde pro Israel-politiek werd niet omgezet in een perspectiefrijke pro Israel- en pro Palestina-politiek.
- Onze V.N. politiek ten opzichte van Portugal bleef technisch gaaf.
- Inspraak bij burgemeestersbenoemingen? Het leek er niet op.
- Invloed van het parlement t.a.v. de machtigingswet? Met moeite.

Wat gaat goed?

- De "crisismaatregelen" en dat is een heel pakket.

Het kabinet maakt geen misbruik van de toestand en laat de socialistische stokpaardjes op stal; zo ongeveer schreef NRC-Hblad. Die mogen van mij wel op stal blijven, maar ik zou toch niet graag willen dat we het "oude leven", maar dan helemaal op aardgas, weer precies zo terug krijgen. Saldo? Nauwelijks positief oftewel het houdt niet over.

dagvandaag

Nutteloos ●

(HJ) Uit enquête blijkt: meerderheid soldaten ziet diensttijd als volstrekt nutteloos. Het is zo vervelend dat aan deze enquête-uitslag een jarenlange klaagzang voorafging van opper- en onderofficieren over het slechte moreel van de troep, de lange haren en de grote bekken. Want dit betekent dat deze hoog- en middenmogenden er geen notie van hadden wat er werkelijk speelde.

Mag er nu eens een nieuwe opzet komen van de diensttijd? Het is goed dat ook oud-dienstplichtige burgers meewerken aan deze opzet.

dagvandaag

Troetelkind of stokpaard ●

(EB) Om een bedrag van 30 miljoen (geen verhoging van de vermogensbelasting voor de kleinere vermogens) heeft minister Duisenberg de kabinetskwestie gesteld. De vermogensbelasting zou voor dit kabinet 'een troetelkind' zijn. Nu bestrijdt deze belasting typisch de gevolgen van een onjuiste inkomensverdeling. Eerste zorg zou dus die inkomensverdeling moeten zijn. Daaraan doet men echter weinig. De verlaging van de ministersalarissen was ten onrechte -in veel minder belangrijke functies in het bedrijfsleven en in de vrije beroepen werd ook vóór de verlaging veel meer verdiend- en dient blijkbaar als afkoopsom voor het ontbreken van een beleid. Gezien dit (gebrek aan) beleid in de inkomenssector lijkt het optreden van de minister meer op het berijden van een stokpaard dan op het verwennen van een troetelkind, temeer omdat alternatieve dekkingsmogelijkheden van de hand werden gewezen. (de bureaucratie is er bv nog steeds niet in geslaagd te verhinderen, dat tal van automobilisten onverzekerd en zonder belasting te betalen rondrijden). Het berijden van stokpaarden staat wel flink, maar duurt meestal niet lang.

dagvandaag

Het NKV ●

(EB) Van de drie vakcentrales trekt het NVV in het algemeen de meeste aandacht, niet alleen omdat het de grootste is, maar ook omdat in verhouding tot de grootte uit deze centrale het meeste lawaai voortkomt. Ter wille van het evenwicht daarom ook eens aandacht voor het NKV.

Zonder zijn behoefte aan hervormingen onder stoelen of banken te steken heeft de nieuwe voorzitter van het NKV, de heer Spit -opvolger van de staatssecretaris geworden Heer Mertens- reeds enkele malen laten blijken op basis van de feiten voor zijn mensen te willen opkomen. De D'66 gedachte van een participatie-democratie zou in het NKV wel eens vele aanhangers kunnen vinden. Wanneer het zou gelukken de grote theoretische kennis van de D'66-programmeurs te koppelen aan de harde praktijkervaring van het NKV-kader, zou dat politiek en maatschappelijk nog wel eens tot bijzonder goede resultaten kunnen leiden.

dagvandaag

Het uur van de waarheid voor Europa ●

(EW) Het zijn moeilijke tijden voor de gelovige Europeanen onder ons. Er was altijd al alle aanleiding voor redelijke twijfel aan de onderlinge solidariteit binnen de Europese Gemeenschap. Maar de olieboycot geeft de twijfelaars gelijk. Vooral Frankrijk en Engeland laten ons land vallen als een hete aardappel nu er werkelijk daden in plaats van mooie kreten worden gevraagd. Zij, die dachten dat het "perfide Albion" dankbaar zou zijn voor de Nederlandse steun bij de toetreding tot de E.G., weten nu weer hoe het in de internationale politiek toegaat: ieder voor zich en Onze Lieve Heer voor ons allen.

Temeer wekt het verwondering dat noch regering noch andere opinieleiders veel aandacht besteden aan het aanbod van de V.S. om wel daadwerkelijk hulp te bieden. Ik weet donders goed, dat ook dit aanbod in belangrijke

mate door politieke overwegingen wordt ingegeven. Er zullen zeker contraprestaties worden gevraagd. Maar dat zijn dan tenminste contraprestaties voor materiele solidariteit. En in deze situatie is die meer waard dan praatjes voor de vaak. Er is dan ook alle reden om het Amerikaanse aanbod serieus te nemen en er is geen enkele reden om het dood te zwijgen.

dagvandaag

Waarom geen dertien-partijenkabinet? ●

(EW) Met het smoesje van een nationale crisissituatie werden de laatste tijd verschillende voorstellen gedaan om het kabinet Den Uyl een bredere basis te verschaffen. Het lijkt allemaal te belachelijk om er serieus aandacht aan te besteden maar vermoedelijk meent een man als Aantjes het nog echt ook. Hij zag zo graag de CHU alsnog opgenomen. Zeker om op die manier een grotere duidelijkheid in het regeringsbeleid te verkrijgen. De waarheid is vermoedelijk dat hier strikt partijpolitieke belangen van de ARP-want dat het daar rommelt is wel duidelijk-verpakt worden in zogenaamd nationale belangen. Het is een beschamende en ongehoofwaardige vertoning. En wie beweert dat het bestaansrecht van confessionele politiek in ons land juist door confessionele politici het meest wordt ondergraven, hoeft nu niet meer naar bewijzen voor zijn stelling te gaan zoeken. Straks komen Beuker en Bakker nog met het voorstel voor een kabinet van alle dertien partijen. Wie weet.

dagvandaag

Ruud Löbler ●

Redacteur R.W.Th. Löbler heeft zich wegens drukke werkzaamheden uit het redaktiewerk moeten terugtrekken. Een woord van dank is hier op zijn plaats. Voor zijn gastvrijheid en voor de artikelen die in de loop der jaren uit zijn kritische en satirische pen zijn gevloeid. (Red.)

dagvandaag

Leiderschap ●

(HJ) Als leider van de belangrijkste oppositiepartij had Wiegel moeten worden ingelicht door de premier over de moeilijkheden des lands. Ik zie het de liberaal nog zeggen voor de t.v. En ik dacht: zo'n man zou ik niet inlichten over dit soort zaken; hij heeft nog nooit een korte gedachte willen besteden aan reële problemen; wat kan hij anders bijdragen dan holle kul?

Ik moest hieraan denken door een artikel van Prof. Böttcher in NRC. Hblad van 18/12. Deze man is lid van het uitvoerend comite van de club van Rome en lid van de VVD; volgens mij onverenigbare lidmaatschappen. In dat artikel schreef hij: ernstige crisis zus en zo, de regeringen hadden de laatste 10 jaar zo en zus, dan was....enz.

Ruim een jaar tevoren was hij voor de tv met Haya; in de verkiezingstijd. Hij zei: crisis, nou ja eigenlijk niet; regeringsmaatregelen, och nee; Haya knikte tevrede en Böttcher lachte gedwee. Een stuitende vertoning. En helemaal als je leest wat hij nu schrijft.

dagvandaag

ARABISCH CADEAUTJE VOOR DEN UYL?

F. Egter van Wissekerke

Het is bepaald niet overdreven te stellen dat er van overmatig enthousiasme bij de start van het kabinet-Den Uyl weinig sprake was. De verkiezingsuitslag wettigde een progressief kabinet zinder meer, maar de getalsverhoudingen dwongen tot een monsterverbond met KVP en ARP, dat mede door de wijze waarop de formatie geschiedde, niet bepaald een hechte indruk wekte.

Belangrijk verschil tussen de progressieve drie enerzijds en hun door Burger losgeweekte partners-contre coeur anderzijds was en is nog steeds gelegen in de visie op de maatschappijveranderingen, die voor de nabije en middelbare toekomst nodig worden geacht.

Toch leek de samenwerking binnen het kabinet redelijk en het had er alle schijn van dat het kabinet-den Uyl, ondanks zijn minder gelukkige ontstaansgeschiedenis, het zou klaren en zonder al te veel moeite de eindstreep zou halen.

Helaas gooide de oorlog in het Midden-Oosten roet in het eten. De eerste regeringsverklaring over die oorlog werd de aanleiding tot de olieboycot en deze dwingt op dit moment tot verstrekkende maatregelen. Hoe men ook mag denken over die eerste verklaring-ik heb mijn twijfels al in het novembernummer uitgesproken-feit is dat vrijwel alle partijen in het parlement erachter stonden en het lijdt geen twijfel dat ook de verdere stappen van de regering inhoudelijk werden onderschreven door een overgrote meerderheid van de bevolking. Wat dat betreft is er dus weinig aan het kabinet te verwijten.

Maar iets anders is het gesteld met het ontwerp-machtigingswet, dat nu aan het parlement is voorgelegd. Dat de regering uitgebreide volmachten behoeft is duidelijk. Dat deze machtigingswet daarin voorziet is dat al evenzeer. Maar de mogelijkheden voor een redelijke controle op het werkelijk gebruik van die volmachten door het parlement zijn uiterst beperkt, zo niet nonexistent. Dat is in het algemeen al een dubieuze zaak in een parlementaire democratie. Maar in dit geval, waar de basis van het kabinet, met name door het bovenaangeduide verschil in maatschappijvisie tussen de vijf regeringspartijen, toch in beginsel niet sterk is, is een dergelijke ontkrachting van de parlementaire controle ook politiek onverstandig. Iedereen weet dat de progressieve drie vrij fundamentele maatschappijveranderingen voorstaan. Daar is niets op tegen. Integendeel, voor alle duidelijkheid: de rechtvaardiger verdeling van inkomen, ontplooiingsmogelijkheden en invloed, die deze regering voor ogen staat, is hoog nodig, en dan niet morgen maar vandaag.

Maar het moet wel zeker zijn dat dergelijke veranderingen op strikt democratische wijze, d.w.z. via het parlement, tot stand komen. Met andere woorden: het kabinet mag zelfs niet de schijn wekken de olieboycot als een welkom Arabisch cadeautje te willen benutten, om meer en sneller veranderingen in de maatschappijstructuur te verwezenlijken, dan normaliter via het parlement mogelijk zal zijn. Dat betekent in de eerste plaats dat de volmachten en het daadwerkelijk gebruik daarvan expliciet gericht moeten zijn op het zoveel mogelijk verontzijdigen van de gevolgen van de olieboycot. De regering zou er goed aan doen dat uitgangspunt alsnog duidelijk te onderschrijven. En als zij dat niet kan of wil, zal het parlement een dergelijke verklaring moeten afdwingen. In de tweede plaats is te hopen, dat het parlement het huidige ontwerp-machtigingswet zo zal weten te amenderen, dat haar meer middelen tot ingrijpen worden geboden dan het paardemiddel van het doen vallen van het kabinet. Een val van het kabinet-den Uyl is wel het meest ongelukkige wat nu of straks zou kunnen gebeuren. Dat er geen redelijk alternatief is, is daarvoor maar een gedeeltelijk argument. Juist dit kabinet heeft de beste papieren om met enige kans op succes matiging en geduld te vragen van die groepen in de bevolking, die allang en terecht hun eisen stellen voor meer deelname aan de welvaart. Al was het alleen maar omdat ook juist dit kabinet er borg voor staat, dat zij die meer offers kunnen brengen, daartoe ook zullen worden gedwongen. Daarom ook zal het parlement de mogelijkheid moeten hebben om dit kabinet voor ontsparingen te behoeden. Die mogelijkheid is er echt wel, zonder dat een

slagvaardig regeringsbeleid in gevaar behoeft te komen. De meest voor de hand liggende oplossing lijkt de regering te verplichten alle uitvoeringsmaatregelen tevens in wetsontwerpen achteraf - of beter gezegd tijdens de ten uitvoerlegging - aan het parlement voor te leggen, zodat, al is het maar in tweede instantie, daar de uiteindelijke toetsing kan plaatsvinden.

Naschrift E.W.

Zoals weleens meer voorkomt is ook in dit geval een deel van bovenstaand artikel tussen het moment van schrijven en drukken door de feiten achterhaald. Het schijnt wel zeker, dat de regering en parlement elkaar zullen vinden in een regeling die een betere controle door het parlement op het gebruik van de machtigingswet waarborgt. Desondanks meen ik dat juist in het geval van vergaande en fundamentele wijzigingen, b.v. in het kader v.d. inkomensverdeling, de regering de rechten van het parlement volledig zal moeten honoreren, al was het maar om straks niet het verwijt te krijgen, dat men de energiecrisis toch enigermate oneigenlijk heeft gebruikt.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

-
- Van Tijn: machtige wet
Wiegel: machtiging? Njet

pep

- Tip! Kraak nu een tweede woning; de eigenaar kan er toch niet komen

pep

- Eugène: ik heb net een viertakt-brommer gekocht. Da's toch drie liter extra in de week.

pep

- De soep wordt niet zo Heath gegeten als hij opgediend wordt.

pep

- Amerikaanse uitdrukking: wij hebben het niet gewist.

pep

- Overbodig hamsteren: zo zout hebt u nog nooit gegeten.

pep

- Stelling: benzinedistributie bevordert de aanschaf van tweede auto's

pep

0 Hoe moet Brinkhorst uit Groningen komen met die 15 liter?

pep

0 Westerterp: Maul Hulten.

pep

0 Buitenlandse Zaken heeft nu een woordontvoerder in dienst genomen.

pep

0 Nixon's geweten is al jaren geleden uitgewist.

pep

0 Uitspraak aan de top: Hoe moet ik nou weten wat de basis wil? Wij hebben geen basis.

pep

0 Voorzitter Kok was even vergeten dat als gevolg van de energiecrisis elke douche van de regering koud is.

pep

HERLEVING VAN D'66

(FJ) Wanneer bij het verschijnen van dit nummer het faillissement van D'66 niet is aangekondigd, bestaat de mogelijkheid van herleving. Onze ideeën zijn daar goed genoeg voor, wij zijn de algemene mening altijd een stap voor. Denk maar eens aan onze slagzin voor de verkiezingen van 1972: Eerlijk delen in een schoon land. Toegegeven, het was (en is) niet zo geslaagd, het klinkt wat kwezelachtig en wijsneuzig; maar in hoofdlijnen was het voor de toekomst van nu wel juist. Alleen: geen hond was ervoor uit zijn hok te krijgen, laat staan de kiezer-burger; die leefde toen nog in de maatschappij van overvloed en onbegrensde groei. Het resultaat was, dat D'66 in de verkiezingen geen poot aan de grond kreeg, de waarschuwingen van de Club van Rome kwamen te vroeg, de sombere voorspellingen werden niet aanvaard.

Nu is er geen stomme hond meer en zeker geen verstandige burger, die van de juistheid van ons standpunt moet worden overtuigd: wij zijn allen met de neus op het probleem van de schaarste gedrukt. Misschien heeft het zin, deze keer niet te trachten te ver vooruit te hollen. Mijn keus en leus zou zijn:

Soberder leven in een schoner land.

Dat wijst op twee actuele noodzaken: matiging en milieubeheer. De vraag wordt dan: hoe breng je dat aan onze belangstellenden over in concrete punten binnen onze eigen identiteit? Hoe "vertalen" we het (geamendeerde) kongresstuk 13,9, met zo grote meerderheid aangenomen? Hoe bereiken we de meest billijke matiging? Hoe zien we olieschaarste tegenover gebruik van gasbel en natuurbescherming (milieu)? En hoe staan we tussen deze en andere algemeen maatschappelijke problemen met onze eigen, herwonnen identiteit van D'66? Wij kunnen wel wat individuele gedachten ontwikkelen, maar hoe en waar toetsen we de mening van "de partij"? Misschien kunnen we beginnen met informeren bij onze eigen fractie.

PARLEMENTAIRE GEHEIMTAAL

Meer dan een jaar leden hebben wij op deze plaats u de geheimen onthuld van de schijnbaar beleefde frasen die de heren afgevaardigden elkaar naar het hoofd slingeren en die in werkelijkheid veel onparlementairder bedoeld zijn dan zij klinken. Hieronder volgen opnieuw een aantal uitdrukkingen in de "taal der afgevaardigden" (t.a.) en de overzetting in "algemeen beschaafd Nederlands" (a.b.n.)

"Voorzitter, ik kan een heel eind met de heer Leutermans meegaan, maar.." (t.a.)

= hij draait om de kern van de zaak heen (a.b.n.)

"Ik wil dat nog wel eens bekijken, maar mijn voorlopige indruk is.." (t.a.)

= vergeet het maar. Ik begin er niet aan (a.b.n.)

"Het spijt mij dat ik in herhalingen verval, maar ik wil er nogmaals op wijzen..." (t.a.)

= ik wou dat je nou eindelijk eens naar mij luisterde (a.b.n.)

"Ik moet spreker er echter wel op wijzen..." (t.a.)

= sufferd, gebruik je verstand (a.b.n.)

"Ik ben toch zo vrij met de heer de Zwijger van mening te verschillen" (t.a.)

= heb je ooit zo iets stoms gehoord? (a.b.n.)

"Samenvattend zou ik willen zeggen..." (t.a.)

= ik zal het nog maar eens herhalen, anders begrijpen jullie er niets van (a.b.n.)

OPNIEUW D'66

door E. Bruins

Mijnheer de Voorzitter, de vraag of D'66 kan blijven bestaan is afhankelijk van de vraag, of het gelukken zal er een politieke partij van te maken, m.a.w. of de leden van D'66 dat willen, en of ze dat kunnen.

Enige tijd geleden heeft u in de kranten het verhaal kunnen lezen van een mevrouw uit Heerhugowaard. Daar woonden een aantal mensen in huizen, waar van alles aan ontbrak, in de steek gelaten achtereenvolgens door het particuliere initiatief en door de overheid. Voor die mensen is die mevrouw toen actie gaan voeren, en ook al kwam ze uiteindelijk op het politiebureau terecht, deze derde lijn - nadat het veelgeprezen particuliere initiatief en de door anderen veelgeprezen overheid achtereenvolgens verstek hadden laten gaan - heeft het daar in Heerhugowaard gehouden. Die derde lijn, -opkomen voor de mensen dat was D'66.

Weet u, wat er nu gebeurd zou zijn, wanneer D'66 een politieke partij was? Dan had die mevrouw hier vanmiddag op het podium gestaan en had ze van ons een bos bloemen gekregen. En waarom gebeurt dat nu niet? Omdat D'66 een partij van programmeurs is, van mensen, die zich uitleven in het maken van programma's en op die manier het willen doen voorkomen, dat een Heer van Stand geen emoties heeft. De eerste vraag is echter, waarom zijn ze dat program gaan schrijven, waarom zijn zij niet gaan barbecuen of andere intellectuele bezigheden gaan verrichten. En wat het programma betreft, juist omdat iedereen zich daar zo bezorgd over maakt, is er helemaal geen reden om zich daar bezorgd over te maken--- het is wel zowat het enige punt, waar die zorg overbodig is.

Maar dan, als dat programma gemaakt is, moet het operationeel gemaakt en in praktijk gebracht worden. Kan men dat? Als ik in de resolutie van de partijtop de alinea over de PvdA lees, betwijfel ik het. Het is niet onjuist, wat er staat, maar niet politiek. Het is te zacht, te wollig en te academisch, en het bijwageneffect wordt er op die manier onvoldoende door weggenomen.

Op dit punt zal men uiteindelijk met Wiegel moeten concurreren. Bij grote delen van links leeft een flink stuk wrok tegen de inrichting van de huidige maatschappij. Hoe knap heeft Wiegel daarvan gebruik gemaakt bij de huurwaarde-bijtelling voor eigen woningen. Dat was speculeren op de angst van rechts voor de wrok van links. Het fijne van een congres als dit is, dat het zo'n goed nivo heeft. Het staat ver boven gevoelens van angst en wrok verheven. Maar daarmee staat het ook een beetje buiten de praktische politiek.

Politiek tenslotte kan men ook niet bedrijven zonder een stuk discipline. Dat is het toppunt, zult u zeggen. We zijn toch zeker lid geworden van D'66 om ons uit te kunnen leven? We moeten ons in ons werk en elders al zoveel beperkingen opleggen. Is D'66 dan niet een prachtige uitlaatklep? U hebt volkomen gelijk. Om die reden worden veel bijeenkomsten van D'66 dan ook niet eerder als een succes beschouwd, voordat er een vrolijk chaosje is ontstaan. De gevolgen kunt u ook zien bij het voorbeeld van daarnet: de kas, waaruit de bloemen voor die mevrouw uit Heerhugowaard betaald zouden moeten worden, is natuurlijk in geen velden of wegen te bekennen.

Mijnheer de voorzitter, er bestaat geen behoefte aan een partij van programmeurs, maar aan een partij van politici. Toegevoegd dient te worden waarom we het doen, praktische politieke vaardigheid en een stuk discipline. Niet op een poot, maar alleen op vier poten kun je sprongen vooruit maken. Alleen als de leden dat kunnen en willen, heeft D'66 toekomst. Maar als ze het niet willen, of wanneer het allemaal te moeilijk is, is er vandaag een uitstekende gelegenheid er mee op te houden.

Bovenstaand verhaal heb ik op het congres niet gehouden, hoewel ik het wel in punten voor me had liggen. Na de uitstekende rede van Terlouw - en het daverende applaus, waarmee het congres zijn ongenoegen en teleurstelling over het nabije verleden afreageerde en hem opdracht gaf zijn visie oververwijld in praktijk te brengen - was het op die plaats overbodig geworden. Ondertussen heb ik opnieuw tegenzin opgelopen tegen de wijze waarop de moties besproken werden. Een democratische partij bestaat nu eenmaal uit een groot aantal kleine politieke talenten. Dat is geen bezwaar, als men de structuur van een dergelijke partij daar maar op inricht. Het 'iedereen onbeperkt meepraten' behoort niet op een congres maar op een lager nivo plaats te vinden. Dat de motie van de partijtop niet in de eerste congresdemocraat heeft gestaan is in dit verband een ernstige fout. Waarschijnlijk zijn 2 voorafgaande regiovergaderingen nodig om tot een goed resultaat te komen, een voor de voorstellen van de partijtop en de eigen regio en een voor die van de andere regio's. Ook al biedt de nu in te stellen adviesraad de mogelijkheid om van een complete chaos terug te schakelen naar een halve wanorde, het op een congres aan niet ingewerkte leden voorleggen van problemen, die ze in de beschikbare korte tijd niet kunnen doorzien - ook al vanwege de dan uiteraard eenzijdige en onvolledige informatie - zal ook in de toekomst nog wel weer tot paniektoestanden leiden. Alleen door de druk der omstandigheden is ons dat deze keer bespaard gebleven.

Hoever de ontredde in D'66 was voortgeschreden blijkt ook uit het feit, dat men het niet heeft opgebracht van Mierlo te bedanken voor het zeer vele, dat hij als fractieleider voor D'66 heeft gedaan. Voorzitter ten Brink - na de verkiezingen in Zaanstad de kluts kwijt met zijn verklaring, dat D'66 zich niet dicht genoeg naast de PvdA had opgesteld - wist in zijn openingswoord alleen tot enig heimwee naar de periode van Mierlo te komen. Gezien de naderende verkiezingen mag hopelijk worden aangenomen, dat de kluts binnenkort weer volledig in zijn bezet zal zijn. Na het congres is de toekomst ineens niet rooskleurig geworden, maar er is tenminste weer toekomst. De financiële commissie maakte de indruk uit ervaren puinruimers te bestaan, maar het puin ligt dan ook nog steeds hoog opgestapeld. Een snel herstel is niet afhankelijk van vrijblijvende politieke discussianten en andere flierefluïters, maar van mensen, die in staat zijn een serieus stuk organisatorisch werk te verrichten. Zoals Terlouw wist duidelijk te maken: D'66-er is men niet dank zij maar ondanks 'de omstandigheden'. En wanneer men nu niet alleen op die ene programmapoot wil blijven rondstumperen, maar alle vier poten gaat gebruiken.....kan men nooit weten, hoe een koe een haas vangt.

BUZA EN DEF

door K. Bloema

Bij de begrotingsbehandelingen van Buitenlandse Zaken (Buza) en Defensie (Def) hebben onze fractievertegenwoordigers, Hans van Mierlo en Anneke Goudsmit, goede dingen gezegd. Bij Buza hield van Mierlo een goed betoog, waarin hij de aandacht vestigde op vier crises die tegelijk acuut zijn geworden, namelijk: Israel-Arabische landen; Arabische landen-Europa; Europa-Ver. Staten; en de interne crisis in de Europese gemeenschap. Voor de Palestijnse vluchtelingen is er, cynisch genoeg, in ons land meer begrip dan in menig ander Westeuropees land dat zich thans in een bevoorechte positie heeft weten te dringen. In het verleden is D'66 in de kritiek op de houding van Israel altijd verder gegaan dan de meerderheid van de Kamer, ondanks de emotionele betrokkenheid van ons volk t.a.v. het bestaan van de staat Israel. In de Europese Gemeenschap vond van Mierlo de houding van Frankrijk en Engeland verbijsterend; met de Duitse houding konden wij ons gelukkig prijzen. De energiecrisis is een onderdeel van het grote milieuprobleem dat twee jaar geleden in de Kamer nog werd weggelachen. Bij het veiligheidsprobleem accentueerde hij de twijfels over de Amerikaanse nucleaire garanties, en de suggestie van invloedrijke Amerikanen aan Europa om een eigen kernmacht op te bouwen (maar als Europa niet wil, mag het zich ook laten inlijven door de Sovjet Unie. "If you can't beat them, join them"). Hoe zullen wij tot een geleidelijke vermindering van de defensieuitgaven komen, als de Amerikaanse garantie verminderd en wij geen eenzijdige ontwapening willen? Een Europese kernmacht is een griezelige zaak, maar een Europese topconferentie ook, omdat hierbij door de grotere Europese landen wel eens te verstrekkende overeenstemming over bepaalde onderwerpen zou kunnen worden bereikt.

Bij defensie stelde de fractie zich gematigd op: geen botte-bijl methoden en ook geen flinkdoenerij zoals de VVD, CHU en DS'70 (50 miljoen erbij). Wel was er o.a. kritiek op de voorlichting zowel bij buza als bij defensie. Voor de presentatie van onze fractie alle lof, een presentatie die een opstelling aangaf, onafhankelijk van de standpunten van de regeringspartners, zakelijk en van visie getuigend.

KRABBELS

door D. Bark

Het nieuwe midden? ●

Ik ben geen voorstander van verhalen van het genre "Jan wil dit of dat, maar daar helpt hij de partij mee naar de bliksem". Ik ben die mening al langer toegedaan dan vandaag en u ziet van mij dan ook weinig verhalen over interne strubbelingen, reglementsovertredingen, foutieve beslissingen etc. van D'66 of enige andere politieke partij. U kunt zich dus voorstellen hoe het mij te moede was, toen ik op het laatste congres letterlijk de bovenweergegeven, als schematische kwalificatie bedoelde zin, meende te kunnen uitspreken. Principe wint het van tijdelijke woede, daarom alleen dit:

Als D'66 vast stelt dat het zich van de PvdA onderscheidt doordat bij de afbraak van bestaande machtselites geen nieuwe ondoorzichtige machtsstructuren worden opgebouwd, dan beschuldigt men daarmee rechtsstreeks de PvdA dat wel te willen. Voor Geïnteresseerden heb ik ter lezing beschikbaar een PvdA-rapport "Macht aan de wijken", waarvan ik wilde dat D'66-ers al vast zo ver waren in het doordenken van praktische uitwerking van het democratiseringsbegrip. Als D'66 uitspreekt dat elk volgend progressief regeerakkoord door D'66 eerst eens op "eigen identiteit" getoetst zal worden, dan spreekt men daarmee uit dat PvdA en PPR, wat ook

in het verleden gezegd is, niet langer, ondanks alle verschillen de "meest natuurlijke bondgenoten" van D'66 zijn.

Als D'66 zegt de kracht van de hervonden eigen identiteit te willen toetsen bij de eerstvolgende verkiezingen, dan jaagt zij daarmee een illusie na. Je kunt geen adequate campagne voeren met een kwart miljoen schuld. Je kunt geen eigen gezicht tonen bij verkiezingen die, of we het nu leuk vinden of niet, in de "Wiegel of den Uyl" - sfeer uitgevochten zullen worden.

Overigens ben ik inmiddels toegetreden tot het legioen van Peperbekredacteuren dat geen D'66 lid meer is.

Nogmaals Watergate ●

Ik heb nog niet zo lang geleden beweerd dat het ondenkbaar was (en dus niet zou gebeuren) dat de VS zich zou kunnen permitteren zijn president en vice-president te dumpen zonder onherstelbare schade voor zijn wereldmachtpositie. De helft van die bewering is inmiddels geloochenstraft. Agnew bleek dom genoeg om het traditionele Amerikaanse politieke handwerk van opstrijken van steekpenningen ook als vice-president te beoefenen en gaf zo Nixon de kans zijn "onkreukbaarheid" te bewijzen door de, vooral bij de -zeker niet Nixon gezinde- pers gehate vice-president weg te zenden. Tweede onvoorzienbare omstandigheid: Nixon gaf inderdaad banden vrij waar niets opstond (hetgeen ik voorspelde voor het geval hij ze vrij zou geven). Alleen was hij op zo botte manier met de banden aan het knoeien gegaan, dat er aan de voorspelde geruchten geen behoefte was. Nixon gaf bijna openlijk toe dat er met de banden geknoeid was.

De speculaties over aftreden van Nixon nemen weer toe nu Ford als Agnew's opvolger is beëdigd. Ik durf niet meer te zeggen: onzin. Toch zie ik het niet zo zitten. Ook de speculanten geven toe dat het niet door impeachment zal gebeuren. Dat duurt te lang, zou de staat eerst goed verlammen en zou niet geheel zeker in zijn uitkomst zijn. Men houdt het op druk op Nixon. Dat nu lijkt mij weinig effectief bij een man die er in geslaagd is de laatste maanden zelfs zijn meest geharnaste medestanders te verliezen en bijna elke dag wel een medewerker ontslaat die iets gezegd of gedaan heeft dat hem niet aanstaat.

Overigens, tot mijn troost, zeer betreurenswaardig overigens, is tot nu toe een voorspelling uitgekomen, nl dat er weinig haast gemaakt zou worden om de basisoorzaken voor deze ellende, de samenballing van macht bij een man, aan te pakken.

Vragen ●

Was het toeval dat juist een kleine olie-producent als Algerije het initiatief nam tot de boycot van Nederland,waarvan - zo al enig land kans heeft er voordeel direct of indirect bij te behalen - juist Algerije's vroegere vijand, maar thans grootste vriend, Frankrijk meer voor- dan nadelen ondervindt (positie Le Havre, acceptatie Franse ideeën over Europa)?

Was het toeval dat de woordvoerder van Buitenlandse zaken, zich versprak, net toen van der Stoel weg was?

Was het toeval dat Westerterp de laatste open plekken in de competentieverdeling met van Hulten invulde net toen deze furore maakte als verdediger van het olie en benzine bezuinigingsbeleid?

Was het toeval dat D'66-Rotterdam besloot het oorspronkelijke fractie-standpunt "niet meedoen" vlak voordat de PvdA een aantal D'66-ers een plaats op de PvdA aanbod?

Was het toeval dat de voorlopige bezuinigingen van de Commissie Reinoud (bezuiniging N.S.) uitlekten vlak voor, als gevolg van de distributie, het Openbaar vervoer in Nederland eindelijk zijn kans krijgt? Was het toeval dat in Griekenland het studentenverzet de kop op stak, en "dus" bloedig onderdrukt werd, waardoor de "alles is beter dan Papadopoulos"-stemming ontstond die het nieuwe regime de eerste week alle kans gaf zich stevig te vestigen?

THE CONTINUING STORY OF THE DUTCH ARMY

(EW) Hoopvol heeft minister Vredeling weer eens verklaard dat hij nu alle vertrouwen heeft dat de "continuing story of the Dutch army" zijn laatste aflevering heeft gehad. De wijze waarop "jeune premier" Clumpkens zijn eigen ontslag wist uit te lokken, was door geen tekstschrijver te bedenken geweest.

Misschien zijn er verwende krantenlezers, die nog meer willen. Maar met name die 80.000 Nederlanders, die-al dan niet verplicht hun werk moeten doen binnen deze organisatie, zullen wel blij zijn als het nu eindelijk eens afgelopen is. Er zou nu een dankbare taak weggelegd zijn voor een terzake kundige public-relations expert om het zwaar beschadigde image van de landmacht wat op te vijzelen. Maar gesteld al dat zo iemand gevonden zou worden, het is nu vooral nodig dat politieke en (nieuwe) militaire leiding zelf het vertrouwen van het personeel in het topbeleid weten te herstellen. En dan zou het nuttig zijn zich eens kritisch te bezinnen op de structurele gegevens, die deze verdrietige vertoning mogelijk hebben gemaakt. Want het is naief te denken dat het alleen maar ging om een paar generaals, die het persoonlijk niet zo best met elkaar konden vinden. Structurele oorzaken zijn vermoedelijk van veel meer invloed geweest. Daarbij gaat het niet alleen om de organisatieopzet en de daaraan gerelateerde verdeling van taken en bevoegdheden. Maar vooral ook om het binnen de landmacht gevoerde carrierebeleid en de wijze waarop men tot nog toe (toekomstige) topofficieren door opleiding en training on the job in voorafgaande functies voorbereidde en selecteerde voor hun topfuncties.

HET STAKINGSRECHT VOOR AMBTENAREN

door E. Bruins

Tot de machtigste pressiegroepen in Nederland behoren stellig de ambtenarenbonden. Behalve aan de bekwaamheid van hun bestuurders (deze hebben o.a. een enorme vaardigheid ontwikkeld in het geschokt en verontwaardigd zijn) is dit zeker ook mede te danken aan de opstelling van het parlement. Diverse politieke partijen hebben, wellicht mede uit angst een belangrijke groep kiezers te verliezen, het steeds tot hun taak gerekend in edelmoedigheid jegens de ambtenaren tegen elkaar op te bieden. De regering, op deze wijze van twee kanten in de tang genomen, heeft de eisen van de ambtenaren dan ook slechts zelden kunnen weerstaan. Op zichzelf is het vechten voor en het verkrijgen van goede arbeidsvoorwaarden alleen maar toe te juichen. In het geval van de ambtenaren echter heeft dit tot de uitkomst geleid, dat zij een positie verkregen hebben, die het overgrote deel van hun 'werkgevers' (de rest van het Nederlandse volk) bij lange na niet hebben. De vraag kan dan ook gesteld worden, of hun arbeidsvoorwaarden, hoe sociaal op zichzelf gezien ook, niet a-sociaal genoemd moeten worden gezien in hun verhouding tot de niet-ambtenaren, die voor de kosten mogen opdraaien. En dit geldt te meer, omdat er geen sprake van is, dat de arbeidsvoorwaarden van de niet-ambtenaren binnenkort die van de ambtenaren zullen evenaren.

Wanneer er een referendum gehouden zou worden met de vraag, of men er mee accoord is, dat de ambtenaren boven de niet-ambtenaren in een uitzonderingspositie geplaatst zijn, zou een grote meerderheid daarop wel eens een ontkennend antwoord kunnen geven. Toch is het steeds de volksvertegenwoordiging geweest, die actief de totstandkoming van deze uitzonderingspositie heeft bevorderd. Het zou wel eens een goed voorbeeld kunnen zijn van het innemen van een standpunt door de volksvertegenwoordiging, die door de vertegenwoordigden niet wordt gedeeld.

'Het stakingsrecht is een onvervreemdbaar recht. Een nieuwe wet waarborgt dit recht, ook voor ambtenaren!' Aldus Keerpunt. Door de regering is het verlenen van stakingsrecht aan de ambtenaren reeds in uitzicht gesteld. In de praktijk kan dit alleen maar betekenen, dat het tussen ambtenaren en gemeenschap toch reeds verbroken evenwicht nog verder uit het lood komt te liggen. Immers als gevolg van hun monopoliepositie zijn de ambtenaren in staat de gemeenschap enorme schade te berokkenen, en de dreiging daarmee zal een regering nog sneller door de knieën doen gaan. Is daarmee het ongewenste van het stakingsrecht voor ambtenaren wat de praktijk betreft reeds aangetoond, ook principieel valt er nog wel iets op af te dingen. Het gaat er namelijk van uit, dat wanneer in een bepaalde gemeenschap op volkomen democratische wijze tot een bepaalde maatregel wordt besloten, aan groepen die door hun plaats in de maatschappij daartoe de macht hebben, het recht toekomt om deze beslissing te negeren en die maatregelen af te dwingen, aan welke zij de voorkeur geven.

Dictatuur van de machtsgroepen, zou men kunnen zeggen. In de naaste toekomst zou het in het kader van een inkomenspolitiek wel eens nodig kunnen blijken bepaalde beroepsgroepen tot de orde te roepen. De noodzaak van zulk een politiek zal ook door de opstellers van Keerpunt worden onderschreven. Kan men deze groepen dan ontzeggen wat men de ambtenaren nu wil toekennen?

Het willen toekennen van stakingsrecht aan ambtenaren zal bij de PvdA wel voortkomen uit de op zichzelf juiste overtuiging, dat de nog niet in de samenleving geïntegreerde lagere beroepsgroepen het stakingsrecht niet kunnen missen, en een tekort aan inzicht, hoe dit bij de wel geïntegreerde groepen geregeld moet worden.

Bij D'66 is in de juichstemming, waarin deze groep tot voor kort verkeerde, nooit aandacht besteed aan de grenzen van de democratie. Zoals echter degene, die de vrijheid lief heeft, zal moeten nadenken over de grenzen der vrijheid, zal degene, die democratie in zijn vaandel geschreven heeft, de grenzen der democratie in het oog moeten houden. Waartoe het veronachtzamen daarvan leidt kan binnen de eigen ontworpen organisatie thans overvloedig waargenomen worden. Wellicht zou het beter zijn om in plaats van de eigen in hun overdrijving onjuist gebleken opvattingen verder te exporteren hier op zijn schreden terug te keren.

Commentaar.

1. Het artikeltje van Bruins doet mij wat demagogisch aan. Ambtenaren worden niet als een soort werklozen door de rest van het volk onderhouden, maar zij verlenen diensten en daarvoor worden zij terecht betaald.
2. Schermen met een referendum ("het volk wil het") is een activiteit waar de Telegraaf ook niet vies van is. Ik geloof niet dat de democratie met deze ondergraving van het parlement gediend is.
3. De bijzondere rechts-positie van de ambtenaren is in belangrijke mate voortgekomen uit het stakingsverbod. Het is minder een kwestie van "edelmoedigheid" zoals Bruins het wat weinig serieus meent te moeten stellen, als wel van billijkheid.
4. Over de wenselijkheid van het stakingsrecht voor ambtenaren valt inderdaad te discussiëren, maar dan in samenhang met de gehele problematiek rond de status van de ambtenaar, zoals de eenzijdige aanstelling en het ontbreken van CAO's.
5. Wanneer de economische situatie blijkt te verslechteren ontstaat er bij velen een opkruipende hysterie die op korte termijn ontlading eist. Er moet dan iets gebeuren, of het verstandig of billijk is doet er niet toe. De gemakkelijkste oplossing is dan de beste. Pak de werknemers-groep waarop de regering de sterkste greep heeft. De ambtenaren hebben immers nog geen stakingsrecht!

Vink

KONGRESSILITEITEN

door G. Janmaat

Na diverse malen de zaak overdacht te hebben is mijn mening steeds meer hechte vormen gaan aannemen omtrent mijn bedenkingen over het kongres te Utrecht.

Zoals mogelijk vele anderen werd ik aanvankelijk ruimschoots geïmponeerd door de rede van de voorzitter de heer Jan Terlouw. D'66 moet blijven. Waarbij ik moet opmerken dat het woord geïmponeerd een teveel gehoord cliché is om zijn rede te kwalificeren waar het enthousiastme vanaf spatte. De koppen werden tamelijk hardhandig wakker geschud, waar men in de laatste jaren aan voorbij was gegaan de idealen van lang vervlogen dagen werden weer van stal gehaald en de aanwezigen moesten ten overvloede niet denken een voor- of bijwagen van den Uyl te zijn.

Nog buldert in mijn oren het eindapplaus. De zaal is even zijn zorgen kwijt.

Napruttelend vind ik toch wel dat hier is voorbijgegaan aan twee van de meest essentiële punten die eigenlijk het voortbestaan van D'66 zo bedreigen. Of dit mogelijk bot geweigerd is kan ik niet beoordelen.

1e. De problemen op korte termijn zijn financiële zorgen welke de heer Terlouw in zijn rede snel had kunnen oplossen.

Als elk kamerlid of hoger betaalde D'66 functionaris bereid was geweest om f. 5.000,- (aftrekbaar) bij te dragen en de rest van het tekort was verdeeld over de aanwezigen in de zaal....

De Heer Terlouw had maar hoeven zeggen: "Hier is mijn deel...."

2e. De problemen op lange termijn zijn die onder andere omtrent het programma en beleid welk D'66 aan de kiezer aanbiedt. Deze dienen spoedig te worden vernieuwd en verbeterd opdat de kiezer weer vertrouwen wil geven in en doelstellingen onderkent aan de partij. Bij de eerstkomende verkiezingen kan D'66 zich niet het zoveelste verlies permitteren. Als men zich tenminste wil bedenken dat ook de kiezer een woordje heeft mee te spreken in het voortbestaan.

Over het eerste punt wil ik niet eens nakaarten. Het tweede moet snel opgelost worden; men zou bijvoorbeeld best kunnen mikken op de behoudendheid van ons volk. Komen die oplossingen niet snel dan zal het ledental binnen een jaar nog sneller dalen dan het kiezersaantal met als eerste gevolg nog grotere financiële zorgen enzovoort....

Ik ga er namelijk vanuit dat het congres niet alleen is bedoeld voor degenen die er allen het reisgeld, entreegeld en ook nog wat koffiekosten voor over hadden. Tenzij men anders meent.

HET CONGRES VAN DE EENHEID

door J. Traag

(Met instemming van de schrijver door de redactie verkort)

In de december-Peperbek stonden reeds enkele beschouwingen over het laatste congres van D'66. Hieronder volgt de visie van ondergetekende:

a. een enkele opmerking over "de defaitisten"

Het congres had geen waardering voor de Rotterdamse raadsfractie, Bark, Stappershoef of Bonno van Dijk. Begrijpelijk als je je bijvoorbeeld de verachtelijke woorden van de laatste nog eens herinnert. Stappershoef (aan wiens integriteit ik niet twijfel) lanceerde de kreet "Het congres klapt beter, dan het denkt". Een erg misplaatste kreet, want Stappershoef heeft niet begrepen wat het congres eigenlijk wilde, nl eenheid demonstrenen. (Overigens meen ik dat zeker na het congres dubbele lidmaatschappen, b.v. van de PvdA, nauwelijks nog te verdedigen zijn).

b. "De harde jongens"

Er is nogal wat te doen geweest over de motie van de Drechtsteden. Ik vind dat dit stuk de eenheid niet heeft doorkruist. Terlouw heeft het ook niet zo erg krachtig bestreden, ja, hij meende zelfs dat de achtergrond van de motie deze begrijpelijk maakte. Maar met hem ben ik van mening, dat het nu nog te vroeg is om zo ver te gaan.

c. PVP + PvdA

De PVP staat in de ijskast. Eindelijk! Onze positie t.o.v. de PvdA is duidelijker dan ooit gemarkeerd, dit tot ergernis van PvdA-voorzitter van der Louw die beweerde veel antisocialistische uitlatingen te hebben gehoord. Hij zei: "Dit willen we nog wel opeten". Hij zal in de toekomst nog wel meer moeten opeten, want zoals Jan Terlouw in het AD van 27 nov. zegt: "D'66 gaat in de aanval". Ik wil mijnheer van der Louw er overigens aan herinneren, dat het de PvdA was, die de PVP in de ijskast heeft gezet, toevallig niet D'66. (een opmerking aan Bloema: van een ruk naar het midden kan, dacht ik, geen sprake zijn).

Tenslotte: ik stem in met Jansens "D'66 is weer thuis", en zeg verder: "Vat moed, democraten, vat moed. We zijn pas net begonnen!"

BOEKBESPREKING

De Uitgeverij en Boekhandel van Gennep te Amsterdam zond ons een exemplaar van een boekje over de bevrijdingsstrijd in Guinee-Bissau, getiteld "Verkondig geen gemakkelijke overwinning". Een pocket, die f 9,90 moet kosten en bevat een keuze uit artikelen van en interviews met Amilcar Cabral, de vorig jaar lafhartig vermoorde leider van PAIGC, de Afrikaanse Partij voor Onafhankelijkheid van Guinee-Bissau en de Kaap Verdische Eilanden, d.w.z. de bevrijdingsbeweging van Guinee-Bissau.

De in het boekje opgenomen artikelen zijn vertaald door het Angola Comité, dat kennelijk ook verantwoordelijk is voor de inleiding. Een inleiding die voor bevooroordeelde lieden van het type Schakel zo onverteerbaar zal zijn dat zij, naar mijn mening tot hun schade, het boek niet meer zullen lezen en die de "onbevooroordeelde beschouwer van wereldgebeurtenissen" (zo die al bestaat) wellicht een aantal malen de wenkbrauwen zal doen fronsen vanwege het gemak waarmee bepaalde stellingen worden geponeerd, maar die tegelijkertijd hoogstbelangrijke informatie geeft over de persoon van Amilcar Cabral. De man die zich gerealiseerd heeft dat Afrika leidt aan ideologische armoede, die zich meer dan wie ook heeft gerealiseerd dat een bevrijdingsoorlog geen sinicure is (vgl de titel van het boekje) en zeker niet bestaat uit het verjagen van de vreemde overheersers alleen, maar van de eerste dag af (en eigenlijk al daarvoor) gericht dient te zijn op het ontwikkelen van een maatschappelijke, sociale en staatkundige structuur; en die daar ook in is geslaagd.

De gebeurtenissen die volgden op zijn dood vormen daar, tragisch genoeg, het beste bewijs van. De PAIGC was en is een van de meest succesvolle bevrijdingsbewegingen in de portugese koloniën in Afrika. Een van de redenen daarvoor is ongetwijfeld dat in Guinee-Bissau, in tegenstelling tot de andere Portugese koloniën, eigenlijk steeds een vrij grote eensgezindheid heeft bestaan in de bevrijdingsbeweging. Interne twisten en rivaliserende bevrijdingsbewegingen hebben zich in Guinee minder, en in elk geval met minder nadelige gevolgen, voorgedaan. Dat moet voor een belangrijk deel te danken zijn aan de ideeën van Amilcar Cabral, maar vooral aan de manier waarop zijn ideeën ingang gevonden hebben bij het volk van Guinee-Bissau. Toen nl. Amilcar Cabral vermoord werd, gebeurde dat kennelijk in de veronderstelling dat de PAIGC zo niet ineen zou storten, dan toch jaren achteruitgezet zou worden door het verlies van deze steunpilaar. Een veronderstelling overigens die, zij het met grote zorg, ook door een deel van de sympathisanten met de afrikaanse bevrijdingsbewegingen gedeeld werd.

Het tegendeel bleek waar. Het verlies van Cabral werd hogelijk betreurd, maar had geen gevolgen voor de effectiviteit van de vrijheidsstrijd. De onafhankelijkheidsverklaring, waarvan vorig jaar - toen Amilcar Cabral een door velen (in stilte) bewonderde waarnemer en deelnemer, aan de VN+debatten over Dekolonisatie was - al sprake was, is ongeveer op het toen voorspelde tijdstip afgekondigd.

Het boek is samengesteld voordat de onafhankelijkheidsverklaring - op 24 september j.l. plaatsvond, het verscheen kort na die gebeurtenis en vormt daarvan een nuttige begeleiding.

Een bespreking van de ideeën van Cabral is in dit bestek niet goed mogelijk. Ik wil slechts vaststellen dat het boek, "Verkondig geen gemakkelijke overwinning" nuttige en belangrijke informatie bevat voor een ieder die belangstelling heeft voor de ontwikkelingen in de laatste koloniale bolwerken in Afrika. Het boek is bovendien verplichte lectuur voor al diegenen die er wel van overtuigd zijn dat Portugal uit Afrika dient te verdwijnen maar zich nog altijd afvragen of bevrijdingsoorlogen wel de juiste weg tot onafhankelijkheid zijn, omdat kennisgeving van deze artikelen van Amilcar Cabral hen ervan zal overtuigen dat zij zich, althans wat Guinee-Bissau betreft, geen zorgen hoeven te maken. (D. Bark)

P.S.: Probeer eens hoe 1974 wordt met de Angola-kalender.

f 3,- op giro 600.657 t.n.v. Angola Comité, Amsterdam.

De nieuwe commissaris van Gelderland, oud-minister Geertsema heeft de Nerée, D'66-statenlid, -op diens vragen, mededelingen gedaan over de manier waarop hij bij benoemingen en herbenoemingen van burgemeesters zijn adviserende taak uitoefend uit de nieuwe instructie voor C.d.k-s blijkt allereerst dat in geval van benoemingen geldt:

Alvorens een aanbeveling te doen verzoekt hij de raad van de gemeente hem zijn gevoelens kenbaar te maken met betrekking tot de aan de te benoemen Burgemeester te stellen eisen van bekwaamheid en geschiktheid.

Als het om herbenoeming gaat geldt de instructie:

artikel 9.

Hij zendt een voorstel tot herbenoeming van een Burgemeester tenminste twee maanden voor de eerste van de maand waarin de herbenoeming dient plaats te vinden aan onze voornoemde Minister. Hij brengt hierbij tevens verslag uit omtrent de wijze van ambtsvervulling van betrokkene gedurende de lopende ambtsperiode.

De Nerée had ook gevraagd of in geval van herbenoeming de betrokken Gemeenteraad wordt gehoord. Geertsema zegt daarover:

"Voor de samenstelling van het in artikel 9 bedoelde verslag zal ik gebruik maken van alle bij de provincie aanwezige bestuurlijke en ambtelijke ervaringsfeiten en andere gegevens en deze plaatsen tegen de achtergrond van hetgeen mij uit eigen wetenschap bekend is. Wat de in uw vraag met name bedoelde contacten betreft merk ik op, dat in de nota van toelichting bij het bovenaangehaalde wijzigingsbesluit staat, dat het horen van de raad niet wordt voorgeschreven in geval van herbenoeming en dat aan de Commissaris der Koningin een grote mate van vrijheid behoort te worden gelaten met betrekking tot de vraag of en, zo ja, op welke wijze hij de gevoelens van de gemeente-bestuurders te dien aanzien zal peilen. Overeenkomstig de geest van deze instructie stel ik mij voor bij elke herbenoeming naar bevind van zaken te handelen en dus niet volgens een vast schema. Ook wanneer echter in een bepaald geval niet van mijnentwege uitdrukkelijk het oordeel van het College van Burgemeester en Wethouders wordt gevraagd laat dit hun bevoegdheid alsmede die van individuele raadsleden of andere personen of instellingen zich terzake mondeling of schriftelijk tot mij te wenden uit de aard der zaak onverlet".

Commentaar van de Nerée: een goed begin.

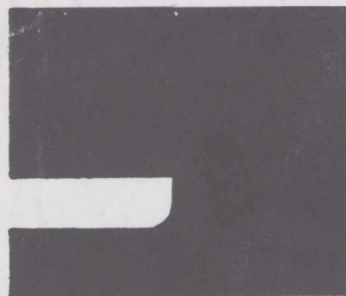
*Wij wensen onze lezers toe dat wij
allemaal aan het eind van
het jaar kunnen zeggen:
1974 moet blijven!
Red. in Pers.*

INHOUD:

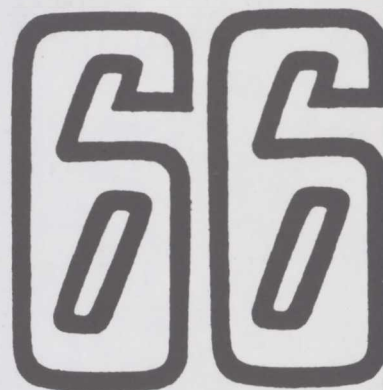
- ARABISCH CADEAUTJE VOOR DEN UYL?
door F. Egter van Wissekerke
- OPNIEUW D'66
door E. Bruins
- BUZA EN DEF
door K. Bloema
- KRABBELS
door D. Bark
- HET STAKINGSRECHT VOOR AMBTENAREN
door E. Bruins
- KONGRESSILITEITEN
door G. Janmaat

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

7e Jaargang nr 6

Februari 1974

peperbek

7e jaargang, nr 6
februari 1974

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten

Directie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95. Den Haag.
tel. 070 - 394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark (DB) - red. secr., K.P. Bloema (KB),
A.R. v.d. Burg (%), F. Egter van Wissekerke (EW),
A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ),
F.W.H. Vink (FV)

Correspondenten: E. Bruins (EB) en H. Geelen

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070 - 669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f 10,-
losse nummers: f 1,-

Copy: Voor 19 februari a.s. zenden aan het redactieadres

Redactievergadering: 19 februari a.s. Ananasstraat 49 Den Haag
(D. Bark. tel. 070 - 681915)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N

Anti-polarisatie

(KB) De Duits socialistische kanselier Willy Brandt zei in zijn nieuwjaarstoespraak voor 1974, dat een onbevooroordeelde discussie over het economische systeem in zijn land vrijwel onmogelijk is. Volgens de een zou men alles de vrije loop moeten laten, volgens de ander zou de staat alles moeten regelen. Brandt vond, dat de waarheid in het midden ligt. Dat klinkt ons D'66ers, als bekende muziek in de oren. Maar nu verder; aan het vrije krachten spel zou - volgens Brandt - moeten worden overgelaten wat daarmee geregeld kan worden, doch de staat moet ingrijpen als dat noodzakelijk is. Is dit niet een idee dat (wellicht sluimerend) ook leeft bij het sociaal-liberale D'66? Anneke Goudsmit (mevrouw Kingma-Goudsmit) was al op deze toer toen zij in de Kamer voorstelde om het benzineprobleem zichzelf te laten oplossen via de prijzen, en alleen over te gaan op distributie ingeval van schaarste. En toch is Anneke geen socialiste. Willy Brandt misschien ook niet!?

dagvandaag

Soldaten onder elkaar

(KB) De laatste tijd had ik weer drukke gesprekken met mijn collega-officieren (niet generaal zijnde) over Teilhard de Chardin's evolutieverkrachting, over de vastheden in het leven of juist over de onvastheden (panta rei), over de relatieve betekenis van progressief en conservatief, over het verschil tussen de gebeurtenissen en de verpakking waarin deze worden weergegeven. Teveel om hierover aan de Peperbeklezers een paar filosofieën te trachten op te dringen. Ik wil alleen maar zeggen, dat er in de gebouwen van onze defensie nog wel eens over iets anders wordt gesproken dan alleen maar over tanks en over de rooie regering.

dagvandaag

Lubbers en Vorrink

(DB) De confessionelen waren boos op minister Vorrink omdat zij critiek uitte op het prijsbeleid. Ze vonden dat ministers wat voorzichtig moeten zijn met kritiek op collega's over zulke belangrijke terreinen van beleid. Het confessionele incasseringsvermogen blijkt kleiner te zijn dan dat van de PvdA want op dezelfde avond dat Mevr. Vorrink haar gewraakte woorden over Lubbers sprak, zei deze, in een zaal vol KVP-ers, dat de kritiek op van der Stoel "niet geheel gerechtvaardigd" is. Toe maar! Van Buitenlands beleid heeft Lubbers dus in elk geval geen verstand.

dagvandaag

Maximum-snelheden (I)

(EB) Het ligt in de bedoeling voor auto-wegen een maximumsnelheid van 100 km/u en voor alle andere wegen een van 80 km/u in te voeren. Alleen autosnelwegen vallen erbuiten. Een dergelijke beperking zal bij tal van automobilisten op groot onbegrip stuiten, omdat deze maxima verkeers-technisch nergens op slaan. Met name in de stille uren is het een uitnodiging tot overtredingen, en de kloof tussen de doorsneeburger en de 'officiële instanties' zal er opnieuw door worden verhoogd. Dergelijke maximumsnelheden zouden alleen door de benzineschaarste gemotiveerd kunnen worden, maar dat was tot dusverre niet het geval. Aangezien anti-autoenthousiasten vaak ook milieuijveraars zijn, moet gevreesd worden, dat door dit soort maatregelen bij het grote publiek de indruk gevestigd wordt, dat het ook bij milieuzaken niet om belangrijke dingen gaat, maar dat het hier slechts de hobby betreft van een aantal wereldvreemde botaniseerders.

dagvandaag

Maximumsnelheden (II)

(DB) Volgens mij vergist EB zich. Over maximumsnelheden wordt al langer gedacht dan sinds de oliecrisis. Enig en overduidelijk motief: verkeersveiligheid. De cijfers (30% minder verkeersdoden) over de gevolgen van snelheidsbeperkingen in het buitenland zijn zo evident dat zelfs een anti-milieu-ijveraar-automobilist overtuigd kan worden van het nut van snelheidsbeperkingen.

dagvandaag

Democratie.

(EB) Het kabinet den Uyl heeft bij de indiening van de machtigingswet de parlementaire controle over het hoofd gezien. De Biesheuvel-regenten zijn blijkbaar door de den Uyl-regenten vervangen. Had de D'66-fractie hier niet duidelijk van zijn afkeuring moeten doen blijken? En zou het niet nuttig zijn een betere uitrusting (personeel en materieel) van het parlement te gaan propageren, zodat er beter tegenspel geleverd kan worden?

dagvandaag

De olieboycot bestaat. De olieboycot bestaat niet.

(EW) Zo langzamerhand wordt die hele olieboycot een lacherige klucht. Bestaat hij nu of bestaat hij niet? Ik ben normaliter geneigd verhaaltjes uit de Telegraaf niet te geloven. Maar je verkeert geleidelijk al in de stemming omdat mooie verhaal van die olietanker, die uit Rotterdam werd weggestuurd, omdat er nergens meer een lege opslagtank was, maar te geloven. En als je dan ene mijnheer Rabbani met veel omhaal van woorden hoort verklaren, dat hij maar zal voorstellen om met de boycot op te houden, omdat Nederland nu opeens genuanceerd is gaan denken over het Palestijnse probleem, dan snap je er niets meer van.

Plotselinge bekingen doen zich wel eens meer voor, maar dit zou dan de eerste beking van een geheel volk zijn geweest, waar dat volk zelf niets van heeft gemerkt. Laat staan dat er een Nederlander is, die nu kan uitleggen waartoe hij nu precies bekeerd is. Overigens betekent het bovenstaande niet dat ik ervoor pleit om de benzinedistributie maar snel ongedaan te maken. En dan niet omdat het kabinet-Den Uyl zo zijn gezicht zou verliezen. Want een ding is zeker: als die boycot dan niets meer zou zijn dan een fata-morgana, dan houdt dat nog niet in dat de energiecrisis dat ook is. De Club van Rome heeft nog steeds het grootste gelijk van de (eindige) wereld.

dagvandaag

Jenever en whisky

(EB) In een regiovergadering van Drente werd onlangs het verhaal verteld van een vakbondsbestuurder, die zijn mensen voorhield, dat arbeiders ook wel whisky lusten, maar dat ze het moeten doen met witte jenever. Dezelfde 'boodschap', zij het in wat andere vorm, trof ik in de televisieuitzending van de PvdA van 28 december j.l. aan. Men behoeft geen geheelonthouder te zijn of minachting te hebben voor de materiële kant van het leven om toch van mening te zijn, dat er op de Nederlandse politieke markt wel degelijk behoefte bestaat aan een alternatieve drank. De polariseerders, die ons willen doen geloven, dat de keuze tussen whisky-liberalisme en jenever-socialisme de enig mogelijke is, kunnen eenvoudig niet gelijk hebben.

dagvandaag

TEE-treinen

(EB) Deze in West-Europa rijdende zeer snelle treinen le klasse zijn destijds nog een initiatief geweest van de NS-directeur ir den Hollander. Het komende voorjaar zullen de door NS samen met de Zwitserse spoorwegen hiervoor gebouwde dieseltreinen als TEE buiten dienst worden gesteld en door elektrische treinen worden vervangen. Inmiddels is bepaald, dat de voor gewone D-treinen te bouwen rijtuigen hetzelfde comfort zullen hebben als die van de TEE. Dat doet de vraag opkomen, of het thans niet een goed moment zou zijn de TEE-treinen -althans voorzover ze naar en van Nederland rijden- voor reizigers 2e klasse open te stellen. Ook voor het niet-zakenverkeer bestaat aan snelle verbindingen een toenemende behoefte. Een dergelijke uitbreiding zou bovendien leiden tot een grotere doelmatigheid, aangezien de treinen in het verkeer met Nederland slechts een betrekkelijk geringe bezetting hebben en zonder meer met enkele rijtuigen 2e klasse kunnen worden uitgebreid.

dagvandaag

WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN D'66 EN DE PvdA?

door J.C. Terlouw

De redactie van Peperbek heeft me verzocht te reageren op de vraag: wat is het verschil tussen D'66 en de PvdA?

In de resolutie van Jan ten Brink, Paula Wassen en mij, op het novembercongres, werd in verband met de PvdA gezegd dat D'66 zo hartstochtelijk machtssamenballingen wil afbreken zonder dat er nieuwe voor in de plaats komen. Verschillende PvdA-leden hebben daar onstemd op gereageerd. En inderdaad, ook al werd in de resolutie verwezen naar voorbeelden die stoelden op congres-uitspraken van de PvdA (bv, nationalisaties van banken en levensverzekeringen), toch zijn er vele democratisch-socialisten die machtsspreiders zijn en niet alleen in woorden.

Ik ben van mening dat het zinnetje toch heel goed te verdedigen is, o.a. omdat er in de praktijk talrijke PvdA-bonzen in het land zijn die vanaf hun burgemeesterszetel of hun wethoudersstoel macht uitoefenen op een manier die met inspraak en medeverantwoordelijkheid weinig van doen heeft. Wel moeten we toegeven dat de betreffende zin in de resolutie geen aanspraak kan maken op volledigheid.

In feite is het onbegonnen werk om te proberen het verschil tussen twee politieke partijen in een enkele zin aan te geven. Dat geldt zeker als het gaat om het verschil tussen twee partijen die programmatisch dicht bij elkaar staan. Het was uit bittere noodzaak dat er in de congres-resolutie toch een gooi naar is gedaan. D'66 moet overleven, omdat onze aanpak in de Nederlandse politiek niet gemist kan worden en om allerlei andere redenen die ik op het congres heb geprobeerd uiteen te zetten. Wij kunnen echter niet overleven als we er niet in slagen de kiezer duidelijk te maken dat er - ondanks samenwerkingsverband, hartelijke relaties en programmatische verwantschap - een belangrijk verschil in opvatting is met de PvdA.

Verschillen tussen twee politieke partijen kunnen zitten in:

- programma en prioriteiten
- beleidsdaden (de praktische politiek, nationaal en lokaal)
- mentaliteit (moeilijk te verwoorden maar door de meeste mensen vrij zuiver gevoeld)
- aanhang (het soort leden en het soort kiezers dat door de partij wordt geïnspireerd)
- beginselen.

Als ik kijk naar zeven jaar prioriteitsstelling, beleidsdaden, mentaliteit en aanhang van D'66, dan spreekt daaruit een beginsel dat sterk doet denken aan dat van de Vrijzinnig Democratische Bond, die aan het begin van de eeuw werd opgericht.

In citeer daarvan:

"De Vrijzinnig Democratische Bond spreekt als beginsel uit, dat door een krachtige sociale wetgeving moet worden aangestuurd op het wegnemen van de maatschappelijke oorzaken, welke tussen de leden van het volk ongelijkheid scheppen of versterken ten aanzien van hun ontwikkelingsvoorwaarden".

"Hij is van oordeel dat, ter verkrijging van maatschappelijke vooruitgang, tempering en niet verscherping van de klassestrijd noodzakelijk is. Enerzijds keurt hij af het streven naar afschaffing van het persoonlijk eigendomsrecht op de produktiemiddelen; anderzijds verwerpt hij de mening dat de Staat in het economisch leven zijner burgers slechts noodgedwongen, schoorvoetend behoort in te grijpen".

Uit deze zinnen vermoed ik dat de Vrijzinnig Democratische Bond bestond uit mensen die sterke verwantschap hebben met onze leden en kiezers. Natuurlijk, de zin over b.v. het persoonlijk eigendomsrecht zou nu genuanceerder geformuleerd worden. Ook maatschappelijke vooruitgang zien we nu anders. Over polarisatie is het laatste woord nog niet gezegd, maar bij de ontwikkeling in de huidige richting zag ik ook liever kentering dan versterking.

Ik pleit er niet voor om nu maar meteen in een paar zinnen een beginsel voor D'66 op te schrijven. Met een beginsel is het als met een geloof: de woorden houden geen stand bij kritische, verbale analyse, maar daarom is het er nog wel. D'66 heeft hard gewerkt aan zijn programma, heeft nieuwe ideeën gebracht, heeft veel gedaan aan mentaliteitsverandering. Te weinig echter is gedacht en geschreven over onze diepere drijfveren, over de sociaal-economische orde, over de geestelijke waarden waarop het programma steunt.

Pas als we dat hebben gedaan, zal het mogelijk zijn het verschil tussen de PvdA en ons op een verantwoorde manier aan te geven.

HOE KOMT D'66 TERUG?

Door F. Jansen

Wij hebben Jan Terlouw gevraagd enige gedachten over het terugkomen van D'66 te willen neerschrijven. Hoe denkt hij, dat wij bij de kiezer gehoor zullen vinden? Elders in dit nr vindt u zijn reactie. Mij is het beginsel van non-polarisatie sympathiek. Het lijkt mij echter wel dat wij duidelijker

in actuele vraagstukken stelling moeten nemen om de kiezer voor te lichten wat wij bedoelen. Daarom enige verduidelijking om aan te geven in welke richting dit is te zien, en globaal de te verwachten reacties.

I. Het algemeen beleid van deze regering heeft bij D'66 de voorkeur boven het beleid, dat door de oppositie wordt voorgestaan. Pro: alle regeringspartijen (per definitie), plus CPN, PSP. Anti: alle oppositie-partijen met voorop de VVD.

II. Volgens D'66 moeten reeds nu de hoogste inkomens wat worden gematigd. Wij zouden als billijke basis b.v. kunnen nemen de inkomens na aftrek van belasting en pensioenpremie (ruim gesteld alles wat voor verzorging van de oude dag nodig is), zodat er over blijft een goed vergelijkbaar netto-inkomen. Voor zover dat netto uitkomt boven een bepaalde grens (1 of 2 ton?) wordt een extra progressieve heffing toegepast. Pro: alle regeringspartijen en verder globaal als sub I. Let wel, dat DS'70 bij monde van prof. A. Heertje ook wel dit standpunt is toegedaan (d.w.z. nivellering in beginsel).

III. D'66 is niet socialistisch in die zin, dat een overheersende staatsmacht van de vakbeweging - zoals in Rusland en nu ook bij de T U C in Engeland - ons niet aanspreekt. Wij wijzen dictatuur in elke vorm - ook van de vakbeweging - af. Wij menen, dat anders andere voor de samenleving nuttige groepen - i.c. de zelfstandigen - onbillijk in het gedrang komen.

IV. Elk kind heeft het recht gewenst te zijn. Dit gezegde van dr. Weiland in E.W. vind ik persoonlijk een mooie spreuk voor D'66. Het is positief - ethisch en pro-abortus zonder de agressiviteit van eenzijdige veroordeling: men is gedwongen te kiezen tussen twee kwaden, waarbij het belang van het kind prevaleert.

V. Iedere bejaarde en - of invalide heeft het recht op menswaardige wijze op eigen wens uit dit leven te stappen met liefdevolle begeleiding. De punten IV. en V. zullen naar verwachting de meeste tegenkanting onder vinden van confessionele zijde. Punt III. is wellicht aanvaardbaar voor de VVD, maar niet voor de PvdA.

Het is maar een richtinggevende gedachte, hoe D'66 in een beperkt aantal punten zijn eigen identiteit duidelijk zou kunnen maken.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

● Is het nou sheikdom of oliedom?

pep

● Sinds hij Schaeffer in spijkerpak gezien heeft, loopt de stratenmaker in streepjespak (gekregen van Hans)

pep

● Eugène: al dat geschreeuw over multinationale ondernemingen! Ze hebben toch maar mooi de hele olieboycot tot een aanfluiting gemaakt.

pep

● Den Uyl wil actie voor een vrij Chili. Moet hij nodig zeggen met zijn machtigingswet.

pep

● Heath verkeert in de benijdenswaardige positie dat iedereen hem dankbaar is als hij oproept tot werktijdsverlenging.

pep

● Beeldend: het franse woord voor ondernemer betekent letterlijk vertaald tussennemer.

pep

● Uit een advertentie in het AD blijkt dat er een sexclub is gevestigd in de Rotterdamse Naaijerstraat.

● Lubbers: wij hebben de prijzen vast in de hand..... geloof ik.

pep

● den Uyl: nou ja die 15 jaar oude bonkaarten zijn we tenminste kwijt.

pep

● Zo te ruiken heeft Rotterdam weinig last van de olieschaarste.

pep

● Nixon een ei noemen is een belediging voor het pluimvee.

pep

● "Nou Frantisek, laat dat meneer nu maar achterwege, zeg maar gewoon Michels".

pep

ZIJN DE STATENVERKIEZINGEN BELANGRIJK?

door D. Bark

Landelijke betekenis

Van gemeenteraads- en statenverkiezingen wordt gezegd dat zij geen landelijk vergelijkingsmateriaal opleveren. Vooral de verliezers zeggen dat. Voor gemeenteraadsverkiezingen gaat deze stelling wel min of meer op, vanwege het optreden van plaatselijke groeperingen en combinaties, of het lijsttrekkerschap van een bekende wethouder (denk b.v. aan Harmsen in Apeldoorn). Desondanks geldt ook voor gemeenteraadsverkiezingen, dat zij de trend van verschuivingen in de volksgunst wel degelijk aangeven. Statenverkiezingen geven meer een landelijk beeld. Deels omdat "de Provincie" - hoe betreurenswaardig ook - niet erg leeft bij de kiezer, deels omdat vanouds - al is dat door vervroegde kamerverkiezingen niet meer helemaal zo - de statenverkiezingen ongeveer midden tussen twee kamerverkiezingen plaatsvinden. De grondwetgever heeft die landelijke representativiteit van de statenverkiezingen ook erkend, want nog nimmer is wijziging gebracht in de aanwijzing van de staten als kiescollege voor de Eerste Kamer.

Wiegel wil wel

Wat er ook van zij, de verkiezingen van volgende maand zullen zeker in het teken van de landelijke politiek staan. Het is een unieke kans voor de VVD, die volgens alle onderzoeken in de lift zit, om het Nederlandse volk voor te houden dat dit hun kans is om den Uyl te bestraffen voor zijn slechte en paniekerig beleid, de verdere groei van de linkse drie te stoppen en de VVD-fractie in de Eerste kamer te versterken. Met andere woorden: Wiegel wil wel en de PvdA, volgens eigen onderzoeken ook op winststaand, zal niet anders kunnen, maar ook niet ongenegen zijn de uitdaging te aanvaarden.

Confessioneel dilemma

De confessionele partijen "doen" het bij niet-landelijke verkiezingen vaak beter dan bij kamerverkiezingen. Zij komen, bij het zojuist beschreven scenario in de knel. Meedoen aan de Wiegel-den Uyl polarisatie betekent duidelijk kiezen tussen deze twee. Dat is iets wat zij niet willen, nog steeds niet. Het drijft bovendien de CHU nog verder naar rechts en dus weg van de CVP-droom. Niet meedoen en uitsluitend provinciale problemen uitspelen houdt het gevaar in van vermorzeling tussen Hans en Joop. Ik durf geen voorspellingen te wagen maar ik denk dat zij toch niet aan het accepteren van een bescheiden rol in het spel zullen ontkomen.

Winst en verlies

Voorspellingen zijn niet eenvoudig. Vergeleken bij de kamerverkiezingen 1971 zullen VVD en PvdA wel winnen. Als ook de CHU (beter bij Statenverkiezingen en bovendien in de oppositie) wint, welke partijen moeten dan verliezen. (opnieuw vergeleken met 1971): D'66, maar dat kan in ab-

solute cijfers niet veel zijn na de halvering in 1971, DS'70, maar evenmin in het groot en misschien de PPR. De rest van de winst van de groten zal toch van KVP en AR moeten komen. En voor progressief Nederland zou, ondanks het belang van verdwijnen van confessionele partijen in hun huidige onduidelijke vorm het wel eens van belang kunnen zijn als de klap deze keer niet te hard aankwam. De Biesheuvel-lobby in de AR en de Schmelzer-lobby in de KVP zitten niet stil. Verlies bij de Statenverkiezingen, die, ondanks of met schoorvoetende medewerking van de confessionelen over landelijke vraagstukken zijn uitgevochten zal koren op hun molen zijn en hun voorbereidingen voor een nieuwe "macht" bij de begrotingsbehandeling dit najaar een redelijke kans op succes geven met als enige randvoorwaarde de kans op een meerderheid voor een herstel van de oude vijf na vervroegde kamerverkiezingen. Andriessen en Aantje zullen dan wel uit de politiek verdwijnen. Zij blijken oprecht in hun steun aan den Uyl; de nieuwe "nacht" zal hun naam niet dragen.

GOEDE VOORNEMENS VAN:

- Golda Meir: Geen nieuw Beigin
- IRA-terrorist: vrouwen en kinderen eerst
- Den Uyl: hoe dan ook de machtigingswet gebruiken
- Nixon: een nieuwe bandrecorder kopen
- Wiegel: een vuilnisman ontmoeten
- D'66: de Statenverkiezingen winnen
- N.A.M.: een boortoren ontwikkelen die er als een boom uitziet
- Nobelprijscomitee: iemand vinden die echt wat voor de vrede heeft gedaan
- TROS: een streekroman verfilmen
- van Doorn: niet kwaad worden op Schwarz
- Griekse regering: ook voor Griekenland een zwijgende meerderheid
- Breshnew: 1984 halen.

DE WIJZE UIT HET OOSTEN

door H.P.M. Strijers

De eerste zeven jaren liggen achter ons. Ieder mag voor zich uitmaken of dat vette of magere jaren geweest zijn. De vraag voor D'66 is hoe we verder moeten. Dan staat voorop, meen ik, dat het verleden bij ons blijft. Om verschillende redenen. Binnen een organisatie kan men de trend in wat gedaan is niet geheel onderbreken, en voor de buitenwacht wordt die organisatie ongeloofwaardig als er geen enkel verband te zien valt met het voorafgaande. Wie ben je dan immers?

D'66 kwam als de partij die de verhoudingen tussen burger en bestuur wilde verbeteren. Dat thema was onze inbreng voor een moderne maatschappij. Een bijkomend thema vormde de gedachte om samen te gaan met de PvdA. Welk verband zien we nu tussen die beide thema's? Aan de verhouding tussen burger en bestuur deed de PvdA stellig veel nuttig werk. Voorzover die toch nog een partij is van een bestuur-met-leden past de overweging dat ze het minder gemakkelijk hebben dan een kleinere partij als D'66. Wij hebben het echter niet beter gedaan dan zij, beslist niet. Maar de roeping van de PvdA was een andere. Zij moesten, gedwongen door Nieuw Links, minderheden meer aan het woord laten. Daarna gaven ze zich het etiket van het type partij dat een verbinding legt tussen actiegroepen in de maatschappij en het bestuur in de overheid.

Dat is niet wat D'66 voorstond. Allicht - wel iets van dien aard, maar toch meer dan een incident. We staan daarmee weer voor de taak ons principe te ontdekken, te ontdoen van het tactische spinrag. Want men - de befaamde "men" in pers en publiek - dringt ons de derde weg op van de vooroorlogse vrijzinnig democraten. Wijzelf denken al in termen van die andere derde weg, tussen conservatieven en socialisten, het - natuurlijk echte - liberalisme. Dan zouden we moeten weten of de liberalen in de vorige eeuw het thema behandelden dat ons thema is. Hoe kan men de huidige situatie analyseren om de functie van de liberalen in de 19e eeuw te vertalen in een functie van liberalen in de 20e eeuw? Misschien zou inderdaad blijken dat de inspiratie overeenkomst toont. In 1966 wilden wij een verstarde situatie oplossen voorzover die lag tussen publiek en het bastion overheid, het zogeheten establishment. Eigenlijk is dat niet heel goed aangeslagen. Het stemt somber weer te moeten denken aan Toynbee met zijn leidende minderheid en geleide meerderheid. Het schijnt realistisch om in politicus de woorden elite en macht niet te schuwen. Moet onze inspiratie dan uitgaan naar het andere establishment? Na de oorlog lasen we The managerial revolution van Burnham. Het thema zou kunnen luiden dat die managers faalden. De managers in de overheid zijn verstarde, de managers in de vakbonden wekken twijfels over de taak die zij zich stellen, en de belangrijkste managers, die van de grond- en brandstoffen kunnen leren van "de vorst onder de kameeldrijvers". Hij wil olie straks slechts leveren in de vorm van kostelijke producten, om die niet te laten verspillen.

Zo duikt toch nog het meest recente thema op, de Club van Rome. Onze opgave zou nu zijn de materiële voorziening in onze maatschappij om te bouwen, zodanig dat die permanent ter beschikking blijft, en niet meer de uitwassen te berde brengt die de immateriële bestanddelen van de maatschappij schaadt. Is dat liberaal of progressief, of gewoon wat de burger van het bestuur verwacht?

D'66 EEN INTROVERTE PARTIJ

(KB) Weliswaar bracht het novembercongres van D'66 de eenheid binnen de partij weer terug, maar was het niet te laat? Op de kiezer heeft dit in elk geval nog geen vat gekregen: bij de AVRO-enquete van dec. '73 scoorde D'66 een percentage van slechts 1,6 procent. Te weinig om nog zinvol te zijn voor een partij die bij haar oprichting sprak over een ontploffing van de Nederlandse politiek en die daarbij ook bereid was om zelf te ontploffen. Wat is de betekenis van het verdergaan als splinterpartij met nog niet een op de 50 kiezers achter zich? Ook al beschouwen wij het begrip "duidelijkheid in de politiek" niet alleen als een polarisatie in de richting van de PvdA en VVD, maar menen wij dat er een zinvolle plaats is voor andere mogelijkheden, dan nog ziet het er voorlopig niet naar uit, dat D'66 deze andere mogelijkheden zal kunnen opvullen. Wij hebben al te veel historie achter ons. Ons image heeft zich vastgezet bij het publiek. Wij zijn een partij die teveel is gericht op het inhoudelijke (programmamakers) en te weinig op het effect naar buiten. Productie (van ideeën) is een ding, de verkoop ervan is een heel andere zaak. D'66 legt het accent op het eerste. Het is daardoor teveel een introverte partij. D'66 zal zich beter moeten etaleren. Speciaal voor de aanstaande statenverkiezingen. Want die kunnen wel eens van beslissende betekenis zijn voor het voortbestaan van D'66.

EN WANNEER KRIJGT PEPPERBEK NOU SUBSIDIE?

door F. Egter van Wissekerke

De plannen om het dagblad De Tijd een regeringssubsidie van f 2 mill. te geven roepen wel enige vragen op. De eerste is welke criteria hanteert het kabinet bij een dergelijke steun? Het behouden van een zekere diversiteit bij de dagbladen is wellicht wel op goede gronden te verdedigen. Maar we moeten niet overdrijven. Het verdwijnen van bepaalde kranten in de afgelopen jaren werd ruimschoots gecompenseerd door het vergroten van de afzet van de regionale pers, welke ontwikkeling zeker van positieve invloed is op het betrekken van de burger bij wat hem aanbelangt. Terwijl daarnaast ook andere media als tv en radio belangrijke functies van de geshreven pers hebben overgenomen. Dus van een dramatische ontwikkeling in de richting van een monopolie in handen van slechts enkele media is vooralsnog geen sprake.

En daaruit volgt dan onmiddellijk de tweede vraag: Waarom wordt pas nu het middel van subsidie gebruikt? Er zijn al eerder kranten verdwenen of onherkenbaar gefuseerd. Denk maar aan het Vrije Volk en het Vaderland. En dan zonder dat de overheid een hand uitstak. De derde vraag is ook al door VVD-kamerlid Vonhoff gesteld. Is een dergelijke subsidie niet gewoon concurrentievervalsing? Ik meen van wel. Immers het is tegenover andere dagbladen, die wel tijdig maatregelen namen, uiterst onrechtvaardig. Als bladen als NRC en Algemeen Handelsblad er door een tijdige fusie en andere rationaliseringsmaatregelen in slagen een levensvatbare kwaliteitskrant te maken, dan hebben die nu reden om zich hogelijk bekocht te voelen. Kennelijk is het dus veel verstandiger om te wachten tot je abonnee-bestand beneden het economisch minimum is gedaald en dan ga je gewoon belastinggelden te hulp roepen. Het ligt in de rede te verwachten dat deze eerste stap een vervelend precedent betekent, want straks zal ook Trouw wel op de stoep staan. En dan is het eind weg. Er is dan geen enkel motief om ook voor Peperbek niet om subsidie te vragen.

KRABBEL OVER FUSIES

(DB) Arabische regeerders hebben, behalve het bevechten van Israel en het stoeien met olieprijsen nog een derde tijdverdrijf, het oprichten van allerlei nieuwe staten. De V.A.R. bijvoorbeeld heeft respectievelijk bestaan uit Egypte en Syrie, Egypte Syrie en Irak, Syrie en Irak en als ik mij goed herinner Egypte en Irak. Daarna was het een tijdje stil, totdat Quadaffi aan het firmament verscheen die het oude spel weer nieuw leven inblies. Eerst tezamen met Egypte, blijkbaar een dankbaar object voor federatievormers, maar dat ging fout omdat Sadat collega president en aspirant landgenoot Quadaffi vergat in te lichten toen hij aan de volgende ronde tegen Israel begon. Onvervaard wendde de kolonel zijn blikken naar de andere zijde en begon alweer een nieuwe staat te ontwerpen met buurman Bourguiba van Tunesië. Tunesië was ook al op voorzichtige basis aan het vrijen met Marokko en Algerije, vandaar dat Bourguiba vlak voor de verlovingscerimonie werd bezegeld nog even bij zijn Minister van Buitenlandse zaken informeerde of dat geen rotzooi zou geven. Zeker niet zei Masmoudi en werd de volgende dag ontslagen, want de burens waren razend, evenals trouwens de hals over kop teruggekeerde premier van Tunesië, zodat het doodgeboren kindje schielijkst werd begraven onder termen als "fasering", voorafgaande aan de grondwetswijziging, etc. Stelt u zich voor, den Uyl en z'n Belgische collega besluiten op een achtermiddag om de Benelux, behalve een economische ook een politieke Unie te doen zijn. Minister Thorn van Luxemburg wordt gebeld en doet ook mee. De volgende dag besluiten de Belgen nog snel even toch een rafinaderij in Ternaaen te bouwen, waarna alles weer afspringt. België richt zich dan op Frankrijk. Pollens, het lijkt de EEG wel.

WAT GAAT WIBO NOU WEER MAKEN?

door H. Jongedijk

Het eerste nummer van "de Week" is intussen verschenen. Een eerste oordeel over het blad zou ik pas na het lezen van een vier nummers kunnen geven. Dat ik er nu al mee begin, zonder zelfs het eerste exemplaar te hebben gezien, heeft zo zijn redenen.

De eerste daarvan is de ontstaansgrond van "de Week". De uitgeverij Bonaventura houdt niet van mooie avonturen. Zo'n mooi avontuur is de Haagse Post. Dit blad heeft zich de laatste tijd opgewerkt tot een heel goeie kwaliteit; tevoren had het al een waardevolle rol in het signaleren van en profeteren over wereldproblemen, zoals de milieu- en grondstofkwesties. Nu heeft het daarbij gevoegd allerlei speciale reportages, prima interviews en verrassend kleinged. Maar: de HP lijdt verlies. Dit tekent het ontwikkelde, zich breed oriënterende lezerspubliek in Nederland. Allerlei kortzichtige vodden van bladen - zowel van de dag als van de week - kunnen breed blijven bestaan en hun vormen van milieuvervuiling tot aan het einde der dagen voortzetten, terwijl het journalistieke zout moet verdwijnen. Eens zal dit ook Peperbek overkomen, tenzij CRM ons nog tijdig weet te redden voor de zeer kleine schare van journalistieke en

politieke fijnproevers, die ons zo na aan het hart ligt. Dat Bonaventura de HP kwijt wil tekent ook deze BV. Maar nee, dat mag ik niet zeggen. Deze BV, waarschijnlijk onderdeel van een NV, heeft ons geheel tegen haar doelstelling in (fl) een aantal jaren een voortreffelijk blad geboden, zomaar op eigen kosten. Commercieel is het geen succes geworden; de BV leurt nu met de HP. Wie wil de HP hebben? Welke kurk is zo drijfkrachtig, dat de HP daar best aan kan hangen? De Peperbek in ieder geval niet.

Op langere termijn is de HP misschien levensvatbaar. Maar die kans wordt nu door Bonaventura aangetast. Met "de Week". De dunne spoeling wordt dunner en wel met een blad dat zich waarschijnlijk gaat richten op de gemakzuchtige lezer die niet van essentialia houdt en naarmate hij meer "de Week" geniet ook minder tot kwaliteit geneigd zal zijn. Zo gaat dat. Een eerste speculatieve oordeel over "de Week" heb ik intussen geuit.

Een tweede kwalificatie, daarop aansluitend, werd me aan de hand gedaan door hoofdredacteur Wibou van de de Linde. Over wat hij nu weer gaat maken liet hij me in december al vrezen dat "de Week" op z'n best een kleurloos en op z'n slechtst een smakeloos blad zou worden. Via interviews in o.m. HP prees hij aan "Een nieuwsgierig weekblad voor mensen", en verder "niet links, niet rechts, maar interessant." Ik moest toen al denken aan toppers als de geheime gebreken van de pil, het geheim van het chinese communisme, Karel de Grote fietste al, enz. En geen spoor van maatschappelijke kritiek anders dan het aan de kaak stellen van incidentele vervuilingsgevallen, buitensporige prijsstijgingen en persoonlijk falen van politici. Het blad gaat aldus een extra rookgordijn opwerpen - bij de vele die er al hangen - voor zijn bij voorbaat blinde lezerskring, bestaande uit gevorderde Panoramalezers; een grote groep van ons volk. De ruggegraat ervan, zou Wiegel zeggen; voortdurend zwijgend, moedig alles duldend, tot de maat vol is (berg je dan).

Wibou heeft zich voorlopig weer doen kennen als de quasi stevige patser die borg staat voor slappe kost. Als het allemaal niet waar is wat ik schrijf dan zal ik dat later eerlijk vertellen. Naar eigen bevinding. Het ga de HP goed.

ANDERE BELASTINGEN?

(HJ) Neem nou eens aan dat de belastingen nog verder omhoog moeten. Dat valt best aan te nemen. En neem nou eens aan dat de mensen daar genoeg van krijgen. Dat valt ook best aan te nemen.

Waarom zouden we dan niet aannemen dat we een heel ander belastingstelsel nodig hebben? Ik neem maar eens aan: Bij verdere inkomensnivellering krijgt de BTW meer kans. Of iedereen krijgt op een dag zo'n netto en mag z'n hele bruto vergeten. Alles gaat dan door op netto en de bedrijven betalen een soort personeelsbelasting. Allemaal haken en ogen. Bv hoe de vrije beroepen in te kaderen? Hoe dit, hoe dat. Toch moet er iets te bedenken zijn. Liefst voordat ook een timmerman 70,5% van z'n bruto als loonbelasting moet betalen.

KRABEL OVER RABBANI

(DB) Een van de wonderlijkste figuren in het oliespel is Rabbani. Je zou hem de joker van het spel kunnen noemen. Rabbani is een Koeweiti zakenman, die al jaren in Nederland woont. Zoals in vele landen gebruikelijk is (kosten besparing) is hij op een gegeven moment aangesteld als honorair consul van zijn land hetgeen betekent dat hij een mooi schild aan de buitenmuur van zijn kantoor mag hangen en voor Koeweit diensten verrichten zoals het opvangen van gestrande reizigers en het wegwijs maken van Koeweiti zakenmensen die iets in Nederland willen etc. Hij krijgt daarvoor niet betaald, het is voornamelijk een erebaan, graag gedaan door vele zakenlieden van vele nationaliteiten, vanwege de status. Rabbani is Palestijn en dat feit, gekoppeld aan zijn goede kennis van het Nederlands en goede public relations, maakt hem een graag geziene gast van actualiteitenrubrieken steeds als er iets aan de knikker is tussen Israel en zijn buurlanden. Rabbani suggereert, met succes, een autoriteit die hij als consul natuurlijk helemaal niet heeft; maar hij is kennelijk gek op publiciteit. Een kwestie van krantenlezen.

Als Nederland een, bepaald niet pro Israelische EEG-verklaring ondersteunt, hollen de actualiteiten rubrieken naar Rabbani om hem te vragen of nu de oliekraan weer open zal gaan. Rabbani, die net als iedereen gelezen heeft dat Japan olie kan krijgen als het Israel oproept de bezette gebieden te ontruimen, doet geheimzinnig, krabt in zijn baard (figuurlijk gesproken) en zegt dat hij denkt dat Nederland toch wel wat verder zal moeten gaan, dat hij zal rapporteren dat van der Stoel gezegd heeft dat geen beleidswijziging heeft plaatsgevonden, en dat naar zijn oordeel Nederland zich persoonlijk, en niet achter de rug van de EEG zal moeten uitspreken. Het feit dat de ontwikkelingen hem min of meer gelijk geven verhoogt zijn aanzien.

In de eerste week van januari circuleren in de buitenlandse pers geruchten (misschien ook wel de Nederlandse, maar ik was toen buitenslands), die door een beetje consul gelezen behoort te worden, geruchten dat de boycot tegen de VS en Nederland wellicht opgeheven zal worden. Een week daarna komt Rabbani in Brandpunt vertellen (hoe kwam hij daar eigenlijk? Zichzelf uitgenodigd met de mededeling dat hij groot nieuws had?) Dat hij de Arabieren zou voorstellen de boycot te beëindigen omdat Nederland zijn lesje geleerd had. Hoe kon hij dat zeggen? Nederland heeft nog steeds niet de verlangde eenzijdige verklaring afgegeven. Volgens mij ging Rabbani op de krantenberichten af, die hij gebruikte voor zijn eigen imago. Dat wordt ondersteund door wat volgde: een paar dagen later verwaardigt deze Palestijn zich een debat aan te gaan met ..... een zionist. Hij zegt dan, en de Nederlandse pers citeert hem gretig, de NRC wijdt er zelfs een hoofdartikel aan ("... Rabbani met zijn grote kennis van Nederland zal ongetwijfeld gezag hebben in de Arabische wereld...") dat hij de indruk heeft dat de Arabische landen zijn advies zullen volgen. En dan... dan blijken de krantenberichten toch ongelijk te hebben gehad. Er wordt geen beëindiging van de boycot overwogen en "goed ingelichte kringen" in Arabische hoofdsteden gaan Rabbani expliciet tegenspreken. De grote klap voor het orakel komt als het Arabisch boycotbureau vier dagen later aankondigt dat nieuwe maatregelen tegen Nederland zijn voorgesteld, omdat men daar nog niets geleerd heeft. Arme Rabbani, zijn hele zorgvuldig opgebouwde imago van belangrijkheid naar de knoppen en schande voor de NRC, Brandpunt en al die andere zielige hielenlikkers die dachten dat Rabbani inderdaad een soort reïncarnatie van de Profeet was.

MIJN COLLEGA'S-GENERAAL

door K.P. Bloema

Generaties lang hoorde je in het dagelijks leven nauwelijks over generaals. Het waren een soort halfgoden, die maar zelden afdaalden van de Olympus, en dan alleen maar om als orakels hun beslissende wijsheid over de menigte uit te storten. Nee, niet eens over de menigte want die begreep hen toch niet, maar over de iets lager op de ladder geplaatsten. Als een generaal verscheen sprong iedereen in de houding, men riep "de generaal", men verstarde, ende man werd onmiddellijk omringt door de naar zijn gunsten dingende naaste medewerkers. De lageren wisten vaak niet wat ze doen moesten als er een generaal kwam en ik heb menig soldaat in zo'n situatie gauw zien wegduiken achter een auto of zijdeur, of hem in zijn zenuwen de meest domme opmerkingen horen maken waarvan hij later zelf niet begreep hoe hij deze opmerking kon hebben gemaakt. Nu ligt dat anders. De generaals staan om de haverklap op de voorpagina van de krant, voluit met hun vroeger absoluut geheime voornamen: Willem van Rijn, Ferry Meijnderts, Bill Clumpkens, Nico Berghuis, slimme Jan Antonissen, wie volgt? Allemaal volop in de publiciteit, het enige waar ze altijd zo bang voor waren vanwege de "schade aan het leger" (lees: schade aan hun onaantastbare positie). Toch geloof ik, dat deze publiciteit het leger dichterbij het publiek brengt. De generaals zijn levende figuren geworden inplaats van vergulde houten poppen. Jazeker, het publiek gnuift bij al die schandaaltjes en ruzies, het leger heeft de pest in ("onze naam wordt te grabbel gegooit"), maar toch: onbekend maakt onbemind, en er is geen enkel teken dat de aanmeldingen van vrijwilligers voor het leger er minder door worden. Als collega-officier van dezelfde leeftijdsgroep als de huidige generaals kon ik bij al die publiciteit mijn glimlachen niet onderdrukken: met Ferry(Meijnderts) was ik samen in de schermclub, met generaal Nico(berg-

huijs) studeerde ik samen een jaar rechten, mijn jaargenoot Willem (van Rijn) sprak vroeger al met een aardappel in zijn keel, met generaal Jaques (Bartels) -de gevreesde conservatieve legerkorpscommandant voor Meijnderts- sliep ik een jaar mee in een bed, d.w.z. twee kooien boven elkaar in een vieze gore krijgsgévangenenbarak, generaal Hans (Bentinck) kozen we op de KMA in de senaat omdat het zo'n aardige vent was en omdat zijn baronnentitel wel cachet gaf, met generaal Ward (O'Herne) zat ik als kapitein een jaar in een kamer bij de generale staf, aan generaal Kranenburg hadden we als cadet al de schurft vanwege zijn streberachtige dienstklapperij. Allemaal kleurrijke figuren, die nu echter collectief struikelen over hun ijver, hun harde werken en hun drukke leven, waarin echter weinig plaats was voor wat dieper nadenken, filosoferen en begrip krijgen voor de veranderende tijden en verhoudingen... Ach ja, de wereld is vol van goede, aardige, hardwerkende mensen, maar desondanks ook vol conflicten. Ging de militaire wereld dan toch aan vlijt tenonder?

NUTTELOOS (II)

(EW) In het januari-nummer memoreert HJ het rapport "Dienstplichtigen spreken", uitgebracht door de personeelsdienst van de landmacht. Naar aanleiding van dit commentaar voel ik me geroepen nog wat meer over dit onderzoek te zeggen. HJ trekt de conclusie dat uit dit onderzoek blijkt, dat "een nieuwe opzet van de diensttijd" noodzakelijk is. Afgezien van het feit dat niet geheel duidelijk wordt wat hij daarmee bedoelt (wil hij diensttijdverkorting, wil hij afschaffing van de dienstplicht of wil hij een andere inhoud geven aan datgene wat de dienstplichtige tijdens zijn diensttijd moet doen?), is zijn verwijt dat "opper- en onderofficieren al jarenlange klaagzangen aanhieven" over de verkeerde issues, niet helemaal terecht. Vele officieren en onderofficieren zien in de uitkomsten van dit onderzoek alleen maar een bevestiging van datgene wat zij zelf allang wisten: De dienstplichtige is ontevreden en op goede gronden. Dat heeft heel weinig te maken met de recente generaalscrisis, want daarin was het beleid ten aanzien van dienstplichtigen nauwelijks aan de orde. Eerder is het een positief verschijnsel dat de leiding van de landmacht het heeft aangedurfd een rapport als dit in de openbaarheid te brengen, dat zeker niet op de korte termijn zal bijdragen tot een verbetering van het nogal geschade imago van de landmacht binnen de samenleving. Daarvoor is het te openhartig en ook te kritisch. Maar wel betekent het de eerste stap op de (lange) weg naar veranderingen. Tenslotte is het altijd nog zo, dat de eerste voorwaarde voor een veranderingsproces is, dat de betrokken organisatie onderkent en erkent dat er iets veranderd moet worden. Daarom verdient het uitgebrachte rapport meer dan een vijftal badinerende zinnetje commentaar, zoals door HJ neergeschreven. Dat is dan nu gebeurd.

STAKINGSRECHT VOOR AMBTENAREN (II)

N.a.v. het commentaar van Vink eveneens puntsgewijs de volgende reactie:

1. Mijn artikeltje doet wat demagogisch aan. Vink licht dit toe met de ijzersterke stelling, dat ambtenaren niet een soort werklozen zijn, maar voor hun diensten terecht betaald worden. In mijn artikel ging het echter om iets anders, n.l. of de ambtenaren voor hun werk een gelijkwaardige dan wel een veel betere beloning behoren te ontvangen. (Wat de wijze van dienstverlening betreft, die is bij de afzonderlijke departementen zeer verschillend. Bij een traditioneel apparaat als Justitie b.v. heeft men een vreselijke hekel aan opschieten).
2. Veel politieke partijen zijn niet in staat intern tot een samenhangend beleid te komen. Zij laten dan boeren de wensen van de boeren naar voren brengen, ambtenaren die van de ambtenaren, enz. Wanneer men alles bij elkaar zou optellen, zou blijken, dat de zaak niet klopt, maar deze opstelling poogt men nu juist te vermijden. Het beleidsplan van D'66 was destijds een poging het beter te doen.

De ambtenaren hebben van deze zwakheid een bekwaam gebruik gemaakt. Vink heeft niet bestreden, dat de nu ontstane toestand door de meerderheid van ons volk wel eens afgekeurd zou kunnen worden. Een peiling op dat punt acht hij niet in het belang van de democratie. Ook niet in het belang van de ambtenaren?

3. Ik denk, dat de meeste niet-ambtenaren wel graag van het stakingsrecht af zouden willen, als ze daar de positie van de ambtenaren voor in de plaats konden krijgen. Die mogelijkheid hebben we niet. Vink vindt dat billijk.

4. Over de wenselijkheid van het stakingsrecht voor ambtenaren valt inderdaad te discussiëren, maar Vink doet dat niet. En wat de status van de ambtenaar betreft, Koos Speenhof heeft indertijd een liedje gemaakt over de schutterij van Rotterdam. Het refrein daarvan luidde:

Daar komen de schutters, daar komen ze an,
De mannetjesputters van Rotterdam.
Wat hebben ze een branie, wat hebben ze een lef,
't Komt van de jenever, en 't plichtsbesef.

Wanneer men nu het woord jenever door het woord status vervangt, zijn de laatste twee regels goed bruikbaar voor een hoop ambtenaren, en zeker voor hun bonden.

5. De mening in het artikel weergegeven heb ik al lange tijd. Er is dus bij mij geen sprake van een opkruipende hysterie in verband met de economische situatie, zoals Vink welwillend veronderstelt, maar van een voortdurende hysterie. Vink had mij daarvan kunnen verlossen door de in het artikel gegeven argumentatie te ontzenuwen. Dat hij dat zorgvuldig heeft nagelaten is weinig menslievend.

De termijn tussen inzending en plaatsing van het artikel is langer geweest dan normaal. Wanneer de redactie daarmee tot uitdrukking heeft willen brengen, dat het moeilijk is democraat te zijn, wanneer dat rechtstreeks tegen je eigen belangen ingaat, wil ik die gedachte graag onderstrepen.

E. Bruins

"Status" betekent volgens van Dale: "hoedanigheid die bepaalde rechtsgevolgen meebrengt", niet meer en niet minder.

VINK

WELKE LES TREKKEN WIJ UIT DE ENERGIEKWESTIE?

Over dat onderwerp zal op zaterdag 23 februari a.s. worden gesproken door:

Dr C.P. van Andel, hervormd diaconaal bureau te Amsterdam
prof. dr. H. Hoefnagels, katholieke universiteit te Nijmegen
prof. dr. ir. E. Schaarman, vrije universiteit te Amsterdam.

Een aantal politici zal een politieke vertaling proberen te geven.

Plaats: Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht.

Mariaplaats 27, dichtbij het station; aanvang 11 uur v.m.

Organisatie: Politiek Werkverband van Progressieve Christenen.

- Peperbek is een unicum (Löbler, 1971)
- Peperbek moet een blad worden waarin elkeen, die meent over een actueel probleem wat (nieuws) te kunnen en moeten zeggen, zijn gedachten kan uiteenzetten (Luymes, 1971)
- Door ons gedrag en onze houding moeten wij de mensen voor ons innemen (vdBurg, 1970)
- Onze primaire doelstelling is en blijft verrassend eenvoudig (Brand, 1970)
- D'66 zal door daden en niet alleen door intellectualistische rapporten en programmapunten moeten aantonen wat met die vernieuwingen in concreto wordt bedoeld (Bark, 1970)
- D'66 is een bij uitstek kwaliteitsgerichte partij (Jongedijk, 1971)
- Het was een goed congres (Strijers, 1973)
- Amateurs lullen veel en doen de dingen slecht (vSpankeren, 1973)
- Soms krijgt van Mierlo eens een beetje terug van zijn vroegere eerlijke mentaliteit (Verhoeven, 1973)
- We geven toe, politieke keuze is een kwestie van smaak (Schwarz, 1970)
- D'66, wat nu? (Ovezall, 1973)
- D'66, waarheen? (Bruins, 1973)
- D'66, waarheen (Brand, 1971)
- Aan u de keuze, ik merk het wel (Nooteboom, 1971)
- Aan de kant staan als rechtgeaarde democraten zal u veel en veel moeilijker vallen (Coorengel, 1972)
- Soms moet men zijn principes toch voor laten gaan boven alles maar slikken (Geelen, 1972)
- Ik zeg U: gij moet geen hoofden van ministers eisen (F. Jansen, 1972)
- Dag Sef (Imkamp), dag vrije vogel..... (Bloema, 1971)
- Inpakken of ingepakt worden, dat is de zaak (Dake, 1971)
- Wij hebben dringend behoefte aan een illustrator. De beloning bestaat in de arbeid (Vink, 1970)
- Sex in plaats van liefde en drugs in plaats van geloof (Bruins, 1972)
- van Mierlo die zonder overdrijving de kwade genius van D'66 genoemd mag worden (de Goederen, 1971)
- D'66 zit vrijwel op alle punten aan de "linker" kant (Kroeze, 1970)
- Wij hebben er totaal geen belang bij, dat wij nu de indruk wekken door de PvdA te worden opgeslokt (Schwarz, 1972)
- Erg veel tijd is er niet meer, of de polarisatie heeft zijn beslag gekregen (Egter van Wissekerke, 1973)
- Ik hoop dat men in D'66 de moed zal kunnen opbrengen, die men jaren lang van anderen heeft verwacht (Couwenberg, 1973)
- Voor velen is D'66 schijndood (Koke, 1973)
- Omzien in wrok (de Goederen, 1971)
- Onze partij heeft weer kansen, laten we ze grijpen (Traag, 1973)
- Kom het verkiezingsresultaat meevieren in cafe Mercurius (redactie, 1970)

JEUGDLONEN

door E. Bruins

Met ingang van 1 jan. heeft minister Boersma voor de jeugdlonen een glijdende schaal ingevoerd. Vanaf 40% van het minimumloon voor 15-jarigen (bij een vijfdaagse werkweek) stijgt dit minimum jaarlijks met 7 en een half procent, zodat na 8 jaar op 25-jarige leeftijd de 100% bereikt wordt. Een belangrijke verbetering met de oude situatie, toen beneden 23 jaar geen minimum bestond en er voor de jonger dan 23-jarigen vaak veel lagere lonen werden betaald.

Uiteraard vinden de jongeren zelf deze verbetering nog lang niet voldoende. Zij kijken naar de prestaties, die geleverd worden, en voelen zich dus om economische redenen benadeeld. De ouderen wijzen vooral op de geringere behoeften van de (ongehuwde) jongeren, terwijl eveneens de onuitgesproken gedachte meespeelt, dat als de jongeren meer krijgen, er voor hen minder overblijft.

Tijdens een praatje met een paar werkende jongeren kwam onlangs als hevige klacht naar voren, dat zij aan f50,- per week zakgeld lange na niet genoeg hadden. Mijn vraag, hoe het dan wel moest als zij getrouwd waren en er van het loon een heel gezin moest leven, kwam op hen af als een vraag uit een andere wereld. Zij vonden het in hoge mate onbillijk om hen met zoiets lastig te vallen. Desondanks kan niet ontkend worden, dat er door ongehuwde werkende jongeren in verhouding tot hun latere situatie bijzonder veel geld over de balk wordt gegooid, vaak tot ontevredenheid van hun ouders - terwijl er op het moment van hun huwelijk geen geld genoeg is, en er eerst op dat moment spijt over het verleden ontstaat. Bij verhoging van de jeugdlonen zou deze onevenredigheid nog groter worden. De vraag kan dan ook worden gesteld, of het niet doelmatig zou zijn een verplichte spaarregeling voor jongeren in het leven te roepen, waar een niet onaanzienlijk deel van het loon voor bestemd wordt.

Werkende jongeren beginnen op hun 15e jaar reeds AOW-premie te betalen. Is dat niet een beetje overdreven en kan deze grens niet tot 20 jaar worden verschoven? De daardoor vrijkomende premie zou dan eveneens in de verplichte spaarregeling gestort kunnen worden. Bij tal van pensioenregelingen wordt men eerst op 25-jarige leeftijd in de pensioenregeling opgenomen. Ook hier van hetzelfde laken een pak: de werkgever zou verplicht kunnen worden om een bedrag ter grootte van de tot dusverre bespaarde pensioenpremie te storten in de verplichte spaarregeling. Deze spaarregeling zou dan dus door moeten lopen tot aan het 25e jaar, maar bij eerder huwelijk moet over het saldo reeds direct kunnen worden beschikt.

Degenen, die op het ogenblik het minimumloon verdienen (voornamelijk winkelpersoneel) verkeren in een eigenaardige situatie. De uitkeringen van de werkloosheidswet en de bijstandswet zijn eveneens op dit minimum gebaseerd, zodat de betrokkenen als het ware 'voor niets' werken - een bijzonder onaantrekkelijke en ongezonde situatie, die de 'beroepswerkloosheid' in de hand werkt. Aangezien de WW-uitkering 80% van het loon bedraagt, zou het daarom goed zijn het loon van deze groep middels structurele verhogingen tot $100/80$ x het minimumloon te verhogen. Dit loon zou dan b.v. het basisloon genoemd kunnen worden en kunnen worden toegekend op 24-jarige leeftijd. Voor de jeugdlonen zou wellicht een meer bevredigende situatie verkregen worden door deze geleidelijk structureel te verhogen tot 50% van het basisloon voor 15-jarigen, vervolgens met $6 \frac{2}{3}$ % per jaar te verhogen tot 90% op 21-jarige leeftijd, en tenslotte met $3 \times 3 \frac{1}{3}$ % tot de 24-jarige leeftijd. Het sociale minimum van 80% van het basisloon wordt dan op 20-jarige leeftijd gepasseerd. Door een combinatie van bovengenoemde wijzigingen in de loonopbouw met een verplichte spaarregeling kan zowel naar de sociale als naar de economische kant een bevredigend resultaat verkregen worden.

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

66

7e Jaargang nr 7
MAART 1974

peperbek

7e jaargang, nr 7
maart 1974

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten

Directie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr Th.M. Reesink, Rozenstraat 95 Den Haag
tel. 070 - 394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark (DB) - red. secr., K.P. Bloema (KB),
A.R. v.d. Burg (%), F. Egter van Wissekerke (EW),
A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jonge-
dijk (HJ), F.W.H. Vink (FV)

Correspondenten: E. Bruins (EB) en H. Geelen

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070-669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f 10,-
losse nummers: f 1,-

Copy: Voor 18 maart a.s. zenden aan het redactieadres

Redactievergadering: K.P. Bloema, Nachtegaalplein 11, Den Haag.
tel. 070 - 321357 : 20 maart.

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N

(H.J.) Eén op de twee volwassen (?) nederlanders lijdt aan stress. Een medisch-sociaal onderzoek kwam daar onlangs mee. Een paar jaar geleden zei een psychiater dat een kwart van de bevolking hier te lande min of meer gek was. De vraag is: hoe zat dat vroeger en hoe is de trend. Als de trend oploopt dan zijn er twee dingen mogelijk. Of al die gelaedeerde zielen slaan door en we krijgen de grote pan. Of ze hebben de notie er onder uit te willen en krijgen trek in een harmonieuze maatschappij. De stresslijders hoeven dan maar progressief te stemmen. De grote pan is dan alsnog mogelijk.

dagvandaag

(H.J.) Brugsma en Pen hebben op een zondagavond zinvol gecauseerd over de grote schaarsten e.d. Pen zei toen even dat ons politieke systeem niet ingesteld is op het zoeken naar eenstemmigheid. Als die eenstemmigheid nodig is dan zal je die dus niet hebben. Ik vind dit wel een probleem. Als den Uyl aan de macht (?) is dan roffelt Wiegel de trom tot het trommelvlies barst en omgekeerd. In dat systeem zit een stuk onwaarachtigheid dat je er niet uitkrijgt. Je moet er nuchter tegenover staan; dat helpt nog wat.

dagvandaag

Guinee-Bissao

(DB) Nederland acht de tijd nog niet gekomen om Guinee-Bissao te erkennen. Dat liet Nederland weten, middels de wijze van stemmen, in de Algemene vergadering de Verenigde Naties, dat liet Staatssecretaris Kooymans weten, na overleg met de Scandinavische landen en dat liet Minister van der Stoep weten aan een delegatie van de PAICG, de enige politieke partij van Guinee-Bissao. De reden van dit voorlopig afwijzende standpunt werd er ook steeds bij verteld:

de regering is er niet van overtuigd dat aan de volkenrechtelijke criteria voor statenerkenning is voldaan. In het parlement, bij de begrotingsbehandeling en in antwoord op schriftelijke vragen liet minister van der Stoep weten dat het de regering (evenals trouwens o.a. de Zweedse en Noorse regering) met name gaat om het criterium dat een te erkennen bewind het effectieve gezag moet uitoefenen over het grootste deel van het grondgebied en de bevolking die het zegt te vertegenwoordigen. Een juridisch misschien sluitende maar politiek moeilijk vol te houden redenering. Aan de vele argumenten die daarvoor zijn aangevoerd de laatste maanden wil ik er nog een toevoegen. Het argument van effectieve controle betekent in wezen dat Nederland niet tot erkenning wil overgaan voordat de laatste Portugees in Guinee-Bissao is uitgeroeid of uit het land verdreven. Een moeilijk vol te houden stelling voor een regering die zegt geweld in internationale verhoudingen af te wijzen. Toch is er geen alternatief, geen echt althans, want tot overleg lijkt de Portugese regering niet erg bereid. Zeker niet tot overleg op basis van de erkenning van de bevrijdingsbeweging, c.q. politieke partij PAIGC als representant van de bevolking. Benieuwd hoe de regering zal reageren op het mislukken van het padvindingsplan van Boertien (zonder dreiging van erkenning en met het snoepje van financiële hulp "tesamen met anderen" Portugal overhalen tot onderhandelingen).

dagvandaag

Anti communisten

(DB) Van het Reve (de broer, die niet elk jaar zijn naam veranderd) heeft het nuttig geacht te vermelden dat hij "geen anti-communist is"; zulks om de Volkskrantlezers en VPRO-luisteraars te vriend te houden. Jan Blokker heeft er op gewezen dat dit een onverantwoorde generalisatie met betrekking tot voornoemde lezers en luisteraars is. Scheepmaker in zijn Hopperrubriek neemt het een beetje voor beide op Egter van Wissekerke elders in dit nummer haakt ook in. En zo kan een half cynische waarschijnlijk grappig bedoelde opmerking een eigen leven gaan leiden en een discussie doen ontbranden die de oorspronkelijke schrijver niet bedoeld heeft en waarschijnlijk ook niet wenst. Etikettenplakkerij is iets wat nu juist in een democratie niet nodig is. Goddank staat het ons vrij om pro-communist te zijn (wat dat dan ook zijn moge, want Mao, Bresnew, Tito en Marcus Bakker ontzeggen elkaar het recht op de titel communist) We tolereren ze in het parlement en zelfs in colleges van B & W. En evenzeer Goddank mogen we ook anti-communist zijn (opnieuw, wat dat dan ook zijn moge, zie boven; maar ook maakt het verschil of iemand anti-communist is omdat hij tegen totalitaire ideologieën is, vgl EW, of dat iemand anti-communist is zoals Hitler en Mussolini dat waren). Ik vind het hele vraagstuk nogal belachelijk. Het gaat er niet om waar we tegen zijn het gaat er in de eerste plaats om waar we voor zijn, dat onderscheidt de mensen veel beter. Bijv. Egter van Wissekerke en Prosper Ego zijn beide anti-communist maar daar houdt de vergelijking dan ook op.

dagvandaag

(EW) Okay, Bark heeft gelijk, het is inderdaad een flauw grapje, dus ten overvloede: Ik ben anti-communist omdat ik democraat ben, en dat laatste is het belangrijkste

dagvandaag

PROFETEN IN DE OLIE

door F. Egter van Wissekerke

Zo langzamerhand moet je de eigenschappen van een helderziende en van een roulettespeler combineren om in Peperbek nog iets zinnigs te kunnen schrijven. In het vorige nummer bracht ik naar voren dat er ondanks de mislukte olieboycot nog steeds gegronde redenen waren voor een voortzetting van de benzinedistributie. En toen waagde ik de gok om daarbij maar aan te nemen dat het kabinet die distributie niet zou opheffen. Nou, de rest van de historie is bekend: Afgang van ondergetekende door de zijdeur.

Wanbeleid of nonbeleid?

Maar ik troost me er maar mee, dat mijn afgang niet de enige was. Want ieder die het redelijk meent met het progressief-confessionele kabinet moet toch wel enige vage twijfels gaan koesteren over de inhoud van het regeringsbeleid terzake. Als het nu maar duidelijk een wanbeleid was, dan hadden we tenminste houvast, maar het lijkt zo langzamerhand veel op de uitdraai van een op hol geslagen computer, waarvan het programma is geschreven door een dronken programmeur. Een betere qualificatie is dan ook nonbeleid.

Selfdenying prophecy

Niet dat het voeren van een consistent beleid in de energiecrisis erg gemakkelijk wordt gemaakt. Een gezaghebbend Engels blad de "Economist", verklaart ronduit dat we in 1980 zo dik in de energie zullen zitten, dat een hulpverleningsactie voor de verpauperde oliesheiks op zijn plaats zal zijn. Als ik de theorie van de Economist goed heb begrepen, werken alle onheilsprofetieën tevens "zichzelf vernietigend". Gebrek aan conventionele energiebronnen in combinatie met boycot en prijsopdrijving dwingen volgens dat beginsel tot het zoeken én vinden van goedkopere alternatieven.

Heilbronner's apocalyps

Maar nauwelijks zijn we half en half gerustgesteld weer in onze auto gestapt, of een andere profeet wil je er onmiddellijk weer uitsleuren. Prof. Robert Heilbronner schrijft in de New York Review of Books doodleuk dat er voor de mensheid geen enkele hoop meer is. De maatschappelijke chaos, die het bereiken van de grenzen van de groei zal vergezellen, dient zich volgens Heilbronner al duidelijk aan; waarbij Brugsma in de HP ten overvloede verwijst naar de huidige toestanden in het land van hoop en glorie: Engeland. En dat lijkt een doorslaggevend bewijs.

En wie heeft er nu gelijk?

Maar door schade en schande wijs geworden, wacht ik nog maar even met een adhesiebetuiging. Toch zijn er nog wel een paar slotopmerkingen te maken aan het eind van dit stukje, dat van twijfels aan elkaar hangt. Maar volgens Socrates is twijfel het begin van alle wijsheid, dus wie weet.....

Wat de Economist dan ook mag beweren, op dit moment zijn die goedkope alternatieven er nog in de verste verte niet. En het is wel zeker dat de research in die richting vooralsnog uiterst prijzig zal zijn. Dat het in Engeland een chaos is, lijkt onbetwistbaar. En ook in ons eigen land hebben de eerste tekenen van de energiecrisis op zijn minst geleid tot paniekvoetbal en maatschappelijke desintegratie. Want zo mag je het kabinetsbeleid respectievelijk de acties van pomphouders en andere (kleine) zelfstandigen toch wel noemen.

Distributiedrup of prijzenregen?

En daarmee ben ik dan weer terug bij mijn uitgangspunt. Het kabinet-Den Uyl heeft niets nagelaten om er een bende van te maken en het woord "afgang" is daarbij toch wel op zijn plaats. Een voortzetting van de distributie door een werkelijk vastberaden kabinet lijkt achteraf toch echt niet zo'n gekke gedachte, al was het maar omdat allerlei hoopvolle voorspellingen voor 1980 niets veranderen aan absurde prijsverhogingen voor olie- en indirect vermoedelijk ook voor vele andere producten in 1974. En die prijsverhogingen zullen er heus wel komen. En één ding is zeker: niet de welgestelde Mercedesrijder heeft daar last

van. Dat zijn die Nederlanders, die met veel moeite een derde-hands eendje voor de deur hebben weten te krijgen, om daarmee een vleugje vrijheid te bereiken in het weekend, na een week geestdodend werk in fabriek of op kantoor.

Zonde van de whiskey

En tenslotte: wie nu zegt dat de distributie niet kón slagen omdat onze buurlanden niet meededen, moet mij eens uitleggen hoe hij dan straks zijn tank zou volkrijgen als Duitsland en België zouden zijn gaan werken met benzineprijzen, die 50% hoger zouden liggen dan onze gedistribueerde benzine. Dan zal het antwoord wel luiden: "Ja, maar wij blijven dan heus niet achter". Nou dat zit er dik in, als je een dergelijk schaars goed niet bewust "herverdeelt". En ik betaal liever minder voor gerantsoeneerde benzine dan astronomische bedragen voor benzine op die fijne "vrije" markt. Want in dat laatste geval wordt straks rijden op whiskey wellicht economisch verantwoord. En dat zou toch wel zonde zijn, want benzine is voor normale mensen nog steeds ondrinkbaar.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Prijsbeleid: het kabinet zoekt naar goedkope oplossingen.

pep

- Gelezen: van der Stoel zal het wel druk hebben want hij is ook nog minister van binnenlandse zaken van 15 andere landen.

pep

- Als je het tegenwoordig over Hans hebt, denkt niemand meer aan van Mierlo

pep

- Worden het straks voor D'66 verkiezingen of verliezingen?

pep

- Nixon wil de winsten van de oliemaatschappijen extra belasten; zeker een te kleine verkiezingsbijdrage van ze gehad.

pep

- Europa is enerziek

pep

- Kop in Vrij Nederland: Drees en D'66-ers tasten elkaar af. Japie: vieze jongens.

pep

- Eugène: minimum jeugdloon? Onzin! De jeugd moet maar eens wat voor de hardwerkende middenstand over hebben.

pep

- Vara: huis kloos.

pep

- De olievoorziening loopt ook weer beter sinds Uri Geller op de televisie is geweest.

pep

- Het is zelfs de vraag of de Amerikaanse kiezer van Nixon een nieuwe Ford wil kopen.

pep

- Hoe progressief is Nederland? Nixon wil de oliemaatschappijen aanpakken en Franco wil gekozen burgemeesters.

pep

- Wiegel heeft de stratemaker beloofd dat de VVD voor meer wegen zal pleiten.

pep

OM DE OLIEGUNST

door H. Jongedijk

Op de bijeenkomst in de VS van de vertegenwoordigers van grote olie-slurpende landen heeft Frankrijk dwarsgelegen. Wanneer ligt dat land niet dwars? Ook binnen de EEG doen de Fransen niet anders. Voor mij was dat al eens een reden om te zeggen: trap ze eruit. Antwoord: dat kan niet. Mijn weerwoord: er kan veel als je maar wil.

Dwarsliggen kan natuurlijk heel goed zijn. Als het voor een goeie zaak is wat Frankrijk onlangs in de VS heeft geleverd is geen goeie zaak. Het was een manifestatie van de ratrace om de olie, waarvoor al werd gewaarschuwd door o.m. de commissie Mansholt vóórdat de oliecrisis manifest werd.

De bedoelingen van de V.S. en andere landen liggen me overigens ook niet lekker. Er is een vreselijke grote kans dat de door de V.S. gewenste samenwerking van olieverslaafden zal leiden tot een monopolie aan de aankoopkant, een monopsonie dus. Met pressie op de olieproducerende landen. Ik vloei niet over van sympathie voor deze landen, met name de Perzische golfstaatjes, maar dat gun ik ze ook weer niet. Per slot hebben zij de bel van de olieschaarste geluid. Zover waren wij nooit gekomen. En misschien worden zij nog wel eens toonbeelden van ontwikkelingszedelmoedigheid, wat wij nooit geworden zijn. Dan kunnen wij eens met een mooie humanistische en christelijke bek vol tanden staan.

Toch moet dat beraad V.S.-Europa-Japan maar doorgaan. Want het geeft een kans op invloed van + progressief geregeerde landen als Zweden, Nederland en Duitsland op het denken van het hele monopsonie. In de richting van een nieuw internationaal afgestemd beleid van verandering van hoogontwikkelde landen die zich vooral zo hoog ontwikkeld hebben in de massale vraat. Van de massale vraat of, naar iets veel leukers. Veel stel ik me intussen niet voor van deze invloed. Een man als Kissinger zal er overigens wel begrip voor tonen. Vooral als hij eens een maandje rust heeft genomen na al z'n slimme en ook goeie krachttoeren. Voor mij mag hij de nieuwe V.S.-president worden, zolang zich nog geen betere kandidaat aandient. Maar al die Pompidous, Heathens en Tanakaas? En de Strauszen en Wiegels in de tweede linie? En onze bloedeigen progressieve achterbannen, die puntje bij paaltje zo weglopen voor 2½% meer schoon? Ik vrees dat alleen de "rampjes" van Prof. Pen wat kunnen uitrichten

Door D. Bark

Stakingsrecht

Bruins en Vink zijn het duidelijk niet met elkaar eens over het stakingsrecht van ambtenaren. Ik ben het eigenlijk met allebei een beetje eens. Ik ben het met Vink eens dat het onjuist is een oorzakelijk verband te leggen tussen de "goede secundaire arbeidsvoorwaarden" en andere emolumenten die de ambtenaar geniet (zou genieten) en de afwezigheid van stakingsmogelijkheden. Als er al een compensatietheorie is gevolgd dan is er m.i. veel eerder sprake van compensatie voor het feit dat de loonontwikkeling bij de overheid, zeker in de lagere regionen (want ambtenaren zijn niet allemaal referendaris ten ministerie) achterblijft bij die in het vrije bedrijf.

Ik ben het met Bruins eens als hij constateert dat de ambtenaren geen aanspraak op stakingsrecht kunnen maken. Niet zozeer vanwege de vitaliteit van hun werkzaamheden voor de maatschappij, maar vanwege de fundamenteel verschillende arbeidsverhouding.

Het stakingswapen is een wapen uit de sociale strijd. Het enige wapen dat de leveranciers van arbeid tegenover de bezitters van kapitaal ter beschikking stond als de laatsten in de samenwerking die productie en daarmee welvaart oplevert te weinig voor de factor arbeid wilden betalen. Staken is tijdelijk stopzetten van de samenwerking, waardoor het kapitaal werkloos wordt. Een dergelijke kapitaal-bezitter tegenover arbeid-aanbieder verhouding bestaat er niet tussen "de overheid" en de overheidsdienaar. Historisch gesproken is er dus geen aanspraak op "gelijkberechtiging" met de arbeiders uit het vrije bedrijf, als het op stakingsrecht aankomt.

Toch zou ik zeggen: hef die verbodsbepaling nou maar op. Het kan zonder de gevaren die Bruins ons schetst, dat heeft het verleden wel bewezen. Als de ambtenaren werke ijk in staat van permanente ontevredenheid leefden zouden er al lang massale ziekmeldingsacties of stiptheidsacties hebben plaatsgevonden. Dat is nooit gebeurd, dus de ambtenaar vraagt het stakingswapen kennelijk niet omdat hij staat te springen om het te hanteren maar uit een soort (overdreven?) rechtvaardigheidsgevoel.

Maar eigenlijk had dit stukje ongeschreven moeten blijven, want zoals uit het voorgaande blijkt acht ik de hele discussie over het stakingsrecht voor ambtenaren in hoge mate theoretisch, omdat er volgens mij niets werkelijk zal veranderen als de ambtenaren het stakingsrecht zouden krijgen.

Persvrijheid en subsidie

Zonder rechtstreeks met EW in discussie te willen treden, daarvoor ben ik het te weinig oneens met zijn opmerkingen, wil ik naar aanleiding van zijn pleidooi voor van Doorn-subsidie voor Peperbek nog op een paar andere aspecten van het vraagstuk persvrijheid vs. subsidie wijzen. Het grote belang van persvrijheid is volgens mij niet in de eerste plaats dat de meerderheidsopinie gehoord wordt maar vooral ook dat opinies van belangrijke minderheidsgroepen gehoord kunnen worden. Een maatschappij die de persvrijheid belijdt heeft volgens mij de plicht om, als het gehoord worden van minderheidsopinies door economische oorzaken in gevaar komt, binnen de grenzen van het redelijke de feitelijke belemmeringen weg te nemen. De subsidie aan de Tijd is wellicht een precair voorbeeld omdat die krant al een paar jaar op sterven na dood is. Het feit dat het Vaderland al verdwenen is is echter geen argument tegen subsidie aan de Tijd maar een verwijt aan Engels en Vonhof. De samenwerking tussen Handelsblad en NRC is ook geen lichtend voorbeeld zonder meer, omdat het hier toevallig wel twee kranten betrof die wat betreft doelstelling (een kwaliteitskrant maken) en opvatting (sociaal bewogen liberalisme) van oudsher al vlak bij elkaar lagen. Hoe dan ook ik ben bereid mijn economische principes en mijn "rechtvaardigheidsgevoel" in velerlei bochten te wringen ter verdediging van een maatregel die mij de keuze tussen TELEGRAAF en AD bespaart

door A.R. van der Burg

Bijgeloof onder politici

Soms kunnen politici zich plotseling vreselijk opwinden over onzinnige zaken. Neem nu Drees met zijn door geen enkel feit gestaafde drukte om toenemende onveiligheid. Het komisch duo Hilterman-Hoogendijk zag er prompt brood in, maar kon - ondanks zorgvuldige planning - geen poot krijgen om op te staan. Het sprookje gaat echter rustig verder. Of neem de kwestie van de verrijking van het fluoridegehalte van het water, waar nog steeds over doorgedramd wordt, hoewel alle feiten al lang op een rijtje staan. Toch moet er weer eens een hoorzitting worden gehouden om volstrekt verknijpte figuren in de gelegenheid te stellen de bekende onzin uit te kramen. Een ander voorbeeld is het NOS-spoek van de VVD, wat dan nog te plaatsen zou zijn als een materialisatie van het daar levende minderwaardigheidscomplex over de volstreckte afwezigheid van ideeën in die kring. De drukte over de volkstelling is weer een ander voorbeeld. Of de panische angst voor industrialisatie in sommige kringen, ook al gaat het b.v. om een confectiefabriek.

Wat bezielt deze mensen? Willen ze in de gunst komen bij een zeker deel van de kiezers? Ik geloof niet dat onze politici zo doortrapt zijn. Ze zijn zelf slachtoffer geworden van een bijgeloof, dat soms een epidemisch karakter draagt en in andere gevallen tot de permanente folklore behoort. Soms loopt dit bijgeloof dwars door alle partijen heen, zoals b.v. bij de fluorideringskwestie. Soms bestaat het alleen in bepaalde kring, waar een slecht verteerde heilsheer wordt aangehangen, zoals het beperken van economische groei als zelfstandige doelstelling bij mensen die de klok hebben horen luiden over de club van Rome. Net als alle bijgeloof is ook dit politieke bijgeloof uiterst moeilijk te bestrijden, al was het slechts omdat we er allemaal zelf op zijn tijd het slachtoffer van worden.

Het verkeersveiligheidssyndroom

Een typisch voorbeeld in dit genre is de "bestrijding" van de verkeersonveiligheid. Ik zet dit woord tussen aanhalingstekens, omdat de mensen waarop ik doel zich niet daadwerkelijk afvragen of er een veiligheidsprobleem is en, zo ja, wat er dan op de meest effectieve wijze tegen te doen. Neen, ze beginnen met de door hun gewenste middelen en verzinnen er later de motieven bij. Een typisch voorbeeld van zo iemand is minister Westerterp. Hij kwam laatst voor de televisie uitleggen waarom hij maximum snelheden had ingevoerd. Dat had maar heel weinig met de benzineschaarste te maken, zei hij, daarentegen wel met de bevordering van de verkeersveiligheid. Hij was het al lang van plan, maar de oliecrisis had de zaak bespoedigd. Hij wilde nu niet langer de resultaten van nieuwe onderzoeken afwachten. De interviewer wierp hem voor de voeten dat onderzoeken in die richting, o.a. van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid, geen relatie tussen maximum snelheden en verkeersveiligheid hadden kunnen aantonen. "Ja", zei zijne excellentie, "dat mag dan wel zo zijn, maar voor mij staat het vast dat de verkeersveiligheid er door bevorderd wordt."

Terecht heeft EB in de vorige Peperbek tegen dit soort onzindelijkheid stelling genomen. De maatregel van de minister is ook een psychologische blunder van de eerste orde. In november deed de regering een beroep op de bevolking om zuinig met energie te zijn op volstrekt vrijwillige basis. En zie, het effect was geweldig. Het electriciteitsverbruik daalde flink. Er werd op de wegen langzaam gereden. Maar vooral: er ontstond een gevoel voor saamhorigheid, slechts zo nu en dan verstoord door het getrompetter van het braakmiddel Wiegel. Natuurlijk kan zo'n sprookje niet eeuwig duren, maar je behoeft het als minister nog niet met geweld de kop in te drukken. Westerterp doet dat. Hij zegt eigenlijk tegen de mensen: Jullie dachten dat je zo

goed je best deed, maar dat is het niet hoor, jullie krijgen lekker een onvoldoende. De goeden moeten dan maar onder de kwaden lijden.

Ook Bark trapt er zelfs in. Zie Peperbek van februari. Ook hij verzuimt zich af te vragen of er wel een probleem van verkeersonveiligheid bestaat, althans in ergere mate dan andere problemen in dezelfde sector. En zo ja, wat zijn dan de oorzaken? Gegeven de oorzaken, wat zijn de beschikbare remedies? Zijn die remedies misschien erger dan de kwaal? Zonder bronvermelding zegt hij dat in het buitenland door snelheidsbeperkingen 30% minder doden vielen. Waar? Wanneer? En hoe kwam dat? Ik begrijp wel hoe hij eraan komt. Overal, ook in Nederland, trad er in november en december een aanzienlijke daling van de verkeersongevallen op. Dit is een bekend verschijnsel, dat bekend staat als het z.g. Hawthorne-effect: Iedere verandering die gepaard gaat met intensivering van de aandacht, leidt tot een tijdelijke verbetering. Hetzelfde verschijnsel trad op toen in - ik meen - 1957 de maximumsnelheid in de steden werd ingevoerd. In het eerste halfjaar daarna ontstond een grote daling van de verkeersongevallen, in dezelfde mate op buitenwegen, waar de beperking niet gold. In drie jaar was het effect volledig weggeëbt. Opheffing van die maatregel, gepaard gaande met goede voorlichting, zou weer precies hetzelfde effect opleveren. De enige moraal is dan ook: Verander op zijn tijd wat, maar klets er geen onzin bij.

GEEN PLAATS MEER IN DE INRICHTING

Door F. Egter van Wissekerke

Kennelijk waren alle psychiatrische inrichtingen, met speciale therapie voor dissidenten, in de Soviet-Unie nu vol. Want tegen veler verwachting in duurde de arrestatie van Solzjenitsyn zeer kort en volgde uitwijzing. De Nobelprijswinnaar mag trouwens wel uitkijken want Trotsky werd indertijd op dezelfde wijze geloosd en diens gewelddadig einde, waaraan de Sovietregering officieel geen vuile handen overhield, is een teken aan de wand. Het wachten is nu nog op de volgende uitwijzing, die van Prof. Sacharow. Ook die zullen ze wel liever kwijt dan rijk zijn. Toch is er één aspect aan deze "sonderbehandlung", die Solzjenitsyn te beurt valt, dat bijzondere aandacht verdient. Hij werd namelijk slechts uitgewezen. Maar de "normale" behandeling van opposanten tegen het regime staat daarmee wel in schrille tegenstelling. Voorzichtige schattingen van objectieve organisaties als Amnesty International spreken over een totaal van tenminste 400.000 politieke gevangenen in de Soviet-Unie, de satellietlanden niet meegerekend. Deze gevangenen zitten in werkkampen en tegenwoordig ook in zgn psychiatrische inrichtingen, waar "doktoren", die een ten hemelschreiende schande brengen over hun professie, hen weer naar links richten.

De grote aandacht-en daarmee bescherming op afstand-die mensen als Solzjenitsyn en Sacharow, en terecht, in het Westen krijgen, mag niet doen vergeten hoevele naamlozen, die dezelfde ideeën hebben, maar ze niet zo goed in de publiciteit weten te brengen, in stilte lijden en sterven. Deze kwestie is eigenlijk te ernstig om even in een paar alinea's af te doen. In het volgend nummer van Peperbek wil ik het gehele tragische probleem, waar het hier om gaat, namelijk de mogelijkheden voor steun vanuit het Westen aan deze mensen, wat uitgebreider aan de orde stellen. Temeer ook waar ik nog steeds wat moeite heb met een commentaar van Bark op een vorig artikel van mij in het okt. nummer van vorig jaar. Bark achtte toen officiële protesten vanuit het Westen onjuist en gevaarlijk, vanwege de represailles tegen individuele vervolgd. Ik ben zo vrij dat op basis van de recente gebeurtenissen ernstig te betwijfelen. Vooralsnog volsta ik met de uitspraak, waarvan Karel van het Reve onlangs heeft gezegd, dat je daarmee je goede naam bij Volkskrantlezers en VPRO-leden kunt verliezen en wel deze: Ik ben en blijf anti-communist, zonder nuances of slagen om de arm. En voor alle zekerheid: dat betekent tevens een stellingname tegenover alle andere autoritaire politieke filosofieën, het fascisme inbegrepen. Want dat is alles van hetzelfde vieze laken een pak.

(KB) Het nieuwste D'66 blad heet "Op de valreep", een orgaan van D'66 uit West Brabant. Het eerste nummer verscheen in februari 1974: gestencild, 17 bladen tellend, met als inhoud 9 stukjes ondertekend met "Henri", drie stukjes ondertekend met "red", een artikel dat Erwin Nypels ("drs Nypels") al eerder had geschreven (D'66 in driepolenland), een artikel van Bark uit de januari-Peperbek, een rubriek "waar of niet waar" met een aantal korte snedige opmerkingen, en een tekening van "Toos" over de 0,8% enquêteuitslag voor D'66. Welnu, een nieuw blad is een teken van leven, van nieuwe impulsen. Hoera, hoera. Toe te juichen. Maar anderzijds weten we dat het voor zulke bladen erg moeilijk is om te blijven bestaan. Ik vraag me af of dit nieuwe komeetje wel voldoende wordt gedragen door een groep van mensen die ergens enthousiast voor zijn. Gezien de vrijwel alleen-schrijverij van "Henri" ben ik daar somber over gestemd. Advies: probeer méér medewerkers aan te trekken, anders houdt "red" (redactie) het niet vol. Nog even iets over de inhoud: Henri volgt de aloude methode van de verliezers, en hij ziet in de sombere tijden van D'66 een lichtpuntje, n.l. "men leert elkaar kennen en het kaf onderscheidt zich van het koren". Bij het kaf horen kennelijk Bark, Brand, Karsdorp en Jager, die hun functies ter beschikking stelden. Rotterdam komt er ook slecht af (kennelijk Mentink) door hun overloop naar de PvdA: "enfin, opportunisten treft men overal aan". Verder is er scherpe kritiek op de dubbele lidmaatschappen, vooral van de Westbrabander Wilbers, D'66-kamerlid, die ook lid is van de PvdA (KB: hoe is het in hemelsnaam mogelijk!) Interessant is de mededeling dat vanuit het Hoofdbestuur een campagnecommissie is ingesteld "Welke uitermate goed doordacht opgezet is". Contactadres voor West-brabant is H. Beunk in Bergen op Zoom (is dit soms de goed doordachte "Henri"?) Het nieuwe blad is volgens Henri bedoeld als een spreekbuis voor iedereen, zulks ter sanering van de partij, een communicatiemiddel van en voor leden en sympatisanten van D'66, een middel tot spontane reacties. Wij wensen het blad veel goeds en vooral een lang leven toe, maar zeggen er nogmaals bij dat dit moeilijk zal zijn. Henri schrijft dat de ervaring zal leren wat het werkelijk wordt. Maar waarom dan het blad de naam mee te geven van "Op de valreep". Dat lijkt erop dat het een laatste stuiptrekking is, een laatste handeling vlak voor een afscheid. Of is dit symbolisch, Henry, en goed doordacht?

LANG WACHTEN OP VAN DOORN

(EW) Minister van Doorn moet nog een paar aardige knoopjes doorhakken in het kader van het mediabeleid. Eindelijk is dan het einde van Veronica voor de zoveelste (en laatste)) keer aangekondigd. En er komt niets voor in de plaats. Want volgens de minister is Hilversum III een voldoende alternatief. Daarbij vergeet hij dan gemakshalve maar te vermelden dat de Hilversumse zuilen zo uitstekend samenwerken, dat ze niet kunnen komen tot een horizontale programmering. En dat is nu juist de kern van het succes van Veronica.

En dat er enkele kranten noodlijdend zijn is nu ook tot de bewindsman doorgedrongen. Toevallig is het net een krant uit zijn eigen kring, die van dat verlate wakker worden gaat profiteren. Voor het Vrije Volk is het in elk geval te laat.

En voor het overige blijft het bij verwijzingen naar de langverwachte nota-mediabeleid, gepland voor medio dit jaar. Eerlijk gezegd heb ik er geen enkel vertrouwen in, dat deze minister in die nota ook maar één knoop zal doorhakken. Dat zal wel iets te maken hebben met zijn verleden als KRO-voorzitter en met zijn huidige radicaal confessionalisme. Maar daarvan valt met de beste wil van de wereld geen poging tot een nieuwe structuur te verwachten. Handhaven van het huidige systeem van vergaande verzuiling in radio en tv blijkt trouwens bij bijna alle partijen in het parlement voorop te staan. Zelfs de liberalen, die nog maar kort geleden zo afgaven op de omroepstructuur, zijn nu kennelijk zo gelukkig met hun eigen zuil (de AVRO), dat ook van hen alles mag blijven zoals het is.

En de confessionelen houden hardnekkig vast aan hun aloude adagium: de emancipatie van de katholieke gelovigen beneden de Moerdijk en die van de "kleine luyden" erboven.

Het enige wat ons voor de eeuwigheid te wachten staat zijn de slaapverwekkende verhalen over het bijzondere karakter van elke afzonderlijke omroepgids en die fijne dilemma's als op beide netten tegelijk de volgorde van het programma voorziet in achtereenvolgens een detectiefilm, een actualiteitenrubriek en een vervolgserie naar een literair meesterwerk. Op Van Doorn kunnen we nog lang wachten.

JEUGDLOON

Het artikel "Jeugdlonen" door E. Bruins brengt mij er toe terug te komen op mijn voorstel tot het instellen van een "Bouwfonds - te vormen uit belastingvrije besparingen. Het idee dat hier iets moet gebeuren schijnt toch bij meerderen te leven. Juist nu, met een D'66-minister van Volkshuisvesting zouden we hiermee een goede beurt maken. Mijn buurman - een onwankelbare C.H.U.-aanhanger - is er vol lof over. Ik schat dat het merendeel der werkende jongeren deze gelegenheid tot bezitsvorming dankbaar zal benutten. Een verplichte spaarregeling - als voorgesteld - is, met de reeds bestaande premie-spaarregelingen toch eigenlijk maar kruimelwerk. Heel geschikt om iedereen aan een auto te helpen. Hiermee werken we juist de mensen van de wal in de sloot. Bij mijn "Bouwfonds" voorstel komt het geld alleen vrij bij nieuwbouw of belangrijke verbetering van bestaande woningen, en kan bij aankoop van een bestaande woning worden overgeschreven. Het zou de jongeren animeren in hun beste jaren en meer dan gemiddelde pres-tatie te leveren; het eigen bezit zou een tegenwicht vormen tegen een mogelijke betere positie van hen die studeren; de middenstanders de kans geven te reserveren en hen ervan weerhouden steeds duurdere winkel-panden te bouwen; de klacht, dat men, om voor bijstand in aanmerking te komen eerst zijn bezit moet verteren, ondervangen en de ouderen in de gelegenheid stellen een gedeelte van hun bezit aan de jongeren te geven in de wetenschap dat het goed besteed zal worden. Er zou geld tegen billijke rente beschikbaar komen voor de bouw van bejaarden-woningen; ziekenhuizen, scholen en voor verbetering van oude woningen. En in deze opzet zou een verplichte spaarregeling, als door de heer Bruins voorgesteld, uitstekend passen. Het voortbestaan van D'66 zal afhangen van de vraag of ze met een eigen inbreng haar bestaansrecht kan bewijzen. Met het "Bouwfondsplan" wil ik proberen hieraan een bijdrage te leveren.

N.B. We gaan weer het voorjaar in. Met een variatie op een gezegde van Salomo zou ik de jeugd willen toeroepen: "Kijk naar de eksters, gij trouwlustigen, ziet hoe zij sjouwen en wordt wijs"

Joh. Luimes

(DB) Het Britse blad "The Guardian" (over een kwaliteitskrant gesproken) bevatte medio februari een interessant artikel over een ook in Nederland veel besproken land (Spanje) maar met informatie die interessant genoeg is om door te geven.

Het artikel over Spanje (profiel van een economisch wonder) werpt, althans naar mijn mening, een verhelderend licht op de liberalisatieplannen die premier Navarro heeft aangekondigd.

"In de laatste tien of twaalf jaar is het percentage van de beroepsbevolking dat in de landbouw werkt gedaald van 41% naar 28%. Industriële goederen vormen nu driekwart van de export tegen eenderde toen. Ook al is het image van olijfolie en sinaasappelen nog niet verdwenen, Spanje exporteert thans meer industriële produkten dan moderne landen als Nederland, België of Zweden, en staat in West-Europa op de vijfde plaats als industrieel producent - zij het met een grote achterstand op de Bondsrepubliek, Frankrijk, Engeland en Italië.

De scheepsbouw (met de laarzen- en schoenenindustrie de grootste industriële exporteur) heeft zijn produktie verviervoudigd, de produktie van staal en geraffineerde olie is verviervoudigd. De koopvaardijvloot is tussen 1961 en 1971 jaarlijks met 8% gegroeid: alleen Japan groeide sneller. Er zijn thans drie kerncentrales, vier zijn in aanbouw; met de Verenigde Staten zijn contracten voor verrijkt uranium gesloten; over zeven of acht jaar zal naar verwachting 30% van de Spaanse electriciteit door kerncentrales worden opgewekt.

Intussen hebben dynamische zakenlieden - omdat zij de thuismarkt te klein vonden en de EEG een hoge barrière kent - fabrieken gesticht ten noorden van de Pyreneeën, in Frankrijk. Daarmee is de EEG-barrière genomen, en taalproblemen zijn er ook niet omdat men ten noorden en ten zuiden van de oostelijke Pyreneeën Catalaans spreekt. Aanvankelijk stond Madrid wantrouwend tegenover deze onderneming uit angst voor separatisme, maar thans moedigt het deze ontwikkeling aan. In Madrid is nu een Frans investeringsadviesbureau gevestigd."

Het lijkt mij, na lezing van deze panaja duidelijk hoe groot het belang is voor Spanje om tot de EEG te worden toegelaten. Tot nu toe is dat steeds afgestuit op politieke bezwaren (het karakter van het regime). Het ligt voor de hand dat de liberalisatieplannen van de als "hard" bekend staande Navarro alles te maken hebben met de wens om deze politieke bezwaren tegen het EEG-lidmaatschap weg te nemen.

INHOUD:

PROFETEN IN DE OLIE

door F. Egter van Wissekerke

OM DE OLIEGUNST

door H. Jongedijk

KRABBELS

door D. Bark

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. van der Burg

GEEN PLAATS MEER IN DE INRICHTING

door F. Egter van Wissekerke

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

66

7e Jaargang nr 8
APRIL 1974

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten

Directie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag.
tel. 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark (DB) - red. secr., K.P. Bloema (KB),
A.R. v.d. Burg (%), F. Egter van Wissekerke (EW),
A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jonge-
dijk (HJ), F.W.H. Vink (FV)

Correspondenten: E. Bruins (EB) en H. Geelen

Redactieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Voor 22 april a.s. zenden aan het redactieadres

Redactievergadering: 24 april bij H. Jongedijk, Van Montfoortlaan 20,
Wassenaar. tel. 01751 - 5970.

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N

Terlouw en de VDB

(HG) Tot mijn verbazing in de laatste Peperbek geen reactie op het stukje van Terlouw in de daaraan voorafgaande. Waarin hij D'66 vergeelijkt met de Vrijzinnig Democratische Bond. Een onbenullig stukje, waarom schrijft hij eigenlijk niet eens een behoorlijk politiek verhaal in plaats van zijn tijd te verdoen met kinderverhalen. En eigenlijk is hij een nog betere overeenkomst vergeten, n.l. dat beider ideeën ten onder zijn gegaan aan een nauwe samenwerking met de socialisten. Zoals het bekende PvdA-spreekwoord zegt: "Veel beloven en weinig geven doet VDB en D'66 in vreugde sneven".

dagvandaag

Kanaaltunnelproject

(HG) Dat is een uitstekend idee, echter technisch nog steeds niet realiseerbaar. Maar eens komt het er nog wel van, mark my words. Zo is het nu ook met D'66. De ideeën zijn uitstekend. Ruim 25% van de nederlandse kiezers heeft wel eens serieus overwogen op D'66 te stemmen¹⁾. Maar in de praktijk is het allemaal toch te moeilijk gebleken en is de geloofwaardigheid verdwenen. Is D'66 eigenlijk ooit wel zo pragmatisch en wetenschappelijk integer geweest als het zich voordeed. Of zijn we toch allemaal de Dromers van 66 geweest, die nu net als ons aller droomkoninkje Hans weer op de aarde zijn teruggekomen. Tunnels en kanalen naar de toekomst, weet U nog wel? Maar toch, eens komt het ervan. Waarom zouden we niet geheel gewoon in ons zelf blijven geloven.

dagvandaag

De Antillen en D'66

(HG) Ik ontvang de januari congres-democraat pas in maart. Het blijkt dat de hulpverlening aan de Antillen radikaal moet worden gewijzigd (7.11.2). In plaats van "gerichtheid op de economische infrastructuur" moet er een "makro-sociaal-economisch ontwikkelingsplan" worden opgesteld. Is er een ekonoom in de zaal?

---
¹⁾ Dit is een privé-stelling, zonder opinieonderzoek vastgesteld. Je moet in Peperbek voorzichtig zijn met dit soort uitspraken, anders springt de hele redactie op je nek.

"Er moet een einde worden gemaakt aan de dominerende positie van buitenlandse ondernemingen, voorzover deze autochtone beslissingen over de hoogte en de richting van investeringen in de weg staan". Hier op Curaçao begrijpt men er niet veel van wat onafhankelijkheid van Nederland nu eigenlijk voor inhoud moet krijgen. Als ik deze nonsens lees geloof ik toch dat men er ook in Nederland geen snars van begrijpt. Maar hier komt men er tenminste rond voor uit.

dagvandaag

Principiëel kleurenblind.

(EB) Onze partijvoorzitter heeft op het congres in Tiel nog eens een duidelijke uiteenzetting gegeven van de beroerde positie van D'66. De ene groep wil zo enigszins mogelijk samengaan met de PvdA, de andere groep wil dat beslist niet. Zoals dat ook bij actiegroepen het geval is, is D'66 tot dusverre een opportunistische (als men dat een mooier woord vindt: pragmatische) partij geweest en deze nood is meermalen officieel tot een deugd verklaard. Het waarom van het program staat niet ter discussie en een samenbindende visie van waaruit geopereerd wordt ontbreekt. Het gevolg van dit principiëel kleurenblind willen zijn is het merkwaardige rood-groen geblokte geheel, dat zowel te weinig politieke slagkracht kan ontwikkelen als onvoldoende aantrekkingskracht op de kiezers uitoefent. Dat zou het alleen kunnen, als het heel bewust de progressieve groene tegenpool van de rode PvdA zou willen zijn.

dagvandaag

Logica.

(EB) Stelling A: D'66 stelt zich ten doel de bevordering en versteviging van de democratie. De meerderheid heeft gelijk en uiteindelijk gaat het erom de wil van deze meerderheid vast te stellen.
Stelling B: Uit het overtuigende succes van de Telegraaf en de Tros kan de wil van de meerderheid gemakkelijk afgeleid worden. De meerderheid wil glad amusement en smakelijke verhalen zonder veel diepgang, die aan de consument weinig eisen stellen.
Conclusie: Als D'66 dus werkelijk de Nederlandse democratische partij zou willen zijn, zou het zich met een vrij inhoudsloos program aan de kiezers moeten presenteren, want dat is, wat gevraagd wordt. (Conclusies uit deze conclusie worden op dit moment aan de lezers overgelaten).

dagvandaag

Hoogleraarsalarissen.

(EB) Staatssecretaris Klein heeft te kennen gegeven de hoogleraarsalarissen te willen verlagen, hij weet alleen nog niet hoe. Als ik eens een suggestie mag doen: de tweedeling hoogleraar-lector vervangen door een driedeling lector, hoogleraar en hoogleraar-directeur. De lector dan te bezoldigen als de wetenschappelijk hoofdamtenaar I (schaal 150), de hoogleraar op het nivo van de huidige lector (schaal 152) en de hoogleraar-directeur 2 periodieken lager dan de huidige hoogleraar. Een benoeming tot hoogleraar-directeur dient dan steeds tijdelijk te zijn en uiterlijk tot de 65-jarige leeftijd voort te duren. Afhankelijk van de zwaarte van de functie en de situatie op de arbeidsmarkt kan op deze wijze steeds een passende honorering gevonden worden.

dagvandaag

Mein Kampf

(EW) Aan de rel over de herdruk van Hitler's Mein Kampf zitten op zijn minst twee interessante aspecten. Eerstens de kwestie van de auteursrechten. Als de nederlandse vertaling van uitgeverij Ridderhof daarop uitglijdt, is dat juist, hoewel vermoedelijk niet onoverkomelijk. Belangrijker is de kwestie van het eventueel beledigen van een groep mensen op grond van ras of levensovertuiging volgens artikel 137e van het Wetboek van Strafrecht, sinds 1971 daarin opgenomen. Vervelend is dat een dergelijke belediging niet behoeft te worden bewezen, b.v. op grond van een aanklacht uit de betrokken groep mensen zelf. Zo blijken we in ons democratische land opeens te zitten met een hoogst bedenkelijk stukje totalitaire wetgeving. Dat dat nu voor het eerst wordt toegepast op Mein Kampf is op zich niet zo verschrikkelijk, want je zou het een koekje van eigen deeg kunnen noemen, maar principieel laat de vraag zich stellen of dit artikel eigenlijk wel past bij ons grondrecht van vrijheid van drukpers, zoals neergelegd in artikel 7 van de grondwet. Bovendien is de vraag of dit hele geval geen afschrikwekkend precedent betekent, dat ook andere-wellicht minder execrabele boeken zou kunnen treffen. Zo bezien lijkt het optreden van de justitie tegen de herdruk van Mein Kampf niet alleen kinderachtig maar ook een teken aan de wand.

dagvandaag

We blijven net zo dom als we zelf willen

(EW) Sinds kort zijn we een komisch duo rijk bij de AVRO. Eens in de maand geven de heren Hilterman en Hoogendijk hun visie op allerhande actuele problemen vanuit de optiek van het Telegraaf-lezend en overigens zwijgend meerderheid-spelend publiek. Afgezien van de soms onfrisste inhoud is ook de aanpak van de beide heren opmerkelijk, zij het niet origineel. Ook H. en H. passen het welbekende recept toe:

-Pak een geladen thema, waar zoveel kanten aanzitten, dat je je zelfs niet eens behoeft te excuseren, als je het van niet meer dan één kant belicht;

-Zorg ervoor dat je vooral geen objectieve feitelijke gegevens verstrekt. Die leiden immers wellicht tot een eigen standpunt bij het domme en dom te houden publiek;

-Integendeel begin je inleiding met de slotconclusies en maak duidelijk dat elke andere conclusie onbestaanbaar is;

-Mocht een of andere slimmerik dan vragen wat eigenlijk de zin van je programma is, omdat iedere niet volslagen debiele kijker immers allang dezelfde mening werd geacht te hebben, wijs dan op de noodzaak van tegengif tegen al die andere-in dienst van het internationale... ..(vul in wat je maar wilt) staande-actualiteitenrubrieken;

-Ben je zo dom geweest om bij de research voor je programma iemand te interviewen, die deskundig genoeg blijkt, om door je vooropgezette standpunt heen te prikken en erger nog dat standpunt geheel onderuit te halen, "vergeet" dan dat interview weer te geven;

-Wees daarnaast ook voorzichtig met het ongecontroleerd laten praten door mensen, waarvan je wél verwacht dat ze je conclusies zullen bevestigen, want je weet maar nooit of ze het misschien toch wat genuanceerder zullen doen, dan jij wel goed vindt voor de mensen; laat ze dan zo min mogelijk "live" optreden, een ongelukkige passage uit een interview kun je er immers altijd nog uitknippen.

Kortom het peil van onze "informatieve" programm's heeft niets geleden door het optreden van H. en H., integendeel het is nu alleen nog gemakkelijker geworden zo dom te blijven, als onze massamedia ons willen houden. En kennelijk willen we dat zelf ook.

dagvandaag.

Van Riel-Vonhoff

(KB) Nog niet zolang geleden waren van Riel en Vonhoff twee handen op één buik, en wel op de aanzienlijke embonpoint van van Riel. Vonhoff begint echter nattigheid te voelen. Hij gaat zich afzetten tegen de al te conservatieve en rechtse koers van Van Riel c.s. Heeft Vonhoff dan nog echt iets in zich van de werkelijke liberale? Of is het alleen maar taktiek? Van Wiegel, die nu lief gaat doen tegen de middenstand en waarempel zelfs beweerde ook op de bres te staan voor de minstvermogenden, krijg je meer de indruk van de stemmentrekker-op-korte-termijn. Gaat het de VVD zo goed, dat zij aan overvoeding dreigt te barsten? In elk geval een interessante ontwikkeling, vooral nu ons politieke midden zo volop in beweging is.

dagvandaag

Dag van morgen

(Red) In het volgend nummer het vorige maanden aangekondigde artikel van Egter van Wissekerke over steun aan Russische dissidenten, als ook een bespreking van het plan van D'66-Den Haag tot opdeling van deze stad op te splitsen in een aantal kleinere gemeenten.

dagvandaag

Deze week

(HJ) Op dit blad zou ik nog eens terugkomen na mijn prognose hierover in de Peperbek van februari j.l. Wel bij deze. Ik heb nu drie nummers bekeken en inderdaad het is voden van de baal. Ook wel te verwachten van een hoofdredakteur die zich in de Sterreclame een moordgoser laat noemen.

De verhaaltjes zijn hol; zonder achtergrond. De horoscoop is natuurlijk wel present. Het blad is ook niet fair. Om een blote juf te tonen moet als wetenschappelijke verantwoording gelden dat moedervlekken daar en daar (pijlen) een karakter zus en zo betekent. Er is gemikt op een groot onkritisch lezerspubliek, maar zelfs dit zal niet gewonnen kunnen worden. Deze week zal geen lang leven hebben. Geen verlies.

dagvandaag

OVER HELDENMOED EN GEHEIME PARTIJEN BIJ DE VERKIEZINGEN

Verkiezingsavond

(%) Het wordt met de dag gemakkelijker om verkiezingscommentaren te schrijven. Moest je het vroeger hebben over een beetje meer hier, maar ook weer een beetje minder daar, dat heeft allemaal niet meer. We zijn in Nederland geheel teruggevallen op het 19e eeuwse driezuilenstelsel, waarin ook de politiek in de ons omringende landen is blijven steken. Van de drie wordt daarbij de middenpartij (bij ons het CDA) steeds kleiner, terwijl het in wezen gaat om de strijd tussen de twee grote versterkte blokken, die bij ons VVD en PvdA heten. Een weinig bemoeidigend beeld voor mensen die toch wel met een paar wereldproblemen in hun maag zitten, maar ja, toch ook wel hun eigen schuld. Dan hadden ze het maar niet over die wereldproblemen moeten hebben en ook naar de Tros moeten gaan kijken. Want dat is het wat er in wezen aan het gebeuren is: de vertrouwen in het politieke leven.

We zouden bijna vergeten dat het om de Provinciale Staten ging. Wat staat ons in de provincie na deze verkiezingen te wachten? Heel simpel: een volledige terugval op de toestand van voor 1970, toen alles zo vreselijk rustig toeging en alleen de PSP wel eens een onvertogen woord zei. Er is wel iets veranderd, met name in Brabant en Limburg, waar de KVP het niet meer alleen voor het zeggen heeft. Maar zou het veel uitmaken?

De moed van VVD-ers

Als er al een prijs bestond voor grootste politieke moed, dan zou ik die willen geven aan al die VVD-ers die zo'n affiche voor hun ruit hadden hangen. Ik heb daar het grootste respect voor. Ik kan mij best voorstellen dat hele volksstammen op deze partij stemmen. Misschien zou ik het zelf in uiterste wanhoop en met voorbijzien van alle naastenliefde ook nog wel eens kunnen doen. Maar ik zou er zeker nooit openlijk voor uit durven komen. Dit soort oprechtheid zou mij nou net even te ver gaan. Maar die duizenden durfden het wel. Proficiat!

De geheime deelname van D'66

Als er nog een andere prijs bestond, n.l. voor diegenen die collectief het beste een geheim weten te bewaren, dan zou die naar D'66 moeten gaan. Zelden zal een partij zo tot aan de verkiezingsdag zelf toe voor de kiezers hebben weten te verbergen dat ze ook meededen. Maar ook dat baat al niet meer. Er zijn altijd mensen die het toch ontdekken en stiekem een hokje rood maken. Zo zie je maar weer.

Maar nu in alle ernst. Er zijn bij deze verkiezingen twee partijen geweest die bijna al hun aanhang hebben verloren: D'66 en DS'70. Is daar verband tussen? Ik geloof het wel. Beide partijen hebben gemeenschappelijk dat ze onvrede hadden met hun oorspronkelijke image. DS'70 had er geen lust in om in de ultra-conservatieve hoek te zitten en verkondigde bij iedere gelegenheid dat ze best meevielen en ook wel eens verlicht wilden zijn. D'66 had onvrede met zijn onafhankelijke opstelling en met zijn voorttrekkersrol; ook deze partij greep iedere gelegenheid aan om te wijzen op zijn gematigde karakter. De kiezers hadden er kennelijk geen behoefte aan. En waarom zouden ze ook? De enige partijen die zichzelf nooit als een middenpartij opstelden, de VVD, de PvdA en de PPR, hebben de grote winst naar zich toegetrokken. Toch wel een aardige les voor mensen die nog altijd de moed hebben om nieuwe partijen op te richten.

En het colbertcostuum dan?

Nu blijken er wel eens mensen te zijn die stukken in Peperbek lezen en deze zelfs onthouden. Dezulken zullen zich herinneren dat bij eerdere gelegenheden van verschillende kanten, o.a. door mij, de colbertcostuumtheorie is verkondigd. Deze komt er in het kort op neer dat je in de politiek wel radikaal moet zijn, maar die radikaliteit nooit moet hullen in spijkerbroek, hoge laarzen en lange haren, maar integendeel in het oude vertrouwde colbertcostuum, dat de burger thuis net zelf heeft uitgetrokken, maar dat hij de man die hem van iets moet overtuigen toch wel graag ziet aanhebben. Is die theorie niet in strijd met de bewering dat de kiezers niets moeten hebben van partijen die zich als gematigd midden aandienen? Zeker niet. Een doodgewoon iemand (ik behoor daar zelf toe en kan er dus met recht over schrijven) leeft wel degelijk in onvrede met vele dingen om hem heen. Hij wil er niet graag aan herinnerd worden (vertrossing), maar hij weet het wel degelijk en hij zou niets liever zien dan wanneer een aantal nette dames en heren zich met die vervelende zaken bezighielden, terwijl hij rustig naar de Tros kan kijken. Dat is een politieke realiteit, die voor politici niet gemakkelijk te aanvaarden is. Het betekent immers dat hun imperium gebaseerd is op het drijfzand van de lekker rieleksende Vader-Abrahamkijker.

SUCCESPROGRAMMA

D'66 in de Provinciale Staten van Zuid-Holland: 1 van de 8

- Verliezen, sprak hij, gaat van (Terl)ouw!

pep

- Eugène: Jammer van Vonhoff, hij had het postuur om een nieuwe van Riel te worden.

pep

- Fluor-hearing: tandbederf gaat tegenwoordig ook met inspraak.

pep

- Waarom spreiden ze Gruyters ook niet?

pep

- Japie: Wiegel is het met Vonhoff eens. Hij waarschuwt dus de VVD tegen zich zelf?

pep

- Terlouw komt na de zonde.

pep

- Die Brox was natuurlijk al te lang lid van de AVP om staatssecretaris te kunnen worden.

pep

- Als die 8000 ambtenaren nou gewoon in Den Haag blijven wordt de werkloosheid daar misschien bestreden door overplaatsing van rijksdiensten naar Den Haag.

pep

- Geen PVP, geen districtenstelsel: Bas is gewoon tegen zetelverlies! (eindelijk een normaal trekje).

pep

- Nixon is bereid onder ode te bevestigen dat hij niet aan aftreden denkt.

pep

- De chinezen kunnen natuurlijk ook Parijs bezetten om te bewijzen dat die film onzin is.

pep

- Con-foetsi-us.

pep

HET D'66-CONGRES OP 7 MAART

(KB) Ondanks de opwekkende en goede redevoeringen, en ondanks het vertoon van eenheid bij het congres op 7 maart in Tiel, heerste er toch een enigszins matte stemming. Een soort gelatenheid. Een mengeling van "het is gebeurd" en "we moeten ons er met nieuwe moed achter zetten".

Het was een programmacongres. Er mocht niet over politiek worden gesproken. Geen eindeloze en verhitte discussies, maar ook geen ventilatiemogelijkheden voor onlustgevoelens. De (goede) organisatie van het congres had daar geen ruimte voor gelaten. Alleen de rede van Jan Terlouw -hoogtepunt van het congres- moest wel politiek zijn. Hij begon met zich te verzetten tegen het houden van een "verkiezingstoespraak", omdat de politiek bezig is te degraderen tot een politiek van het uur, tot een politiek van snelle en goedkope publiciteit. Dit is juist in strijd met de D'66 opvattingen over weloverwogen lange termijnpolitiek. Door de korte termijn-verkiezingsdemagogie bij vele partijen dreigt het systeem van de democratie te gaan falen. Terlouw benadrukte de noodzaak van een toekomstvisie, vooral op milieugebied: "meer kikkers, minder ooievaars". Hij drong aan op het varen op eigen kracht en op geloof in onszelf. Een stimulerende en geestige redevoering. Toch hing er in de lobby, met de gezichten van vele oude D'66-ge-trouwen, de zware schaduw van de 0,8 procent enquête uitslag: als D'66 de één procent niet haalt, wat dan? Heeft het dan nog zin om door te gaan? Wat hebben we aan een splinterpartij? En hoe zwaar klonk de kritiek van de Rijnmonders op de huidige partijleiding. Hoeveel leden ergerden zich aan de invloed van Amsterdam op onze partij? Met daarnaast een welhaast verbeterd en geforceerd enthousiasme om D'66 te doen voortbestaan. Was het een laatste orgasme van een gehangene op het moment dat hij de strop om zijn hals voelt? Na de verkiezingen zullen we meer gaan weten, (8 maart).

(HJ) Was dit congres futiel? Het meest opvallende in deze algemene ledenvergadering van D'66 was het wonderlijke contrast tussen de toewijding waarmee in de zalen werd gewerkt aan het program en de ondergangsstemming in de wandelgangen. Dat deed denken aan de uitspraak van Luther: zelfs als ik wist dat morgen de wereld zou vergaan, dan nog zou ik vandaag een appelboom planten. De cynisch-matte sfeer in de pauzes weerspiegelde de verwachte doodsklap op 27 maart. De taxaties beliepen 0,5 à 2%. U zult het nu weten. De rede van Terlouw werd goed ontvangen; het verhaal was ook goed, zij het minder geïnspireerd dan de oratie in Utrecht nov. 1973. D'66 is een anderssoortige linkse partij, zo werd door Terlouw geconstateerd. Zo is het. Anderssoortigheid heeft meestal een moeizaam bestaan. Zo is het ook. Aan de belangrijke sociaal-economische paragraaf werd plenair nauwelijks aandacht besteed. De behandeling werd verschoven naar het volgende congres (?) Er werd wel een algemene uitspraak gevraagd over de hoofdstrekking van deze paragraaf. Die uitspraak was positief. Eén van de oorzaken was het netelige bestaan van D'66 is het ontbreken van een duidelijk sociaal-economisch gezicht. Dat gezicht is er wel, maar men weigert halsstarrig het te trekken.

Indien D'66 van het Nederlandse politieke toneel verdwijnt is een stuk politieke vernieuwing verloren. Een linkse, niet-socialistische partij is dan ten onder gegaan. Indien men naar Vonhoff en naar Ed van Thijn luistert dan doen zij beiden een stap in de richting van een partij die kenmerken heeft van D'66. Nederland wenst zo'n partij en dat weten deze politici. D'66 kan als partij aan alle voorwaarden voldoen en een belangrijk deel van de Nederlandse kiezers zal dan op haar stemmen. Het is echter noodzakelijk dat van de echte D'66'ers zoals bijv. Fetter, Fiege, Schuyer, Wessel, die allen de partij hebben verlaten, tenminste een aantal zich weer actief met D'66 gaat bemoeien. D'66 onder leiding van Jan Terlouw kan, mits zij zich inzetten, weer het élan van D'66 van vroeger krijgen.

De afdelingsbesturen, vooral in Zuid-Holland, moeten de leden die zij verloren hebben benaderen en bij elk lid van naam die zijn medewerking weer toezege is het uitgeven van een persverklaring gewenst. Daar het dubbele lidmaatschap binnen D'66 aanvaard wordt kan het gelijktijdig lid zijn van D'66 en bijv. de Liberaal-Democraten geen beletsel zijn.

Henk Koke

MEDIUM OF TERTIUM?

door H.P.M. Strijers

We hebben geleerd te denken in termen van progressief. Dat heeft te maken met vooruitgang (en uiteraard met belasting). Sinds de Renaissance bleef die, op de vleugels van het kapitalisme, in ere. Sinds de Club van Rome beseffen we dat vooruitgang ook tal en last kan brengen. Wat in de politiek progressief inhoudt hebben we nog niemand duidelijk kunnen maken. Terlouw vindt dat geen wezenlijk bezwaar. Hij houdt het op "mentaliteit". Die valt weliswaar moeilijk te verwoorden - toch voelen de meeste mensen die vrij zuiver aan. Tactisch hebben we van dit goed vertrouwen bezwaren ondervonden. De meeste kiezers zagen ons als bijwagens. Terwijl wij ons, blijkbaar, zagen als waarzegger op een bandwagon.

We gaan nu, tactisch, een andere kant op. De einders blijven wazig en geen mens wil ons dus volgen. Want het klinkt fraai, maar wat is het om "liberaal" te zijn? Zelfs in een latere versie ervan, de vrijzinnige democratie? Mij dunkt dat we ons wéér gemakzuchtig verkijken. Men verklaart niets door een schema, waarin de liberalen in de vorige eeuw tegen adel en kerk hetzelfde ondernamen als de democraten van 1966 tegen de bestaande partijen. Een nadeel is zeker dat we epigonen lijken die zich verbeelden de historische opvolger in te pakken.

We zouden natuurlijk onszelf kunnen zijn. Dat is een probleem. We vinden dat moeilijk, aangezien "midden" een vies woord is. Daarin zijn we precies als alle anderen: we zien het politieke universum als een lijn. We hebben geleerd dat tussen de uitersten slechts vlees-noch-vis of zitten-op-de-wip kan bestaan. De gedachte aan een ruimte, het politieke beeld van alle burgers met elkaar, hebben we nog niet bereikt. Dat beeld zou stellig iets verklaren. Conservativer zou het recht van noodzakelijk kwaad hebben, socialisme met soortgelijk recht opium voor de maatschappij mogen heten, progressief een gratuite bewering, en liberalisme een fase in de ontwikkeling. De confessionelen horen niet thuis in de politiek. Dat blijven we zeggen.

We maken daarmee een naieve vergissing. Politieke partijen vormen immers de top van belangengroepen. De kerk was, met zijn aanhangers, een belangengroep. Die uit zich logischerwijze in een partij. Om dié reden is het een nadeel dat wij zulk een basis missen. Ons contact met de maatschappij mist namelijk gestalte.

Welaan - laat ons dan trachten het principe herkenbaar te maken, dat D'66 de top vormt van de burgers die een nieuw systeem nastreven. Een moderne manier van een gemeenschap sturen met alle belanghebbenden, en van besluiten nemen door alle betrokkenen. Dat is geen kwestie van midden. Zelfs niet in de zin van "medium" dat extremen overbrugt.

We betekenen "tertium". Noch liberalen noch socialen zijn concurrent of partner. Ons recht bestaat slechts in de behoefte aan democraten van déze tijd. Ontkennen we aldus dat de anderen dat zijn? Allicht. Zij regelen hun zaken immers met belegen handgrepen? Wij zoeken in de politieke ruimte naar pijlers om het dak te schragen. Ons échte probleem luidt: gaat het om het spel of om de knikkers?

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

-
- Nixon, stay home!

pep

- Gelukkig verlaten niet alle Perzen het land. De onze blijft gewoon liggen.

pep

- "Nu gaan we pas echt een breekijzer worden."

pep

- Eigen Witte Huis is goud waard.

pep

- Ter navolging van stage lopen in het Griekse leger: als uitzendkracht wurgen in Spanje, of als vakantiewerk bewaken in een Sibेरisch strafkamp, of als volontair martelen in Brazilië.

pep

- "Mijn wethouderszetel komt niet in gevaar, want ik heb voldoende vrienden gemaakt in andere partijen."

pep

- Sommige D'66-politici hebben voor alle zekerheid vast vóór de verkiezingen het nieuwe NVSH-condoom gekocht, want Fun is pret voor twee, ook al sta je alleen.

pep

- Is D'66 het nieuwe Gat van Nederland?

pep

- Doktersvrouw: "Iedereen krijgt er vijftien gulden bij, lees ik hier."
De dokter: "Per consult?"

pep

- Dat oliegesjeik wordt knap vervelend.

pep

- Die Westerterp zal zich toch niet weer vergist hebben en eigenlijk een minimum snelheid hebben willen invoeren?

pep

- Heeft u ook zo genoten van het bezoek van Luns aan Nederland?

pep

ZUURSTOF KOPEN

door H. Jongedijk

Herman Kahn is een optimistische futuroloog; de F.L. Polak van de V.S. Kahn was onlangs in ons land en vertelde dat de groei volop kan door- gaan. Er is van alles genoeg en de behoeften zijn en blijven groot, vooral in de ontwikkelingslanden.

Met dit laatste heeft hij groot gelijk. Of hij helemaal gelijk heeft staat nog te bezien. Veel bewijs voert hij niet aan. Ik moet hem ver- denken van halsstarrigheid. Vlak voor de publikaties van de Club van Rome was Kahn nl de gevierde toekomstschetser. Het boek dat hij met Wiener schreef (The year 2000) was een doortrekken van alle groei- lijnen die er maar zijn en bevat dus veel rozegeur en maneschijn. Het valt dan niet mee om kort daarop de sombere perspectieven van de Club van Rome te beamen. Behoud van reputatie eist in zo'n ge- val een glasharde ontkenning van wat nieuwlichters naar voren brengen. Hieruit blijkt maar weer eens hoezeer onze schrijver-bioloog Hillenius het bij het rechte eind heeft als hij zegt dat de mens z'n hersenen niet gebruikt om rationaliteit te bedrijven, maar ze in dienst stelt van z'n instincten. Op dit moment ben ik dus druk bezig daarmee. Intussen waren er over ons onderwerp een paar boeiende lezingen te horen op een bijeenkomst van het Progressief Werkverband van Progres- sieve Christenen. Van Andel, Hoefnagels (s.j.) en Schuurman - resp. theoloog, socioloog en wijsgeer - zeiden o.m. dat de wetenschap die met zoveel kracht de groei heeft gediend zich nu eens moet bezig- houden met de inrichting van een andere soort van samenleving, geba- seerd op werkelijke economie, menselijke technologie (bv schaalver- kleining) en zinvol werk. Dat ons economisch stelsel van privé-ren- tabiliteit het tegendeel bewerkt van economisch omgaan met de natuur. En zo meer.

Op het instituut Kerk en Wereld hebben 200 wetenschapsmensen van al- lerlei slag zich verdiept in soortgelijke vraagstukken. De nederlandse bisschoppen gaven, net als vorig jaar, een vastenbrief uit die de mensen wijst op hun onverantwoordelijk welvaartsgedrag. Het christelijk geweten wordt dus een beetje wakker. Dat zegt wel wat, want uit eigen actuele deelneming en waarneming weet ik dat dit het meest irrelevante en luie geweten ter wereld is. Niet door oorsprong, maar door eeuwen- lange "Seclenmassage" ter aanpassing bij de behoeften van de aange- paste burgerman.

Hoe jammer is het dan weer te moeten vernemen dat het Vaticaan over de hele wereld de effectieve methoden voor geboortebeperking krachtig zal gaan bestrijden. Juist op het moment dat zich werkelijk ernstige moeilijkheden gaan aftekenen met de wereldvoedselpositie. Het celi-baat is wraakgierig. Herman Kahn en Vaticaan zijn het eens: de wereld kan een veelvoud van haar huidige bevolking voeden. Tot 8x zegt Kahn en dat 1000 jaar lang. De voortplantingswetten van het Vaticaan blijven daarna uiteraard nog van kracht. Mocht dat alles ooit be-waarheid worden dan moeten er wel miljoenen mensen eerst nog van honger omkomen, (op de tv zie ik nu een vrolijk brabantse moto-crossje; onze driekleur wappert lustig over het lawaai heen) want er is tenminste sprake van een fors tijdverschil tussen het pro-bleem en zijn oplossing.

Hoe staat het overigens met de tropische bossen? Als die allemaal moeten verdwijnen, evenals de tabaks-, koffie- en theeplantages, om ruimte te maken voor voedselplantages, dan kan het mis gaan met de zuurstofvoorziening. Het rijke westen zou er misschien beter aan doen hopen geld naar de tropen te sturen met de boodschap: bomen planten en overeind houden. Zuurstof kopen dus en de mensen uit tropische streken bintjes laten eten uit de Haarlemmer- en Wieringermeer. Hierboven werd al geconstateerd dat ons economisch stelsel niet deugt. Inderdaad, het voert ons tot de prullaria, het ontnemt ons onze gezondheid en nog veel meer. Hoe wij ons van dit stelsel kun-nen ontdoen leest u in één van de volgende afleveringen. De weten-schap is dan inmiddels wat verder gevorderd, zodat er kans bestaat op een inhoudelijk zeer behoorlijk opstel. Maar het zal Nederland niet meevallen op z'n eentje de nieuwe aanwijzingen op te volgen. Want de hele wereld gaat naar rechts. De duitser laat z'n innere Schweinhund weer vrolijk christendemocratisch blaffen; in België en Italië zijn zelfs socialisten corrupt en gaat het ook weer de christen-democratische kant op. Kahn en de paus hebben de wind mee. Hun ideeën krijgen het recht van toetsing.

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. van der Burg

Liberalisme is onzin

Direkt toegegeven! Deze titel is een wat al te sterke vereenvoudiging. Maar het moest nu maar eens hard tegen hard. Er is - ook in progres-sieve kring - al veel te lang geflirt met het "goede" liberalisme. Het komt me tot de strot.

Wat is nu precies het geval? Wel, het komt hierop neer dat er in dit land en daarbuiten alleszins goedwillende lieden rondlopen die zich "liberaal in de goede zin van het woord" noemen. Neen, ze stemmen geen VVD, dat niet. Van Riel zou ze er trouwens uittrappen. Maar ze maken een onderscheid tussen economisch liberalisme (laissez faire) en geest-elijk liberalisme (vrijzinnigheid, verdraagzaamheid). Ze stichten daarmee een eindeloze verwarring, want dit laatste heeft niets met liberalisme te maken. Liberalisme is een economisch-politieke beweging, voorna-melijk uit de vorige eeuw, aangehangen door lieden die tot welstand waren gekomen of dit via het liberalisme hoopten te bereiken, en die daarom vonden dat ze met hun welvaartsstreven vrijelijk hun gang moesten kunnen gaan. Wat goed voor hun portemonnee was, was immers goed voor God, Koning en Vaderland. Bovendien vonden ze dat ze in hun positie gelijkwaardig moesten zijn met de hogere standen. Daarom moest er b.v. ook vrijheid van drukpers komen. Vooral geen vrijheid van meningsuiting, b.v. via betogingen, want dan zou ook het ongelet-terde plebs wat te zeggen krijgen. Het is dit neveneffect van het li-beralisme, de "sociale" strijd voor gelijkheid van hun groep en voor vrijheid van communicatie (onder de geletterden) die historisch de meeste indruk heeft gemaakt. Het ging in wezen echter om de econo-mische vrijheid van handelen.

Het was ook hiertegen dat Marx zich afzette. Hij was zelf misschien geen voorbeeld van een tolerante figuur, maar de geestelijke vrijheid als zodanig heeft hij nooit bestreden. Vele van zijn volgelingen hebben er zelfs voor op, de bres gestaan. Door de eeuwen heen zijn er vrijzinnigen en verdraagzamen geweest. Dat was al zo in de tijd van Erasmus. In de vorige eeuw waren ze veelal politiek liberaal, omdat ze bij de Christelijke stromingen geen gehoor vonden. In deze eeuw waren ze sociaal-democraat of vrijzinnig democraat, of ze hielden zich buiten het politieke gewoel. De Liberale Staatspartij De Vrijheidsbond en zijn opvolger de VVD hebben zelden of nooit op de bres gestaan voor geestelijke vrijheid en verdraagzaamheid ten aanzien van de gehéle bevolking. De werkelijke politieke fakkeldragers van dit soort "liberalisme" waren in het verleden de SDAP, de VDB en enige kleinere groeperingen. Het is dan ook alleen maar hoogst verwarrend als in deze tijd werkelijke democraten, die vrijheid, gelijkheid en verdraagzaamheid nastreven, zich liberaal noemen. Het is bovendien historisch onjuist.

Vrijzinnig-democratisch dan misschien?

Het was Terlouw die het ronduit zei, maar anderen dachten het al: D'66 is zoiets als de vrijzinnig-democraten vroeger ("geworden", had hij er achter moeten zeggen). Of hij het over het hoofd heeft gezien weet ik niet, maar hij zei er niet bij dat de vrijzinnig-democraten in wezen liberaal waren, maar dan in de juiste betekenis van het woord. Weliswaar werd dit liberalisme sterk verzacht door menselijkheid en mededogen, maar zij trokken de wezenlijke juistheid van het maatschappelijk bestel niet in twijfel. Het is natuurlijk ieders goed recht om die mening toegedaan te zijn, maar het betekent ook dat er van de maatschappelijke hervormingen die je voorstaat niet veel terecht zal komen, eenvoudig omdat je zonder de fundamenteën aan te tasten geen wezenlijke hervormingen kan bereiken.

Ditzelfde bezwaar geldt tegen de PvdA, al begint daar wel hier en daar wat te dagen. Ook de strijd tegen het liberalisme tast namelijk de fundamenteën niet aan. Die liggen veel dieper, en gaan niet honderden jaren terug, zoals het liberalisme, maar duizenden jaren. Zolang de mensheid geschreven historie kent, is het normaal geweest dat er heersers en machthebbers waren tegenover onderdanen of overheersten. Dat is de laatste honderd jaar wat verzacht, maar wezenlijk is er niets veranderd. Ook socialisme veranderd daar niets aan, omdat daarbij in het gunstigste geval de macht in andere handen overgaat. De vrijzinnig-democraten zijn aan dat inzicht nooit toegekomen. Ze wilden de machtsconcentratie handhaven, ze waren alleen bereid ervoor te zorgen dat de uitwassen niet al te groot werden. Tóén kon dat nog, maar nú is er aan zo'n opvatting geen behoefte meer. Het is er eenvoudig te laat voor. Het is te laat voor nog weer een nieuwe middenpartij van mensen die de werkelijkheid niet onder ogen durven zien. Het is ook te laat voor Terlouw. Jammer!

Dat is de gebruikelijke procedure

Wie zich verbaasd mocht hebben over het aanbieden van de passen van de gearresteerde Perzen aan de Perzische ambassade door de Wassenaarse politie, weet nu het antwoord. Het kwam van burgemeester Staab. Dit is de normale procedure in dergelijke gevallen, bij paspoorten in onleesbare tekens.

Deze ploert is nu zo'n veel geprezen Nederlandse gezagsdrager. Door enige Kamerleden zijn vragen gesteld n.a.v. het Wassenaarse politietoetreden. Maar zo'n burgemeester is natuurlijk veel erger. Welk Kamerlid stelt nu eens vragen over hem? Of nog beter: eist zijn onmiddellijk ontslag? Werkelijk, een burgemeester had niet in korter bestek zijn totale ongeschiktheid voor zijn functie kunnen aantonen.

Nog iets nuttigs om te weten

"In het korps mariniers heerst geen andere mentaliteit dan in de rest van de Nederlandse samenleving." (H.A. van Ee, fiscaal Zeekrijgsraad). U mag zelf uitmaken voor wie dit het meest vleidend is.

Goor

De confessionele partijen hebben nog steeds hun streken niet verloren. In Goor komen ze met een gezamenlijke lijst uit onder de naam..... Progressief Goor. Kennelijk meer Goor dan Progressief. (Bericht en titel aan de Haagse Courant ontleend).

DE TRIAS POLITICA, EEN KINDERVERHAALTJE

door K.P. Bloema

Er was eens een mooi groot land, la douce France geheten. Daar heerste een Koning, die alles te zeggen had. Maar dan ook àlles. "l'Etat c'est moi" zei hij. Zoals dat altijd gaat, was er een groep mensen om hem heen, die alleen om zichzelf dachten en aan de mooie baantjes. Zij profiteerden van de absolute macht van de Koning. Maar het volk had niets te vertellen. Dat waren geen leuke dingen voor de mensen. In die tijd leefde er een wijs man, De Montesqieu genaamd, die er iets op bedacht had: als de macht nu eens een beetje meer verdeeld werd, en het volk (via haar vertegenwoordigers) de wetten maakte die de Koning (regering) dan zou uitvoeren, dan zou iedereen tevreden zijn. Voor alle zekerheid zou er dan nog een controleapparaat moeten zijn: een onafhankelijke rechtelijke macht. Dat zou mooi zijn. Dat waren leuke dingen voor de mensen. Die machtsverdeling noemde hij de trias politica. Het was dè vondst van de eeuw op staatkundig gebied.

Welnu, lieve lezertjes, deze trias politica werd in de vorige eeuw haast overal in Europa ingevoerd. Maar wat gebeurde er toen? Je raadt het nooit! Na de ideaal geachte machtsverdeling in de triasleer, ging het bij de strijd om de macht op de duur niet meer om het touwtrekken tussen de Koning en het parlement. Nee hoor, de Koningen verloren het overal. De machtsstrijd ging zich afspelen binnen de parlementen. De volksvertegenwoordigers gingen in een paar clubjes (partijen geheten) om de macht vechten en wie het won mocht dan de regering vormen. Dus geen evenwicht meer tussen volk en Koning, tussen wetgevende- en uitvoerende macht. Nee hoor, in feite lag alle macht bij de clubjes, die àlle middelen gebruikten van schrijven en praten (publiciteit heet dat) om de macht te krijgen of te behouden. O ja, er waren wel kapers op de kust. De pers bijvoorbeeld, die zichzelf graag ziet als de nieuwe controlerende macht. En de televisie, en de universiteiten, en de vakbeweging, en de pressiegroepen, en de aktiegroepen. Allemaal lekker meedoen in het machtsvoetbal.

De lezertjes zullen begrijpen, dat de arme triasleer van De Montesqieu wel om zeep was, hè? Natuurlijk niet officieel, want dat klinkt niet zo leuk. Maar als er iets bijzonders aan de hand was, een revolutie of een oorlog bijvoorbeeld, dan werd dat hele trias-gedoe toch lekker aan de kant gezet. Dan werden "speciale rechtbanken" ingesteld. Doen ze allemaal hoor! Fascisten, zowel als communisten. En ook wij, rechtschapsen Nederlanders. Na de oorlog stelden we fijn een "bijzondere rechtspleging" in, want wat heb je dan aan zo'n onafhankelijke rechter? Tenslotte: macht is macht, nietwaar?

En hoe loopt het verhaaltje nu af? zullen jullie vragen. Dat zeg ik lekker niet, want dan zeggen ze dat ik zeker de wijsheid in mijn zak heb zitten. Nee hoor. Als ik nu al vertel hoe het machtsvoetbalspel zal aflopen, is de wedstrijd niet leuk meer. Kijk maar een paar jaar goed naar het geleuter op de TV, dan zal je tenslotte de uitslag wel duidelijk worden. Maar 't is echt wel spannend hoor! Dag lieve lezertjes. En nu gezellig naar bed. Wel te rusten!

MEDEDELING UIT DEN HELDER

Op 13 februari is in de Openbare Scholengemeenschap "Het Nieuwediep" een politieke Voorlichtingsavond gehouden. Er waren vele belangrijke politici aanwezig. Voor D'66 waren dit Jan Terlouw en Jan ten Brink.

Voor D'66 was het een succesvolle avond.

's Middags stemde 3,9% van de kiesgerechtigde leerlingen D'66 en 's avonds na de voorlichting koos 12,3% van de leerlingen D'66. Daar slechts een deel van de leerlingen naar de sprekers van D'66 luisterde betekent het in dit geval dat ongeveer 35% van de jongelui die Jan Terlouw en Jan ten Brink hebben gehoord op D'66 stemden.

Er is nog een toekomst voor D'66. (Henk Koke, 18 maart '74).

STOPPEN OF DOORGAAN?

De verkiezingsstoomwals over D'66 komt niet helemaal onverwachts. De enquêtes wezen al in deze richting, en D'66 maakte als oprechte een eerlijke amateurs al reclame met zijn eigen wanhoop door het "Democraten gezocht" te zetten op het lege witte verkiezingsbiljet. Stoppen wil zeggen: het is gebourd, D'66 heeft het gehad als "beweging". We hebben geen nieuwe boodschap meer te verkondigen, dus ophouden. Het is mooi geweest. Doorgaan wil zeggen: we zijn een politieke partij zoals alle anderen, we hebben een programma en er zal wel weer eens een opgang komen. We hopen dan op een niet-confessioneel, niet-socialistisch kiezersbestand dat wel progressief, maar niet al te radicaal is. Een partij van fijnproevers.

Onze twijfels maken het moeilijk voor de gemeenteraadsverkiezingen. En wat dan? Dan komen de zomermaanden. Dus politieke rust. Gevolgd door onrust en zoeken naar nieuwe wegen in het najaar. Dan (of al eerder?) Zullen we moeten beslissen of we ons leuke exquise D'66-boutiekje gaan voortzetten, ondanks de zware concurrentie van de grote politieke warenhuizen-waar-alles-te-koop-is. Op de verkiezingsavond sprak van Riel over "hartelijke fantasiefiguren als de heer Terlouw van D'66". Bij het politieke VVD-warenhuis zijn hartelijkheid en fantasie kennelijk weinig gewaardeerd. Bij het PvdA-warenhuis was dat anders. Daar vond men ons klantenverlies erg jammer, hetgeen pleit voor hun goede smaak. Maar goede en slechte smaak: de politieke business gaat door, en de kleintjes lijden honger of moeten in dienst gaan bij de groten. Het is kiezen of delen. (KB)

67

70

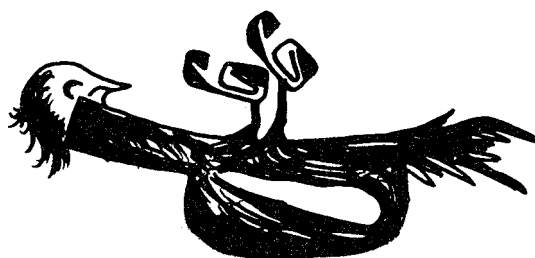
74

!

72

66

?

27 maart 1974

INHOUD:

- OVER HELDENMOED EN GEHEIME PARTIJEN
BIJ DE VERKIEZINGEN
door A.R. van der Burg
- MEDIUM OF TERTIUM
door H.P.M. Strijers
- ZUURSTOF KOPEN
door H. Jongedijk
- POLITIEKE VINGEROEFENINGEN
door A.R. van der Burg
- DE TRIAS POLITICA, EEN KINDERVERHAALTJE
door K.P. Bloema

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

50

7e Jaargang nr 9

MEI 1974

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten

Directie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag.
tel.: 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark (DB) - red.secr., K.P. Bloema (KB), A.R. van der Burg (%), F. Egter van Wissekerke (EW), A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), F.W.H. Vink (FV)

Correspondenten: E. Bruins (EB) en H. Geelen

Redactieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Vóór 21 mei a.s. zenden aan het redactieadres

Redactievergadering: 21 mei bij H.J. Krom, Noordenburglaan 46,
Voorburg. tel.: 070-861272

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N

Portugal

(DB) De staatsgreep is op dit moment (26 april) nog zo recent dat geen ander commentaar is te geven dan wat in alle dagbladen staat. Het betreft hier een Palijsrevolutie. De machthebbers verschillen van mening over strategie en tactiek dus zetten ze elkaar af. Of werkelijk verandering op komst is wachten we vol spanning af. Volgende maand meer.

dagvandaag

D'66-ideëen te koop

(KB) Als deze Peperbek verschijnt, zullen de landelijke werkgroepen van D'66 op 4 mei in Utrecht hebben vergaderd en waarschijnlijk hebben zij dan besloten, dat zij met hun politieke denkwerk zullen doorgaan. Dit zal dan gebeuren in het kader van de Wetenschappelijke Stichting (WS). Erwin Nypels, de wnd directeur van de WS, nodigde alle werkgroepen uit voor een gesprek, met het voorstel om dit politieke denkwerk "meer te richten op partijen/groepen/personen buiten D'66, teneinde meer bekendheid te geven aan de ontwikkelde ideeën." Een prachtig plan, maar zullen andere partijen/groepen/personen ontvankelijk zijn voor de ideeën van een partij als D'66, die het niet heeft kunnen redden? Hoe dan ook, het is goed om te proberen nog wat lading van het gezonken D'66-schip te redden. Alleen weet je nooit wie de opkopers van deze partij restanten zal zijn!

dagvandaag

Gemeenteraad Den Haag

(KB) Evenals in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht heeft ook D'66-Den Haag besloten om mee te doen aan de gemeenteraadsverkiezingen, ondanks het advies van het HB om alleen mee te doen als daar zeer bijzondere redenen voor waren, zoals meedoen in PAK- of andere verbanden, of als er een redelijke kans is op het behalen van een zetel. Deze redenen waren er niet in Den Haag, waar 2,2% van de stemmen nodig is voor één zetel. Als je van de omstreeks 1% die D'66 bij de staten-

verkiezingen haalde nog een behoorlijk aantal kiezers afhaalt die deze keer hun stem niet meer verloren willen laten gaan door op D'66 te stemmen, dan blijft het voor D'66-Den Haag nodig om er pakweg 5000 stemmen bij te krijgen. Een bijkans onmogelijke opgave. De vraag is, wat de doordouwers bezielde. Ik houd het erop dat het voornamelijk de wanhoop is, want de alternatieven zijn niet aantrekkelijk voor de thans nog overgebleven D'66-ers, die zich immers al zo lang hebben verzet tegen de liberale, christelijke en socialistische zuilen. Dan liever de lucht in, denken de laatste Haagse D'66-ers misschien.

dagvandaag

Einde van de koehandel?

(EW) In de nadagen van D'66 komt haar staatssecretaris Glastra van Loon met een verbeterde versie van het oude D'66-kiesrechtplan. Een gematigd districtenstelsel gekoppeld aan een gekozen premier. Door slechts van één stem per kiezer uit te gaan, waarbij deze stem vervolgens op twee plaatsen wordt bijgeschreven, n.l. voor de tweede kamer en voor de coalitiepremier, die door de partij in kwestie vóór de verkiezingen is geaccepteerd, worden vele nadelen van eerdere voorstellen in deze richting opgeheven.

De voordelen t.o.v. het huidige systeem zijn daarbij evident: de onfrisste en ondoorzichtige koehandel ná de verkiezingen wordt uitgebannen en de kiezer weet van tevoren wat er met zijn stem zal worden gedaan.

Het is echter twijfelachtig of de huidige regeringscoalitie het voorstel zal overnemen. Want het is wel duidelijk dat met name KVP en ARP als de dood zullen zijn op deze wijze gedwongen te worden tot duidelijk kiezen vooraf. Hun ideaal is nog altijd het "voor hen en zonder hen." En bovendien zijn de kansen voor het CDA minimaal binnen het door Glastra van Loon gepropageerde stelsel.

Toch heeft het voorstel teveel goeds om het in de la te laten liggen. Misschien dat een tijdelijk monsterverbond tussen PvdA en VVD op dit punt, waar ze beide alleen maar beter van kunnen worden, een mogelijkheid biedt?

dagvandaag

Haagse Post

(KB) Onze aloude HP is wel goed in de vernieling. Lang geleden was de HP hèt weekblad met de goede artikelen over wekelijkse gebeuren in Den Haag en met de alombekende strip van Ton Van Tast. Na de oorlog: misère, een reddingspoging van Hilterman, daarna opgekocht door Elsevier/Buonaventura en uit het Haagse zicht verdwenen naar het rauwe Amsterdam. Daarmee werd de HP een commercieel object, door de uitgever gebruikt om de opkomende D'66-markt te bestrijken, zij het voorlopig nog met een verlies van een paar ton per jaar. Nu D'66 ter ziele is, verplaatst zich de commercie duidelijk in de richting van de PPR. Een redacteursstaking in 1973 en een hoofdredacteurschap (tijdelijk) van Brugsma kan dat moeilijk verhinderen. Maar het wordt zo langzamerhand wel vervelend voor Hans van Mierlo. Hij kan toch geen hoofdredacteur worden van een PPR-blad? Wij hebben een goed advies voor de HP: tijdig fuseren met Peperbek, terugkeren naar de Haagse moederschoot. Peperbek verzorgt dan wel de betere inhoud en de HP verzorgt sport en spel (en de advertenties).

dagvandaag

(vervolg van pag. - 16 -)

Teneinde de emoties verder bot te kunnen vieren bleek het tevens noodzakelijk om de ondernemingsraad in de hoek te trappen, omdat de leden daarvan -sommigen ten koste van hun gezondheid- zich inmiddels een stuk bedrijfsproblematiek hadden eigen gemaakt en in hun onnozelheid meenden van hun eigen verantwoordelijkheid te moeten doen blijken. Wanneer D'66 toen iets van zijn taak had begrepen, was het op dat moment als één man achter de ondernemingsraad gaan staan. En fel gevecht met de harde kern van het socialisme in Nederland was het gevolg geweest, maar na het optrekken van de kruitdamp waren voor ieder werkzaam in het bedrijfsleven verhoudingen volkomen duidelijk geweest: wie groen is en wie rood, wie wenst te participeren en wie te polariseren, wie met veel vallen en opstaan een stuk medeverantwoordelijkheid wil leren dragen en wie vooralsnog aan zijn onmacht in holle leuzen vorm wenst te geven. De in de steek gelaten, thans voor roeyement uit de industriebond'NVV voorgedragen leden van de ondernemingsraad -zij hebben zich met een aparte lijst voor de nieuwe ondernemingsraad opnieuw kandidaat gesteld- zouden bij een echt D'66 als onze mensen herkend zijn en zij hadden er tijdens de staking moreel recht op om dat te weten ook. Dat de verkiezingsuitslagen in dat geval voor D'66 anders geluid zouden hebben dan nu is voor mij geen punt van twijfel.

Tenslotte de altijd spannende vraag, of een D'66 als boven omschreven nu een linkse dan wel een middenpartij zou zijn. Voor vrijheid kan men bij de VVD terecht, voor sociale rechtvaardigheid bij de PvdA. Voor D'66 blijft over de mens centraal te stellen, in zijn omgeving, in zijn verhouding met anderen, met zijn mogelijkheden en.....in zijn verantwoordelijkheid.

Is een dergelijke opstelling niet moderner, meer eigentijds en, als men dat woord in die, eigenlijk enig belangrijke betekenis gebruiken wil, linkser dan de PvdA?

Naar mijn mening is dat inderdaad het geval.

PEPERBEK EN D'66

Wat is nu precies de relatie tussen Peperbek en D'66? En in concreto: Wat gebeurt er met Peperbek als D'66 zou worden opgeheven of een geheel andere vorm zou krijgen?

De laatste vraag is gemakkelijk te beantwoorden. Peperbek gaat gewoon door. En waarom ook niet? Er is steeds meer behoefte aan een blad als Peperbek, dat zich in verleden en toekomst heeft en zal doen kennen als een blad met veel politiek, maar met weinig traditionele partijpolitiek, een blad, waarvan zowel de lezers als de redacteuren er behoefte aan hebben te streven naar een nieuwe vorm van samenleving, waarin het - ondanks vele de mensheid belemmerende en bedreigende omstandigheden - goed toeven is. Een samenleving met nog uiterst vage contouren, waardoor degenen die er naar streven meer zoekers dan wetters zijn. Ze onderscheiden zich daardoor van vele andere politieke stromingen, waarbij de toekomst getoetst kan worden aan een heilsleer uit het verleden. Een groep mensen die wel weten wat er allemaal verkeerd is, maar die er niet zo zeker van zijn wat nu wel het goede is dat er voor in de plaats moet komen. Deze ietwat vage band verbindt redacteuren en lezers. Ze vormen een kern die een gedachte kan doen voortleven en op het goede moment kan doen opbloeien. Die kern bestaat ten dele uit D'66-ers en ten dele uit oud-D'66ers en voor een ander deel uit geen van beide. Die band houdt ze samen. Mocht D'66 worden opgeheven, dan zal die band alleen maar sterker kunnen worden. Peperbek is dan het enige contact dat voorlopig overblijft. Dit legt een zware verantwoordelijkheid op ons allen. Onze denkbeelden gaan een politiek winterseizoen in. We moeten ze die tijd zien door te loodsen, tot in een nieuwe lente Peperbek het vruchtbeginnel blijkt te zijn, waaruit een nieuw politiek reveil opbloeit.

de redactie

POLARISATIE? HET MOCHT WAT!

door D. Bark

Op het moment dat dit geschreven wordt is de discussie over het voor en tegen van de in Nederland zogenaamd plaatsvindende polarisatie weer in volle hevigheid opgelaaid. De uitslag van de Statenverkiezingen heeft nieuwe gespreksstof opgeleverd. Reden te over om ons af te vragen of er eigenlijk wel sprake is van echte polarisatie.

Wat is polarisatie

Onzorgvuldig als het politieke spraakgebruik nu eenmaal is, verstaat men onder polarisatie niet meer dan verscherping van de tegenstellingen. Zo ontstaat dan het "polarisatiemodel" met als tegenhanger het "harmonie-model", waarbij de confessionele partijen het vaderschap van dit laatste claimen. Voor velen, die tegen de confessionele partijen zijn, verliest "polarisatie" in deze situatie zijn negatieve betekenis. Anderzijds wordt ook de houding tegenover confessionele partijen van tegenstanders van polarisatie (die de negatieve betekenis wel herkennen) er of zij willen of niet, door beïnvloed. ("Laat ze in vredesnaam maar blijven bestaan, want anders".....) De negatieve gevoelswaarde van het begrip "polarisatie" is naar mijn mening gelegen in het effect ervan. Verscherping van tegenstellingen is op zich niet gevaarlijk. Uit de botsing van meningen kan per slot van rekening de waarheid voortkomen. Het gevaar van polarisatie ligt in de ermee onvermijdelijk gepaard gaande versmalling van het actieterrain van de polariserende groepen. In de politiek betekent dit dat partijen die een deelbelang behartigen, waar op zich niets tegen is, als gevolg van het polarisatieproces dit deelbelang gaan verwarren met het algemeen belang, althans gaan zien als het enige werkelijke belang en zich volstrekt afsluiten voor de argumenten van de andere groep, waardoor uiteindelijk ook bevolkingsgroepen van elkaar vervreemden. Het voorbeeld daarvan is Groot Brittanië. Degenen die VPRO's "zip code" over Engeland hebben gezien, zullen zich de reactie herinneren van een vakbondsleider op de vraag naar zijn contacten met "de andere klasse" (alleen al het feit dat hij de vraag begreep!). Die reactie kwam neer op: "ik ontmoet ze eigenlijk nooit en heb daaraan ook geen behoefte. Ze moeten ons behoorlijk betalen en verder gaan ze hun gang maar."

In zo'n situatie kun je je voorstellen dat een vakbond ten volle bereid is een heel land in de vernieling te staken, zonder in de gaten te hebben waarmee men bezig is.

Die situatie bestaat in Nederland niet en zal ook niet snel ontstaan bij voortdurende van de zgn. polarisatie die volgens mij geen polarisatie is, maar opdeling, dan wel verandering van het traditionele centrum.

De functie van het centrum

Het centrum vervult een nuttige functie in de politiek. Afwezigheid van het centrum leidt licht tot excessen; vgl. Engeland; maar ook de VS, waar beide partijen in het centrum opereren zodat er van een centrum in het politieke spectrum eigenlijk geen sprake is omdat er geen politiek spectrum is. In de politieke tegenstelling tussen zekerheid en heilzame onzekerheid, tevredenheid en kritiek, fundamentele verandering en bijsturen, de ontwikkelingen voorzien en de ontwikkelingen volgen, is er behoefte aan een visie die de noodzakelijkerwijs wat eenzijdige doelstellingen van de medestanders van deze beide (schematisch beschreven) opvattingen toetst aan de totale maatschappelijke realiteit.

Daartoe is echter wel een eigen visie op wat die maatschappelijke realiteit is, noodzakelijk. Met andere woorden het centrum kan zijn (nuttige) functie niet vervullen zonder zich in beginsel te hebben uitgesproken over de vraag of de maatschappelijke realiteit gunstig is voor de mens en dus slechts bijsturing behoeft dan wel ongunstig is en fundamentele verandering vereist. Het is daarom volgens mij niet toevallig dat de FDP in Duitsland is gaan groeien nádat men zich, zonder de programmatische uitwerking over te nemen, had verbonden aan de maatschappijveranderings-hoofddoelstelling van de SPD.

Situatie in Nederland

De confessionele partijen in Nederland hebben wel steeds gepretendeerd de vooromschreven centrum-functie in de Nederlandse politiek te vervullen, doch hebben dat naar mijn mening niet gedaan. De, samenhangende, oorzaken zijn eenvoudig aan te geven. Het Nederlandse Centrum was groot, groter dan de politieke groeperingen aan weerszijden ervan. Daardoor konden de confessionelen hun partners kiezen waardoor niet het centrum, maar die partners de beleidsbijsturende functie gingen vervullen; een functie waar zij door bewustgekozen eenzijdigheid niet voor geschikt zijn. Deze situatie leidde er tevens toe dat het centrum geen principiële keuze tussen de twee hoofd-visies op maatschappelijke ontwikkeling behoefde te doen. Dat kwam goed uit want beide visies waren binnen hun partijen vertegenwoordigd: hun zgn. harmonie model was in werkelijkheid een compromismodel. D'66 heeft eigenlijk de echte centrum-functie, op basis van een keuze voor verandering, nagestreefd. Dat is mislukt, o.m. omdat het kwasi-centrum nog bestond en groter was dan D'66. Wat er op het ogenblik gebeurt is de verdwijning van het centrum oude-stijl. Voorzover daarbij polariserende trekken zijn te onderscheiden, is dat veeleer binnen de partijen dan ertussen. Schmelzer - Mertens, Biesheuvel - Boersma maar ook: van Riel - Vonhof, van Thijn - nieuw links.

Speculatie

Ik houd het erop dat, zeker als de progressieve partijen omzichtig manoeuvreren (vgl. artikel van Thijn, maar ook het boekje van de Gaay Fortman) een nieuw centrum kan ontstaan dat principieel voor verandering kiest. De PvdA als kern van het veranderingsgezinde blok; de VVD-CHU als kern van het behoudende blok; de KVP (in geseculariseerde vorm) als kern van het nieuwe centrum. Beide vleugels zullen hun waakhond hebben, resp. de PPR en een koekoekachtige formatie. De A.R. zal, gezien zijn traditioneel gereformeerde aanhang altijd een geval op zich zelf blijven. De CDA is een streven naar herstel van de centrumfunctie oude stijl en dus voor deze ontwikkeling gevaarlijk. Ook gevaarlijk voor de confessionelen zelf, want niet kiezen vóór de volgende verkiezingen zal hen op verlies naar twee kanten komen te staan. Kiezen ze wel, dan verliezen ze alleen de kiezers die het met die keus niet eens zijn. De Zeeuw ziet dat. Kruisinga volgens mij ook. Een onverhoopt tot stand komen van de CDA zal dus het vooromschreven proces vertragen. Zozeer zelfs dat dan de polarisatie pas goed om zich heen gaat grijpen.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

● Zouden bij D'66 ook drank en vrouwen de oorzaak zijn?

- ● -

● Gelukkig voor Nixon heeft Amerika geen Van Praag als voorzitter.

- ● -

● D'66 bestuur: nooit van stille kracht gehoord?

- ● -

● Moet Van Mierlo nou eerst lid van de PPR worden voor hij naar de Haagse Post kan?

- ● -

● Zonderling: voorstander van de Zonderdag.

- ● -

● Waar zouden al die op 29 mei vergeefs op D'66 uitgebrachte stemmen eigenlijk terecht komen?

- ● -

● Japie: mij benieuwen wanneer Brinkhorst weer naar Groningen verhuist.

- ● -

● Terlouw mag wel oppassen, Bloema schrijft nu ook kinderverhaaltjes.

- ● -

● Eugene: Wat een dirigisme, dat gedoe van de Reclameraad over snoeprclame. De tandartsen moeten toch ook verdienen?

- ● -

DE DOODGRAVERS VAN D'66

door A.R. van der Burg

Het merkwaardige van D'66 is dat het al begraven wordt voordat de laatste adem is uitgeblazen. Ik doel nu niet op de grafredenaars en necrologen in dag- en weekbladen, maar op degenen die in feite het besluit tot de begrafenis hebben genomen, n.l. de leden.

De feiten zijn tamelijk eenvoudig. Als politieke partij heeft D'66 voorlopig afgedaan. Wie daar vóór de verkiezingen van provinciale staten nog aan mocht twijfelen, omdat uitslagen in Zaanstad of Zwolle niet voor het gehele land behoeven te gelden (een heerlijk naïef sprookje), zou nu toch wel zekerheid moeten hebben na het bekendworden van de uitslag. Deze komt erop neer dat nergens in het land voldoende stemmen zouden worden gehaald om zelfs maar één gemeenteraadszetel te halen. Anders gezegd: het handjevol mensen dat nu nog op D'66 heeft gestemd zal het dan ook goeddeels laten afweten, zodat het ernaar uitziet dat zelfs geen tiende deel van de kiesdeler wordt gehaald.

Er is de laatste jaren veel kritiek op D'66 mogelijk geweest, maar zo'n lot heeft de partij natuurlijk niet verdiend. De overwegingen die destijds het bestaansrecht van D'66 motiveerden, zoals het doorbreken van de 19e-eeuwse politieke verhoudingen en het verkleinen van de afstand tussen bestuurder en bestuurde, zijn nog steeds van kracht. Er is dus zeker nog wel behoefte aan een beweging die zulke zaken levend houdt en die zich - als de tijd gunstig is - als politieke partij opwerpt. Als D'66 er alsnog behoefte aan zou hebben die rol op zich te nemen, dan zou er nu en in de naaste toekomst veel werk aan de winkel zijn. Optimisten zouden zelfs kunnen hopen dat al in 1976 de kaarten zoveel anders zijn komen te liggen dat dan weer met succes als politieke partij bij de Kamerverkiezingen kan worden opgetreden.

De meerderheid van de leden in veel afdelingen denkt daar anders over. In plaats van de handen uit de mouwen te steken om nog te redden wat er te redden valt besluit men om aan de komende gemeenteraadsverkiezingen deel te nemen, m.a.w. om het zieltogende lichaam de doodsstreek te laten krijgen. Zoiets kan alleen maar voortvloeien uit een onbewuste behoefte aan zelfvernietiging of uit een bewuste behoefte een streep te zetten onder het "wilde" verleden, toen men nog allerlei politieke idealen had. Omdat het percentage mensen met zelfvernietigingsdrang beperkt is, moet de laatste verklaring wel de hoofdzaak zijn. Mensen die in hun jonge jaren (d.w.z. zes jaar geleden) allerlei dingen in de samenleving wilden veranderen en daartoe enthousiast lid van D'66 werden, zijn nu intussen oud en bezadigd geworden. Ze schamen zich een beetje over hun verleden en hun jeugdzonden. Liefst zonder al te veel gezichtsverlies zouden ze willen terugkeren tot rustiger politieke wateren, zoals PvdA, VVD of CDA. Dat kan het minst opvallend gebeuren door D'66 naar de knoppen te helpen. Achteraf kunnen ze dan immers altijd zeggen dat zij het niet zo gewild hebben.

Wie zich door mijn betoog niet zonder meer wil laten overtuigen, zou ik een andere spiegel willen voorhouden. Ik ken geen exacte cijfers, maar laten we eens aannemen (ver mis kan het niet zijn) dat in de loop der jaren zo'n 10000 mensen voor kortere of langere tijd lid van D'66 zijn geworden. Daarvan zijn er nu nog - meen ik - een 3000 over. Ten dele zijn dit waarschijnlijk papieren leden. Er zijn dus 7000 oud-leden. Aanzienlijk meer dan er leden zijn. (Ik verwaarloos nu maar even de gestorvenen). Van een bestuur van een organisatie die in zeven jaar tijds met zulke cijfers wordt geconfronteerd zou je toch mogen verwachten dat het zich afvraagt wat er toch mankeert. Het zou b.v. eens een steekproef uit die 7000 kunnen nemen en vragen waarom ze nu eigenlijk bedankt hebben. Dat zijn natuurlijk vele redenen, maar een lijn zal er toch wel in te ontdekken zijn. Dan is er ook nog de groep van 9 miljoen volwassenen die nooit lid van D'66 zijn geworden. Waarom niet? Waarom is maar 0,1% ooit lid geworden en niet b.v. 0,2% Toch allemaal wel vragen waar je voordat je tot liquidatie besluit een antwoord op zou moeten weten. In ieder geval een nuttiger tijdsbesteding dan aan gemeenteraadsverkiezingen deelnemen.

De lezer weet net als ik dat dit nooit gebeurd is en dat er ook in benarde tijden als nu geen aandacht aan wordt besteed. Hij of zij weet ook net als ik de reden van dit niet gebeuren: De weglopers waren fout; alleen de blijvers hebben het bij het rechte eind. Het is alleen jammer dat de het-bij-het-rechte-eind-hebbers maar met zo weinigen zijn. Maar misschien troost dit selecte gezelschap zich met de gedachte dat er speciaal voor hen een riant plekje in de politieke hemel is gereserveerd.

VRAAG EN ANTWOORD

door J.L. Albers

- Heeft D'66 zijn doel bereikt?
Nee en dat zal het ook nooit.
- Heeft D'66 voor niets bestaan?
Nee, zonder D'66 was de K.V.P. nog de grootste partij van Nederland en waren de Kamers, de Provinciale Staten en veel Gemeenteraden geheel ingedut onder de wollen deken van de welvaart.
- Wanneer was D'66 over zijn hoogtepunt heen?
Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten van 1970. In Zuid Holland verwachten de pessimisten in D'66 10, de optimisten 12 zetels. Het werden er 8.
- Zijn de verkiezingen van maart j.l., waarbij D'66 1% haalde, een gril van de kiezers, die D'66 in de steek lieten?
Nee, zie de geleidelijke, steeds sneller gaande teruggang sinds 1969.

- Was D'66 een beweging of een partij?
D'66 was een beweging, maar wilde zo graag partij zijn.
- Waaruit bleek dat o.a.?
Uit het "krankzinnig avontuur" waarbij D'66 zijn eigen karakter verlooehende. Uit het leveren van een minister, staatssecretarissen, gedeputeerden en wethouders, waardoor zij gekluisterd werd en haar zending niet meer kon voortzetten.
- Wat waren de grote vergissingen van D'66?
Te menen dat de Partij van de Arbeid niet meer zo socialistisch was. Te denken dat je macht uit moet oefenen om wat te kunnen bereiken. Te vinden dat individualisme het hoogste goed is. Te veronderstellen dat je niet op een effectieve manier aan ledenwerving behoeft te doen, en dat financiën geen rol spelen. Te menen dat de gewone man niet aangesproken behoefde te worden.
- Komt het kabinet Den Uyl in moeilijkheden als D'66 zich nu opheft?
Integendeel, duidelijkheid zal de bestuurbaarheid van ons land alleen maar vergroten. Misschien heeft dat konsekwenties voor de D'66 bewindslieden. Er is een goede wachtgeldregeling.
- Wat moeten de leden van D'66 in de beide Kamers doen als D'66 zich opheft?
Als ze er zin in hebben als onafhankelijke leden blijven zitten en de goede gedachten van D'66 uitdragen.
- Wie beslissen eigenlijk over opheffing?
Allereerst de kiezers. Dan de leden. In ieder geval niet de partijtop.
- Wat is, nu bij verschillende verkiezingen de kiezers duidelijk hebben gesproken, een goede manier om aan de weet te komen hoe de leden van D'66 erover denken?
Het houden van een objectieve, goede enquête en geen partijcongres waar men niet in alle rust kan beslissen.
- Voelt u voor een langzame dood?
Zo ja, hef dan D'66 niet op.
- Is er een pragmatische oplossing die tevens fier is?
Ja, opheffen.

IN HET TEKEN VAN HET KRUIS

Door H.P.M. Strijers

KB in de vorige Peperbek: als D'66 de één procent niet haalt, wat dan? Stellig een vraag voor lieden met boter op het hoofd. Voor anderen een overbodige opmerking. Die blijven denken voor ze doende zijn, en doende denken ze nog. De situatie is voor hen eigenlijk simpel. Van Mierlo had misschien visie, maar die paste niet bij D'66; Terlouw heeft hersens, maar niet wat D'66 nu nodig heeft. Daarom citeren ze Willem de Zwijger: nee ook zonder te slagen moet men volhouden. Natuurlijk heeft KB wel gelijk: wat moeten mensen die in D'66 de ster van een moderne partij zagen opgaan en zinken? Die ster moest opgaan, tot de grote plof, en niet heen en weer. De links-rechts beweging was immers irrelevant voor D'66? Wat moeten mensen die de VVD noch de PvdA mogen? De laatste kreeg reeds de kwalen van een doorbraakpartij, die vleugels onder de leden laat klapperen tot de een de ander lam slaat. Is die partij meer dan een SDAP met carrièremakers en illusionisten als trekpaarden? De interne democratie is er nauwelijks moderner dan in de VVD. De mensen mogen er meer vertellen, de structuur is uiteindelijk dezelfde. Gelukkig hoeven we niet uit te huilen; na de aftakeling die al vanaf 1968 bezig is. We moeten opnieuw beginnen - D'66 vergeten en desnoods Democraten heten. De vuile was die met de avonturen is binnengekomen moet weg. (Voor wie nog niet genezen is: we hebben de PvdA gered, zullen we nu de VVD redden?)

Als we weer met elkaar kunnen praten maken we een afspraak: gaat het om het spel of om de knikkers? Die vraag ontmaskert het progressisme van menigeen tot een vlucht naar voren. (Men streeft niet naar iets, men zet zich af tegen iets).

Willen we macht, of willen we een beter bestel?

In het eerste geval zijn we geen haar beter dan de rest. Die zwaait van links naar rechts, van progressief naar conservatief, tussen de lui die geld en goed hebben en de lui die het willen krijgen. In het laatste geval zien we méér: nóg een lijn, dwars op de eerste tussen de macht hanteren volgens de aloude manier van ik-en-mijn-makkers, en een betere manier voor een maatschappij waarin alles-met-alles-samenhangt.

Het beroerde is dat bij die betere manier het eigenlijk niet om macht gaat. Dus missen we voor anderen in dat laatste geval, een herkenningspunt. Om dezelfde maffe reden als waardoor samen-met-elkaar minder aanspreekt dan samen-tegen-hullie. Met elkaar ons land sturen heeft minder profiel dan de vijand van zijn stoel schoppen. Dit heeft zich trouwens al gewroken bij D'66. Een partij heeft immers een vliegwiel en een roer nodig - een zakelijk belang dat de benen op de grond houdt. Dat kan een schimmig geheel zijn als 'de werkgevers', en een blok als 'de vakbonden'; of een idee, zoals het geloof aan betere maatschappelijke structuren (wat die ook zijn mogen), of aan een hiernamaals; het kan zelfs een gerichte overtuiging zijn alsooit in D'66 heerste. Die overtuiging kon per definitie geen anker vinden in gevestigde (zakelijke) belangen: we wilden de zaken juist vrij maken!

De zwakheid van D'66 lijkt achterna dat die overtuiging niet als ideologie erkend word, terwijl die in feite slechts geen ouderwetse ideologie was. D'66 kon dus ongeremd een programma-partij worden, met een nobel doch snorkend poujadisme, van verbetering van het parlement tot behoud van het milieu. Als ernst was dit gedoe lachwekkend, als avontuur inderdaad krankzinnig.

We moeten er nu echt een streep onder zetten. We maken van D'66 een werkgroep. Wie erbij wil moet eerst zeggen wat 'D'66' voor hem betekent. Een vlakke figuur die de zaken in de Wiegel-den Uyltrant ziet, is onwelkom. We willen een extra dimensie: hoe dóe je het, democratie zonder boven- en onderdanen?

Wij gaan voort - in het teken van het assen-kruis!

HET ANTI-COMMUNISTISCH PROTEST

Door F. Egter van Wissekerke

Alles op een hoop

Het grote bezwaar van kritische uitspraken tegen bepaalde totalitaire systemen is dat er altijd wel iemand vindt dat je eenzijdige informatie verstrekt. Ten eerste komt zo'n verwijt natuurlijk van de aanhangers van zo'n systeem, maar daar heb ik geen slapeloze nachten over. Maar er zijn andere mensen-veelal democraten in hart en nieren-die een protest, tegen het communisme bijvoorbeeld, onbestaanbaar vinden als daarbij niet in één adem de vloer wordt aangeveegd met het nationaal-socialisme, het fascisme en alle kolonels-regimes, die er helaas in groten getale in de wereld te vinden zijn. Afgezien van het feit dat een dergelijke totaal-behandeling meer ruimte vergt dan de redactie van Peperbek me zou toestaan, heb ik nog een ander-meer fundamenteel-bezwaar tegen een dergelijke poging om alle mogelijke dictatoriale ideologieën op één hoop te gooien.

Analyse of protest

Het is namelijk helemaal niet moeilijk om in een paar woorden te zeggen, wat het gemeenschappelijk beginsel is van al die totalitaire systemen: Hoe krijg je het voor elkaar mensen die er anders over denken hun "brutale" mond te laten houden? Neen het probleem komt pas als je moet gaan vertellen waarin die veelsoortige politiek/maatschappelijke gedachtenpinsels nu van elkaar verschillen.

Dan zijn nuances nodig, dan zijn vergelijkingen gewenst en het resultaat is meestal dat de schildering in plaats van een duidelijk protest een grijze brij van wetenschappelijke analyses wordt. En natuurlijk zijn dergelijke analyses in kringen van deskundigen van nut, maar hun opinievormend effect op gewone mensen is vermoedelijk uiterst beperkt. Om werkelijk mensen wakker te maken zijn protesten nodig. Die moeten emotioneel zijn, want alleen dan is er een kans dat ze de mens in zijn menselijkheid aanspreken.

Verweg en dichtbij

Een laatste bezwaar tegen een democratisch offensief op alle fronten tegelijk is van meer praktische aard: Zowel in tijd als in plaats gezien is de mate van bedreiging, die totalitaire systemen vormen voor democratische samenlevingen, van verschillende orde. De paternalistische met nationale leuzen scherpende dictator vlak over de grens is wezenlijker dan zijn collega, ver weg in een ander werelddeel, hoe verfijnd en modern diens methoden ook zijn. En de dictatuur, hoe gematigd ook, die tevens beschikt over economische en militaire machtsmiddelen, die mondiaal van grote betekenis zijn, is veel gevaarlijker dan een of andere maffe kolonel, die de scepter zwaait in een minuscuul bananenrepubliekje, zelfs als daar elke nacht brave burgers van hun bed zouden worden gelicht, om bij het ochtendkrieken te worden gefusilleerd-hoe onmenselijk dat op zich ook is.

Rooie beren?

Aan deze wat lange inleiding knoop ik dan nu maar mijn conclusie vast: Als er iets te protesteren valt, doe het dan in elk geval tegen het communisme. Althans als men leeft in Europa in 1974. Afgezien van de niet geheel frisse kern van de leer, die de unieke waarde van de mens als individu ondergeschikt maakt aan de uiterst vage som van de collectiviteit, zijn op dit ogenblik ten minste twee communistische systemen tevens mondiale supermachten, waarvan er één op nog geen 250 km oost van Winterswijk is gelegen. Nu weet ik heel goed dat de periode van de koude oorlog - gelukkig - achter ons ligt. Het is zeker niet mijn bedoeling allerlei rooie beren of - verder weg - rooie draken op ons behang te toveren. Maar dat betekent nog niet dat we daarmee nu direct alle realisme moeten laten varen.

Feiten en cijfers

Een paar historische feiten en cijfers:

- De-ook door sommige "progressieven" in Nederland nog al eens-bewierrookte Lenin heeft in 1922 o.a. gezegd dat doodstraf cq verbanning moest volgen tegen alle Russische staatsburgers, die het bolsjewisme verwierpen. Hij kreeg zijn zin, want het Wetboek van Strafrecht van 1922-ook thans nog geldig-voorziet in een dergelijke zware sanctie
- In de jaren '29 en '30 werden tenminste 15 miljoen boeren gedoporceerd. (Op een totale bevolking van 200 miljoen=ruim 7%)
- In 1937 en 1938 werden tenminste 1 miljoen mensen tijdens de grote terreur terechtgesteld. Van de 7 miljoen gearresteerden, die naar kampen werden afgevoerd (met sterftecijfers van 30% per jaar) neemt men aan dat slechts een klein miljoen het overleefde
- Tussen 1937 en 1952 stierven in totaal -laag geschat- 20 miljoen Russen als slachtoffer van de Stalinistische terreur. (Ter vergelijking tussen 1933 en 1945 10 miljoen doden door de Nazi-terreur, Duitsers en anderen tezamen)
- Van de nazi-oorlogsmisdadigers zijn er tot nog toe 86.000 berecht, van hun soviet-collegae nog geen 10(tien)
- Ik ga nu maar voorbij aan de veelal nog niet geheel vergeten gebeurtenissen zoals Hongarije 1956 en Praag 1968.

339.000 naamlozen

En hoe staat het op dit moment? Eerst een opmerking vooraf. Niet ontkend kan worden dat de terreur een ander gezicht heeft gekregen. Voorzichtige schattingen spreken toch over tenminste 400.000 politieke gevangenen, in de Sovjet-Unie alleen al. Gemiddeld jaarlijks sterftepercentage: 10%. (Om U een voorstelling te kunnen maken: een soortgelijk regime zou in ons land betekenen 22.000, waarvan er elk jaar 2200 sterven). In mijn vorige artikel heb ik al gesteld dat er maar een enkele naam bekend is: Amalrik, Krasin, Yakir, Sinjavski, Danielj, Grigorenko. Verbannen werden Solzjenitsyn en Maksimow. Nog ongemoeid gelaten werden Sacharow en Medvedev. In totaal 10 namen, waarvan er met enige moeite door deskundigen misschien 990 bijgevoegd zouden kunnen worden. Goed, dat wil zeggen dat er zo'n 339.000 op ons appèl ontbreken. 339.000 naamlozen, die aanspraak kunnen maken op onze aandacht, nee meer dan dat, op onze steun.

Protest, hoe en vooral wie?

En nu de hamvraag. Hoe geven we steun? De dissidenten hebben veelal unaniem en bij herhaling daarover gezegd: "Laat ons niet in de steek. Al uw protesten-zelfs als ze zonder enig direct gevolg blijven-geven ons de kracht en het geloof om door te gaan. Het belangrijkste is dat in Rusland de mensen, die een eigen mening hebben en die mening verdedigen, niet uitsterven."

En een tweede vraag: wie moet protesteren? Er zal wel geen verschil van mening bestaan over het feit dat elke staatsburger, die zich democraat voelt, daartoe de plicht heeft. Helaas is het effect daarvan gering, al was het maar omdat dergelijke individuele particuliere protesten in de Sovjet Unie niet doordringen. Wat wij wél kunnen doen is andere, meer krachtige stemmen ertoe brengen onze tolk te zijn. Ik denk aan wat men onze "opinionleaders" zou kunnen noemen: internationaal bekende wetenschapsmensen en artisten, journalisten en commentatoren voor radio en tv en niet te vergeten: onze politieke leiders.

Onze falende opinionleaders

Twee kanttekeningen zijn dan op hun plaats. De eerste is dat in ons land de situatie dreigt te ontstaan dat alleen opinionleaders met een "rechtse" signatuur veelvuldig hun mond opendoen. Daartegenover zijn hun progressieve collegae veel zwijgzamer en als ze het niet zijn veel meer geneigd tot vergoelijkende en afzwakkende nuanceringen. Afgezien van het feit dat daar wellicht in een enkel geval een soort sympathie met de ideeën-niet de daden- van het communisme een rol speelt, heb ik de indruk dat die voorzichtigheid toch soms voortkomt uit overwegingen van interne electorale politiek. Hoe dan ook moet immers voorkomen worden dat men (hier in Nederland dan wel te verstaan) zou kunnen zeggen dat je het-in welk opzicht dan ook-eens zou zijn met bijvoorbeeld Van Riel. Vergeten wordt dan kennelijk dat juist het alleenvertoningsrecht van anti-communistische protesten voor dergelijke "rechtse" politici het effect van elk protest tegen de communistische dictatuur schaadt juist op die plaats, waar het tegen gericht is: in de Sovjet Unie zelf. Het valt de autoriteiten daar namelijk relatief gemakkelijk alle protesten uit het Westen over één kam te scheren: die van het revanchisme.

Regeringsprotest

Speciale aandacht moet nog worden gegeven aan eventuele protesten van onze regering en haar officiële vertegenwoordigers. Bark heeft erop gewezen dat een zekere terughouding daar op zijn plaats is, vanwege het gevaar voor represailles tegen de mensen, die we willen steunen. Dat kan zo zijn, anderzijds moeten we ons niet teveel illusies maken dat men in Rusland erg goed verschil kan maken tussen officiële en niet-officiële protesten. Men is aldaar zo gewend aan het fenomeen van het officieel georganiseerde on-officiële protest (zie de beerput die nu opengaat bij de anti-Solzjenitsynschrijverij in de Sovjetpers) dat men zich vermoedelijk niet kan voorstellen dat hier mensen meningen kunnen uitspreken, die niet bij de afdeling voorlichting van het Ministerie van Binnenlandse zaken zijn voorgekauwd. Vandaar dat represailles altijd mogelijk zijn, maar het is waar dat zo in elk geval het beginsel van niet-inmenging door onze regeringen wordt gehandhaafd. Hoewel, ik hoop dat daarbij ook geen verschil wordt gemaakt tussen de ene en de andere dictatuur. Trouwens wat dat betreft volgt de huidige regering tot nog toe een redelijk aanvaardbare koers. Het is juist tegen die andere "spraakmakers", waar ik mijn verwijt tegen richt. Vooral de progressieve partijen en daarmee verwante massamedia lijken zich nog al eens meer druk te maken over Chili en Portugal dan over Rusland en Tsjecho-Slowakije. En ik meen in het bovenstaande min of meer redelijk gemaakt te hebben dat die trend uiterst gevaarlijk is, juist omdat er in wezen geen enkel principieel verschil tussen een rechtse of een linkse dictatuur is.

Niet alleen de praktijk maar vooral de ideeën

En ter afsluiting nog het volgende: Het is gewoon niet waar dat de ideeën van het communisme goed zijn en dat slechts de praktijk verwerpelijk is. Communisme ontkent-ook in theorie- de kerngedachte van de democratie dat de collectiviteit er voor de mens is (en niet omgekeerd).

Iedere mens heeft een onvervreemdbaar recht op persoonlijke vrijheid, die slechts mag worden beperkt als het bereiken van een even

even grote mate van vrijheid voor anderen zou worden belemmerd. Daarmee krijgt de menselijke solidariteit en onderlinge verantwoordelijkheid een afgeleide-maar daarom niet minder belangrijke-functie. Namelijk van het reguleren van ontplooiingsmogelijkheden, meer in het bijzonder van invloed, kennis en welzijn. Deze kern-gedachte is het die elke sympathie met het communisme (inbegrepen alle synoniemen daarvan, zoals bijv. leninisme of marxisme) voor een echte demoraat onbestaanbaar maakt. Dat moeten we niet alleen denken, we moeten het ook openlijk durven zeggen, juist als van Riel, Hoogendijk en Luns het ook doen.

SNAPPEN DE KIEZERS ER NIETS VAN?

Mijn buurman weet het niet meer! Hij wil niet geregeerd worden door het Grootkapitaal. Hij wil niet geregeerd worden door de vakbonden! Hij wil niet geregeerd worden door Moskou, Rome of een andere godsdienstige sectie! Hij wil ook niet geregeerd worden door war-hoofden! Hij is geen boer! Daarom vroeg hij mij: "Is D'66 wat?". Ik gaf hem Peperbek van april 1974! Zijn enthousiasme steeg tot blz. 8, toen raakte hij wèèr in de war,.. was het D'66 congres met de beroemde motie 107 nu op 7 of 9 maart jl. Is D'66 zijn tijd nu zò ver vooruit?, dat de kiezers er niets van snappen? Zo is het ook met hun financiën!

Ik vertelde hem, dat de Nederlandse Leeuw 7 pijlen in de linker hand vast geklemd houdt of wel de basis der 7 ontwikkelingsstromen! Nederland valt onder de tweede pijl, de pijl van de verdeling en vereniging met de onzichtbare kracht der liefde (economie, handel, filantropie en distributie; ook wel het Moederprincipe!)

Engeland is het eerste pijlsland, ofwel het regeringsland (Brittania rule the waves!)

Duitsland is het derde pijlsland met zijn techniek, organisatie en filosofie (Goethe, Steiner)

Frankrijk is behept met de vijfde pijl, die der concrete wetenschap, terwijl Amerika bij uitstek het land van de zesde pijl, die van de toewijding of devotie, moet zijn!

Spanje is het zevende pijlsland met zijn ceremonie, bouwkunst en schoonheid!

U ziet het! De meeste landen en regeringen kennen hun eigen kracht niet net als Ierland, wier kracht ligt in de vierde pijl of wel die der harmonie (kleur groen!).

Het loopt met een land, mens of partij fout als zij zich een andere ontwikkelingspijl gaan toe-eigenen: Hitler dacht, dat Duitsland een eerste pijlsland was, evenals Amerika thans, en dat loopt natuurlijk spaak!

Zo denken sommige Nederlanders, dat Nederland een zesde pijlsland is, die zich zo nodig moet bemoeien met het wéé ,rechtstreeks, en dat gaat mis! Wij kunnen wèl onze goede invloed uitoefenen middels de onzichtbare kracht der liefde, m.a.w. de goede handel en filantropie (de Hadji-tochten, georganiseerd door de Nederlanders, een effect, waar we met de olie-gebeurtenissen profijt van hadden, anders was het veel harder aangekomen!)

De kracht van Nederland ligt dus volgens onze eeuwenoude overlevering in de handel, economie en filantropie (actie Open het Dorp) met zijn centen is de Nederlander gelukkig (daarom winst voor de VVD en PvdA).

En dat stuitte ook mijn buurman, D'66 praat wel over een goed leef-klimaat, milieubeheer, wat een Nederlander au fond geen barst kan schelen, als de centen maar goed zijn!!

Laat D'66 maar wat economischer zijn, ook binnen de partij, dan zal het haar goed gaan en dan... stem ik D'66,..... vandaar!!!

Wim Haartman

MOETEN DE TROPISCHE LANDEN BEHALVE HUN EIGEN, OOK NOG DE
PROBLEMEN VAN DE REST VAN DE WERELD OPLOSSEN?

Door H.D. Coster

In Europese landen die vroeger koloniën hebben gehad in de tropen leeft soms nog de mythische gedachte dat, ook nu nog, onontgonnen rijkdommen in de tropen liggen te wachten die ten bate van de gehele mensheid kunnen worden aangewend. De tropische landbouw met zijn drie oogsten per jaar: wát een mogelijkheden, als dat maar eens flink aangepakt en "westers" georganiseerd werd; de weelderige groei in de oerwouden, wát een hout rot daar jaarlijks onbenut weg; de onafzienbare alang-alang-velden, die thans waardeloos zijn, maar die bebost zouden kunnen worden -- nóg meer hout in 't verschiet, dat op den duur aardgas en aardolie zou kunnen vervangen; en al die zonnestraling in de wolkenloze tropische woestijnen: wát een elektriciteit, wat een waterstof zou daar zijn te oogsten (met spiegels, gesmolten zout en stoomketels; of met fotocellen, of met fotochemische omzeters die dan nog wel even uitgevonden moeten worden). Tenslotte heb je nog de enorme tropische stortregens, die op berglanden en hoge plateau's vallen: vermenigvuldig de jaarlijkse regenval met de hoogte boven de zeespiegel, en je weet hoeveel waterkracht (onuitputtelijke elektriciteit) daar in principe ter beschikking is. Waarom blijven we eigenlijk nog in Nederland?

Tegenover de jongste boodschap van de eindigheid van de gehele aarde (die hier en daar ook niet helemaal vrij van mythische kantjes blijft) neemt de mythe van de tropische rijkdommen soms de gestalte aan van een contra-mythe: de Tropen zullen ons redden, of: als wij nog gered kunnen worden, dan moet onze redding beslist uit de tropen komen. Van Europa uit gezien is dat dus: niet van hier, maar van elders. Zonder moeite herken je de Cargo-cult: het zal ons allemaal gebracht worden van verre, met grote zilveren vogels misschien. Als je narekent hoeveel begeerlijks de tropen kunnen bieden, en vaak is dat narekenen niet moeilijk, dan blijken soms de verhalen aardig te kloppen, maar soms ook helemaal niet. Het zuurstofverhaal (de auto's van New York kunnen alleen maar rijden dank zij de braziliaanse bossen, etc.) klopt niet; straks meer daarover. Ik heb zowel een argument vanuit de rede als een argument vanuit het gevoel om, heel in 't algemeen, een erg sceptisch standpunt aan te bevelen tegenover die mythen van de tropische overvloed: de eerste reden is dat er onder de aanhangers wel eens slechte rekenaars voorkomen, de tweede reden is dat in die mythen vaak typisch "koloniale" voorkeuren en vooroordelen verscholen zitten, die ik afwijs. Die bevolking daar is nu tóch eenmaal werkeloos, is nu tóch eenmaal analfabeet: dan zouden ze dus, in plaats van daar maar indolent te blijven stilzitten, net zo goed wat eenvoudige karweitjes kunnen opknappen, aangepast aan hun eenvoudig opleidingsniveau, bijvoorbeeld bomen planten, om ons westeuropeanen van goedkoop hout te voorzien! In alle ernst is bijvoorbeeld door E. Bartels een "alcoholplan" opgesteld, dat in werking zou moeten treden na de uitputting van de aardolie. De bedoeling is dat rijke mensen tóch zouden kunnen blijven autorijden (op uit hout verkregen alcohol), als je voor elke autorijder één bosarbeider aan het werk zet om Albizzia Falcata aan te planten, te onderhouden en te kappen. Let wel, die arbeider is dus de hele dag aan 't werk opdat die rijkard één uur per dag zijn geliefde sport kan beoefenen. Enig "technisch" bezwaar heb ik hier niet tegen in te brengen, maar ik heb een politiek bezwaar tegen de in dit plan vervatte bestendinging van een enorme inkomensongelijkheid: voor de auteur van het plan (een klein jaar geleden in het tijdschrift Bèta afgedrukt) was dit een vanzelfsprekendheid, voor mij is het dat niet.

In het artikel Zuurstof kopen in Peperbek van april 1974, p.-11-12-, gaf H. Jongedijk zijn bezorgdheid te kennen over het lot van de tropische bossen. Die bezorgdheid zou mij in alle opzichten sympathiek zijn als hij het over erosie en dreigende vorming van laterietwoestijnen had gehad; maar nee, hij baseerde zijn bezorgdheid op zo'n "tropenmythe" als waarover ik het had: er zou zuurstofschaarste dreigen op de wereld, en de redding zou uit de tropen moeten komen.

Ik heb drie bezwaren, twee "technisch" en één politiek. Ten eerste, er dreigt geen zuurstofschaarste. Er dreigen wel enkele andere dingen mis te gaan met de atmosfeer (teveel koolzuur, teveel stof, aantasting ozonlaag, teveel radioactieve gassen), maar een zuurstoftekort dreigt niet. Ten tweede: de tropische bossen voorzien de wereld niet van zuurstof. Ten derde: de bewoners van de tropen hebben het zó al moeilijk genoeg, vind ik: waarom ze óók nog opzadelen met de speciale taak, de wereldatmosfeer te genezen, wanneer die bedorven is of wordt door wandaden van de bewoners van de gematigde luchtstreken? Moeten dan niet liever die bewoners van de gematigde luchtstreken zelf zich matigen in hun bedervende bezigheden?

Die twee eerste, "technische" bezwaren zijn heel eenvoudig te begrijpen, met een uiterst minimum aan chemie en rekenkunde. Eerst het tweede bezwaar. Wat doet bladgroen? $\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$ geeft $\text{CH}_2\text{O} + \text{O}_2$, of in woorden: koolzuur met water geeft hout met zuurstof. Dus wel degelijk zuurstof! Maar: dit is alleen wat boven de grond gebeurt. Op en onder de grond liggen intussen de bomen die vroeger op diezelfde plaats stonden even hard weer weg te rotten en te schimmelen. Wat doen schimmels en bodembacteriën? $\text{CH}_2\text{O} + \text{O}_2$ geeft $\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$. En wég is je zuurstof weer. Als het een kringloop is voor koolstof en waterstof, dan is het ook een kringloop voor zuurstof. Dus géén "zuurstofvoorziening". Pas als er organisch materiaal uit de kringloop verdwijnt (moerassen die dichtgroeien met veenmos dat tot turf wordt, plankton dat op de diepzeebodem neersneeuwt en onder slib gevangen wordt), dan komt er netto zuurstof vrij. Voorzover ik weet bestaat in tropische bossen een vrij zuivere kringloop van koolstof en waterstof: er is steeds een zekere humuslaag (koolwaterstoffen), maar die wordt niet elk jaar dikker. Als je zo'n bos helemaal verbrandt, raak je eenmalig wat zuurstof kwijt, zoals een geleend kapitaal dat je moet aflossen. Is dit veel, is dat dan soms het gevaar?

De atmosfeer die we nu hebben weegt 1 kilogram per cm^2 , evenveel als een 10 meter dikke waterlaag. Ruim een vijfde van het gewicht is, op het ogenblik nog, zuurstof, dus evenveel gewicht als een twee meter dikke waterlaag. Stel nu eens dat alle land, alle oceanen, dus de hele aarde, thans overdekt was met bos. Trap in gedachten even alles plat, alleen maar om te schatten hoe dik de houtlaag is die dan over de aarde ligt. Zullen we schatten: twintig centimeter massief hout? Verwijder in gedachten alle water en alle as uit het hout: zullen we schatten dat het overblijvende brandbare bestanddeel CH_2O even veel weegt als een tien centimeter dikke laag water? Steek nu alles in brand: 30 kilo CH_2O verbrandt met 32 kilo O_2 (dit leert een atoomgewichtentabel), dus van je "twee meter zuurstof" gaat ongeveer 11 centimeter af, dat is $5\frac{1}{2}$ procent. Accoord dat deze wereld-brand het "worst case" is? Welnu, $5\frac{1}{2}$ procent minder zuurstof krijg je ook als je 430 meter hoger gaat wonen. Amsterdam houdt dus over wat Zürich nu heeft. Zürich wordt als Appenzell, Appenzell als Klosters, Klosters als St. Moritz. En dan zijn we nog lang niet in Lhasa of la Paz.

Géén zuurstoframp in het verschiet dus. Andere rampen te kust en te keur, maar dat is een ander chapter.

EEN VERANTWOORDELIJKE MAATSCHAPPIJ

Door E. Bruins

Pogend een beeld te vinden hoe D'66 zou moeten zijn en hoe het in werkelijkheid is, schoot me uit een alweer tamelijk oud boek het verhaal te binnen van een tweetal huizen, één met een fundamenteel tot op de harde rotsgrond, die de ongunst der elementen gemakkelijk kon weerstaan, de ander zonder meer neergezet op het zand, en die toen het er op aan kwam dan ook prompt in elkaar klapte. Bij een actiegroep is een goede fundering overbodig (D'66 in zijn beginfase), het is toch maar een tijdelijke geschiedenis, opgericht voor een beperkt concreet doel. Maar wanneer men zich dan tot een volslagen politieke partij ontwikkelt dient die ondergrond alsnog te worden aangebracht, omdat anders niet meer duidelijk is op welke

basis men iets aan het doen is en de zaak in onduidelijkheid en geharrewar ten onder gaat. (Precies wat men anderen altijd zo heeft verweeten).

De rots hierboven staat voor de zin van het leven. Wie ben ik. Waarom ben ik. Hoe kan ik dat afmeten. Voor mij persoonlijk is wezenlijk datgene wat voor Christus wezenlijk geweest is. Op deze rots nu kunnen een drietal palen geheid worden, die politiek van belang zijn; vrijheid, verantwoordelijkheid, sociale rechtvaardigheid. (Er zijn natuurlijk ook nog palen te heien, die je persoonlijk voor in elkaar klappen kunnen bewaren, maar dat blijft hier buiten beschouwing). Vanuit deze drie steunpunten kan men nu een program bouwen. De liberalen bouwen op de vrijheid. De verantwoordelijkheid, die er ook volgens hen zeker moet zijn, blijft echter een persoonlijke zaak. Omdat deze verantwoordelijkheid in de praktijk niet overal even sterk beleefd wordt, is het gevolg, dat de sociale rechtvaardigheid achteraan komt hinken. De socialisten bouwen op de sociale rechtvaardigheid. Teneinde deze te verwezenlijken verschuift de verantwoordelijkheid naar de staat. De vrijheid wordt erkend, zeker in het persoonlijke vlak, maar dat bij een machtige overheid de vrijheid in het gedrang kan komen is duidelijk.

Voor D'66 zou ik van de verantwoordelijkheid willen uitgaan. Anders dan bij de socialisten ligt deze bij ieder mens zelf, en wanneer er ook in mijn opvatting in een gecompliceerde samenleving veel voor de gemeenschapsorganen te doen zal zijn, is dat uitsluitend om praktische redenen, want in beginsel dient deze verantwoordelijkheid zo dicht mogelijk bij de mensen te liggen, teneinde ieder in staat te stellen zijn bijdrage te leveren. Maar anders dan bij de liberalen dient deze verantwoordelijkheid wel degelijk afgelegd te worden, ze uitsluitend als een persoonlijke zaak te beschouwen is onvoldoende.

Hoe werkt dit nu uit in de praktijk? De show van met de socialisten onder één deken willen liggen, vervolgens als minnaar worden afgevozen en in je blootje in de kou komen te staan zou door mij niet zijn opgevoerd. In de praktijk heb ik bovendien de grootste moeite met hun eenzijdige verdeel-mentaliteit. Dat er voordat je iets kunt verdelen eerst iets geproduceerd moet worden, is voor een socialist blijkbaar een veel te moeilijke gedachte.

Mijn bezwaren tegen het socialisme zijn het gevolg van een ander standpunt, ze zijn van twee standpunten het verschil. (Voor mijn nog veel grotere bezwaren tegen de VVD geldt uiteraard hetzelfde). Maar tegen-zijn omdat een ander vóór is, en omgekeerd, blokkeert de openheid van een samenleving. Het snijdt iedere discussie af, is in die zin ondemocratisch en leidt nooit tot enig positief resultaat. De in D'66 bestaande anti-ideologische zijn daarom zonder meer verwerpelijk.

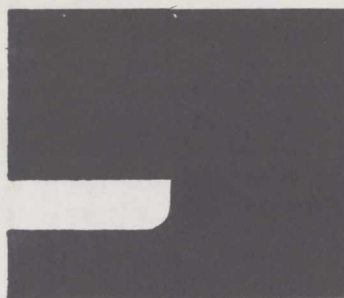
Ook de aard van de democratie in D'66 gaat mijn begrip soms te boven, omdat ze in strijd is met mijn uitgangspunt. De troep, die men er nog al eens van gemaakt heeft, met name het ontbreken van goed financieel beheer, zal wel erg modern zijn, maar dat de kiezers in hun door D'66 ernstig onderschatte drang tot zelfbehoud gedacht hebben 'Liever wat minder democratie dan deze democratie' is voor mij niet zo verwonderlijk.

De milieuproblematiek ligt wel rechtstreeks in het verlengde van de verantwoordelijkheid, maar hoewel het tijdelijk i.v.m. de bestaande achterstand verhoogde aandacht behoeft, vormt het op de duur zeker geen hoofdprobleem, waarmee men anderen dan jeugdige kiezers kan trekken. (Juist omdat men op de jonge kiezers mikt, heeft de PPR zich inmiddels dit onderwerp 'spelenderwijs' toegeëigend. Een goed voorbeeld van praktische politieke vaardigheid).

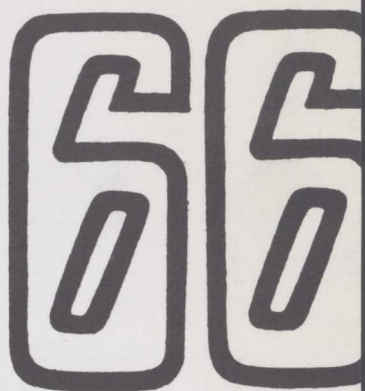
Hoofdmoot in de Nederlandse politiek is nog steeds de sociaal-economische problematiek. De posities hier kunnen wellicht het beste toegelicht worden met een voorbeeld, nl. de Hoogovensstaking. De door de industriebonden georganiseerde staking had als motief, dat als gevolg van de procentuele loonsverhogingen de hogere groepen er meer op vooruit zouden gaan dan de lagere. Boven een inkomen van f 25.000 dienden de salarissen dus achter te blijven. Een naderhand door werkgevers en werknemers ingestelde commissie heeft inmiddels uitgerekend, dat als gevolg van de belastingprogressie de hogere inkomens bij procentuele verhogingen juist iets achterblijven, zodat de stelling niet opgaat en de staking wat de aangevoerde motieven betreft overbodig was.

(voor vervolg zie pag. - 4 -)

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

**7^e JAARGANG nr 1
JUNI 1974 10**

peperbek

7e jaargang, nr 10
juni 1974

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten

Directie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr. Th. M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag.
tel. 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark (DB) - red.secr., K.P. Bloema (KB),
A.R. van der Burg (%), F. Egter van Wissekerke (EW),
A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ),
F.W.H. Vink (FV).

Correspondenten: E. Bruins (EB) en H. Geelen

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070-669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Vóór 18 juni a.s. zenden aan het redactieadres

Redactievergadering: 18 juni bij A.R. v.d. Burg, Weverslaan 5,
Voorburg. tel.: 070-861403

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D

Frankrijk

(HJ) De krappe verkiezing van M. Giscard is mij wel. Frankrijk is met hem beter uit dan met Mitterrand. D.w.z. het Frankrijk van nu en de naaste toekomst. Dat verdraagt geen linkse president met een kleine meerderheid gekozen. Het is toch altijd al zo dat bij een linkse meerderheid rechts de macht houdt. Want rechts heeft alles in zijn poten. In Frankrijk geldt dit in versterkte mate. Mitterrand nu aan het bewind zou tot grote spanningen hebben geleid, zowel met het behoudende deel van Frankrijk - dat alleen maar sterker zou zijn geworden - als met zijn eigen achterban waarvoor hij uiteraard nooit genoeg zou hebben kunnen doen. Giscard moet nu rechts regeren met een flinke linkse tic. Als hij dat niet doet dan komt het land in grote problemen terecht.

dagvandaag

Portugal

(HJ) De Spinola heeft een regering gevormd met socialistische en communistische ministers. Daar sta je wel even paf van. Die lui moeten heel voorzichtig regeren anders loopt alles stuk en heb je straks weer een rechtse dictatuur. Die kans blijft aanwezig. Er zijn nu 2 gunstige omstandigheden voor het land. Dat de koloniale kwestie vergaand kan worden opgelost, terwijl binnenlands de linkse regering de vakbonden kan manen niet met hoge eisen te komen. En dat is wel nodig, want er valt niet veel te eisen. Bovendien schijnt de vakbeweging in communistisch vaarwater te komen. Een beter tegenwicht dan een gedeeltelijk communistische regering is niet denkbaar. Ik blijf m'n hart vasthouden, maar dat doe ik zelfs voor het weer.

dagvandaag

Steenkamp

(HJ) Wij hebben in de natie een politieke babbelkous, een christelijke nog wel. Hij probeert de confessionelen bijeen te babbelen tot de CDA. Hij ratelt bij elkaar zonder onderscheid naar wie en wat hij bij elkaar wil zwetsen. Of nee, het enige onderscheid dat hij hanteert is "wat was in het confessionele kamp" en dan voornamelijk aan afdempende conformistische krachten, die zich als het zout der aarde zien, maar intussen almaar zoetend aan de gang zijn. Steenkamp representeerd op volmaakte wijze het grote misverstand dat de christelijke wereld - en wat daar politiek uit voortkomt - al eeuwenlang is. Een wereld die alleen maar te waarden is om zijn kritische franje, die voortdurend wordt afgestoten of met afstoting bedreigd.

dagvandaag

De PPR

(EB) De PPR maakt, ook al door het toetreden van voormalige kabouters, steeds meer de indruk een kinderspeelplaats te zijn. De Gaay Fortman met zijn onmiskenbaar gevoel voor politiek heeft de PPR 'gemaakt' en er de geloofwaardigheid aan gegeven. Ziet hij de bui hangen, dat hij te kennen gegeven heeft bij de a.s. Kamerverkiezingen niet weer als lijstaanvoerder te willen optreden? Als er alleen maar persoonlijke overwegingen in het spel waren, waarom heeft hij met de aankondiging dan niet gewacht tot na de gemeenteraadsverkiezingen? Het zijn slechte gissingen, maar de kans, dat de PPR bij of zelfs nog vóór de eerstkomende Kamerverkiezingen D'66 achterna de vernieling ingaat is thans een reële mogelijkheid geworden.

dagvandaag

Boze schijn

(EB) Van de uniforme f 45,- bruto loonsverhoging ontvangt een ambtenaar netto f 7,- meer dan een niet-ambtenaar. Dat komt natuurlijk niet, doordat een ambtenaar in een gunstiger positie verkeert, het lijkt alleen wel zo. Misschien is het probleem rond de ambtenarsalarissen, hoe we die boze schijn kunnen vermijden. Zou het wat zijn om ze met de voor rekening van de gemeenschap komende AOW-premie te verhogen en de ambtenaren voortaan zelf, net als ieder ander, die AOW-premie laten betalen? Technisch is dit een vestzak-broekzak kwestie, maar het bevordert zeer de duidelijkheid. En duidelijkheid, dat wil toch graag iedereen?

dagvandaag

Accent

(KB) Het weekblad Accent, dat eigenlijk een DS70-blad is, is opgekocht door de Telegraaf. Accent is het enige opinieweekblad dat buiten Amsterdam verschijnt. Het is in zijn 7e jaargang. De hoofdredacteur van Accent, C. Bauer, en twee journalisten hebben ontslag genomen. Zij zien niets in de "samenwerking" tussen Accent en de Telegraaf. Waarom zo'n scherpe reactie, vraag je je af. De Haagse Post is van Buonaventura, en wat geeft dat? Antwoord: is de IIP soms overgeschakeld van D'66 naar de PPR? Maar nu DS 70 van de kaart is, is er voor Accent blijkbaar niets meer om naar over te schakelen. Of soms naar de Boeren Partij?

dagvandaag

DEMOCRATIE PER STAATSGREEP: EEN CONTRADICTIO IN TERMINIS?

Door D. Bark

Wat te denken van de staatsgreep in Portugal die daar instant-democratie lijkt te gaan brengen? Voorlopig lijkt het het beste om voorzichtig te zijn en alleen op grond van de overweging dat Portugal er nooit slechter op kan worden het nieuwe regime het voordeel van de twijfel te gunnen.

Vastgelopen beleid

Portugal stond er natuurlijk ook niet best voor. Door zijn koloniale beleid, dat op het laatst uitsluitend nog op geweld was gebaseerd vreemde het zich van andere westerse landen en, belangrijker nog, bleven allerlei deuren die geopend zouden moeten worden om de Portugese economie uit het slop te helpen, gesloten. Met name de deur naar de EEG. Als de koloniale oorlog nu nog succesvol was geweest, dan had men zich met enige arrogantie wellicht nog kunnen afwenden van "het decadente westen", want Moçambique en met name Angola zijn rijke gebieden, die, mits rustig, belangrijke wingewesten hadden kunnen blijven. De koloniale oorlog was echter niet succesvol, integendeel. Voor steeds meer mensen, met name militairen die er allemaal "geweest zijn" werd het zinloze van de geldverslindende oorlog duidelijk. Het isolement tegenover het westen moest dus doorbroken worden.

De Spinola

Het is nuttig thans enige aandacht te besteden aan de figuur van de Spinola, die in de voorgeschiedenis van de coupe en eigen ontwikkelingslijn vertegenwoordigt. De Spinola is een soort combinatie van de Gaulle en Kissinger. Een autoritair, in gezag en orde opgegroeide typische vertegenwoordiger van de gevestigde orde. Daarnaast een intelligent denker van het Kissinger type: een emotioneel analytisch volledig bereid de conclusies van zijn analyses, zonder moreel waardevol te volgen. De Spinola was er ook "geweest". Hij is de leider van de Portugese repressie in Guinee-Bissao geweest. Twee ontwikkelingen moeten hem ervan hebben overtuigd dat de koloniale oorlog een verloren zaak was. De eerste, die hem meteen als medogenloze resultatenmachine typeert, is de ontwikkeling in Guinee-Bissao nadat in zijn opdracht de aanbeden leider Amilcar Cabral was vermoord. Niet alleen de Spinola verwachtte toen het ineens storten van het tot dan toe succesrijke verzet in Guinee. Het tegendeel geschiedde. Cabral was wel een groot en aanbeden leider, maar niet de steunpilaar van het verzet. Dat was hecht georganiseerd en kennelijk geworteld in het volk zelf. De dood van Cabral versnelde het proces dat vorig jaar resulteerde in de onafhankelijkheidsverklaring. De tweede gebeurtenis was het falen van de VS in Vietnam, dat bewees dat een niet-gewenst regime niet in stand te houden is als er een door het volk gesteunde guerilla tegen wordt gevoerd.

De Spinola trok zijn conclusies en schreef zijn boek: geen oorlog maar overleg; en de vorming van een intercontinentaal gemenebest waarin ook speciale banden met Brazilië waren voorzien. Het boek werd een bestseller. De Spinola werd als gevaarlijk, door Caetano op een zijspoor gezet en werd daarmee meteen de nationale figuur waar in geval van een coupe, van links of van het economische machtsblok niemand meer omheen kon. Een reactie vroeg of laat was onvermijdelijk, dus de Spinola hoefde niet eens een staatsgreep te organiseren. Hij kon wachten.

Geen illusies, wel verwachtingen

Laten wij ons geen illusies maken. De Spinola is geen democraat. Voor zover hij volgens democratische tradities burgerlijke vrijheden toe staat geschiedt dat uit de wens het nieuwe Portugal zo snel mogelijk aanvaardbaar te maken voor de andere democratische, en tegelijk-en dat is veel belangrijker-economisch sterke westerse landen. Hoe marxistisch dat ook moge klinken, ik ben van mening dat de Spinola de belangen van de economische machthebbers dient. Zolang en voorzover die gelijk lopen met de belangen van de politiek-democratische stroming zal het "wonder van Portugal" voortbestaan.

Onbekende factor in dit geheel is de kracht, of meer nog de macht van de Beweging van de strijdkrachten, die de coupe heeft uitgevoerd en die uit jonge officieren met radicale opvattingen bestaat.

Het duurt nog een jaar voor er verkiezingen in Portugal worden gehouden. Slaagt de voorlopige regering er in in dat jaar enigszins uit de economische misère te geraken dan krijgen vooral de conservatieve intellectuelen die thans de economische sleutelposities in de regering bekleden, daarvan de eer.

Socialisten en communisten kunnen zich eigenlijk alleen maar diskwalificeren. Een communistische minister van Arbeid moet de stakingen binnen de perken houden. Een socialistische minister van Buitenlandse Zaken moet het geleidelijke beleid tegenover de koloniën verdedigen.

Misschien krijgt hij een botje toegeworpen in de erkenning van de zelfstandigheid van het economisch niet interessante Guinee Bissao. De directe onafhankelijkheid van Angola en Moçambique zit er nog niet in. Het tegenstrijdige voor landen als Nederland en de Scandinavische landen is, dat de kans op onafhankelijkheid voor de Portugese koloniën stijgt, naarmate de Portugese economie elders steun ontvangt, b.v. als Portugal snel lid van de EEG kan worden. Maar daarmee wordt de kans op werkelijk economische en politieke democratie in Portugal evenredig kleiner.

NA DE DOOD VAN D'66

(KB) D'66 is vrijwel uit de pers verdwenen. Voor de kranten is D'66 al begraven. Het komt niet meer voor in het nieuws en nauwelijks meer in de politieke commentaren, behalve soms in een opmerking over D'66-toen-het-nog-leefde. De begrafenis heeft plaats gehad. Enige nabestaanden in de werkgroepen beraden zich nog over het juiste grafschrift, dat de bezoeker van het graf nog een laatste kriptische boodschap wil meegeven. Misschien willen zij nog wel een uitgave verzorgen van de nagelaten geschriften van de overledene. Een laatste boodschap. Daarvoor zouden een aantal enkelingen - maar niet veel - belangstelling kunnen hebben met de gedachte "ik heb hem nog gekend". Nu nog de afwikkeling van de nalatenschap: de immateriële baten en de materiele schulden. Er zal niet veel belangstelling voor zijn. Politiek gezien was D'66 aemlastig. Het centrale zenuwstelsel was allang aangetast en belemmerde zijn acties en werkzaamheden. De schamele resten zijn voor de politieke partijen nauwelijks interessant. Niet belangrijk genoeg om er zich speciaal voor in te spannen. Belangrijk is wel de strijd om het politieke midden, maar dat heeft nauwelijks meer iets te maken met de D'66-erfenis. Is dit artikel een droevig verhaal? Ach nee. D'66 had een kort maar ontstuimig leven. Het had wel zijn eigenaardigheden, en nogal veel last van zijn eigen karakter. Maar wie heeft dat niet?

IS 1973 EEN KEERPUNTJAAR?

door A.C. de Goederen

Dit kopje slaat niet op politiek, maar toch op iets dat voor de toekomst van Nederland mogelijk van grote betekenis is. In 1973 is namelijk voor het eerst sprake van een geboortenpatroon dat bij voortzetting uitzicht biedt op een te zijner tijd stationair wordende bevolking. Ik zal de lezer niet vermoeien met een uitvoerige uiteenzetting van het hoe en waarom. Vermeld zij slechts het volgende. Uit een analyse van de geboortengegevens van de laatste 20 jaar (zie mijn artikel in ESB van 9 mei 1973 voor details) blijkt dat het uiteindelijke aantal eerste kinderen, opmerkelijk onafhankelijk van de leeftijdsgroep waartoe de vrouwen in kwestie behoren, ca. 89 per 100 vrouwen bedraagt. Hetzelfde geldt voor het aantal tweede kinderen per 100 vrouwen: ca 79. Sterk dalend daarentegen is het uiteindelijke aantal kinderen met rangnummer 3 en hoger. Op den duur stationair wordt de Nederlandse bevolking als per 100 vrouwen gemiddeld 210 kinderen worden geboren. Als we nu veronderstellen dat het aantal eerste- en tweede kinderen ook in de toekomst gelijk blijft aan 89, resp. 79 per 100 vrouwen, dan zou het aantal derde en volgende kinderen dus ca. $210 - 89 - 79 = \text{ca. } 42$ per 100 vrouwen moeten bedragen om uitzicht te krijgen op een op den duur stationair wordende bevolking. (Reeds direct stationair worden is onmogelijk vanwege het relatief geringe aantal ouderen, hetgeen leidt tot verhoudingsgewijs zeer lage aantallen overledenen; dit effect is pas over ca. 50 jaar uitgewerkt). Het bijzondere van 1973 is nu dat het aantal als derde en volgende geborenen in dat jaar voor het eerst op het voor stationair worden vereiste peil is aangeland. Uitgaande van het gebruikelijke "localisatiepatroon" van als derde en volgende geborenen en de leeftijdsverdeling van de vrouwelijke bevolking, kan worden berekend dat 42 van deze kinderen per 100 vrouwen in 1973 zou overeenkomen met 37.600 geboorten. Het waren er - zo blijkt uit de voorlopige

cijfers van het CBS - 38.312. De + 2% afwijking van de "norm" is flink wat kleiner dan de foutenmarge bij de berekening van het "norm"aantal, zodat we rustig kunnen stellen dat de "norm" is gehaald. Dat is weer een flinke vooruitgang ten opzichte van het jaar 1972 toen we nog 30% boven de "norm" zaten. De sterke daling sinds 1964 - toen nog 200% boven de norm! - zet kennelijk nog steeds door. Er mag echter niet uit worden afgeleid dat we dit jaar, 1974, dan waarschijnlijk wel 30% beneden de norm zullen uitkomen. Dit soort trends kan haast even snel tot staan komen of omkeren als beurskoersen. In 1969 nog was er een plotselinge en nog steeds niet verklaarde onderbreking van de daling. Dat kan elk ogenblik weer gebeuren.

Ook in een ander opzicht was 1973 een gunstig bevolkingsjaar - als men onder "gunstig" in dit geval tenminste wil verstaan: lage produktiviteit. Op soortgelijke wijze als voor derde en volgende kinderen kan men ook voor eerste en tweede kinderen uitrekenen, met welke aantallen geboorten de gevonden "normen": 89, resp. 79 per 100 vrouwen overeenkomen. Voor 1973 viel aldus te berekenen: 94.100 eerste en 80.200 tweede kinderen. Het waren er echter slechts 84.147, resp. 72.729. Dus maar liefst 11, resp. 9% beneden de "norm". Ten opzichte van 1972 betekent dat een daling met 8, resp. 7%.

Hoewel dit qua aantal (samen - 10.055 t.o.v. 1972) nog meer zoden aan de dijk zet dan de daling van het aantal derde en volgende geboorten (-8890) is het als demografisch verschijnsel van aanzienlijk geringere betekenis. Er mag namelijk volstrekt niet - wat oppervlakkige onderzoekers, zoals die bij het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid bijvoorbeeld, prompt doen - uit worden afgeleid dat de uiteindelijke aantallen eerste- en tweede kinderen per 100 vrouwen nu aan het minderen geslagen zijn. De procentuele afwijkingen van de "norm" zijn namelijk in feite dermate gering dat ze gemakkelijk kunnen worden verklaard door een zeker uitstel van toch wel degelijk nog in het vat zittende geboorten te veronderstellen. Deze verklaring is te meer waarschijnlijk omdat we nog maar een paar jaar geleden precies het tegenovergestelde hadden. Over de jaren 1964 t/m 1968 bedroeg de afwijking van de norm voor eerste kinderen telkens + 10 à 12% en voor tweede kinderen + 6 à 11%. Nog in 1969 bedroeg de afwijking voor tweede kinderen + 13%! (zie de tabel aan het eind van dit stuk). Een en ander was toen volledig te verklaren uit het tegenovergestelde van uitstel, vervroeging van, statistisch gezien, nog niet aan de beurt zijnde geboorten; de positieve afwijkingen van de norm bleken vrijwel geheel overeen te komen met hetgeen te berekenen viel uit de verlaging van de gemiddelde leeftijd van de vrouwen bij de geboorte van haar eerste-, zowel als haar tweede kind. Dit laatste gegeven is voor 1973 nog niet bekend, zodat op dit moment nog niet met zekerheid uit te maken is of de verklaring van de negatieve afwijking van de norm thans aan uitstel kan worden toegeschreven. Zeer waarschijnlijk is dit echter wel.

Afstel inplaats van uitstel - dus daling van het uiteindelijke aantal eerste en tweede kinderen per 100 vrouwen - komt als verklaring vooralsnog niet in aanmerking. Uit enquêtes (NIPO, 1960 - 1973) blijkt slechts een per saldo zeer geringe toeneming van het percentage onder-vraagden dat één kinderen ideaal acht, of slechts één kind. In 1960 waren deze percentages resp. 2% en 2%; in januari 1973 resp. 4% en 3%. En daar staat tegenover: nog steeds stijgend percentage vrouwen dat tijdig huwt en beter wordende hulp voor ongewild kinderloze echtparen. Zou de tendens tot uitstel van de geboorte van eerste en tweede kinderen voorlopig nog aanhouden, zonder dat echter het uiteindelijke aantal per 100 vrouwen daalt, terwijl het aantal als derde en volgende geboren en zich in het vervolg precies houdt aan de norm voor stationair worden, dan zal het eerste slechts betekenen dat het aantal inwoners waarbij we stationair worden op een lager niveau komt te liggen, maar niet dat het aantal inwoners op den duur zal gaan dalen.

Inmiddels zijn we alweer benieuwd naar de ontwikkeling gedurende 1974. Zal blijken dat 1973 slechts een uitschieter was, of zullen we juist beneden de "nullijn" gaan duiken?

	als eerste geb.		als tweede geb.		als derde en volgende geb.	
	"norm"	afwijking	"norm"	afwijking	"norm"	afwijking
1964	75500	+8000 (+11%)	63100	+7100 (+11%)	32400	+64800 (+200%)
1965	77200	+9400 (+12%)	64000	+5800 (+9%)	32400	+56400 (+174%)
1966	80800	+8600 (+11%)	65600	+4900 (+7%)	32700	+47000 (+144%)
1967	84400	+9000 (+11%)	67800	+4300 (+6%)	32600	+39600 (+122%)
1968	85900	+8300 (+10%)	69000	+5300 (+8%)	33200	+35400 (+107%)
1969	88500	+8200 (+9%)	71100	+9200 (+13%)	33900	+36700 (+108%)
1970	90600	+2600 (+3%)	72900	+7200 (+10%)	34300	+31300 (+91%)
1971	92100	-300 (-0%)	75200	+2600 (+3%)	35200	+22400 (+64%)
1972	93100	-2700 (-3%)	78000	-1500 (-2%)	36500	+11000 (+30%)
1973	94100	-10000 (-11%)	80200	-7500 (-9%)	37600	+700 (+2%)
1974	95000		81800		38300	
1975	95100		83500		39200	
1976	96800		84400		40200	
1977	96700		84500		41100	
1978	97000		84800		42000	
1979	97600		85400		42500	
1980	99000		86200		43500	

- Ideeetje: een referendum over het voortbestaan van D!66. Wie voor doorgaan is moet "nee" stemmen.
- ● -
- In de E.E.G. wisten ze al een week eerder dat Italië voor gescheiden optrekking is.
- ● -
- Wegens de gestegen grondstoffenprijzen is er niet voldoende peper meer beschikbaar: ons blad zal tijdelijk pruimemond heten.
- ● -
- De beste doodgravers staan aan wal.
- ● -
- Van der Stoel mag wel opschieten met de erkenning van Guinee-Bissao, anders is de Spinola hem nog voor.
- ● -
- Japie: je moet zo'n tent ook niet door vrijwilligers laten runnen.
- ● -
- Er is maar een oplossing voor al die noodlijdende sex-winkels: de pornografie weer verbieden.
- ● -
- 't Is maar goed dat de Telegraaf geen vrijwilligers heeft.
- ● -
- Het Amerikaanse volk is nu wel ongeveer rijp voor het gerucht dat Nixons campagne-commissie de hand zou hebben gehad in de moord op Robert Kennedy.
- ● -
- Hoe kan een Vrede-ling nou een goede defensienota schrijven.
- ● -

VAN DE GROTE PLOF NAAR EEN BOLWERK

Door H.P.M. Strijers

Sinds enkele jaren heeft ons land politieke partijen die voorzien zijn van een wetenschappelijk bureau. Straks zal er een Stichting "wetenschappelijk bureau" zijn dat voorzien is van een politieke partij. Deze gang van zaken is volstrekt redelijk, hoezeer deze moge lijken op een sprong-evolutie. Ontegenzeggelijk immers keurde de overheid nog pas kort geleden ook de gewone burgers in de politieke draaimolen enig houvast waardig. De gedachte aan een sprong mag echter het zicht op het verband tussen de feiten niet belemmeren. Gelukkig kan een eenvoudig scenario de aanwezige sublieme logica scherp in beeld brengen.

Na alle toestanden in de 1e helft van de jaren-60 leek het de beleidmakende bovendanen opporstuun aan de beroeps-politieke draaiers een alibi te verschaffen om bezig te blijven met hun duizelig-makend werk.

De kwalijke indruk die dit werk bij de onderdanen had gevestigd zou voortaan worden opgeheven door de wetenschap ván die onderdanen (= burgers) dat de wetenschap vóór de onderdanen (= burgers) alles helder zou kunnen maken - indien gewenst. Het middel van een "bureau" zou de burgers dus weer gerust doen slapen.

Verder strevend op deze toer (om niet te zeggen vooruitstrevend) kon men betogen, dat bij elke oplossing een probleem valt op te werpen - dat echter ook van elke oplossing het probleem valt weg te nemen. In dit geval kon dat laatste bereikt worden doordien de burgers zich zelf zouden duizelig maken. Aldus kon het probleem worden weggenomen; het alibi, als oplossing-van-niets, zou daarna door de goede zorgen van de bovendanen geruisloos kunnen verdwijnen.

Deze ironische reconstructie heeft op zijn minst de waarde van een verklaring voor de betekenis van de krankzinnige avonturen in de visie van de D'66-hoofdman (en degenen die zijn teksten bedachten) op de ontploffing aller partijen.

Allicht - in feite was het scenario niet zo eenvoudig. Waarschijnlijk is de wonderlijke gang van zaken met D'66 zelfs veeleer het gevolg van een gebrek aan scenario. Dat weten we nu wel; en daarom ben ik wat verbaasd over de naïefiteit waarmee in de vorige Peperbek een "prachtig plan .. voor de ideeën van een partij als D'66" werd vermeld. Zo'n opmerking suggereert dat D'66 een lading ideeën in voorraad heeft, die slechts vanwege alle opgewaarde stof niet over het voetlicht zijn gekomen. Naarmate de partij meer wegzinkt in een formeel bestaan, zou de Stichting kans krijgen de restanten te slijten. De moeilijkheid ligt louter in de opgave om andermans belangstelling nog eens aan te wakkeren en krijgt, in die suggestie, puur-technische trekken.

Maar zo is het niet!

De moeilijkheid is dat D'66 aan wat-voor-technische-aspecten-dan-ook nog nooit toe is geweest. De moeilijkheid steekt nog steeds in de aanloop, in de definities om onze zaak aan onszelf en aan anderen te verklaren. D'66 had en heeft geen ideeën. D'66 was en bleef "een idee". Verder zijn we, zeker achteraf bekeken, nooit gekomen (en dáárom had D'66 een beweging behoren te blijven en geen echte partij mogen worden). Er was alleen maar de notie "dat het anders moet", die gestalte kreeg in een groep, vooral door de woelingen van 1966, in Amsterdam.

Ik ben er vóór om de Wetenschappelijke Stichting te handhaven als een bolwerk; en de partij van profiteurs en warhoofden te laten leeglopen; en opnieuw te gaan denken over de "ideeën van een partij als D'66"; en dan een zakelijke partij te vormen. Want we moeten eerst af van het gezeur over confessioneel en socialistisch, liberaal en conservatief. Pas als we dat zien als externe factoren kan er een góede sprong in de ontwikkeling gedaan worden.

D'66-DICHTWEDSTRIJD

(KB) De propagandacommissie van D'66 in De Bilt produceerde het hoogst originele idee om een dichtwedstrijd uit te schrijven. De in te zenden gedichten moesten bij voorkeur gaan over "menselijke verhoudingen" of over "politiek". Het winnende gedicht zou worden gepubliceerd in de plaatselijke krant. Hoe dat winnende gedicht er ook uitziet, het zal hoe dan ook publicitaire aandacht trekken in De Bilt en Bilthoven. Trouwens, D'66 trok ook al op een andere manier belangstelling bij de propaganda voor haar gemeenteraadscandidaat Korsten, namelijk door het verspreiden van een enquêteformulier over plaatselijke problemen, in te vullen door zowel de man als de vrouw. Verzuchting: ach, hadden we vroeger bij de landelijke verkiezingen maar propagandacommissies gehad zoals die in De Bilt-Bilthoven!

Tenslotte volgt hier het winnende gedicht. Het heet "Tweede Kamer":

de tweede kamer
de debatten
sprekers achter microfoon
regering achter groene tafel
fluisterend op gedempte toon,
de trapsgewijs gezeten leden
behoren schijnbaar bij elkaar
de nuchtere kijker, vol verbazing,
vraagt zich af: "wat doen ze daar?"

o eendracht

o veeldracht

merckwaardigh schouwspel dat ghij biedt:

wat gij daar schijnt, dat zijt gij niet!

EEN PVP..... VOOR LATER

door E. Bruins

Wanneer we de verschuivingen door de kiezers in de afgelopen 4 jaar teweeggebracht proberen na te gaan, blijkt dat Links (CPN t/m D'66) van 39,6% in 1970 via 42,3% in 1972 terecht is gekomen op 40,7% in 1974. Rechts (VVD, DS'70 en Boeren) van 13,9 via 20,5 op 23,6% en de confessionelen (CDA, GPV, SGP en RKPN) van 45,4 via 36,1 op 35,3%. (Bij Kamerverkiezingen pleegt links het beste uit de bus te komen, bij Statenverkiezingen de confessionelen). In 4 jaar is dus rond 10% van de kiezers i.p.v. confessioneel rechts gaan stemmen. Al het lawaai over een progressieve meerderheid blijkt inderdaad slechts lawaai te zijn geweest, en de uitslagen tonen duidelijk het falen -gemeten volgens hun eigen maatstaven- van de betrokken politici, die er kennelijk niet in zijn geslaagd voor zulk een meerderheid de voorwaarden te scheppen.

Door mij zijn tijdens de verkiezingscampagne een drietal bijeenkomsten bezocht. Bij de PvdA was minister Duisenberg overtuigend qua vorm en inhoud, het vervolgens ten tonele gebrachte uitnemend geschikt om iedere mogelijk voor de PvdA ontstane sympathie weer in de kiem te smoren. Bij D'66 en DS'70 trof mij de grote overeenkomst. In beide gevallen waren begaafde intellectuelen aan het woord -de één wat meepratend met, de ander wat tegenpratend tegen de PvdA- die in beide gevallen volkomen onmachtig waren om voor hun politieke werk het vereiste kader te scheppen. Kreeg ik in Tiel over het D'66-resultaat reeds bange voorgevoelens, deze beide bijeenkomsten waren politiek gezien zo slechts, dat mijn vertrouwen in de Nederlandse democratie ernstig geschokt zou zijn, indien dit goed zou zijn afgelopen.

Terlouw heeft als één van de weinigen geprobeerd er voor D'66 nog iets van te maken. Hij heeft zelfs geprobeerd voor D'66 weer een eigen positie te vinden, al heeft hij in de gauwigheid er niet aan gedacht, dat er behalve het socialistische iemand een borrel verbieden en het liberale iemand zijn gang laten gaan er nog een derde mogelijkheid is, nl. hem wel zijn gang laten gaan, maar hem op een geschikt moment toch eens vragen, waarom hij altijd onder de olie zit en of hij zichzelf daarmee niet ernstig tekort doet.

De leiding van D'66 is altijd van een geheel eigen kaliber geweest. Met de soeplesse van een mallemlen zijn ons steeds weer de meest tegenstrijdige standpunten verkondigd. Om maar een greep te doen: Eerst werd ons verteld, dat D'66 iets volkomen unieks was en met geen enkele andere partij te vergelijken (wie zou het nog willen ontkennen). Vervolgens werd ons met gepaste bescheidenheid meege- deeld, dat wij de PvdA wel even zouden overnemen en in onze zin zouden 'omturnen' (eenvoudig duidelijk Nederlands was ook altijd een sterk punt). En thans wordt ons niet zonder zelfkennis voor- gehouden, dat wij armzalige amateurs zijn en dat de PvdA (in ken- nelijk 'onomgeturnde' toestand) eigenlijk de door ons bedoelde PVP is.

De diepere oorzaak van deze warwinkel is naar mijn mening, dat het in deze periode 'in' is om zich niet te bekommeren om beginselen of uitgangspunten. Als gevolg daarvan heeft D'66 zich niet kunnen ont- wikkelen tot een serieuze, moderne partij en is het gebleven wat het was, een oppervlakkige, modieuze, moderne partij en is het ge- bleven wat het was, een oppervlakkige, modieuze actiegroep. Demo- cratie terwille van de democratie, maar het waarom van die demo- cratie is nooit uitgediept. Als iemand dan nog het woord ont- plooiing wist te noemen en je vroeg, waarom eigenlijk al die ontplooiing, is lekker lui liggen op het strand van Majorca niet veel fijner, dan waren de mogelijkheden van D'66 al weer ver over- schreden.

Om hetzelfde eens in christelijk jargon te zeggen: Vooral als gevolg van de slechte ervaringen uit het verleden is er na 1945 met man en macht gewerkt aan meer welvaart. Het resultaat is, dat we nu rond- lopen met overvoede lichamen, redelijk goed gevulde geesten maar met hopeloos ondervoede zielen. (Om die reden zijn er ondanks alle welvaart ook zoveel vereenzaamde mensen). Deze ontwikkeling wordt nog versterkt door het in socialistische kring heersende geloof, dat eerst het eten komt en dan de moraal. De met een veelvoud van de stijging van de welvaart in aantal toenemende diefstallen be- wijzen het tegendeel, maar los daarvan kan iedereen in eigen om- geving vaststellen, dat heel eenvoudigen van geest toch fantas- tische mensen kunnen zijn, terwijl er omgekeerd ook intellectuele schurken bestaan.

D'66-ers zijn als zeer eigentijdse mensen voor dit soort dingen blind. Wanneer een blinde tegen een muur loopt, zal iemand, die dat ziet, dat als een gevolg van die blindheid beschouwen, maar de betrokkene zelf zal waarschijnlijk van mening zijn, dat het kwam door die muur, die er om onopgehelderde redenen plotseling was. Gezien hun instelling zullen vele D'66-ers het bestaan van die muur wel nooit kunnen begrijpen. We hadden toch zulke goede programs.

De kracht van D'66 ligt juist in haar aantrekkingskracht op de moderne middengroepen. Dat betekent, dat D'66 nooit in de PvdA kan opgaan. Op het moment, dat dit zou gebeuren, zou haar aan- hang wegvallen en als lege huls zou slechts enig kader overblijven" (EB, Peperbek 1-72). Dit lege hulzen stadium is dan nu bereikt en wanneer sommigen van degenen, die dit resultaat met kracht hebben nagestreefd, in plaats van tevreden te zijn thans de miskende en onbegrepen figuur uithangen, kan dit slechts aanleiding zijn tot de vraag, of zij zichzelf wel goed begrepen hebben en of daar niet de oorzaak van alle misverstand te vinden is.

Het voorstel is gedaan terug te keren tot de status van actiegroep. Een voortreffelijk idee. Wanneer voor een dergelijke groep dan weer een eenvoudig, concreet doel gevonden kan worden, zullen de meeste D'66-ers zich daarin weer volkomen thuis voelen. Voor de PvdA-aanhang lijkt er nu geen enkel redelijk excuus meer te bestaan om zich niet bij deze partij aan te sluiten. Een verder uitstel kan alleen maar tot de vraag leiden, of de aan anderen toegeschreven schizofrenie niet in eigen boezem huisvesting heeft gevonden.

Er resteert dan nog de groep, voor wie de PvdA en de VVD beide on- aantrekkelijk zijn en die vanuit een "tertium", zoals Strijders het fraai uitdrukte, politiek willen bedrijven. Mijn eigen omschrijving van dit tertium heb ik in "Een verantwoordelijke maatschappij" pro- beren te geven. Er rijzen nu een aantal vragen:

1. Wat is de omvang en wat is het politieke elan en de vormkracht van deze groep?

2. Is het anno 1974 niet te vroeg om met zoiets te beginnen? De warboel-fase van D'66 is dan wel achter de rug, maar hebben we het keerpunt in de boven omschreven naoorlogse periode, die D'66 noodlottig is geworden, al te pakken?
3. Is het niet beter om PvdA en VVD nog rustig met elkaar wat te laten doorvechten, totdat ook in delen van de PvdA wordt ingezien, dat de boel vastloopt in massale ontduiking van belastingen en sociale premies (de financiële zelfbedieningssystemen aan de top van de samenleving dienen te worden opgeruimd door democratische controle en niet via steeds hogere belastingen), en de liberalen in de VVD met hun eeuwig tegen de PvdA en nooit eens vóór de VVD zijn misselijk geworden zijn van zichzelf en weer creatief aan de slag willen?
4. Al is het goede moment voor een nieuw appèl, dat dan moet leiden tot wat voor mij een PVP is, nog niet gekomen, is de redactie bereid dit blad te maken tot spreekbuis en communicatiecentrum van deze groep, de enige in D'66 die toekomstwaarde heeft?
5. In termen van de bekende Tros-kijker vd Burg: Zijn er voldoende nette dames en heren, die zich met vervelende zaken willen bezighouden en voor zulk een PVP het voorbereidende werk willen doen? Misschien is het nuttig over deze dingen eens met elkaar van gedachten te wisselen. Ik vraag mij bv. af, wat Japie en Eugène er wel van vinden.

AAN DE PEPERBEK-REDACTIE

Volgens de laatste berichten zal D'66 doorgaan, en dus ook haar laatste spreekbuis "Peperbek". Mij best, als we maar niet doen alsof er niets gebeurd is. Daarom stel ik voor ons te bezinnen op een grondige verandering van de inhoud van dit blad. Elk nummer is weer een teleurstelling-wat huishoudelijk gekibbel- behoudens enkele artikelen niets dat waard is te onthouden en voor de gewone man onleesbaar. Alleen het papier is best-te goed voor die ruimteverslindende "PeP"nonsens. Ik krijg ook wel eens een ander klein blaadje "Veevoeding" van de molenaars-een heel bescheiden kopje-elk artikel interessant en bij de tijd-zo kan het toch ook. Om een voorbeeld te geven: we hebben in onze kleiner wordende kring toch mensen genoeg om hun visie te geven over de werkeloosheidsbestrijding op langere termijn. De regering stelt kapitalen beschikbaar om de investering te bevorderen. Als de "gewone man" geloof ik er niet in omdat investeringen meestal slechts rendabel zijn als zij personeelsvermindering mogelijk maken. Een groepje vaklui kunnen b.v. een paar gesubsidieerde veestallen bouwen, daarna melden ze zich weer, met een derde boer die overbodig is geworden. Ik voorzie veeleer een grootscheepse invoering (50%) van de z.g.n. "Part-time job"- voor jongeren naast hun studie-voor kleine zelfstandigen en boeren die hulp van de vrouw hebben, om hun meest productieve jaren te vullen- voor ouderen die meerdere jaren vóór hun pensionering hun bedrijf aan hun opvolger overdoen-voor mensen voor wie een stuk vrijheid een levensbehoefte is en toch sociaal geborgen willen zijn. Het klink misschien wat vrijpostig van iemand die meer dan vijftig jaar geleden als matig leerling de lagere school verliet, maar van een minderwaardigheidsgevoel tegenover gestudeerden heb ik geen last meer-daarvoor heb ik te vaak achteraf gelijk gekregen, en teveel geleerde onzin horen verkondigen. Ik mag graag luisteren naar mensen die me kunnen vertellen wat ik nog niet weet. Maar beschouw het als de taak van de practisi om deze hoogvliegers zo af en toe weer eens met beide benen op de grond te zetten. En mag ik een volgende keer-met voor ogen het voorbeeld der oude Efeziërs, die alleen bij elkaar kwamen om wat nieuws te zeggen en te horen-het bestaan der kleine partijen ter sprake brengen?

Joh. Luimes
(6 mei 1974)

Noot van de redactie: Peperbek is niet zozeer een spreekbuis van de partij als instituut, alswel van degenen die de geest levend willen houden.
Zie Peperbek mei '74, pag. 4.

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD
VOOR
DEMOCRATEN**

66

7^e Jaargang nr. 11
Juli 1974

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad voor democraten

Directie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr.Th.M.Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag.
tel. 070 - 394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: D. Bark (DB) - red.secr., K.P. Bloema (KB),
A.R. van der Burg (v), F.Egter van Wissekerke (EW),
A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H.Jongedijk
(HJ), F.W.H. Vink (FV).

Correspondenten: E. Bruins (EB) en H. Geelen

Redactieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel.070-669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f10,--
losse nummers: f 1,--

Redactievergadering: 4 september a.s. bij D. Bark, Ananasstraat 49.
Den Haag. tel. 070 - 681915

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N

Omgekeerde Breznjew-doctrine

(DB) Vredeling, volgens de verhalen, geen man die wollig taalgebruik prefereert, pleitte in Noorwegen in de wandelgangen van een Nato-bijeenkomst, voor een "omgekeerde Breznjew-doctrine" zij het alleen beogend politiek ingrijpen. Een storm van protest in Nederland was het gevolg. Terecht overigens. Het komt niet van pas om de ev. wenselijkheid van politieke druk op ondemocratische regimes in het westelijk bondgenootschap op enigerlei wijze (zelfs niet in woordgebruik) te koppelen aan de allerwege als volstrekt onaanvaardbaar gekwalificeerde Breznjew-doctrine. De discussie over de vraag of de preambule van het Nato-handvest gevolgen moet hebben als in Nato-landen dingen gebeuren die met die preambule in strijd zijn, is door dit domme optreden niet bevorderd. Integendeel. Diplomatiek taalgebruik is misschien toch niet altijd verwerpelijk.

dagvandaag

Hoera? voor de CDA

(DB) Al het hoera-geroep na de gemeenteraadsverkiezingen over de CDA die "dan toch eindelijk is aangeslagen" doet een beetje denken aan de vreugde over het ene tegendoelpunt van de met 5-1 verliezende voetbalclub. De eer is gered. De confessionelen zijn traditioneel tegen polarisatie in gemeenteraden. Ze hadden dus geen enkel argument vóór gescheiden optrekken. De geringere opkomst werkte bovendien toch in hun voordeel maar of de CDA nu gered is? Voorlopig voelen AR en KVP zich nog even gelukkig in het kabinet als voor de gemeenteraadsverkiezingen en is de CH nog even blij met de oppositie-rol.

Dagvandaag

Dagvandaag

D'66 - Den Haag.

(KB) Bij de afd. Den Haag maakten direkt na de (teleurstellende) gemeenteraadsverkiezingen vier bestuursleden van het afdelingsbestuur, waaronder de energieke voorzitter Jan van Blankenstein, bekend, dat zij wilden aftreden. Dat op één na grootste afdeling van D'66 besloot om er nog niet mee op te houden, maar door te gaan tot het landelijk congres in september. Verder wil Den Haag een discussie en richtlijnen voor een eventuele toekomst van de partij, waartoe een Studiecommissie "In Memoriam" (SIM) werd ingesteld. Gezien deze naamgeving zou je zeggen: wat er ook gebeurd is, de humor blijft. Of, volgens Brugsma: D'66 gaat lachend ten onder. Maar zelfs dit lachen en deze humor zijn misschien wel kenmerkend voor het a-politieke stempel van D'66. Hoe dan ook: Peperbek hoopt t.z.t. iets te vernemen van de SIM-resultaten, ons blad staat open voor elke waardevolle suggestie.

dagvandaag

Luns leert het nooit

(EW) Ik heb al wel eens eerder ernstig getwijfeld aan het gezonde verstand van de heer Joseph Luns. Maar nu weet ik het zeker: De man is niet geheel verantwoordelijk te achten voor zijn uitspraken. Want men kan toch moeilijk geloven dat iemand die niet dronken of malende is in zijn functie van secretaris-generaal van de NAVO in alle ernst verklaart, dat de Nederlandse soldaten vanwege hun haarlengte, hun niet meer willen groeten en hun eisen voor weddeverhoging in geen enkel opzicht kunnen tippen aan hun Turkse collega's, die niet alleen vechten tot de laatste patroon, maar daarna zelfs met hun bajonet doorvechten. De heer Luns vergeet daarbij te vermelden dat het percentage analfabeten in het Turkse leger zo hoog is, dat men ernstige problemen heeft met het bezetten van meer technische bedieningsfuncties bij artillerie en anti-tankwapens. En dat is óók een criterium bij het bepalen van de gevechtswaarde van een leger, en wellicht van steeds groter betekenis. Overigens is het interessant nog een meer serieuze bedenking tegen de uitlatingen van de heer Luns te maken. En wel de volgende: De Heer Luns heeft in zijn functie te waken tegen het onnodig ondergraven van het vertrouwen dat de NAVO-strijdkrachten genieten bij de mensen, die dat dure apparaat betalen. Paniekvoetbal als hier bedoeld kan alleen maar tot gevolg hebben dat de belastingbetaler gaat geloven dat elke cent aan zijn defensie besteed, weggegooid is. En dat kan de heer Luns toch niet nastreven. Hoewel, zeker weten doe je zoiets bij deze man nooit.

dagvandaag

ZETBAAS DE SPINOLA

(EW) De eerste naoorlogse bevrijdingsdag in Europa ligt alweer vele weken achter ons. Portugal wordt langzamerhand wakker uit de feestroes en de werkelijkheid van alledag is bepaald niet rooskleurig. Drie taken liggen te wachten: Economisch herstel, interne democratisering en regeling van het conflict in de provincies overzee. Die taken zijn tot overmaat van ramp niet los van elkaar te zien: in wezen is resultaat in de ene taak tevens voorwaarde voor resultaat in de andere. Een vicieuze cirkel. Men behoeft de Spinola niet te benijden in zijn driezijdig dilemma. Balancerend op de uiterst smalle marge, die hem tussen de zeker nog machtige reactionnaire groepen in het land, de vrede en welvaart eisende arbeiders en soldaten en de bevrijdingsorganisaties overzee wordt gelaten, verdient hij het voorrecht van de twijfel.

Den Uyl had wel gelijk toen hij zich kort na de machtsovername afvroeg hoe democratisch De Spinola nu eigenlijk wel was. Nu al is duidelijk dat deze man van zijn beginselen minder een halszaak lijkt te maken dan op het eerste gezicht viel te verwachten. Maar dat is ook wel logisch als men iets zorgvuldiger dan Den Uyl heeft gedaan, gaat analyseren wie nu eigenlijk deze revolutie hebben bewerkstelligd. Den Uyl meende dat een machtsovername door militairen qualitate qua moest worden gewantrouwd. Een irreeël standpunt. Een militaire dictatuur kan nu eenmaal alleen worden vernietigd van binnen uit, d.w.z. door (delen van) de strijdkrachten zelf, omdat alleen zij beschikken over de machtsmiddelen waar een dictatuur voor opzij gaat. De Spinola is in die visie dan ook niet meer dan een compromisfiguur, die door de werkelijke krachten achter de staatsgreep slechts zólang zal worden geaccepteerd als nodig is voor het voorkomen van een tegen-coup. Want de zogenaamde "Beweging van de Strijdkrachten", gedragen door een combinatie van jonge beroepsofficieren, intellectuele reserve-officieren en de massa van de arbeiders, tevens ex-dienstplichtigen overzee, heeft er geen enkele twijfel over laten bestaan dat zij de oorlog onmiddellijk wil beëindigen, de democratisering van het bestel wil gerealiseerd zien en de welvaart wil zien gespreid. En daar ligt dan ook de werkelijke macht in het huidige Portugal. En de enige hoop op succes.

PEPERBEKVERNIEUWING IN SEPTEMBER

Reeds enige tijd zijn er onderhandelingen gaande tussen Peperbek en de Wetenschappelijke Stichting (WS) van D'66. Peperbek is steeds gedragen door een in de loop der tijd vrij constant gebleven abonneebestand, waarmee Peperbek het altijd op het nippertje heeft kunnen redden (financieel), vooral ook dank zij het vele belangeloze administratieve en organisatorische werk van onze niet hooggenoeg te waarderen mevrouw Thea Reesink en directeur Gé Mulder. Maar nu D'66 vrijwel overleden is, verwachten we toch enige teruggang aan abonnees. Zelfs een geringe teruggang kan Peperbek financieel moeilijk verdragen, vooral omdat de papier- en drukkerskosten in het komende seizoen scherp zullen oplopen. Dit is de ene zijde. De andere zijde is de WS van D'66. De partij D'66 zal te weinig geld meer hebben om de Democraat te blijven exploiteren. De beste mogelijkheid om een kern van D'66ers nog bijeen te houden, lijkt om de WS het middelpunt van deze kern te doen zijn. Voor het bijeenhouden van zo'n kern is een periodiek blad nodig, niet alleen voor de berichten over hetgeen in de werkgroepen gebeurt, maar ook voor politieke commentaren, kritieken en politiek varia. Op dit laatste is de WS niet ingesteld, maar kan de Peperbekredactie de noodzakelijke bijdragen leveren. Vandaar dat er gesproken is (misschien moeten we wel zeggen onderhandeld) tussen het bestuur van de Wetenschappelijke Stichting en de Peperbek-redactie. Dit gesprek heeft geresulteerd in wat zou kunnen worden genoemd een beginselakkoord over samenwerking. Vooral wat de stichting betreft zal nog de hele weg van formele besluitvorming, overleg met het D'66 bestuur etc. moeten worden gegaan. Toch willen wij u van de ev. toekomst van uw Peperbek alvast op de hoogte stellen. Als alles doorgaat komt er een samenwerking tussen Peperbek en de wetenschappelijke stichting. Doel van de samenwerking: uitgave van een maandblad dat, doet wat Peperbek altijd al deed en voorts publiciteit geeft aan werkzaamheden en resultaten van de werkgroepen en de WS (en dusdoende D'66 gedachten uitdraagt). Het blad, dat Peperbek zal blijven heten, zal worden uitgegeven door de WS. De redactie zal volkomen vrij kunnen blijven werken (een redactiesta-tuut wordt opgesteld). De redactie zal bestaan uit de bestaande Peperbekredactie aangevuld met drie of vier mensen uit de hoek van WS en werkgroepen (geen open redactie dus meer; wat blijft is het gratis medewerkerschap voor alle lezers). Ev. vacatures worden door de redactie zelf bij cooptatie vervuld. Het stichtingsbestuur als uitgever wordt ervan op de hoogte gesteld. In het (onwaarschijnlijke) geval dat de uitgever bezwaar heeft tegen een nieuw redactielid treedt een overlegs en geschillenprocedure in werking. De samenwerking wordt voor telkens een jaar aangegaan en kan van beide zijden in "geval van nood" met drie maanden beëindigd worden.

Hoewel alles nog voorlopig is wilden wij u van deze ontwikkeling alvast op de hoogte stellen.

Directie, redactie, administratie
Peperbek.

L.S.

Na lezing van "Peperbek" Mei '74 neem ik mijn laatste kritische schrijven terug. Met dit nummer kan men weer eens een avond de televisie missen. De gedachten die in D'66 leven zijn voortreffelijk - en zouden ook als zodanig zijn herkend als wij niet stomweg hadden verzuimd het "de gewone man" in zijn eigen taal te vertellen.

Toch wil ik gaarne enkele opmerkingen maken.

1. De uitvoering:

De voorkant is een schoolvoorbeeld van de door ons bestreden materiaalverkwisting. Op het witte stuk boven kan de hele tekst staan. Als u er geen ander voor kunt vinden, nodig dan de lezers uit het vrijgekomen stuk te vullen.

Ik zou graag wat meer informatie willen omtrent wat er nog in D'66 leeft (Studiecommissie) wat we nog kunnen verwachten-en de mogelijkheid tot inspraak.

Nog altijd heb ik bewondering voor de oude Efezieërs, die "alleen bij elkaar kwamen om wat nieuws te zeggen en te horen". Daar moeten we ons op bezinnen. Als D'66 opnieuw wil beginnen-zij het onder een andere naam-(H.P.M.Strijers) zou de naam "Democraten van Efezieë" te overwegen zijn. En zou u alvast geen enkele bladzijden kunnen reserveren voor lezers die menen in dit opzicht iets te kunnen presteren? (Al zal een kritische beoordeling uwerzijds nodig blijven-het zijn niet allen koks die lange messen dragen). Om daarna links en rechts tot oordelen bevoegde personen om commentaar te vragen. Hopende dat er voor "Peperbek" nog een belangrijke taak is weggelegd....

Joh. Luimes

D'66 IN EEN BOLWERK

Sommige mensen vinden het niet aardig als je wat ironisch schrijft over "de ideeën van een partij als D'66". Daarom zal ik, met behulp van anderen werk, proberen ernstig erover te schrijven.

. de reclame

In augustus vorig jaar mocht W.L. Brugsma meedoen aan een reclamecongres, dat gewijd was aan het Club van Rome-rapport. Hij vond "de hele presentatie van een bijna symfonische perfectie in gebruik van woord en beeld, keuze van tempi, inlas van adem en nadenk-pauzes". Hij verwachtte dat. "Het onderstreepte mijn voor het congres opgeschreven vermoeden dat we het poëtisch en beeldend vermogen van de reclame nodig hebben in het proces van informatie, bewustwording en bereidheid tot actie dat iedere sociale verandering, ook de huidige, bepaalt". Het klinkt prachtig, en toch onzuiver. Diezelfde Brugsma twijfelde immers aan het fatsoen en de intelligentie van 150 deelnemers aan een ander congres, dat van D'66 in den Bosch. Die hadden het gewaagd zijn politieke lijn af te buigen. Op zijn oordeel mogen we dus niet zomaar afgaan. Nou ja, laten we zijn mijmering proberen te volgen: "De reclame is als een geweer, het hangt er vanaf wie het gebruikt en waar het op mikt".

Zo is het inderdaad precies. Het verdient aanbeveling steeds te kijken wie de sfeer verpest en met welk oogmerk.

. de politiek

Dan zien we in maart jl van de PvdA en van de VVD een hele pagina advertentie in de grote bladen. De ene dreunt en de andere kreunt. Terecht, zo is de realiteit. De teksten zijn er kennelijk op gericht elkaar eens duchtig af te kammen. Onterecht, want zo is de realiteit niet. Zulke advertenties mogen niet in de reclame. Daar gelden eisen van redelijkheid en fatsoen.

U dient evenwel te weten dat die eisen slechts voor producten gelden. Partijen zijn anders, volgens de "Codecommissie" die in de reclamewereld op de goede manieren toeziet. Dat ontdekte Martin Veltman (van "ons eigen FHV") toen die protesteerde tegen een eerdere VVD-advertentie. Hij sloeg de politieke zakenjongens niet hoger aan dan de gewone en was er niet gerust op dat "voortaan ongeremd kan worden overgegaan tot onbetamelijke lasterlijke methoden". Want als ze kunnen, dan zullen ze. Et voilà, een vakbroeder stelde vast dat "de PvdA-advertentie op tenminste drie punten in strijd is met de code" en "een voorbeeld is van advertizing zoals het nou net niet moet". Bij hem "dringt zich toch onwillekeurig de gedachte op: als de vos de passie preekt, boer pas op je kippen".

Ach, ook een progressieve partij raakt zijn streken niet meteen kwijt. Je hoeft niet boos te worden; maar je moet ze wél zien, vind ik.

. D'66

Vandaar mijn gepruttel over wat D'66 had moeten doen. Want goede manieren zijn voor een democratie onmisbaar. De functie van D'66 was de politieke manieren aan te passen aan de moderne maatschappij. Gruyters vergiste zich dan ook met "Wie van een identiteit van D'66 spreekt, heeft van het begin af ongelijk gehad." Duidelijke functie-ervulling verschaft wel degelijk identiteit. Naar mij voorkomt had de idee die het befaamde Appel overdroeg best vorm kunnen vinden in een échte partij "Democraten".

Dan had men natuurlijk niet, zoals Gruyters, meteen macht mogen nastreven. Dat streven maskeert juist, door het onvermijdelijke opportunisme. Voorzover macht een efficiënt en zelfs onmisbaar instrument kan vormen, moet men bovendien bereid zijn eerst het slagveld in orde te brengen. Hoe kan men anders zijn doel bereiken? Het politieke terrein was volledig bedorven. "Driekwart van het betoog van de politici staat immers stijf van leugens en bedrog," zoals onze Martin Veltman signaleert.

. idee en ideeën

Orde op zaken stellen is geen kwestie van wat leuke initiatieven of ideeën. Het is een kwestie van zindelijke aanpak. Het aanvankelijk succes van D'66 lag in de aanpak, in de manier-van-doen. Die manier hadden we tot een techniek moeten maken, met het doel de (habitus van de) burgers naar het bestuur te keren.

Wij moesten echter zonodig de maatschappij naar een keerpunt brengen. Waar de progressieve partij bij informatie "kennelijk iedere zelfbeperking over boord" gooit. En een (nota bene relatief liberaal) kamerlid van de conservatieve partij beweert: "Politieke reclame is een onderdeel van de vrijheid van meningsuiting.... Als ik er lol in zou hebben om een krant op te richten die louter leugens drukt, dan moet dat m.i. mogelijk zijn".

Zullen we in ons bolwerk over dít thema een paar jaar brainstormen? Vooral over de consequenties die naar de duivel voeren? Want ook de politiek is als een geweer: "Het hangt ervan af wie het gebruikt en waar het op mikt".

H.P.M. Strijers.

DEFENSIE

Door K.P. Bloema

De kranten staan voortdurend vol over defensie: Vredeling staat aan alle kanten onder druk. De volksvertegenwoordiging dringt al lang aan op een defensienota, zodat er eindelijk eens uit de doeken komt wat de grote lijnen van het toekomstige defensiebeleid zullen zijn.

De krijgsmachtonderdelen oefenen druk uit om hun belangen veilig te stellen. De NAVO wenst geen vermindering van de Nederlandse militaire inspanningen. De internationale industrie wil vliegtuigen en geschut leveren. Amerikanen willen niet dat wij onze legersterkte verminderen i.v.m. de besprekingen over troepenreducties in Wenen (MBFR). Duitsers voelen er niets voor om een eventueel door Nederland veroorzaakt gat in de defensie te gaan opvullen. Maar aan de andere kant oefent het kabinet en de minister van financiën druk uit om de defensiekosten te verlagen, terwijl de politieke linkerzijde sterke aandrang uitoefent op verminderingen van de militaire sterkte. Deze aandrang van links is krachtiger geworden, omdat de matigende invloed van D'66 in de progressieve combinatie kleiner is geworden door het terugvallen van onze partij, en winst van de PPR.

De huidige discussies zijn voor de leden van de werkgroep defensie van D'66 niets nieuws. Reeds in 1969 hadden in deze werkgroep intensieve gesprekken plaats over de toekomstige defensie. Gesprekken met dezelfde thema's als welke thans in de pers verschijnen. Wij (werkgroep defensie) wensten een toespitsing van onze defensie op crisisbeheersing i.p.v. op "verdediging", doch wilden dit niet eenzijdig uitvoeren, maar in overleg met de NAVO-bondgenootschappen. Hierbij speelde de gewenste opheffing van de mobilisabele 5e divisie een rol, zoals dit op het ogenblik een rol speelt bij de financiële bezuinigingen en bij de onderhandelingen met de NAVO. Ook in onze defensiewerkgroep werden bezwaren ingebracht tegen een al te abrupte eenzijdige opheffing van b.v. de 5e divisie. In een door mij als antwoord op vragen van het hoofdbestuur ingediend document stelde ik het volgende: "...heb ik echter wel bezwaren tegen opheffing, want deze troepen tellen mee bij de Oost-West onderhandelingen over wederzijdse troepenreducties. Dit speelt een rol bij zowel de Am-Russische onderhandelingen, als bij de Europese Veiligheidsconferentie. Bij een vermindering van de Am.troepen in Europa na 1971 worden de Europese troepen (ook de Nederlandse eenheden) dubbel belangrijk. Op grond hiervan is het advies voorlopig nog: aanhouden. (Het materiaal is reeds in de magazijnen opgeslagen), doch géén herhalingsoefeningen houden, en de staf 5e divisie tot het uiterste inkrimpen".

Mijn advies mocht niet baten. We waren in die tijd zó bezeten van bezuinigingen op defensie, dat mijn argumenten weinig indruk maakten. Jammer, want nu moeten op grond van vrijwel dezelfde argumentatie de plannen voor ons defensiebeleid v.w.b. de mobilisabele eenheden weer worden bijgesteld. We kunnen echter uit dit voorbeeld een paar dingen leren, b.v.:

- 1e D'66 was ook op dit gebied met zijn denkbeelden jaren vooruit, maar zoiets maakt erg weinig indruk op de kiezers;
- 2e als er een bepaalde algemene tendens heerst (minder militairen) is het erg moeilijk om de werkelijke krachten te beoordelen zonder daarbij eigen wenselijkheden niet een te grote rol te laten spelen;
- 3e wij houden te weinig rekening met het feit dat wij als klein land geen politiek kunnen voeren die al te veel uit de pas loopt met de wereld waarin wij leven;
- 4e electoraal is het effectief om met duidelijke, radicale, slogans te komen en dan als het puntje bij het paaltje komt te zeggen: we wilden wel anders, maar de anderen wilden niet. Zodoende.....

VOORBARIGE AKTIE VAN DE LIBERAAL DEMOCRATEN

(Wessel c.s.)

Alle D'66ers ontvingen een open brief van de IDP (Liberaal Democratische partij), ondertekend door Ans Meijer-de Groot, Peter Briggeman, Eddy Schuijjer en Hans Wessel. In de open brief werd erop gewezen, dat een partij-D'66 geen zin meer heeft, doch dat met D'66 een bron van élan en kennis verloren dreigt te gaan. Tenslotte volgde een opwekking om tesamen met de LDP en eventueel andere groeperingen te gaan werken aan een nieuw politiek tehuis. Commentaar: dit rondschrjven - dat ongetwijfeld de LDP een flinke hap van haar karige centjes heeft gekost - is te voorbarig. We zijn nog niet zover, dat we nu al kunnen gaan praten over een nieuwe partij terwijl D'66 nog bestaat. Wel is het zo,

dat op een bijeenkomst van de Wetenschappelijke Stichting van D'66 is gezegd, dat wellicht deze stichting zal gaan functioneren als verzamelorgaan voor de restende kern van D'66ers. Als één van de doeleinden voor deze kern werd genoemd het volgen van de politieke ontwikkelingen in de komende jaren (tot de volgende kamerverkiezingen) en af te wachten welke kansen zich zullen voordoen voor het samengaan met andere partijen of groeperingen, of eventueel een nieuwe partij te stichten. Wat dat laatste betreft zullen we erg voorzichtig moeten zijn, want de ervaringen van de laatste jaren zijn bepaald niet gunstig geweest voor nieuwe partijen. Het is overigens de vraag hoelang verliezersgroepen zoals D'66, DS'70, LDP enz het kunnen volhouden om als politieke komeetjes te blijven ronddolen, alvorens zij als gruis door de grotere politieke planeten worden aangetrokken. Een al te lang bestaan van restpartijen lijkt weinig zinvol. Maar een actievoorstel zoals dat van de LDP is veel te vroeg nu zelfs het congres van D'66 nog niet eens een besluit heeft genomen over de vorm en de doeleinden van de D'66-restanten.

K.P. Bloema

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Staatsgrepen in Oost-Europa organiseren, dat zou pas een omgekeerde Breznjewdoctrine zijn.

pep

- Ex-hoofdredacteur: ik ben een Bauer, geen breker.

pep

- Typerend: het enige dat er van D'66 overblijft is een wetenschappelijke stichting.

pep

- FIFA-vergadering in Frankfurt: Rous mit ihm!

pep

- Heeft DS'70 zijn accent verlegd of heeft Accent zijn DS'70 verlegd?

pep

- D'66 is toch al jaren een slapende partij?

pep

- Den Uyl, die vorig jaar naar Oost-Europa met vakantie ging, gaat nu naar Portugal. Joop heeft altijd al geweten hoe hij linker en rechtervleugels te vriend moest houden.

pep

- Het zit van Mierlo niet mee: de HP is al in de vernieling vóór hij

er zich mee heeft bezig gehouden.

pep

- Japie: als van der Stoel de moordenaar van vrijheidsheld Cabral de hand gaat schudden is dat dan een bewijs dat Spinola veranderd is of dat van de Stoel veranderd is?

pep

- Vredeling zal nooit gedacht hebben dat Luns hem nog eens uit de moeilijkheden zou helpen.

pep

SUBSIDIE AAN DAG- EN WEEKBLADEN

Van jaren her herinner ik mij nog de spandoeken met het opschrift: "Het Vrije Volk, de grootste krant van Nederland" Wat zou toen publicitair de eerste opgave van de socialisten moeten zijn geweest? M.i. om er als een tijger bovenop te zitten deze eerste plaats te behouden en de scherp becritiseerde Telegraaf in tweede positie te houden. Men weet, wat er gebeurd is: De Telegraaf en de formule van de Telegraaf waren slecht, het Vrije Volk en de formule van Het Vrije Volk waren goed. Concessies doen en zich aanpassen aan de smaak van het publiek was niet mogelijk. Met als resultaat, dat de Telegraaf de grootste krant geworden is, en het Vrije Volk als landelijk dagblad is verdwenen.

Over dit drama is tweërlei oordeel mogelijk. Men kan bewondering hebben voor deze afgang, principiëel, met de vlag fier in top, men kan de socialisten ook ongelukken vinden, niet in staat de eigen idealen uit te dragen. De eerste groep zal een dergelijk dagblad willen subsidiëren, deze mensen vervullen immers een belangrijke taak, die door de verliezen nog eens extra wordt onderstreept. Is beter bewijs, dat de betrokkenen voor deze slechte wereld te goed zijn, nog denkbaar? De andere groep zal veeleer van mening zijn, dat wanneer men niet in staat is de eigen belangen te behartigen, men daarvan ook zelf de gevolgen zal moeten dragen. Het gaat niet aan andere groeperingen, die wel tot een goed beleid weten te komen, direct of indirect met de gevolgen van andermans wanbeleid op te zadelen.

Ook in de huidige situatie is een dergelijk verschil in opvatting mogelijk. Bestaat er behoefte aan een groter aantal gesubsidiëerde of aan een kleiner aantal ongesubsidiëerde kranten. Ik kies voor het laatste. De eigen functie van de Tijd kan ik niet ontdekken. In Nederland is slechts plaats voor één kwaliteitskrant, waarvoor het NRC/Handelsblad het meest in aanmerking komt. Wanneer doordat een deel van de abonnees van de Tijd overgaat naar de NRC een versterking van de staf daar met een aantal goede journalisten mogelijk zou worden, is de winst veel groter dan het verlies.

Hetzelfde geldt voor de weekbladen. Met twee linkse weekbladen is de markt meer dan bediend, het is misschien sneu, maar het is zo. Wat mijzelf betreft, ik weet ook wel, dat mijn stukjes in feite onbetaalbaar zijn. Wanneer ik diep nadenk, besef ik, dat een vergoeding van een ton per artikel nooit meer kan zijn dan een symbolisch bedrag. En nog weer dieper nadenkend begrijp ik de wijsheid van de redactie, die in de onmogelijkheid verkerend een passend bedrag te vinden maar van iedere vergoeding afziet. Wanneer men echt progressief is, kan men een dergelijke relativering van eigen belangrijkheid niet opbrengen, dan moet men zich uitleven op kosten van een ander. Of dat nu de gemeenschap is of een verfoeilijke kapitalist als Elsevier, dat is niet zo belangrijk. Met het bovenstaande wil uiteraard niet gezegd zijn, dat de overheid bij de herstructurering van de dag- en weekbladpers geen taak zou hebben. Juist omdat het linkse bevolkingsdeel met twee linkerhanden

is uitgerust, is er wel degelijk een taak, n.l. om één en ander in goede banen te leiden. Ook de verschillende uitgevers zouden hiertoe wellicht beter met elkaar kunnen samenwerken. Ook een journalist heeft recht op een stuk bestaanszekerheid. Maar hoe slecht hun keus misschien dan wel is, het is beter, dat de mensen zelf bepalen, wat ze lezen willen, dan dat de overheid dat op enigerlei manier gaat doen, of daar zijdelings invloed op gaat uitoefenen. De ervaringen met linkse en rechtse dictaturen elders nopen hier tot de grootst mogelijke voorzichtigheid.

E. Bruins

PROEVE VAN EEN RECONSTRUCTIE, VERDERE ONTWIKKELING EN RICHTING-
VERANDERING VAN DE GEDACHTEN - INHOUD VAN D'66

Door W.S.A.N. Gorter.

---

1. De ontwikkelde maatschappijen zijn in te delen in klassen en standen en andere groepen, in economische en culturele zin.
  - a) Een grove indeling is die van enerzijds een kleinere leidende groep en een uitvoerende en "volgende" grottere groep, alsmede van een daartussen liggende complex groep (middengroep)
  - b) Een andere grove indeling is die tussen links en rechts, anders uitgedrukt: progressief en liberaal - of godsdienstig-behoudend.
2. De indeling onder 1 wordt doorkruist door andere indelingen, die onderling ook weer dwars door elkaar heenlopen.
  - a) Soevereine staten (internationaal)
  - b) Beroepsgroepen (nationaal en internationaal) naar economische werkzaamheid.
    1. Industrie, banken, groot-winkelbedrijf
    2. Landbouw, veeteelt, visserij
    3. Distributie, waaronder verkeer en ambacht
    4. Politiek-administratieve werkzaamheid (overheid-ambtenarij)
  - c) Indelingen naar aardrijkskundige ligging, volksaard en/of ras binnen één Staat, streek, stad, dorp, familie, gezin en taal.
  - d) Indelingen naar godsdienst, leeftijd en geslacht, aanleg, temperament, liefhebberijen, enz.
- 3) a) Alle voorgaande groepen waarvan de innerlijke samenhang organisatorisch soms nauwelijks zichtbaar is, leven met elkaar in allerlei graden van vriendschap, waardering of onverschilligheid, afgewisseld met vijandschap, haat, jaloersheid, afkeer, angst. De menselijke arbeidsverdeling en velerlei andere menselijke behoeften maken een veelvuldige onderlinge aanraking der groepen onvermijdelijk. Iedere persoon behoort bovendien tot vele verschillende groepen en staat uit dien hoofde positief of negatief tegenover een of meer bepaalde andere groepen.
  - b) Binnen de groepen heerst in beginsel eenzelfde aantrekkende en afstotende beweging als tussen de groepen. In deze bewegingen treedt de individuele persoon praktisch altijd tegelijkertijd op als louter individuele en als vertegenwoordiger van een groep of aantal groepen.
- 4) Bij elk politiek denken dat zich in groter verband als beweging of politieke partij wil organiseren, dienen de deelnemers individueel tot een zelfonderzoek over te gaan en te noteren welke de voorname groepen zijn waartoe ze behoren of willen (gaan) behoren. Daarna dienen zij vast te stellen welke groepen voor hen het zwaarst wegen en in hoeverre die groepen onder één politiek-organisatorische noemer zijn te krijgen. Vervolgens dienen zij wat betreft hun persoonlijke aard, opvoeding, aanleg en wensen vast te stellen welke rol zij in die beweging of partij willen of kunnen spelen. In werkelijkheid worden die keuzen voor een groot deel instinctief en "aldoende" gemaakt: het van te voren opstellen van doeleinden, programma's, die lange tijd consequent worden vastgehouden kan tot geestelijke vernauwing leiden, het omgekeerde tot een chaotisch leven. men wordt ook door allerlei invloeden van buiten tot een bepaalde levensinhoud gebracht.

5. Leden en aanhangers van de gedachten van D'66 staan thans individueel en collectief voor een duidelijke mislukking: afgewezen te zijn door de kiezers is wel ongeveer het ergste dat de principiële democraat die juist de grootste ontplooiing van tegenwoordige en toekomstige kiezers als mondige burgers op het oog heeft, kan overkomen. Een analyse opstellen van de redenen hoe men individueel en collectief in die mislukking is kunnen terechtkomen, en, hetgeen belangrijker is, een synthese samenstellen van elementen waardoor men in de toekomst tot slagen kan geraken en niet in de vorige fouten terugvallen, lijkt een bijna bovenmenselijke taak, want waar vindt men in zich zelf het platform van waaruit men tegen zijn eigen wezen kan optreden? De leiders hebben het hier het moeilijkst: zij kunnen moeilijk hun overtuigingen wijzigen en hetzij naar nieuwe volgelingen zoeken, hetzij de oude met een nieuwe "visie" boeien. Maar volgelingen kunnen gemakkelijker voor nieuwe leiders met nieuwe denkbeelden openstaan.
6. Gezien het voortwoekerende "polarisatiemodel", kan de conclusie worden getrokken, dat tussen of buiten de machtige richtingen van links (progressief) en rechts (conservatief-liberaal) met hun enorme zuigkracht op de massa en gebaseerd op doorwerkte filosofieën en ideologieën die zich aanpassen aan en steunen op de klasse-indeling, gemaakt onder punt 1, letter b, slechts ruimte kan worden gevonden voor nieuwe politieke mogelijkheden (andere dan fascistoiden), mits men voor grote groepen kiezers duidelijk kan maken dat thans juist het ogenblik is aangebroken om de functie van "de politiek" om te buigen en de gegeven maatschappelijke en andere tegenstellingen te overbruggen door het aanbieden van nieuwe creatieve oplossingen, die het polarisatiemodel noch wil noch kan scheppen. Deze nieuwe oplossingen zullen in beginsel geen compromissen moeten zijn, want die schept het polarisatiemodel juist, en wel gedwongen indien de ene of de andere kant niet voor 100% gelijk kan krijgen. Het polarisatiemodel is slechts creatief in de uitbouw en overdrijving van haar eigen denkbeelden en niet in samenwerking.
7. Een nieuwe visie zou kunnen zijn een onafhankelijke voortzetting van de pragmatische gedachtenwereld van D'66, gelegen in een erkenning van de werkelijkheid der groepstegenstellingen naast het naar voren brengen van de noodzaak van samenwerking tussen de groepen die niet mogelijk is zonder onderlinge waardering. Het stijgende wantrouwen, in elke groep van de aanhangers tegenover de eigen leiders vindt mede zijn oorzaak hierin dat de leiders tegenover hun aanhangers pogingen de groepen van elkaar weg te houden, terwijl de uiteindelijke beslissingen daarentegen worden vastgesteld in samenwerking tussen diezelfde leiders der verschillende groepen in het gezamenlijke parlementaire spel. De leiders onderling hebben één zelfde geestelijk leefmilieu, waartoein een democratische gemeenschap ook behoort, dat zij publiekelijk met elkaar twisten om aanhang, en daarin onderscheiden zij zich duidelijk van het totale leefmilieu van al hun aanhangers gezamenlijk, die zij wel opgesplitst in groepen aanvoeren, maar met wie zij nauwelijks "leven", en omgekeerd. Daarbij is de dubbelrol van de leiders, hierin gelegen dat zij zowel tot groep 1a behoren als tot de groepen 1b en alle groepen onder 2, veel opvallender dan de vergelijkbare dubbelrol van hun aanhangers. Het zijn niet de gewone burgers die het polarisatiemodel wensen, maar de ideologen en andere leiders.
8. De aanbevolen waardering tussen (personen behorende tot) onderscheidene groepen kan dikwijls worden bevorderd door een zekere feitelijke scheiding inleefmilieu. Men brengt de mensen niet tot elkaar door te streven naar gelijkheid op allerlei gebieden (nivellering; uiteraard naar beneden!) zolang hun functies verschillend zijn, of hun gebruiken en moraal van elkaar afwijken: het leidt integendeel tot toeneming van psychische spanningen. Bovendien werkt nivellering van wat juist ongelijk van wezenlijke aard is, cultuurvernietigend, aangezien het de elite verhindert om de massa mee te trekken. Revoluties ontstaan wanneer elitegroeperingen in hun functies te kort schieten, maar wèl hun voorrechten willen behouden. Slagen revoluties, dan leiden ze altijd tot een herstel van een verloren gegaan leiderschap en volgelingen: de wezenlijk belangrijke verschillen n.l. in prestaties en gezag worden door revoluties vergroot! Elite is ook erfelijk, behoudens afval door onbelangrijkheid en decadentie en weeraanvulling uit niet-elitaire groepen.

9. Voor het formuleren van welke thans nieuw aan de orde komende problemen en voor het nastreven van hun oplossingen zijn thans politieke leiders nodig? Dat zij zich uitspreken, dat zij aanpakken! Een eerste punt is het theoretisch en praktisch aanvatten van de stijgende misdadigheid. Praktisch is men reeds begonnen, theoretisch nauwelijks (bestrijding van de "moderne" criminologen). Bovendien dient het onderwerp "dwangarbeid" (als vervanging van gevangenisstraf nog te worden uitgewerkt, alsmede de positie van het slachtoffer. Een tweede punt, dat als enorm politiek probleem de pers nog nauwelijks heeft bereikt, is het wegvallen voor zeer grote midden-groepen van hun oudedagsvoorzieningen in de vorm van zelfgespaarde beleggingen en beleggangen via verzekeringsinstellingen ten gevolge van de inflatie die zelf weer het gevolg is van het opdrijven van prijzen en lonen.

Zolang de inkomsten van werkende personen dier middengroepen nog redelijk tot zeer hoog zijn, loopt het niet in de gaten, dat hun oudedagsvoorziening wordt opgeslorpt door hun eigen en anderen.... inkomen en indien ze oud zijn geworden hebben ze geen maatschappelijke en politieke macht meer om hun weggeslonken spaargelden te vervangen door andere bronnen. Zij vallen dus snel terug tot een veel lager levenspeil, maar ook dat blijkt weinig, omdat de stem van oud-ge-worden mensen niet ver meer draagt. Van groot politiek belang wordt deze zaak echter wanneer de (nog) werkende leden dier middengroepen eindelijk eens gaan beseffen dat ze niet meer voor hun oude dag kunnen sparen, omdat er geen waarde vaste beleggingen meer zijn. De enige thans mogelijke vlucht is naar.... ambtelijke functies met waarde-vaste pensioenen! Maar die functies zijn er (nog) niet voor iedereen! Een derde punt is het verschijnsel dat in de mogelijkheden van het volgen van hoger en universitair onderwijs slechts rekening wordt gehouden met het "recht" van zelfontplooiing en niet met de behoeften van de maatschappij aan hogere opleidingen. Enerzijds wordt aldus een intellectueel proletariaat gekweekt dat parasiteert op de maatschappij en daardoor geestelijk gevaarlijk is en anderzijds ontstaat tussen de (aspirant) studenten onderling en meedogenloze concurrentie met geestelijke en stoffelijke gevolgen zoals men die in de 19e eeuw heeft gezien bij de kapitalistische ondernemingsconcurrentie. De toekomstige intellectuele leidende laag der bevolking zal veel harder zijn dan de huidige. Anderzijds vindt rechts een deel der studerenden het niet meer de moeite waard om hoge functies te ambiëren, omdat de salarissen daaruit worden genivelleerd en door belastingen afgerond.

10. Zij die met een principiële benadering zoals die in de voorafgaande punten is uiteengezet, of met een verbeterde vergelijkbare benadering instemmen, zouden zich kunnen verenigen om het politieke programma van D'66 en, eventueel, "Keerpunt" daaraan te toetsen en naar hun oordeel te herzien. Het resultaat kan dan aan de nog overgebleven leden van D'66 worden voorgelegd.
11. Het lijkt onwaarschijnlijk dat de topleiding van D'66 en de leden van D'66 die in Vertegenwoordigende Lichamen zijn gekozen, alsmede die in het Kabinet zitten (Staatssecretarissen meegerekend), gezien hun verantwoordelijkheid tegenover de kiezers, aan een werkzaamheid als onder punt 10 bedoeld zouden willen en kunnen deelnemen. Zij zullen eerder het bestaande op een zacht pitje wensen te zetten en betere tijden voor hun in beginsel ongewijzigde overtuigingen afwachten. De opsteller dezer notities zal hun daarin niet storen, omdat hij meent dat het kabinet Den Uyl de gelegenheid moet hebben nog verder te tonen welk deel van zijn beloften kan worden verwezenlijkt en met welke te beoordelen resultaat. Zulks neemt niet weg dat hij de suggestie, neergelegd in punt 10, ter discussie stelt, doch niet zal medewerken aan bovenbedoeld zacht pitje.